

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ŞİMAL YILDIZI

ŞİMAL YILDIZI

Son Kore Gazileri

CEM FAKİR

ENTV

ENTV

Şimal Yıldızı / Son Kore Gazileri, 1950 yılında henüz 20'li yaşlarındayken ülkelerinden binlerce kilometre uzakta, Kore'de ateş hattına girmiş, bugün 80'ine gelmiş bir kuşağın hikayesini anlatıyor. Evlerine döndüklerinde bağrımıza basamadığımız, 60 yıldır bırakın hatıralarını, hatırlarını bile sormadığımız insanların hikayesini...

NTV yayınları

35 TL

ISBN 978-605-5813-97-0

9 786055 813970

Ş İ M A L Y İ L D İ Z İ

Son Kore Gazileri

Ş İ M A L Y İ L D İ Z İ

Son Kore Gazileri

Cem Fakir

ŞİMAL YILDIZI
Son Kore Gazileri
Cem Fakir

Doğuş Grubu İletişim Yayıncılık ve Ticaret A. Ş.
Yönetim Kurulu Başkanı
Erman Yerdelen

Genel Müdür
Cem Aydın

Genel Müdür Yardımcısı
Görkem Yaşayan

NTV Yayınları Editörü
Mustafa Alp Dağistanlı

Yayına Hazırlayan
Adnan Bostancıoğlu

Redaksiyon
Turan Sönmez

Grafik
Budak Akalın

Güncel Fotoğraflar
Murat Öztarcan

Katkıda Bulunanlar
Nihat Aslantaş, Necmettin Özçelik, Ahmet Mehmetefendioğlu,
Tunca Örses, Osman Çakmak, Osman Özcan, İbrahim Dağistanlı,
Recep Ünal, Bahar Ünsal, Gökhan Tarkan Karaman, Orhan Tanrıverdi,
Feyzi Öktem, Oylum Akkoyunlu, Hasret Arpacı,
Mehmet Ayfer Kancı, Burcu Batu, Esra Muhziroğlu

Proje Koordinasyon
Sena Uzunoglu

Copyright © 2010

ISBN: 978-605-5813-97-0

NTV yayınları

Doğuş Grubu İletişim Yayıncılık ve Ticaret A. Ş.
Maslak Mahallesi G45 Ahi Evran Polaris Cad.
Doğuş Power Center No.4 Maslak Şişli-İSTANBUL
Tel: (212) 335 00 00 Faks: (212) 346 30 00

Tüm hakları saklıdır. Doğuş Grubu İletişim Yayıncılık ve Ticaret A. Ş.'nin
yazılı izni olmadan, fotokopi yöntemi dahil, elektronik ya da mekanik
herhangi bir yolla çoğaltılamaz ve iletilemez.

Basım tarihi: Aralık 2010
Sertifika No: 12444

Baskı
Mas Matbaacılık A.Ş.
Hamidiye Mah. Soğuksu Cad. No: 3
Kağıthane 34408 İstanbul Tel: (212) 294 10 00

Ö N S Ö Z	7	Kanlı Vegas	119
S U N U Ş	9	Ateşkes	129
		Ölüm	133
Savaşa Doğru	11	Yara	139
Soğuk Savaşın İlk Kıvılcımı: Kore	17	Esaret	145
Kore Üzerine İnce Hesaplar	21	Savaş Yorgunluğu	151
Kore Birliği	27	Memleket Hasreti	155
Savaşa Gitmek	33	Cephe Gerisi	159
Kore Yolu	39	Savaşta Siviller	165
Kore'de İlk Günler	45	Milletler Mozaïği	171
Tahsin Yazıcı - Celal Dora Anlaşmazlığı	49	İklim ve Arazi	175
İlk Görev	53	İaşe	179
Kunuri Cehennemi	57	Savaş Sendromu	183
Kumyangjangni'de İntikam Savaşı	77	Gazilik	187
Çinlilerin İlkbahar Taarruzu	83	"Ne Unutulan Savaş! Ben Unutmadım ki"	191
Seul Savunması ve 17-18 Mayıs Gecesi	87		
İkinci Kafile Yola Çıkıyor	91	SAVAŞIN KRONOLOJİSİ	192
İlk Kafile Dönüyor	97	KORE GAZİLERİ	193
2. Kore Tugayı'nın Muharebeleri	101	ŞEHİTLER	200
Albay Nuri Pamir	111	ESİRLER	206
Görev Devri	115	KAYNAKÇA	208

Ç i N

KUZEY KORE

Kunuri

PYONGYANG

Japon Denizi

38. Paralel

Panmunjom

Inchon

SEUL

Suwon

Sarı Deniz

GÜNEY KORE

Taegu

Pusan

Anma, yaşatma, unutmama ve hatırlama kültürü, ancak geleceğini düşünen, tasarlayan ülkelerde yeşerebilir. Ama bu kültürün kök salması, sürekli olması için, toprağına bağlı insanlara ihtiyaç vardır. Eğer bu topraklarda kalıcı olacaksak, yolcu değilsek; tarihimizin hem şanlı hem acı hadiselerine ortak hafızamızda ekim alanları açmalıyız. Ama genellikle ne yaparız? Tarihimizi yarına taşıyacak eser ve izlerin bulunduğu alanları betona, yola, baraja açarız. Veya buralara sembolik, plastik, orijinal dokuyu bozan, heykelli-bayraklı, yalan-yanlış tabelalı, sözde ziyaret ve anma mekanları kondururuz.

Tarihi yaşatan alanlar ve eserlerle ilişkimiz böyle. Peki onu yapan insanlarla nasıl? Yine pek hoş değil. İnsan ömrü, zaten bir yapıya göre çok daha kısa. Yapılacak en önemli şey, tarihi hadiselerle ilk elden tanık olmuş, hatta bunların içinde bulunmuş insanlara mikrofon tutmak; söylediklerini kayıt altına almak. Bu işin önemi, kimi ülkelerde henüz “sözlü tarih” denilen disiplin ortaya çıkmadan çok önce anlaşılmış; dönem-olay tanıklarının ifadeleri tarihe malolmuş. Biz ise bir unutilan kahramanlar, unutilan-üstü kapatılan acılar ülkesiyiz.

Bu durum, bu ülke insanını “gündelikçi” kılıyor. Herbirimiz günlük, spot, geçici, ağrıkesicili veya vitaminli hayatlara ve sonuçta kültürsüz, otsu yapılara mahkum oluyoruz. Yakın tarihimiz en iyi ihtimalle bir nostalji, Osmanlı dönemi bir şişirme veya yerinme, daha öncesi ise zaten taş-toprak-sütun-turiste göre...

Sözlü tarihin bir disiplin haline gelmesi ve tarih bilimi içinde benzersiz bir arşiv değeri yaratmasının iki temel nedeni var: Ses ve görüntü. Böylelikle sadece anlatılanlar değil, anlatanların vurguları, duyguları, psikolojileri,

vücut dilleri de kayıt altına alınıyor; tarih gerek izleyenler gerek araştırmacılar için canlanıyor. Bir süre için de olsa “gündelik” hayatımızdan sıyrılıyor ve ilgili hadisenin yaşandığı döneme, o atmosfere, o insanların tarihi biçimlendirdiği günlere doğru bir zaman yolculuğuna çıkıyoruz. Böylesi bir zaman yolculuğundan daha gerçek ne olabilir?

Tarihi, geçmiş olmaktan çıkaran en önemli özelliği kayıttır. Koru, işaretle ve kaydet. İşte bir toprak kültürünün gelenekselleşmesi için vazgeçilmez üç koşul. İşte ülkemizde sıklıkla duyduğumuz “bizde insana değer verilmez” ifadesini ve gerçeğini değiştirmek için yalın ve etkin yegâne yöntem.

Araştırmacı, yazar Cem Fakir, işte bu yoldan yürüdü ve iki yıl boyunca 100’den fazla Kore gazisinin anılarını kayıt altına aldı. Bunlar bugün hayatta kalan ve 60 yıl önceki Kore Savaşı’na katılan son insanlar. Savaş, özellikle de Kore Savaşı denince, akla hemen politika, ekonomi, NATO, komutanlar, vesaire gelir. Her savaşta olduğu gibi insanlar ölür, sağ kalanlarsa unutulur, nadiren saygı görür.

Bu kitabı okurken dünya görüşünüzü, tarihle ilgili fikirlerinizi, siyasi tercihlerinizi, savaş-asker antipatisi veya sempatinizi bir kenara koyun; nasıl olsa kaybolmazlar. Sadece 20’li yaşlarda şu veya bu nedenle ateş hattına girmiş 80’liklerin hikayelerini dinleyin. Evlerine döndüklerinde bağrımıza basamadığımız, 60 yıldır bırakın hatıralarını, hatırlarını bile sormadığımız çocukların hikayelerini...

Cem Fakir’in kitabı tarihe ve insana hakettiği değeri, bize de umut veriyor.

Gürsel Göncü

Aralık 2010 / İstanbul

HÜRRİYET GAZETESİ ARŞİVİ

Son bir kez sarılıp kucaklaştılar ve yola çıktılar. 1950 yılının sonbaharında Kore'ye gönderilen Türk askerlerinin yüzlercesi ailelerini bir daha göremedi.

Savaşa gidenler geride çok şey bırakır. 60 yıl önce Kore'ye gidenler için de öyle oldu. Üsteğmen Nurettin Ersoy, savaşa giderken eşini ve yedi aylık oğlunu memleketinde bıraktı. Astsubay Fehmi Öztekin, Kore'de savaşıırken doğan ve birkaç ay sonra hayata veda eden kızını hiç göremedi. Topçu Er Ömer Gençoglu babasının cenazesine gidemedi. Teğmen Ahmet Ölçer şehit olan altı askerini; Piyade Er Necdet Ayık da en yakın arkadaşı Hüseyin'i Kore topraklarında bıraktı. Piyade Er Ahmet İnce, Kore'de sol kolunu kaybederken, Piyade Er Recep Aykut şarapnel parçalarını hâlâ vücudunda taşıyor. Kore Savaşı'nın izleri, aradan geçen 60 yıla rağmen gazilerin hafızalarındaki yerini koruyor. "Kore" deyince gözler buğulanıyor, suskunluk başlıyor.

Bizim Kore Savaşı hikayemizse yaklaşık iki yıl önce Anadolu Ajansı'na düşen bir haberle başladı. Bir Kore gazisinin tren garındaki bankın üzerinde ölü bulunduğu yazıyordu ajans haberinde. Memleketinden binlerce kilometre uzağa savaşa yollanmış, ölümlerden dönüp gelmiş, sonrasında unutulmuş ve 80 yıllık yaşamı bir bankta son bulmuştu. Bu haberle çıktık yola. 60 yıl önce Kore Savaşı'na gönderilen Türk askerlerine yaşadıklarını anlattırmak, tanıklıklarına kulak vermek ve belgelemekti amacımız. Kore'de 1950-1953 yılları arasında yaşananları ilk ağızdan dinleyecek, her birinin sandıklarında saklı duran fotoğraf ve belgeleri gün yüzüne çıkarabilecektik.

İlk satırlarını okuduğunuz bu kitap, genel ya da askerî tarih çalışması değildir. Yola çıkış amacımız, Kore'ye giden insanların bu savaşı nasıl yaşadıklarını anlamak, dönemin atmosferine ışık tutmaktır. Bu nedenle kita-

bımızda, önemli olduğunu düşündüğümüz kritik noktalara ve olaylara yoğunlaştık. Savaş döneminde dünya ve Türkiye'de yaşanan politik süreçlere bilgi tazelemek amacıyla değindik, ama odak noktası haline getirmediğimiz.

Bu sözlü tarih çalışmasını yaklaşık iki yıl içinde 7 coğrafi bölgede, 18 ilde gerçekleştirdik. Türkiye'nin 40 farklı kentinden subay, astsubay ve er 124 Kore gazisi ile görüşme olanağı bulduk. Her birinin çok değerli anılarını, deneyimlerini dinledik ve 60 yıl öncesine birlikte gittik. Acı dolu savaş günlerini onların sayesinde benliğimizde hissettik, savaşa kurban verilenlerin sızısını yüreğimizde taşıdık. Aradan geçen bunca yıldan sonra gazilerin belleklerinden bazı şeylerin kaybolması çok doğaldı. Bu nedenle; doğruluğundan emin olamadığımız veya belgeleyemediğimiz bazı anlatımlara kitapta yer veremedik.

Kitapta, Tahsin Yazıcı, Celal Dora ve Şinasi Sükan'a ait tanıklıkları, kaleme aldıkları hatıralarından derledik.

Bu kitabı Kore topraklarında yatan kahramanlara, bugün çoğu hayatta olmayan Kore gazilerine ve ailelerine adıyoruz. Değerli hatıralarını ve arşivlerini bizimle paylaşan Kore gazilerimize teşekkürü, kendileriyle görüşme fırsatı bulamadığımız gazilerimizden de özrü borç biliriz. Ülkeleri için ölüme gitmekte bir an bile tereddüt etmeyen bu insanların unutulmaları dileğiyle...

Cem Fakir

Eylül 2010 / İstanbul

Sovyet askerlerinin, Alman parlamento binasına diktikleri bayrak, İkinci Dünya Savaşı'nı bitirmiş, "Soğuk Savaş" döneminin başlangıcı olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı tüm insanlık için büyük bir yıkım olmuştu. Milyonlarca insan ölmüş, ülkeler, kentler harabeye dönmüştü. İnsanlığın bu yıkımdan çok ağır bir ders aldığı sanılıyordu ama öyle olmadığı kısa sürede anlaşıldı. Savaşın ardından dünya yeni bir döneme giriyordu. Nazilere karşı oluşturulan ittifak sona eriyor, “Soğuk Savaş” yılları başlıyordu. Savaş sonrasında hâkim güçleri Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği’nin dünya haritasındaki hegemonya alanları keskin çizgilerle birbirinden ayrılıyordu.

İkinci Dünya Savaşı günleri Türkiye için de çok zordu. İsmet İnönü’nün izlediği denge politikasıyla savaş dışında kalmayı başaran Türkiye, savaş halinin getirdiği yıkıntıdan kurtulamamıştı. Kentlerde sıkıyönetim ilan edilmiş, özellikle batıdaki kentlerde geceleri karartma uygulanmış, sık sık sivil savunma tatbikatları yapılır olmuştu. Silahlı tarafsızlık politikası nedeniyle büyük bir ordu beslenmesi üretime darbe vurmuştu. Örneğin, 1942’nin Ocak ayından itibaren ekmek karneyle dağıtılmaya başlanmıştı. Kişi başına günlük ekmek istihkakı 7 yaşına kadar olan çocuklar için 187,5 gram, büyükler için 375 grama kadar düşmüştü. Türk halkı sıcak savaşın yıkımını yaşamıyor, ancak nefesini yoğun bir şekilde hissediyordu.

Zor günler savaş sonrasında da devam etti. Altı yıl boyunca her türlü baskı ve zorlamaya karşın tarafsızlığını koruyabilen ülkeyi savaşın ardından uluslararası arenada yalnız ve gergin günler bekliyordu. Türkiye’ye karşı yayılmacı niyetlerini daha savaş yıllarında dile getiren Sovyetler Birliği, savaş sonrasında bu niyetini resmi notalarla ortaya koymuştu. Sovyet tehdidi, Türkiye’nin savaş sonrası politikalarının başlıca belirleyicisi olacak, kuzeyden gelen bu tehdit, Batılı ülkelerin, özellikle de ABD’nin desteğiyle aşılmaya çalışılacaktı.

Ülkenin üzerinde dolaşan kara bulutlar kuşkusuz en çok kışlalarda, her rütbeden subaylar arasında konuşuluyordu. Bahtiyar Yalta o günlerde Harbiye’den mezun olmaya hazırlanan bir teğmen adaydı.

PIYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Ruslar mütecaviz bir tutum takınmışlardı. Türkiye’nin kabul edemeyeceği koşullar ileri sürmeye başladılar. Bunlar toprak koşullarıydı ve savaş bittikten sonra antlaşmaları evvela feshettiler. Ardından tekrar, bu sefer daha güçlü bir şekilde Doğu Anadolu’daki dört ilimizin topraklarını, Boğazlarda üs isteklerini tazelediler ve tabii Doğu Anadolu’daki hudutlarımızda bazı askeri hareketlere başladılar. Yani bir yığınak yapmaya giriştiler. Türkiye de tabii durumu müttefiklerine bildirdi. Kendisi de yurdunu savunmak için lazım gelen önlemleri almaya başladı.”

Sovyet tehdidi yalnızca kışlalarda değil, tüm yurttaki konuşuluyorsa da, Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz’de etkisi daha fazla hissediliyordu. Bu bölgeler Birinci Dünya Savaşı sırasında Rus işgalini yaşamıştı, anılar tazeydi.

Teğmen Bahtiyar Yalta (ortada) iki subay arkadaşıyla Tokyo'da, 2 Mayıs 1951.

TUNCA ÖRSER ARSIVI

Topçu Er Mehmet Gürsoy ve babası Arif Gürsoy.

Ordonat Üstçavuş Ali Ekrem Erkal savaş öncesi yıllarda orduya teknisyen yetiştiriyordu.

TOPÇU ER MEHMET GÜRSOY – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Ortaokulu bitirdiğim zaman İkinci Dünya Harbi yeni bitmişti. Rusya bizden Erzurum, Kars, Van, buraları istiyordu. İnanıyor musun, Ordu’da geceleri lambalar yanmıyordu, gelirler bomba atarlar diye. Rus tehdidi vardı, Rus korkusu vardı yani. Türkiye buna karşı koyacak güçte değildi besbelli.”

Astsubay Ali Ekrem Erkal, İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki günlerde İngilizlerin İstanbul’da açtığı Selimiye Teknik Kursları okulunda asistanlık yapıyordu.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ ALİ EKREM ERKAL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“Düşünebiliyor musunuz, bütün Asya komünistti, Avrasya komünistti. Batılılar harpten yeni çıkmışlar ve Ruslara da bir sürü imtiyaz verilmişti. Biz İkinci Dünya Savaşı’nın sonuna doğru Türkiye olarak büyük sıkıntılar çektik. O zamanki nüfusumuz 20 milyondur ve biz 1 milyona yakın asker besliyorduk. Ekonomimiz çökmüştü, insanlar açtı, sefildi. Bu durumu fırsat bilen Sovyetler Birliği o zaman bizi sıkıştırıyordu. Hükümet her seferinde bunu göğüslüyordu, bunu reddediyordu.”

Bazı sivillerin, entelektüellerin yorumlarıysa farklıydı. Yazar Refik Erduran, o yıllarda Robert Kolej’den yeni mezun olmuş, sol gruplara yakın bir genç adamdı. Çok değil birkaç sene sonra, Nazım Hikmet’i yurtdışına kaçırarak, kısa bir süre sonra da yedek subay olarak Türk Tugayı ile birlikte Kore’nin yolunu tutacaktı.

PIYADE ASTEĞMEN REFİK ERDURAN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“Türkiye’de esen hava bambaşkaydı. O zamanlar zaten komünizm öcüydü, paranoya vardı o konuda. Komünistlere karşı çıkmak vatan görevidir falan gibi görüşler yaygındı. Bir de NATO’ya kabul edilmek hikayesi vardı. Şimdi Avrupa’ya girmek ne kadar ulusal idealimizse, o zaman da öyle bir hava estirilmişti ‘Aman NATO’ya girmeliyiz. NATO’ya girmezsek Rusya’daki umacılar bizi yutar’ havası yaygındı.”

İkinci Dünya Savaşı sonrası Doğu Avrupa’yı Sovyetler Birliği’nin egemenliğine bırakmak zorunda kalan ABD, diğer bölgeleri elden kaçırmamak için yoğun çaba harcamaya başladı. 1947’de açıklanan “Truman Doktrini” ve 1948’de uygulamaya sokulan “Marshall Planı” sonrası, Avrupa’ya Amerikan yardımı yağmaya başladı; Türkiye de başta askeri alanda olmak üzere bu yardımlardan payına düşeni aldı.

Truman Doktrini ve Marshall yardımlarının gündeme geldiği dönemde Bahtiyar Yalta artık Harbiye’den mezun olmuş genç bir

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, ustası olduğu "satranç siyasetiyle" Türkiye'yi İkinci Dünya Savaşı'ndan uzak tutmayı başardı. Dönemin Dışişleri Bakanı Şükrü Saracoğlu'yla. (1941)

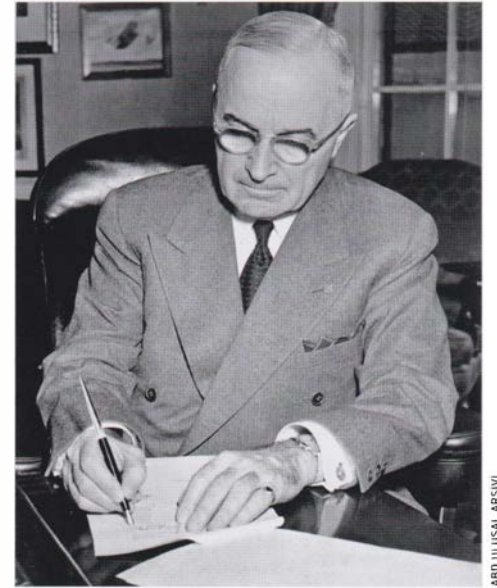
ANADOLU AJANSI ARŞİVİ

teğmendi. O sıralarda Ankara'da bulunan Amerikan askeri heyetlerinin davranışları genç ve idealist teğmenler arasında zaman zaman rahatsızlık yaratıyordu.

PIYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Amerikalılardan bazı şeyleri öğrenmeye başladık. Evvela Amerikan ordusundaki disiplin anlayışını anlamaya başladık. Subay heyetiyle tanıştık. Onların tavırlarını, sepetlerindeki pamuk miktarını görmeye başladık. Amerikalı subaylar ilk geldikleri zaman bize karşı çok hörmetkârlardı. Bizden adeta çekiniyorlardı ve heyecanlı görünüyorlardı. Fakat zamanla bu maalesef yerini Amerikalıların çok serbest hareket etmelerine, bizimle zaman zaman şaka-laşmalarına bıraktı. Mesela bizim merkeplerimize 'Turkish Jeep' demeye başladılar. Bu bize çok dokundu. Bizi acıttı, bu laflar bizi acıttı. Marshall ve Truman yardımlarının her ne kadar ordumuzu hakikaten silah bakımından çağdaş düzeye getirmesi bizi memnun ediyorsa da Amerikan subaylarının komuta heyetlerimizden en üst kademelerine kadar bu tarzda devamlı girip çıkmalarından da hoşnut değildik. Hükümetin bu noktada biraz daha sınırlı, biraz daha kapalı hareket etmesini istiyorduk."

Ankara Hukuk Fakültesi'nde Kara Kuvvetleri adına okuyup mezun olan Sabri Kirişoğlu, topçu okulunda görevine başlamıştı. Kirişoğlu'nun bazı çekinceleri vardı, ama bir yandan da bu yardımların Türkiye'ye faydalı olacağını düşünüyordu.

ABD Başkanı Truman, 12 Mart 1947'de Kongrede yaptığı konuşmada, dünyanın iki ideolojik ilke arasında bölünmekte olduğunu söyledi.

ABD ULUSAL ARŞİVİ

SABRİ KİRİŞOĞLU ARŞİVİ

Üsteğmen Sabri Kirişoğlu (solda oturan), Kore'de askeri savcı, yargıç ve müşavir olarak vazife gördü.

HÂKİM ÜSTEĞMEN SABRİ KİRİŞOĞLU –

2. KORE TÜRK TUGAYI

"Amerikalılar yanımızda yer aldı. Amerikan yardımı da yapılıyordu. İkinci Dünya Harbi'nden sonra arta kalan malzemeleri yardım olarak, dost kazanmak, sempati kazanmak için müttefik olarak gördüğü, dost bildiği milletlere gönderiyordu. O zamanlar postallar, hatta hindiler, yiyecek malzemeleri dahi gelirdi. Tabii halk bazen 'Kokuşmuş hindileri bize gönderiyor Amerika' diye Amerika aleyhinde hareket ederdi."

Marshall Planı ile Türkiye'ye 1948-52 yılları arasında 352 milyon dolar yardım yapıldı. Askeri ve ekonomik bağımlılık Türkiye'nin iç ve dış politikalarını da derinden etkiledi. İki bloklu dünyada Türkiye artık yerini ve yönünü daha keskin bir şekilde belirlemek durumundaydı. O günlerde Türkiye'deki siyasal ortam da giderek hareketlenmeye başlamıştı. Çok partili sisteme geçilmiş, demokratik hayata ilk adımlar atılmıştı.

Türkiye 1950 yazına iktidar değişikliği ile girdi. 14 Mayıs 1950'de yapılan seçimler CHP'nin 27 yıllık tek parti iktidarının sonu, yeni bir dönemin başlangıcı oldu. Celal Bayar ve Adnan Menderes önderliğindeki Demokrat Parti, ezici bir seçim zaferi kazanmıştı. Çiçeği burnunda hükümetin ilk önemli sınavıysa yaklaşıyordu: Kore Savaşı.

Başbakan Adnan Menderes, savaştan beş yıl sonra ziyaret ettiği Güney Kore'de kahraman gibi karşılanmıştı.

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

ABD ULUSAL ARŞİVİ

Seul yakınlarındaki Incheon limanı, Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin ikmal çalışmaları açısından hayati önem taşıyordu.

İki bloklu dünyada, blokların başını çeken ABD ve Sovyetler Birliği'nin Avrupa'daki hâkimiyet alanları kalıcı hale gelirken, dünyanın geri kalan bölgelerindeyse kıyasıya bir nüfuz mücadelesi başlamıştı. Soğuk Savaşın güçler dengesi, Kore'yi 38. paralelden bölmüştü. Uzun yıllar Japon işgali altında kalan Kore, İkinci Dünya Savaşı sonrası rahat bir nefes almış, ancak bu durum çok uzun sürmemişti. Bir ucuyla Asya'ya, diğer ucuyla Pasifik'e uzanan yarımada, yabancı askerlerin postal izlerini taşımaya devam ediyor, iki büyük devletin güçlerini denedikleri bir oyun alanı haline geliyordu.

Ülkenin kuzeyi Sovyetler Birliği'nin kontrolündeydi, güneyde ise Amerika Birleşik Devletleri hâkimiyet kurmuştu. 1949'un ilk aylarında iki ülkenin askeri kuvvetleri anlaşma gereği Kore'yi terk ederken geride kaos ortamı bırakmışlardı. İki büyük gücün desteklediği iki ayrı hükümet kurulmuştu. Kuzey'in lideri genç Kim İl Sung'du, karşısında ise Amerikan destekli Syngman Rhee vardı. Bu ideolojik gerilim çok geçmeden yerini sıcak savaşa bırakacaktı.

25 Haziran 1950 günü, üç yıl sürecek kanlı savaşın ilk silah sesleri duyuldu. Kuzey Kore birlikleri, yaratılan provokasyonlar sonrasında sınırı geçerek Güney Kore'ye girdi. Savaşı kimin başlattığı bugün bile tartışmalı bir konudur. Ancak acı gerçek, asker, sivil yüz binlerce kişinin öleceği

Kuzey ve Güney Kore arasında sınırı oluşturan 38. paralel bugün hâlâ iki halkı birbirinden ayırıyor.

ABD ULUSAL ARŞİVİ

Sınırı geçerek güneye ilerleyen Kuzey Kore birlikleri, Amerikan kuvvetleri tarafından Pusan yakınlarında durdurulabildi.

bir kışımanın başlamış olduğudur. Kuzey Kore ordusu çok kısa sürede Güney Kore güçlerini dağıtarak hızla ülkenin en güneyine kadar ilerledi. Artık karşılarında yalnızca Pusan çevresinde konuşlanan sınırlı sayıda Amerikan askeri vardı.

Savaşın başlamasının ardından ABD, süratle Pusan'daki birliklerini takviye ederken, bir yandan da çok etkili olduğu Birleşmiş Milletler'i harekete geçirdi. Güvenlik Konseyi, Kore'deki duruma müdahale kararı aldı ve üye ülkeleri, oluşturulacak uluslararası kuvvete destek vermeye çağırırdı.

Siyasi arenada kıyasıya mücadele sürerken, Kore'deki savaş da tüm hızıyla devam ediyordu. Kuzey Koreliler, 28 Haziran 1950'de Seul'ü ele geçirip, Pusan'a doğru ilerlediler. 7 Temmuz'da İkinci

Güney Kore'nin lideri Syngman Rhee, ABD tarafından destekleniyordu. Kim İl Sung'un arkasındaysa Sovyetler Birliği ve Çin vardı.

Dünya Savaşı'nın Pasifik cephesi kahramanı, Japonya'yı teslim alan Amerikalı General Douglas MacArthur, Birleşmiş Milletler Kuvvetleri Komutanlığı'na atandı. Kuzey Kore kuvvetlerinin ardına yaptığı taarruzlar Amerikan birlikleri tarafından başarıyla durduruldu.

Eylül ayında Amerikan ordusu, bir yandan Seul'un batısındaki Inchon'a, yani düşmanın gerisine amfibi harekati düzenlerken, bir yandan da Pusan'daki takviye edilmiş birlikleriyle karşı taarruza geçti. Amerikalılar ülkenin güneyinde kısa sürede hâkimiyet sağlarken aynı tarihlerde ilk Türk birliği de Kore'ye doğru yola çıkıyordu. Türk askeri ilk defa kendi toprakları dışında bir savaşa girecek; can verecek, yaralanacak, esir düşecekti.

Amerikan birlikleri,
15 Eylül 1950'de
Inchon'a çıkarma yaptı.

CUMHURİYET GAZETESİ ARŞİVİ

1950-1953 yılları arasında süren savaş boyunca 16 binden fazla Türk askeri Kore topraklarında savaştı.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin yaptığı "Kore'ye yardım" çağrısı üzerine Türkiye'de siyasi arena birdenbire hareketlendi; her yerde Kore konuşulmaya başlandı. Kore'ye asker gönderilmesini NATO'ya girmek için kaçınılmaması gereken bir fırsat olarak değerlendiren iktidarın yeni sahibi Demokrat Parti hükümeti, işi fazla uzatmadı. Bakanlar Kurulu, 18 Temmuz 1950'de Yalova'da 6,5 saatlik bir toplantı yaptı. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın başkanlık ettiği toplantıya hükümetin iki ay önce göreve getirdiği Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut da katıldı. Toplantıdan bir hafta sonra, 25 Temmuz'da Kore'ye asker gönderme kararı açıklandı. Demokrat Parti hükümeti, ne Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde konuyla ilgili bir oturum yapmış, ne de muhalefete danışma gereğini duymuştu. Kararın açıklanmasından bir hafta sonra, CHP'nin seçime gidilmeden önce 1950 Mayıs'ı başında yaptığı NATO üyeliği başvurusu bu kez Demokrat Parti hükümeti tarafından yinelenildi.

Muhalefet, Kore'ye asker göndermeye karşı çıkmıyor, ancak kararın alınış biçimine itiraz ediyordu. CHP yönetimi, TBMM'nin onayı olmadan yurtdışına asker gönderilmesinin Anayasa'ya aykırı olduğunu savunuyordu. Muhalefetin itirazına rağmen hükümet kararından vazgeçmedi.

Celal Bayar ve Adnan Menderes liderliğindeki yeni iktidar, Kore'ye asker gönderme kararını kapalı kapılar ardında aldı.

ANADOLU AJANSI ARŞİVİ

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ ALİ EKREM

ERKAL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Türkiye asker göndermeyip de ne yapacaktı; mecburdu asker göndermeye ve gönderdi. Evvela Birleşmiş Milletler karar alınca hükümet ilk müteşebbisler arasında bulunmak istedi ve beş bin kişilik bir tugay Kore'ye gönderildi. Halk hiç buna karşı çıkmadı, gayet memnundu, bir tepki de yoktu. Halk Partisi'nden bile gelen tepki 'Hükümet neden Büyük Millet Meclisi'nden karar almadan asker gönderdi' yolundaydı. 'Neden gönderdi' diye değildi. Tepki buydu. Halk olumlu karşıladı. Çünkü biz sıfırdık. Herkes bizi unutmuştu. Bir taraftan kendimizi kanıtlamamız lazımdı, nitekim öyle de oldu. Kore'ye gittik, 1,5 sene sonra bizi NATO'ya aldılar."

NECMETTİN ÖZCELİK ARŞİVİ

PİYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Kore hakkındaki kararı verirken iktidarın muhalefette birlikte harekete geçmesi gerekirdi. Bu bir demokrasi gereği idi. Bu iktidar da demokrasiyle gelmişti, seçimle gelmişti. Onun için demokrasiye herkesten önce, herkesten çok bilinçli olarak bağlı hareket etmesini iktidarın bilmesi lazım gelirdi. Ancak maalesef iktidar muhalefeti devre dışı bıraktı. Sebebi çok açık; iktidar yeniydi. İsmet Paşa Türkiye'de dış siyaset ustası olarak bilinir. İktidar, İsmet Paşa ile görüşmekten çekindi. El altından muhalefetin iktidara akıl verdiği söylentisi iktidarı korkuttu. İşte bu karar, bu anlayış demokrasiye ilk darbeyi indiren hareket oldu."

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ İSMET POLATOĞLU – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Halk, hiçbir şey bilmiyordu. Niye gidiyor, niye geliyor? Ondan sonra yavaş yavaş, duya duya, göre göre alıştı ve ısındı. Görüş farklılığı olabilirdi tabii, kişiye göre değişiyordu bu, siyasi anlayışa göre değişiyordu, dini görüşe göre değişiyordu düşünceler. Fakat ekseriyetle gitmekle iyi bir şey olduğunu düşünenler, ben de dahil olmak üzere doğru buluyorduk."

Kore'ye asker gönderilmesi kararı kamuoyunda da oldukça destek gördü. Komünizmi tel'in mitingleri düzenleniyor, savaş boyunca sürecektir yoğun propaganda ortamında hükümete verilen destek her fırsatta yineleniyordu.

**Başbakan
Adnan Menderes,
28 Temmuz'da
düzenlediği basın
toplantısında Kore
kararının Anayasa'ya
aykırı olmadığını
savunmuş,
muhalefeti
komünistleri himaye
etmekle suçlamıştı.**

Tuğgeneral Tahsin
Yazıcı, Albay Celal
Dora ve Yarbay Natık
Poyrazoğlu, Kore'ye
gidecek birliği
denetliyor.

İSTİHKAM ER ZEKİ BAŞESKİOĞLU – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"O zaman çok heyecanlıydık, gençlik vardı o zaman. Çok büyük propaganda vardı. Komünizm hakkında bizim beynimizi çok yıkadılar. Yalnız komünizm için gittim, yani komünistlerle savaşmak için gittim ben oraya, bütün idealim oydu. O zaman için katıldık ama şimdi baktığımda boşuna gittik."

PİYADE ER NİYAZİ KELİK – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Televizyonun, radyonun olmadığı bir dönemde 'komünizm komünizm' diyerek ilkokuldan beri anlattıkları korkunç şeyi öğrenmek için gittik. Bunlar nasıl insanlardır diyerek gönüllü çıktık. Nitekim onların da birer insan olduklarını gördük. Biz komünizmi başka bir şey zannederdik, canavar gibi bir şey zannediyorduk."

PİYADE ASTSUBAY ÇAVUŞ FEHMİ ÖZTEKİN – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Bize göre karar doğru değildi. Bugün düşünüyorum, Türkiye nere, Kore nere? Niçin gittik? Niçin savaştık? İyi değil tabii. Memleketimizden kaç kilometre uzakta yani. Yani düşünüyorum bugün niçin gittik, niçin savaştık? Amerikalıların emperyalizmi uğruna gittik savaştık işte."

Kore'ye asker gönderilmesine en büyük ve sert muhalefeti sol gruplar yapıyordu. Başkanlığını Behice Boran'ın, genel sekreterliğini Adnan Cemgil'in yaptığı Türk Barışseverler Cemiyeti, Kore'ye asker

REFİK ERDURAN ARŞİVİ

gönderilmesini protesto etti. Hakkında soruşturma açılan dernek kapatıldı ve yöneticileri hapis cezasına çarptırıldı. İktidar bu konuda çatlak ses çıkmasını istemiyordu.

Yazar Refik Erduran, Tuzla'daki uçaksavar okulunun yedek subay adayları arasında. (1951)

PİYADE ASTEĞMEN REFİK ERDURAN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Genellikle bir görüş birliği vardı, 'Kore'ye gidilsin. Türkiye bir gövde gösterisi yapsın orada. O sayede de NATO'ya kabul edilirse bu hayırlı bir iş olur. O anlamda bu bir vatan görevidir' görüşü bir hayli taraftar buluyordu. Ayrıca o paranoyaya kapılıp da sözde 'Komünizm her görüldüğü yerde ezilmelidir. Bu Türkiye'nin çıkarıdır' görüşü doğrultusunda coşkuyla da 'Aman gidelim buna katılalım' diyenler de vardı. Hayır, insan bir tercihi ortaya koyabilir, safını seçer, bunu sözde bırakarak 'Biz sizinle' demek başka, kolları sıvayıp 'Senin savaşına da katılırım, ben silahı kaparım, Anadolu'dan köylüleri toplayıp askere alıp oraya sevk ederim, gerekirse onları orada öldürtürüm, buna da katılırım' demek başka. Bu bir ölçü konusuydu."

O yıllarda üzerinde çok fazla tartışılmayan Kore'ye asker gönderme kararı, sonraki yıllarda çok tartışıldı. Kimilerine göre Kore'ye asker göndermekle çok değerli bir NATO üyeliği sağlanmış, Batı dünyasındaki imajımız değişmişti. Ancak, "Kore'ye neden gidildi?" sorusu yıllarca sorulmaya devam etti.

PİYADE YÜZBAŞI İZZETTİN OLÇUN – 3. KORE TUGAYI

"Yani Türk askerinin orada ne işi var? Ama akit olarak BM camiası içindeyiz. BM cami-

Piyade Üstçavuş Yaşar Kandemir, Kore'ye gitmeden önce görev yaptığı Gümüşhane'de askerleriyle. (1950)

YAŞAR KANDEMİR ARŞİVİ

asında hangi millet vazife görüyorsa, o vazifenin icabı olan hareketi yapmak zorunda. Biz de Türk askeri olarak uhdemize düşen vazifeyi yapmaya çalıştık ve iyi vazife yaptık. Türk Tugayı orada ün yapmıştı"

PIYADE ÜSTEĞMEN NURETTİN ERSOY – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Oraya müdahale etmemizi doğru buluyorum, fakat gönderilen birliğin miktarını doğru bulmuyorum. Bir İngiliz bir tabur gönderiyor, bir Fransız bir bölük gönderiyor, bizim gücümüz ne ki o zaman bir tugay gönderiyoruz. Orada çok şey var tabii, o anda bu işler düşünülüyor, döndükten sonra mütalaa ediliyor. Çok da şehit verdik orada. Kaybolanlar var, esir düşenler var, orada kalanlar var."

PIYADE ER RECEP AYKUT – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Biz askere gittik mi, devlet nereye yollarsa, ama içeri ama dışarı nereye yollarsa, nereye götürürse oraya gideceğiz. Ben gitmem, etmem, tutmam, sen gitme, ben gitme, kim gidecek? Biz güle güle gittik, sevine sevine..."

PIYADE ER ALİ AYTEN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Şimdi dünya ikiye bölünmüş; subaylar anlattı bize evveli; Sovyetler Birliği-NATO birliği. Türkiye fakirdi. Katırla taşıyorduk biz o makineleri, ağır makineleri talim yerine katırla taşıyorduk. Menderes'e demişler, 'İyi ama Kore'ye asker verirsin' demişler. NATO'ya girmek için 4500 kişi imzalamış."

PIYADE ÇAVUŞ MEHMET YAMAN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Türkiye ne verecek? Şimdi gene olsa beden verecek. Başka ne verebilir, değil mi? Türkiye ne varsa, beden verir beden."

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

Kore'ye gönderilecek birlik, Genelkurmay Başkanlığı'nın 3 Ağustos 1950 tarihli emriyle Ankara'da kuruldu.

Kore'ye asker gönderme kararı kesinleşmiş, sıra gönderilecek birliğin seçimine ve oluşturulmasına gelmişti. Olayın vakit kaybına tahammülü yoktu. Kore'ye bir tugay gönderilmesi uygun bulunmuş, çekirdek birliğin de Ankara Ayaş'taki 241. Piyade Alayı olması kararlaştırılmıştı. "Kore Tugayı Karargahı" 28. Piyade Tümeni tarafından oluşturuldu. İstihkam, muhabere, ordonat ve oto bölükleri de yine 28. Tümen'den sağlandı. Sıhhiye bölümü 5. Zırhlı Tugay, topçu taburu ise 2. Zırhlı Tugay'dan alınıp Kore Tugayı bünyesine katıldı. Bu birliklerin sefer mevcutları İzmit, İskenderun ve İzmir'deki tümenlerden gelen erlerle tamamlandı. Kore'ye gidecek erler öncelikle 1929 doğumlulardan, buna takviye olarak da 1928'lilerin gönüllülerinden seçildi. Yurdun dört bir yanından Ankara'ya asker gelmeye başladı.

PIYADE TEĞMEN RIFAT SÜMER – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Oğlum vardı bir tane. Eşimin Ankara'ya gidene kadar haberi yoktu. Ankara'dan para gönderdim, harcırah vermişlerdi. O zaman haberleri oldu. Sakladım hepsinden. Korkunun ecele faydası yok, söylesem ortalık karışacak. İyisi mi yola çıkayım ondan sonra söylerim dedim. Gönüllü gidiyoruz hep beraber. Yani bu savaşın sonunda ne olur, ölüyoruz kalırız, yaralanırız, çocuklar hiç aklımın ucundan dahi geçmedi."

Piyade Teğmen
Rifat Sümer ve eşi
Nadire Sümer.

RIFAT SÜMER ARŞİVİ

PIYADE ER MEHMET SİDDİK YETKİNER – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Asım Eren isminde bir albayımız vardı. Her gün eğitim yaptırırdı bize. Bir ay sonra Kore davası çıktı. Esas bizim birlik, yani 241. Piyade Alayı Kore'ye gidecekti, diğer birlikler kurayla takviye oldu. Tabii biz üç ay Etimesgut'ta, Ankara'da eğitim gördük. Sonra doktorlara muayene olduk."

TOPÇU ER ADEM GÜÇLÜ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Başladı gazetede yazmaya, 'Şu birlikten şu kadar asker gidecek' diye. 'Hakkı!' dedim, 'Ben gönüllü gideceğim arkadaş. Siz var mısınız benle?' 'Varız' dediler. Kalktık beraber gönüllü. Emir subayına 'Binbaşım sayenizde Kore'yi öğrenebileceğim' dedim. 'Evli misin?' dedi 'Bekarım' dedim. 'Anan baban?' 'Yok' dedim. Kendi aralarında para toplamışlar. Parayı bana verdiler. Yazdılar bizi Kore'ye ayırdılar."

MUHABERE ER ALİ BARAN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Alsancak'ta trenin etrafına baktım 17 tane kurban kestiler, kıpkırmızı bayrak yapmışlar trene. Sabahleyin Ankara'ya vardık. Tabii trende para yok, giderken gelirken... Ankara'da lokantaya giriyoruz, çay içiyoruz, 'Para yok, sizin paranız verildi'. Öyle kurbanlık kuzu gibiydik, hiç para almadı yani Ankara."

Kore Tugayı yalnızca gönüllülerden oluşturulmamıştı. Bir bölük tüm kadrosuyla tugaya alındığı gibi, kura çekilerek alınan askerler de vardı. Kore sihirli bir kelime olmuştu sanki ve kimilerine göre kura ile gönderilecek tugay kadrosunda yer almak bir şanstı.

PIYADE ER MEHMET SEMERCİ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"'Kore varmış, Kore'ye gidilecekmiş' dediler. Biz de dedik ki 'Artık şansımıza çıkarsa gideriz'. Kura çektik, kura çeken arkadaşlar İzmit'e geldik. Doktor muayenesinden geçtikten sonra trenle Ankara'ya gittik, Etimesgut'ta toplandık. Zannederim 15-20 gün kaldık orada. Talim terbiye yaptık tabii."

Piyade Er Mehmet Semerci, Kore birliğine seçilmeden önce İzmit Kandıra'da askerliğini yapıyordu.

MEHMET SEMERCİ ARŞİVİ

Piyade Teğmen Bahtiyar Yalta (üst sıra ortada) 1. Tabur 4. Ağır Bölük Havan Takımı askerleriyle birlikte.

BAHTİYAR YALTA ARŞİVİ

Kura sonucu Kore'ye gidenlerden Muhabere Er Orhan Bayuk.

ORHAN BAYUK ARŞİVİ

ULAŞTIRMA ER SÜLEYMAN KILIÇ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Bir kupanın içine kağıt yazdılar koydular. Elimi attım Kore geldi. Neyse ben giderim, hakkıma razı oldum. 21 kişinin içerisinde siftahı ben çektim, bana çıktı. Kore'nin ne olduğunu bildiğimiz yok, onlar haritadan bir şey çizdiler. Tatbikattan döndük, hemen bizi yolcu ettiler."

MUHABERE ER ORHAN BAYUK – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"15 kişi var telsizci, iki kişi seçecekler. Bana çıktı. Bölük komutanı beni göndermek istemiyordu. 'Efendim arkadaşların içerisinde evlenmiş, çocuğu olan var ama ben tek başınayım, varsa anam var babam var, başka kimsem yok. Onlar gider de şehit düşerse oğlu mağdur olur, karısı mağdur olur. Onları düşünerek gitmek istiyorum' dedim."

Kore Tugayı'na seçilen erler kısa sürede Ankara'ya intikal ederken, görev alacak subayların tayin işlemleri çok uzun sürdü. Öyle ki, tugay komutanı olarak seçilen Tuğgeneral Tahsin Yazıcı'nın atama işlemi bile asker gönderme kararı alınmasından 22 gün sonra tamamlanabilmişti.

NECMETTİN ÖZCELİK ARŞİVİ

TUĞGENERAL TAHSİN YAZICI – 1. KORE TÜRK TUGAYI KOMUTANI

“Tayinim resmen bana ve birliklere henüz tebliğ edilmemiş olduğundan bu alayla bir temas yapmak, durumu hakkında bir bilgi edinmek salâhiyetini kendimde bulamıyordum. Hâlbuki, sefere hazırlanmakta olan bir birliğin kumandanı için günlerin değil, saatlerin dahi büyük kıymeti vardı. O kıymetli günler geçerken birliklerle temas edememekten doğan üzüntüler gittikçe artıyordu.”

1. Kore Türk Tugayı Komutanlığı'na Manastır doğumlu Tuğgeneral Tahsin Yazıcı; 241. Alay Komutanlığı'na ise Elazığ doğumlu Albay Celal Dora atandı.

241. Piyade Alayı'na komuta etmesi kararlaştırılan Albay Celal Dora'nın ataması da 17 Ağustos'ta yapılabilmiş, tugaya intikal eden erler uzunca bir süre subaysız kalmıştı. Subayların atamalarında görülen bu gecikmeler, birliğin savaşa hazırlık yapmasını da sekteye uğratıyordu.

ALBAY CELAL DORA - 241. PİYADE ALAYI KOMUTANI

“Alayın eğitim ve ikmal hazırlığı için 15 Eylül tarihine kadar çok kısa bir zaman tahsis edilmişti. Bu kısa zamandan azami derecede faydalanmak için merasim geçişini müteakip, alayın subay ve astsubaylarını toplayarak şifahen görüşmek ve mesaiye hız vermek için gereken direktiflerimi vermek üzere toplantı yerine gittiğim zaman sükutu

214. Alay Komutanı
Celal Dora, Ankara
Etimesgut'ta alay
karargah subaylarıyla
birlikte.

NECMETTİN ÖZCELİK ARŞİVİ

hayale uğramış ve karşımda subay, askerî memur ve astsubay olarak cem'an 14 kişi bulmuştum. Kadrosu 137 subay ve o kadar astsubay olan alayda bu 14 subaydan başkası henüz iltihak etmemiş ve birçoklarının henüz tayinleri dahi yapılmamıştı."

PIYADE ÜSTEĞMEN HARUN VURAL – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Ben gittiğimi aileme haber vermedim bir yıl. Etimesgut'ta eğitim yaptırıyorum bölüğe, 150-200 kişilik bölüğe eğitim yaptırıyorum. Tayin olduktan sonra bölük komutanı yok, bir ben varım bölükte. Diğer subaylar da belki aileleriyle helalleşmeye gitmişlerdir. Bölüğün başında benim, başka subay yok."

HARUN VURAL ARŞİVİ

Piyade Üsteğmen Harun Vural,
Türk tugayını savaşa hazırlayan az
sayıdaki subaydan biriydi.

Tugayın topçu taburu Polatlı'da, muhabere, istihkam, oto bölükleri kendi sınıf okullarında eğitim görürken; 241. Piyade Alayı bir süre Ayaş'taki kışlasında, sonra Sankışla'da, son olarak da Etimesgut'ta zırhlı tugay bölgesinde savaşa hazırlandı. Kore'de Amerikan silahları kullanılacaktı, ama bu silahlardan elde yeterince mevcut değildi. Bu yüzden, 241. Piyade Alayı bir yandan kendi silahlarıyla, bir yandan da sınırlı sayıdaki Amerikan silahlarıyla eğitim ve atış yapmak zorunda kalmıştı. Üstüne üstlük birliğin ikmal işleri de pek düzenli yürümüyordu. Bu aksaklıklar Ankara'dan ayrılana kadar sürdü. Kore'ye gidecek Türk Tugayı, tüm aksaklıklara rağmen imkansızlıklar içinde bir şeyler yapmaya çabalayan subay, astsubay ve erlerin özverili çalışmalarıyla savaşa hazırlanıyordu.

CUMHURİYET GAZETESİ ARŞİVİ

Kore'ye gidecek birlikler, 19 Eylül günü serin bozkır sabahında, Ankara Garı'ndan İskenderun'a doğru yola çıktı.

2 59 subay, 395 astsubay, 4414 er, 18 askeri memur, 4 sivil memurdan oluşan toplam 5090 kişilik Kore Türk Tugayı'nın ilk kafilesi 19 Eylül sabahı trenle İskenderun'a doğru yola çıktı. Ankara Garı'nda sadece gidenlerin yakınları ve az sayıda vatandaş vardı. Birliğin yola çıktığı haberi kısa zamanda tüm ülkede duyuldu ve 20 Eylül günü Ankara Garı'na giren ikinci kafileyi mahşerî bir kalabalık karşıladı. Kucaklaşmaların, helalleşmelerin ardından kafile dualarla uğurlandı. Ankara Garı'ndaki bu coşku, yol boyunca uğranılan tüm istasyonlarda devam etti.

Ordonat Üstçavuş
Cevat Hasar'ın
(ortada oturan)
astsubay
arkadaşlarıyla
birlikte çektiği
Seul hatırası
fotoğrafı.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ CEVAT HASAR – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Gardan uğurlama oldu. Yollarda da uğurlamalarda hep karşımıza halk kitleleri çıktı. Bize ayran ikram ettiler, nar suyu ikram ettiler, çok ikramda bulundular. Çok coşkuyla karşıladılar gidişimizi."

CEVAT HASAR ARŞİVİ

ANADOLU AJANSI ARŞİVİ

TOPÇU ER EMİN AYDIN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Uğurlama çok muazzam oldu. Her vilayete trenle gidiyorduk, istasyonlarda bizi çok kişi karşıladı. Giderken sigarasıydı, pastasıydı... Bütün istasyonlar kesilmişti halk tarafından. Durduğumuz yerde bütün elbisesi, çorabı... Bize yardımda bulundu bütün halk.”

Kore Türk
Tugayı askerleri
İskenderun'a
vardıktan sonra
Atik Yaylası'ndaki
orduğahta birkaç gün
kaldılar.

PIYADE ER AHMET ALİ BULUT – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Kimi dua ediyor, kimi defter dağıtıyor, kimi kalem dağıtıyor, kiminin oğlu gitmiş ona selam yolluyor. Trenleri doldurmuşlar böyle portakal, yemiş çuvalları. Ondan sonra tren hareket etti, o yol boyları dolmuş böyle.”

PIYADE ER ALİ AŞKIN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Adana'ya geldik. Osmaniye kazasında bir bayan büyük kazanlarla şerbet kurmuş, bo-yuna askerlere dağıtıyor. Bizim Tahsin Yazıcı böyle üzüldü o kadına, 'Anneciğim buraya gel' dedi, elini öptü. Millet galeyana geldi, hoşuna gitti. 'Ben Tahsin Yazıcı, Kore'ye gi-den tugay komutanıyım' dedi. 'Türk milleti bize dua edin, şanla şerefle tekrar ülkemize dönelim. Yalnız bir oğlum, bir de hanımım var sizlere emanet, Türk milletine emanet' dedi. Millet galeyana geldi, ağlıyor, sızlıyor.”

Gündüz yol boyunca istasyonlarda yaşanan coşku, akşam karanlık bastırdıktan sonra yerini hüznü bıraktı. Türk askeri, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra ilk defa cepheye doğru yola çıkıyor, hem de yurdundan binlerce kilometre uzağa gidiyordu.

TUĞGENERAL TAHSİN YAZICI – 1. KORE TÜRK TUGAYI KOMUTANI

“O gün gide gide akşamı ettik. Akşamın karanlığı tabaka tabaka etrafı kaplarken gönüllere bir durgunluk, bir uyuşukluk veriyor, birçok kişiler yemeklerini yedikten sonra,

Ödemişli Piyade Er
Abdullah Seloğlu
(sağda), Kore'de askeri
polis olarak görev yaptı.

ABDULLAH SELOĞLU ARŞİVİ

hayalleriyle baş başa kalmak arzusuyla başlarını bir köşeye dayıyor, uyumak arzusuyla yayılıyorlardı. Aralarındaki muziplerin, şakacıların yapmak istedikleri bazı numaralar revaç bulmuyordu. Herkes hakikaten yorgundu, manen ve maddeten dinlenmek ihtiyacındaydı. Gecenin ilerlediği bir saatinde vagonlardaki hâl görmeye değerdı. Vagonlar, ana babaları yok olmuş arslan yavrularının yuvasını andırıyordu.”

PİYADE ER ABDULLAH SELOĞLU – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Aramızda konuşulan şeydu; biz tabii o zaman genciz, askeriz. Şimdi Kore’ye gidiyoruz, savaşa gidiyoruz. Ölen ölecek, kalan geriye dönecek. Başka bir şey yok. Düşündüğümüz bir şey yoktu yani.”

PİYADE ER SİDDİK KANŞIRAY – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Ecel gelmişse zaten öleceğiz, ecel gelmemişse dönüp geleceğiz. Böyle düşünüyorduk. Kimin eceli gelmişse o gider, kimin eceli gelmemişse o geri dönüp gelecek.”

TOPÇU ER YAŞAR KAYSER – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Ben evliydim. Acaba dönebilir miyiz, dönemez miyiz? Bu gibi şeyler aklımızdan geçiyordu ama oraya gittikten sonra, savaşa girdikten sonra, bu şeylerimizi kaybettik. Türkiye’ye dönme ümidi falan... Bunları düşünmedik. Yalnız kendimizi savaşa odaklandırık.”

PİYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Savaşa gİtmek ne demek evvela onu söyleyeyim. Çok çıplak olarak ölümü göze almak üzere yola çıkmaktır. Ölümü düşünen insanlar yirmi yaşlarında ortalama. Subayların da

NECMETTİN ÖZCELİK ARSIVI

çoğu zaten o yaşta. Tabii genç insanın ölüm olayını düşünmesi, ölüm olayını anlamaya çalışması çok ağır bir olay. Ölümü hiç düşünmezler gençler aslında, düşünmemeleri de lazım gelir ama askerlerin kaderidir bu, görevleri icabıdır. Ölümü anlamak ve ölüme tutsak düşmemek, ölümün kulu kölesi, peyki olmamak için zihnen ve ruhen, moral yünden kendilerini güçlendirmenin yolunu bulmak zorundadır.”

Kore'ye gidecek Türk birlikleri, İskenderun sokaklarından geçerek limana intikal etti.

Kafile bu duygularla 21 Eylül'de İskenderun'a vardı. Birlikler, 39. Tümen Komutanlığı'nca hazırlanan Atik Yaylası'ndaki çadırlı ordugahlara yerleştirildi. Bu arada Topçu Albay Gamby başkanlığındaki beş kişilik bir Amerikan irtibat heyeti de hemen hemen aynı günlerde İskenderun'a gelmişti.

PIYADE ÜSTEĞMEN HARUN VURAL – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Orada 3-4 gün kaldık. Bazı hazırlıklarımız filan vardı, geminin gelmesini bekledik. Amerikan gemisi geldi ki muazzam bir gemiydi. Hiç kırınglık yoktu, görev olarak kabul ediyorduk. Kore vazifesinden uzaklaşacak bir durum yoktu, herkes sevinç içerisindeydi.”

23 Eylül günü Kurban Bayramı'ydı. Tugay bayram namazını ordugahta topluca kıldı. Aynı akşam İskenderun Belediyesi tugay şerefine ziyafet verdi.

ALBAY CELAL DORA - 241. PİYADE ALAYI KOMUTANI

“Bayram namazı Atik Yaylası'nda alayca toplu bir halde kılınmış ve müteakiben alay imamı rahmetli Muhsin Örtünlü'nün yaptığı duada muvaffakiyetimiz için Allah'tan niyaz ve temennilerde bulunurken arkasındaki binlerce mücahidin amin sesleri Atik Yaylası'nı

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

241. Alay Komutanı Albay Celal Dora askerleriyle bayramlaşıyor.

inletmişti. Bu bayram namazında duyduğum heyecanı hiçbir bayramda duymamıştım. İmanın arkasındaki cemaat yalnız birbirine bağlı kimse-ler değildi. Aynı zamanda bunların hepsi, aynı hedef uğrunda toplanan ve aynı gaye peşinde koşan, aynı meslek sahibi ve mukadderatla-rını birbirine bağlamış asil ruhlu mücahitlerdi."

PİYADE ER MUSTAFA MERSİN – 1. KORE
TÜRK TUGAYI

"Bayram yakındı. İskenderun'a götürdüler bizi trenle. İskenderun'da Belen'de yaylada kaldık. Kurban bay-ramı namazını kıldık orada, bayram ettik. Bayram bitti, İskenderun'a geldik."

CUMHURİYET GAZETESİ ARŞİVİ

Tugay komuta heyeti ve askerleri bayram namazını Atık Yaylası'nda topluca kıldılar.

ANADOLU AJANSI ARŞİVİ

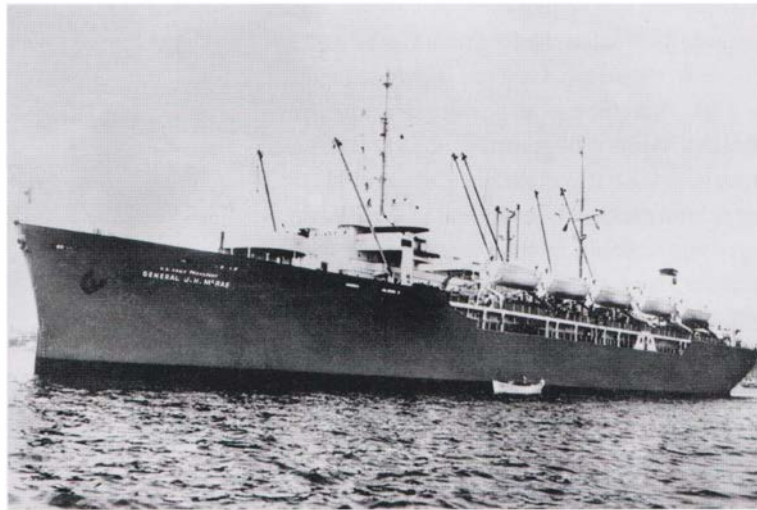
Türk Tuğayı, 25 Eylül sabahından itibaren üç katile halinde İskenderun Limanı'ndan Kore'ye hareket etti.

Eylül'ün son günleriydi. Bir süredir İskenderun'da mola veren Kore Türk Tugayı için uzun ve zorlu bir yolculuk başlamak üzereydi. Güneş altında meydana toplanan askerlerden kimileri bir daha bu toprakları göremeyecekti.

Türk birliğini Kore'ye götürmek üzere beş Amerikan gemisi İskenderun Limanı'na demirlemişti. Bu gemilerin üçü askerleri, ikisi araç ve gereçleri taşıyacaktı. 3. Piyade Taburu'yla, tugay ve alaya bağlı birliklerden oluşan ilk kafil, 25 Eylül'de Yarbay Natık Poyrazoğlu komutasında, McRea nakliye gemisiyle yola çıktı. 1. ve 2. Piyade Taburları'yla, tugay ve alay karargahlarından oluşan ikinci kafil 26 Eylül sabahı iskele meydanına geldi. Tugay Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı ve 241. Alay Komutanı Albay Celal Dora da bu kafilayla gidecekti. Birlikler Belen Yaylası'ndan yaya olarak limana gelirken halkın büyük ilgisi ve coşkusu görülmeye değerdi. Limanda sade bir uğurlama töreni düzenlendi ve Tuğgeneral Tahsin Yazıcı'ya birliğinin selameti için Kuran-ı Kerim ve vatan toprağı verildi.

PIYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Tahsin Yazıcı, limandaki iş makinelerinde çalışan amelelere el salladı. Amelelerden ağlayanlar vardı. Bizi yolcu eden bürokratlardan kimsenin ağladığı filan yoktu ama, onlar ateşin, suyun adamları ağladılar. Bize çok dokundu bu. Ötekiler bize mesafeli ve resmiydiler."

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

Amerikan ordusunun denizasıırı kuvvetleri nakletmek için inşa ettiğı gemiler adeta birer deniz kışlasını andırıyordu.

CUMHURİYET GAZETESİ ARŞİVİ

İkinci kfile o akşam General W. Haan gemisiyle yola çıktı. İlk Kore Türk Tugayı'nın son kfilesi de Topçu Yarbay Tahsin Kurtay komutasında 29 Eylül'de denize açıldı. Gemilere Mısır'a kadar Gemlik, Gaziantep, Gelibolu muhripleri eşlik edecekti. Kore Türk Tugayı'nı taşıyan gemiler sırasıyla Süveyş Kanalı, Kızıldeniz ve Mendep Boğazı'nı geçecek, Sri Lanka'nın Kolombo Limanı'nda ikmal için duracak ve Singapur ile Formoza Adası yolunu takiben, İskenderun'dan ayrıldıktan yaklaşık 21 gün sonra Kore'nin Pusan Limanı'na varacaktı. Gemilerde hayat zor geçmişti. Askerlerden birçoğu ömründe deniz dahi görmemişti.

Subaylar üçer dörder kişilik kamaralara yerleştirilmişti. Astsubayların çoğu, erlerin de bulunduğu sıkışık koşullarda seyahat ediyordu. Süveyş Kanalı geçilip Kızıldeniz'e girince ve güneye indikçe sıcaklık artmış, vantilatörler çalışmasına rağmen, değişen doğa koşulları tugay mensuplarının ciddi sıkıntı çekmelerine neden olmuştu. Günde birkaç defa duş almak dahi serinlemeye yetmiyordu. Yatakhanelerde uyumak mümkün olmuyor, askerler kendilerini güverteye atıyordu. Denize açıldıktan sonra geçen ilk günlerde erler gemide kaybolmamak için gruplar halinde dolaşıyordu. Geniş güverteler başlıca eğlence yeri idi.

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

Gemiye binmeden önce vatan topraklarına ve geride kalanlara son bakış (üstte), askerler yol boyunca bunaltıcı sıcaklar nedeniyle koşuş yerine güvertede seyahat etmeyi seçmişti.

HARUN VURAL ARŞİVİ

İlk kafiyeyle Kore'ye giderlerken Piyade Üsteğmen Harun Vural.

TOPÇU ER ADEM GÜÇLÜ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Şimdi gemide konuştüğümüz şu; 'İskenderun'dan bindik vapura, çok deryalar aştık, indik Pusan'a. Söyleyin cephe nerede, düşman nerede? Kore dağlarında toplar gürleri mi?' Kendi aramızda toplanırdık, bir mendilin ucuna beş kuruş takardık oynardık. Hangimize çıkarsa onun eline mendilin ucundaki beş kuruşu vururduk. Böyle vakit geçirirdik işte."

ULAŞTIRMA ER HASAN GÜRALTAY – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Yedi katlı bir apartman düşünün, çok rahat bir gemi. Büyük bir şey çıktı geminin önüne, biz yukardaydık. Hemen anons yaptılar; biz denizaltı zannettik, balınaymış, bir çift balina önümüzde... Ne zaman su fışkırtıyor yukarıya, işte o zaman balina olduğunu anladık. Herkesi yukarı çağırdılar, gördük sevindik."

İlk günden itibaren askerlere günde üç defa yemek verilmeye başlandı. Yemekler bol ve çeşitliydi, ancak Türk askerlerinin, Amerikalıların beslenme alışkanlıklarına göre hazırlanan yemeklere uyum sağlamaları pek kolay değildi. Asıl sorunsal askerlere dağıtılan ekmek miktarıydı.

PIYADE ÜSTÇAVUŞ YAŞAR KANDEMİR – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Onların değişik yemekleri vardı. Birçoğumuz o yemekleri yiyemedik. Ekmek vermiyorlar. Bizim milletimiz ekmeğe alışkın, pilavı bile ekmekle yerler malum işte. Fakat çok az bir dilim ekmek verirlerdi, onu da bir dakika içerisinde hemen yutardınız. Sonra bir şey kalmazdı tabii. Onların yemekleri hep haşlama, bizim yemeklere benzemiyor. Yemekhanelerin de kendine has kokusu var, oraya gittiğimiz zaman iştahımız da kaçıyor. Çok zorluk çektik giderken yemek hususunda."

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

Gemideki ilk günler, Amerikan yemeklerine alışmak açısından zor geçmişti.

PIYADE ER MUSTAFA MERSİN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Yolda ekmeği az veriyor adamlar. Biz de burada alıştık kalbur kadar ekmeğe. 'Aç kalıyoruz' diye her gün şikayet ediyoruz Tahsin Yazıcı'ya. Onlar ekmeği az veriyor, iki lokma. Bizim şikayet ettiğimiz gün patates kaynatması verdiler birer tane."

Gemide yol boyunca en eğlenceli saatler atışli tatbikatlarda yaşanır olmuştı. Tugayın Ankara'daki eğitimi sırasında Amerikan silahlarıyla pek eğitim yapılamamıştı. Bu eksiklik gemide giderilmeye çalışıldı. Gemi mutfağından çıkan boş kutular denize atılıyor ve bu hareketli hedeflerle atış talimi yapılıyordu.

PIYADE ER MEHMET SEMERCİ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Gemide giderken atış yaptık geminin arka tarafında, askerin gözü açılsın, alışsın diye. Konserve kutularını geminin arka tarafına atıyorlardı, biz onlara ateş ederdik. Vurup vuramadığımızı pek göremiyorduk ama ara sıra isabet ettiğini görüyorduk."

duk, çünkü o kutular büyüktü. Dörder beşer mermi atıyorduk.”

Erlerin eğitimi sürerken bir yandan da subaylar için konferanslar organize ediliyordu. Bando, akşamları güvertede milli marşları çalıyor, geminin sinemasında filmler hep beraber seyrediliyordu. Yolculuk süresince “Kore Yolu” isimli bir bülten de yayınlanmaya başlanmıştı. Topçu Yüzbaşı Refik Soykut’un hazırladığı bültene zamanla diğer subaylar da destek vermişti.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ CEVAT HASAR – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Kore'deki harbin seyrini gün gün takip ediyorduk. Verilen bilgiye göre Kore Harbi bitme noktasına gelmişti. Amerikan birlikleri Kuzey Kore'nin son hududuna kadar gelmiş dayanmışlardı. Yani biz gittiğimiz zaman harp olmayacak diye düşünüyorduk, yayından edindiğimiz intiba buydu. Ama gittik ki Kore'ye, iş değişti.”

Kutsal Topraklar'dan geçilirken, savaşa giden askerlerin maneviyatını kuvvetlendirmek için tarihi olaylar ders konusu oluyor, gemideki hoparlörler aracılığıyla askerlere anlatılıyordu.

PIYADE ER DURAN ÖZKAN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Mekke-Yemen arasında giderken bizim komutan Tahsin Yazıcı 'Evlatlar' dedi, 'Babalarımızın hacı olduğu yer, sol tarafta Mekke'dir. Sağ tarafta da Yemen, Osmanlıların, babalarımızın, dedelerimizin çok savaş yapıp çok zayıat verdiği yerdir' dedi. Orada hatta Yemen Türküsü'nü de söyledi. Ondan sonra yola devam ettik.”

Türk askerleri Kızıldeniz'deki sıcak ve boğucu günlerin geride kalmasına sevinmeden Hint Okyanusu'nun dev dalgalarıyla karşılaştı. Okyanus dalgaları denize alışkın olanları bile zorlar olmuştu.

TOPÇU ER ÖMER GENÇOĞLU – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Gemi yolculuğu çok zordu. Ben memlekette denizciydim ama öyle bir dalga geliyor ki, Karadeniz'den beter.”

Port Said ve Kolombo'daki zorunlu molaların haricinde 21 gün durmadan yol alan kabileler birer gün arayıla Kore sularına girdiler. Pusan Limanı savaş gemileriyle doluydu. Türk askerinin zorlu Kore günleri başlamak üzereydi.

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

Gemideyken alınan haberler savaşın biteceği yönündeydi ama öyle olmadı; savaş üç yıl daha sürdü.

CEMALETTİN TANIRÖVER ARŞİVİ

Üç hafta süren gemi yolculuğu Ekim ayında Pusan Limanı'nda son buldu.

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

Birleşmiş Milletler kuvvetleri bünyesindeki Türk Tugayı'na "North Star" yani "Şimal Yıldızı" ismi verilmişti.

Kafileler birer gün arayla 18, 19, 20 Ekim tarihlerinde Pusan rıhtımına çıkmış, Türk askerlerini Güney Kore'nin askerî ve mülkî temsilcileriyle, ellerinde Birleşmiş Milletler, Kore ve Türk bayrakları olan öğrenciler karşılamışlardı.

ULAŞTIRMA ER SÜLEYMAN KILIÇ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Kore çocukları ellerinde Türk bayrakları hep bizi karşılıyorlar, yani bir kurtarıcı gibi. Orada gözlerim yaşardı. O vaziyeti görünce ilk sözüm şu oldu 'Yarabbi inşallah bu zaferi bize nasip edersin' dedim, o çocukları o vaziyette gördüğüm anda. Elhamdülillah hakikaten de Türk başarılı oldu, bize de nasip oldu."

Bandonun çaldığı
marşlar eşliğinde
Kore'ye ayak basan
Türk askerlerini
karşılayanlar arasında
askerî ve mülkî
temsilcilerin yanısıra
öğrenciler de vardı.

PİYADE ER ALİ AŞKIN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Sabahleyin kahvaltı etmeden gemi yanaştı rıhtıma. Kore'nin büyükelçisi, bazı bakanlar bizi karşıladılar. Gemiden iniyoruz, tren hazır. Bize birer kumanya verdiler. Neyse, trene bindik, bizi Taegu şehrine götördüler. Orada askerleri indirdiler, gece zangır zungur şehir ötüyor. O Koreliler meydana dökülmüş Türk askerlerini seyrediyorlar. O disiplin, Allah seni inandırсын ayakların sesinden gök gürliyor yani."

19 Ekim 1950 günü
karaya çıkan birlikler,
limanda hazır
bulunan kamyonlarla
istasyona nakledildi.

Şehrin her yanında yoksulluk, açlık ve korku vardı. Savaş, ülke ekonomisini yerle bir etmişti. Her kafiye vapurdan iskeleye çıktıkça, orada hazır bulundurulmuş kamyonlarla istasyona gönderiliyordu. İstasyonda Türk askerlerinin çevresini yiyecek isteyen çocuklar sarmıştı. Trene binmeden önce Amerikalılar tarafından dağıtılan kumanyalar bu çocuklarla paylaşılmış, askerler savaşın yarattığı sefaletle ilk kez burada tanışmışlardı. Trenlerle, limanın kuzey batısındaki Taegu şehrine gönderilen Türk birliği, Japonlardan kalma bir kışlaya yerleştirilmişti.

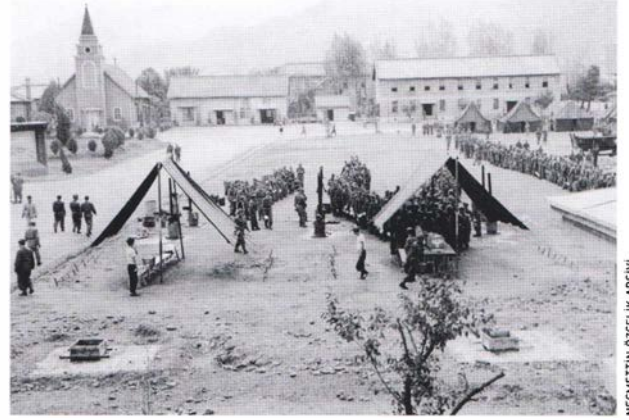

CUMHURİYET GAZETESİ ARŞİVİ

PIYADE TEĞMEN RIFAT SÜMER – 1. KORE

TÜRK TUGAYI

"Taegu'da bizi çok iyi karşıladılar. Güneyde pek bombardıman olmamış, orası sakin bir şehirdi. Orada Amerikan silahlarıyla teçhiz edildik. Amerikalılar yemek kazanlarımızı görünce şaşırıp 'Nedir bunlar?' dediler. 'Yemek kazanı, yemek pişiriyoruz' dedik. Altın benzinli ocakla çalışan üç katlı buzdolabı tipinde ocaklar verdiler bize. M1 tüfekleri verdiler. Tabii orada bir eğitime başladık."

NECMETTİN ÖZÇELİM ARŞİVİ

Savaşın önce üniversite olarak kullanılan Taegu'daki binalar, savaşın başlamasıyla kışlaya dönüşmüştü.

Amerikan silahlarıyla donatılan Türk Tugayı bir yandan eğitim çalışmalarına başlarken, bir yandan da ikmal işleriyle uğraşıyordu. Pusan Limanı'na çıkarılan toprak ve nakliye araçları da Taegu'ya getirilmişti. Bu hazırlık yaklaşık bir hafta sürdü. Amerikan piyade silahlarıyla atış eğitimleri yapıldı, topçu taburu da muharebe atışları yaptı.

PIYADE ÜSTÇAVUŞ YAŞAR KANDEMİR – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Biz buradan eski silahlar götürmüştük. Ta İstiklal Harbi'ne girmiş silahlarımız vardı, mekanizmalı silahlar. Tabii orada silahlar değişti. M1 silahları o zaman revaçtaydı, en iyi silahlar onlardı, onlardan verdiler. Komutanların silahları da aynı şekilde değişti, bize otomatik silahlar verdiler. Bir ay kadar eğitim gördük bu silahlarla."

TOPÇU ER EMİN AYDIN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Taegu'da ders gördük, hamle dersi gördük. Düşmanla savaşırken hamle yapmanın gerek. Bir teğmenimiz vardı, Vanlı bir teğmenimiz vardı; çok iyi bir adamdı, çok bilgili bir arkadaştı. Orada bize ders verdi. 10-15 gün ders gördük."

RIFAT SÜMER ARŞİVİ

Türk subayları Taegu'da. Teğmen Rifat Sümer'in (ayakta en sağda) hemen yanında Kunuri'de şehit olan Üsteğmen Halil Akdemir var.

Kore'ye giden Türk askerleri, Cumhuriyet'in 27. yılını Taegu'da düzenlenen merasimle kutladı. O günün akşamı Ankara radyosunun sesi de ilk defa duyuldu. Yurttan gelen bu ilk ses, vatan özlemini biraz olsun dindiriyordu.

Türk Tugayı, Amerikan 9. Kolordu'sunun emrine verildi. Birleşmiş Milletler gücünün içinde yer alan her birliğe, muhaberelede kullanılmak üzere şifreli bir isim veriliyordu. Ortak gücün komutanı General MacArthur, Türk birliği için "North Star" yani eskilerin deyimiyle "Şimal Yıldızı" adını seçmişti.

CEMALETTİN TANIRÖVER ARŞİVİ

Tugay Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı ile Albay Celal Dora, ilk kez 1923 yılında Nusaybin'de aynı kışlada çalışmışlar, 27 yıl sonra Kore'de buluşmuşlardı.

Tugay Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı ve kurmay heyeti, Kore Türk Silahlı Kuvvetleri'nde, piyade taburlarıyla tugay komutanlığı arasında bir de alay komutanlığı kademesinin bulunmasını sevk ve idare bakımından gereksiz görüyordu. Bu nedenle 3 Kasım 1950 günü verilen bir emirle alay kademesi kaldırılmış ve alay komutanının, görevine tugay komutan yardımcısı olarak devam edeceği bildirilmişti. General Tahsin Yazıcı'nın bu kararı, Albay Celal Dora ile arasını açmıştı.

TUĞGENERAL TAHSİN YAZICI – 1. KORE TÜRK TUGAYI KOMUTANI

“Tugayın teşkilatı içinde alay karargahı pratik bir kademe değildi. Tugayın ana muharebe kuvveti bir alaydı. Bir muharebe sırasında sevk ve idare mesuliyeti tugayda, icra selahiyeti alaydaydı. Tugayın da şüphesiz bir selahiyeti vardı ama hareket ve muharebe esnasında bu iki kumanda kademesi arasında fikir ve plan tezdâ hâlinde, tugayın selahiyetini kullanmaya başvurması tabii ve zaruri bir hâl olmakla beraber, alayın selahiyet ve icraatına karşı bir nevi müdahale ve hareket serbestiyetini tahdit etmek olurdu. Bu hâl, sevk ve idare makamları arasında vazife esnasında olduğu gibi hususiyette de bazı nahoş tesirler yaratabilirdi. Bu çok nazik meselenin ipini sağlam tutmak cidden zordu.”

Albay Celal Dora,
241. Alay sancağını
Etimesgut'ta
düzenlenen törenle
devraldı.

ALBAY CELAL DORA - 241. PİYADE ALAYI KOMUTANI

“Odama geldiğim zaman çok asabi ve dolgundum. O gece sabaha kadar uyuyamadım. Masamın başında oturarak önümdeki kağıtlara birşeyler yazmak istiyorsam da, asabiyetimle muhakememi kaybetmiş olduğumu, yazdıklarımı okuduğum zaman anlıyordum. Generalin alayın lağvı hakkında yürüttüğü esbabı mucibeler, hiçbir tecrübe mahsulü olmadan afaki mülâhazalara dayanmaktan başka bir mana ifade etmiyordu.”

İki komutan arasındaki soğukluk, tugayın subay ve astsubayları arasında da huzursuzluğa yol açmıştı.

PIYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“İki komutan arasındaki eski arkadaşlığa rağmen, çok geçmeyecek ve iki karargah arasında içten içe bir çeke-memezliğin varlığı görülecekti. İki karargah arasındaki soğukluk; işlerin aksamasına yol açabilecekti. Bu duruma, Yazıcı ile Dora'nın engel olmaları bekleniyordu. Yoksa bu uyumsuzluk, savaş görevleri sırasında daha da büyük zararlara neden olabilirdi.”

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ CEVAT HASAR – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Biz buradan alay komutanlığı ayrı, tugay komutanlığı ayrı olarak gittik. Tugay komutanı Tahsin Yazıcı alayı lağvetmiş, alay komutanlığını kaldırmış. Alay komutanı buna razı olmadı. Araları limoni olduğu için kurmay başkanları aracılığıyla görüştüler birbirleriyle. Direkt telefonla görüşmüyorlardı da kurmay başkanları vasıtasıyla görüşüyorlardı. Öyle bir sürtüşme oldu orada."

Tugay Komutanı
Tuğgeneral Tahsin
Yazıcı ile Albay Celal
Dora arasındaki
gerginlik diğer
subayları da
etkilemişti.

PIYADE ÜSTÇAVUŞ YAŞAR KANDEMİR – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Tahsin Yazıcı ile aralarında bazı ufak tefek sürtüşmeler oldu. Tahsin Yazıcı Paşa tugay komutanı olarak emir verdi, alayı feshetti, doğrudan doğruya kendisine bağladı alayın birliklerini, askerlerini, subaylarını. O şekilde bir ihtilaf çıkmıştı. O zamanki Genelkurmay İkinci Başkanı Kore'ye geldi, bu acaba niye böyle oldu diye. Sonradan yine bir barışma hadisesi oldu."

PIYADE ER ABDULLAH SELOĞLU – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Komuta kademesinde bir ayrım söyleniyordu. Onu buraya gelince anladık biz. O zaman biliyorsunuz, bir Demokrat Parti, bir Halk Partisi vardı. Biri Demokrat Partili, biri Halk Partili olduğu için çıkıyordu tahmin ediyorum o ayrılık. Orada da muhalefet devam ediyordu yani. Nitekim gelir gelmez biri Demokrat Parti'ye, biri Halk Partisi'ne girdi."

NECMETTİN ÖZCELİK ARŞİVİ

Savaştan sonraki yıllarda Tahsin Yazıcı ve Celal Dora farklı partilerden siyasete atıldı.

Albay Celal Dora, alayının lağvedilmesiyle ilgili olarak Genelkurmay Başkanlığı'na bir şikayetname yazmış, tugay komutan yardımcılığı görevini yapamayacağını General Tahsin Yazıcı'ya bildirmişti. Ancak alay karargahı ve bağlı birliklerinin dağıtılmasıyla sorun bitmemişti. Kasım ayındaki Kunuri muharebelerinden sonra Genelkurmay Başkanlığı'nın emri üzerine 8 Aralık'ta alay tekrar kuruldu. Genelkurmay daha sonra tugaydan gelen, alayın kaldırılmasıyla ilgili yazı üzerine alayın kesin olarak lağvedilmesine karar verdi. Bu emirden sonra Kore'de 241. Piyade Alayı bir daha kurulmadı. General Tahsin Yazıcı ile Albay Celal Dora arasındaki soğukluksa Kore günleri boyunca, hatta savaş sonrası yıllarda da sürdü. İki komutan da savaştan sonra kaleme aldıkları anılarında birbirlerini suçladılar.

NECMETTİN ÖZCELİK ARŞİVİ

CUMHURİYET GAZETESİ ARŞİVİ

Türk Tugayı'nın Kore'deki ilk görevi, Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin ikmal hatlarına saldırılar düzenleyen çetelerle mücadele etmektir.

Askerler 10 Kasım 1950 sabahı gün doğmadan kalkmışlardı. Türk Tugayı'na Taegu'dan kuzeye doğru hareket ederek Kaesong'da bulunan Amerikan 25. Tümeni'ne intikal etmesi bildirilmişti. Tugay kadrolarının ihtiyacının karşılanması için gereken araçlar daha tamamlanmamıştı. Bu nedenle piyade bölüklerinin ve motorlu birliklerin yaya kalan kısımları trenle, motorlu birliklerse kendi araçlarıyla yürüyüşe geçti.

ULAŞTIRMA ER **HASAN GÜRTAY** – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Topçu birliğinin cemselerinin üzerindeki askerler davul zurnayla oynuyorlardı, Türk bayrağı çekmişlerdi. Cepheden dönen askerleri görüyorduk ciplerde, yorgun, sakallı... Herhalde Amerikan birlikleriydi. Bize ne diyorlardı biliyor musunuz? 'Siz deli misiniz, harbe böyle gidilir mi?'"

Askerler ilk defa gerçek bir muharebe alanı görüyordu. Bombalanmış araziler, yanıp kararmış ağaçlar, evsiz insanlar yol boyunca eksik olmamıştı. Ordu kuzeye doğru gidiyor, savaş bölgelerinden kaçan sivil halk güneye göç ediyordu.

Piyade Teğmen
Rifat Sümer

Türk Tugayı, Kore topraklarındaki ilk şehidini bu sevkıyat sırasında verdi. Uçaksavar bataryasında görev yapan Topçu Başçavuş Sedat Bora, bindiği kamyonun devrilmesi sonucu 11 Kasım'da şehit oldu. Üsküdarlı Sedat Bora 31 yaşındaydı ve üç çocuk babasıydı. İki gün sonra ikinci şehit haberi geldi. Yolda yine bir kaza olmuş, talimgah bölüğü erlerinden Ali Keskin'in Giresun'daki aile ocağına ateş düşmüştü. Aynı gün Seul'ün kuzeyindeki istasyonların birinde devriye görevi yapan er Mehmet Affan da, nereden geldiği belli olmayan bir kurşun sonucu can verdi.

Peş peşe gelen bu acı haberlerle moralleri bozulan birlikler, 14 Kasım'da Kaesong şehrinin doğusundaki Chotan kasabasında toplandılar. 25. Tümen Komutanlığı'nın emri gereğince tugay, İmjin Nehri ile Kaesong'dan kuzeye giden bir hat arasındaki bölgeyi taramak ve çetelere karşı emniyet altına almakla görevlendirildi.

PIYADE TEĞMEN **RIFAT SÜMER** – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Bize evvela Birleşmiş Milletler birliklerinin, Kuzey Kore'ye yapmış olduğu taarruzda Yalu Nehri'ne yaklaşmakta oldukları söylendi. Bu arada 3000-3500 kadar Kuzey Koreli gerillanın, Amerikan birliklerinin ikmal noktalarına, konvoylarına baskınlar yapmak suretiyle zayıat verdirmeleri üzerine Türk Tugayı'na, o bölgeyi tarayarak gerilla gruplarından temizleme emri verildi."

Piyade Üstçavuş Yaşar Kandemir (solda) ve arkadaşı Saim Duravor gazetleme görevi sırasında.

YAŞAR KANDEMİR ARŞIVI

PİYADE ER MEHMET SİDDİK YETKİNER – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"38. arz dairesine Amerikalılar çıkarma yapmış, düşman kalmış ortalıkta. Onları temizleme görevi verdiler bize. Çalışmaya başladık işte... Aradık taradık ama orada biraz da aç kaldık yani."

Kasım ortasıydı; hava soğuk, arazi sarptı. Gece birlikler arası yardımlaşma daha zor olduğundan çeteler baskınlarını hava karardıktan sonra yapıyorlardı. Gün aydınlandığında gözden kayboluyorlar, çoğu yerde halktan da destek görüyorlardı.

PİYADE ÜSTEĞMEN HARUN VURAL – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Bir un fabrikasında kalıyordum. Geceleyin baskına uğradık. Nasıl olduğunu bilemedik. Tavana vuran mermilerin çekirdekleri düşüyordu üzerlerimize. Fakat gece karanlığı; göz gözü görmüyor, kimse kimseyi tanımıyor. En nihayetinde askerlerle beraber o geceyi uyanık olarak geçirdik. Bir gün de askerler 'Komutanım!' dediler, 'biz evlere gittik, köylere gittik. Kaşık adedini saydık, insanlar azdı fakat erkekler yoktu.' Hal bu ki onlar bizim gelişimizle beraber hemen ormanlık araziye dağılmışlar, kadınları bırakmışlar, kaşıklarını, yemeklerini bırakmışlar. Dağa tırmanmışlar silahlarını alıp. Yani devamlı şekilde, her zaman iç içe yaşıyorduk onlarla beraber."

MEHMET GÜRSÖY ARŞİVİ

İstihbarat, beslenme ve barınma konularında yerel halktan da destek gören çetelere karşı mücadele, güç koşullar altında sürdürüldü.

TOPÇU ER HASAN KULLUK
– 1. KORE TÜRK TUGAYI
"Düşman o zaman dağlarda çete halinde karşımızda. Çoluk çocuk dolu, acıyoruz bırakıyoruz, sonra arkadan bize ateş açıyorlar. Ondan sonra gittiğimiz yerleri bayağı temizledik."

Tugay'ın çetelere karşı keşif ve emniyet görevi 18 Kasım akşamına kadar sürdü. Bu tarihte tümenden alınan bir emirde, kuzeyde muharebe cephesine girmiş olan Amerikan 9. Kolordu'sunun ihtiyatı olmak üzere Kunuri'ye hareket edilmesi bildiriliyordu. Türk Tugay'ının zor günleri şimdi başlıyordu.

NECMETTİN ÖZCELİK ARŞİVİ

SATURDAY EVENING POST ARŞİVİ

Kunuri'den Tokchon'a hareket eden Türk birlikleri, Wolbongsan dağ yolunda.
Bu fotoğraf çekildikten birkaç saat sonra Çinlilerin saldırısı dört bir yandan başladı.

G enç teğmen, takımını taarruza hazırlıyordu. Hayatta kalmak için düşman çemberini yarmaktan başka çare yoktu. Askerlerden biri havan namlusunu yanına bıraktı, “Kumandanım” dedi, “Bugünü gören cehennemi görmez, hiç korkma.”

Kunuri, askerî tarihçiler için 26 Kasım gecesi başlayan ve dört gün süren muharebelerin; o günleri yaşayan askerler içinse yeryüzündeki cehennemin adı olacaktı.

Türk Tugayı, savaşın kaderinde oynayacağı rolden habersiz, 9. Kolordu’nun ihtiyatı olmak üzere 22 Kasım günü Kunuri kasabasına doğru yola çıktı. Chotan ile Kunuri arası kuş uçuşu 200 kilometreydi. Seul-Pyongyang yolunu takip eden birlikler, uzun ve yorucu bir yürüyüşten sonra 23 Kasım’dan itibaren Kunuri’de toplanmaya başladılar. Yeterli araç bulunmadığından, yaya birliklerin gelişi birkaç gün sürdü.

Birleşmiş Milletler güçleri 24 Kasım sabahı büyük bir taarruza kalktı. Bunun belki de savaşı bitirecek bir taarruz olacağı düşünülüyordu ve hedef Yalu, yani Çin-Kore-Rusya hududuydu. Cephe-

Birleşmiş Milletler Ordusu’nun savaşı sona erdirmek amacıyla başlattığı taarruz, Çin’in savaşa girmesi sonucu hüsrana sonuçlandı.

TUNCA ORSES ARŞİVİ

den "Düşman yok, temas yok" haberleri geliyordu. Kimsenin zaferden şüphesi yoktu. Amerikalılar Noeli evlerinde geçirmeyi planlıyorlardı. Türk subaylarıysa bu kadar çilesini çekip, hiç muharebe göremeyecekleri için hayıflanıyorlardı. Ancak beklenildiği gibi olmadı. 26 Kasım'dan itibaren cephe-
de bir gariplik hissedilmeye başlandı.

PIYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"26 Kasım gecesi top seslerinin intizamı kayboldu. Cephede topçuların muntazam bir ateş etme hali vardır. Yani topçular muayyen noktalardan ve sabit noktalardan ateş ettikleri için topların sesleri aynı şiddette gelir, aynı yüksek tonda gelir. Fakat bu gece top sesleri kâh azalıyor, kâh çoğalıyor ve bazen de yaklaşıyordu bize doğru. Bu, cephede hareketin başladığını gösteriyordu ama nasıl bir harekettir, nedir kestiremiyorduk. Biraz endişelenmeye başladık. Sabah baktık Amerikan konvoyları geliyor. Boş kamyonlar cepheye doğru gidiyorlar. Halbuki taarruzda kamyonlar yüklü gider. Ne gider? Cephane gider, yiyecek gider, malzeme gider. Kamyonlar boş gidiyor ve şoförler de artık bize el sallamıyordu. Şoförlerin suratları asık, bize hiçbir şey demeden basıp geçiyorlar. Bu da bizi kuşkulandırdı."

Vaziyet daha sonra anlaşıldı. Haftalardır Mançurya'da yığınak yapan Lin Piao komutasındaki Çin Orduları, sınırı geçerek Kore topraklarına girmiş, 25-26 Kasım gecesi cephe boyunca taarruza kalkmıştı. Çinliler gündüzleri iyi gizlenmiş, geceleri ilerlemişti. Bu taarruzu Çinlilerin yaptığından Amerikalıların haberi yoktu. Çünkü Tokyo'daki başkomutanlık, Çin'in Amerika ile savaşta göze alacağına ihtimal vermiyordu. Öyle ki, ilk saldırı haberleri geldiğinde bile Amerikalılar bunların gerilla baskınları olduğunu zannediyorlardı.

18 Kasım'da Kunuri'ye hareket emri alan Türk birlikleri yola çıkmaya hazırlanıyor (üstte), Çin'in lideri Mao Zedung ve Kore'deki birliklere komuta eden Lin Piao (altta).

Tuğgeneral Tahsin Yazıcı, Kunuri muharebeleri sırasında tugay karargâhında.

SATURDAY EVENING POST ARŞİVİ

Çinlilerin yoğun taarruzu sonucu Güney Kore Kolordusu dağıldı ve geri çekildi. Amerikan komuta heyeti, Çin'in savaşa girdiğini bu haberle öğrendi. General MacArthur dünyaya "Bu yeni bir savaştır" açıklamasını yaptı. Güney Kore birliklerinin dağılmasıyla Amerikan 8. Ordusu'nun sağ tarafı açılmıştı, acilen bu bölgenin kapatılması gerekiyordu. Bu fedakarlık Türk Tugayı'na düştü.

Türk Tugayı Komutanı General Tahsin Yazıcı, 26 Kasım günü saat 15:00'te 9. Kolordu karargahına çağrıldı. Tugay'a, Kunuri-Wavon-Tokchon yolundan hareketle Tokchon şehrini işgal etmesi ve Tokchon'dan Chongchon Vadisi'ne uzanan yolu emniyet altına alması emri verildi. Günlerdir beklenen an gelmişti, Türk Tugayı savaşa giriyordu. Harekat planı hazırlandı. Tugay birliklerine saat beşten itibaren yazılı emirler gönderilmeye başlandı. Akşam yemeği alelacele yendi, Tugay bir telaş ve hareket içerisindeydi. Savaşa girecek erler sırayla subaylarının yanına gelerek kucaklaştılar ve birbirlerine haklarını helal ettiler. Askerler kendile-

rinde o andan itibaren bir hafifleme duygusu hissettiler. Bu helalleşme, cesaret veren ve güç artıran bir unsur olmuştu.

Tokchon'a giden tek bir yol vardı. Bu yol başlangıçta geniş bir vadiyi takip ediyor, sonra çok dar ve sarp dağlarla çevrili bir boğaza giriyor, son olarak tekrar genişçe bir vadiye devam ediyordu. Türk Tugayı, 26 Kasım akşamı Tokchon'a doğru yürüyüşe geçti. Etraf zifiri karanlıktı ve sıcaklık

Türk birliklerini taşıyan araçlar Wavon Boğazı'ndan Tokchon'a doğru ilerliyor. Kan ve acı dolu dört gün işte bu yolda yaşandı.

TUNCA ORSES ARŞİVİ

SATURDAY EVENING POST ARS/VI

Türk askerleri, dağ yolunda dağınık haldeki Güney Kore askerleriyle karşılaştılar ve Çin'in savaşa girdiğini ilk defa onlardan duydular.

sıfırın altındaydı. İlk gece tugay birlikleri Wavon Boğazı'na yerleştiler ve o geceyi rahat geçirdiler. Ertesi sabah yürüyüş iki kol halinde tekrar başladı. Sabaha kadar 9. Kolordu'dan cephenin durumu hakkında en ufak bir bilgi gelmemişti.

TUĞGENERAL TAHSİN YAZICI – 1. KORE TÜRK TUGAYI KOMUTANI

"27 Kasım sabahına kadar 9. Kolordu'dan dost ve düşman durumu hakkında hiçbir bilgi verilmemiş, tugay sağ ve solunda bir dost birlik olmaksızın, yalnız başına, durumun meçhulleri içindeydi. Gece haşın, kurutucu ayaz bir havanın tesirleri içinde sükunetle geçirilmişti."

Karillyong boyun noktasına doğru tırmanırken hava iyice soğudu. Sular buz tutmuştu. Dağa tırmanırken yolun hendeklerinde sağda solda, irili ufaklı aralıklarla ölümler görülmeye başlandı. Bunlar genç ölümlerdi. Askerleri derin bir sessizlik kapladı. Ölüm korkusuyla yüz yüze geldiler.

TOPÇU ER MEHMET GÜRSOY – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Dağlardan döne döne gidiyoruz. Giderken şöyle bakıyorsun, yolun altında üstünde beyaz elbiseli ölmüş askerler. Hava o zaman soğuk; ölümler kazık gibi donmuş. Şöyle bakıyorsun, hatta içinden bir duygu geçiyor; yarın ben de ölsem olacağım bu. Arayan soran kimse yok. Biz onları göre göre gittik."

PIYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Mübalağa etmiyorum, üst üste genç ölümler. Ben hayatımda böyle muharebe görmedim. Gırtlak gırtlığa birbirlerine girmişler. Kim? Kuzey Korelilerle Güney Koreliler. Niçin? Birisi komünist olmuş birisi demokrat olmuş. Orada farkına vardım ben ideolojinin tehlikesinin. Arkadan da geldi mi kumanya paketleri. Asker nerede yiyecek bunu? Çukura giremiyor. Hemen dedim 'Gel Hasan, gel Mehmet, gel çavuş. Oğlum sen başından tut, ben ayağından tutayım' başladık cesetleri kaldırmaya. Sanki ben ölü yıkayıcısıymışım gibi rahat rahat ölümlerin arasında dolaşmaya başladım. Halbuki içim kalkıyor, midem kalkıyor, bir bilse askerler... Nasıl yedik o kumanyayı, Allah biliyor."

Piyade Üsteğmen
Harun Vural

27 Kasım günü 14:30 sıralarında Kolordu'dan ikinci bir emir geldi. Kolordu, Türk Tugayı'na, yürüyüşü durdurmasını ve Kunuri yolunu emniyete almasını emrediyor, "İlerinizdeki birlik sizden değilse düşmandır" diyordu. İşte bu geri çekilme emri, Türk Tugayı'nı bekleyen kan ve acı dolu üç günün başlangıcı oldu.

PIYADE ÜSTEĞMEN HARUN VURAL – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"O sarp dağlara yürüyerek çıktık. Yalu Nehri bölgesine geldik, orada duraklama oldu. İkinci bir emir verdiler, 'Bir an evvel dönün' diye. Sonradan haber alıyoruz ki o sırada düşman 250 bin kişilik bir orduyla Mançurya bölgesinde tam teçhizatlı olarak harekete hazır bir vaziyete gelmiş."

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

Tugay Komutanı Tahsin Yazıcı'nın, Kunuri'deki geri çekilmeler sırasında verdiği kritik kararlar, birlikleri yok edilmekten kurtardı.

Yol manevra yapmaya müsait değildi. Askerler uykusuz ve yorgundu. Kolordu, Tugay'a üç maddelik bir emir vermiş, ancak Amerikan 2. Piyade Tümeni'nin geri çekilmesinden, Tugay'ın yakınında dost kıta kalmadığından bahsetmemişti. Amerikalıların hesabı şuydu; Tugay Kunuri yolunu Çinlilere karşı savunacak, bu sayede Amerikan kuvvetleri geri çekilme fırsatı bulacaklardı. Türk Tugayı göz göre göre feda ediliyordu.

Tuğgeneral Tahsin Yazıcı, savunma hattını Amerikalıların emrettiği yerde değil, daha geride Wavon kasabasında kurdu. Tahsin Yazıcı'nın aldığı bu inisiyatif, Türk birliklerini daha ilk gece imha edilmekten kurtardı. Birlikler o gece yarısına kadar Wavon Boğazı'na çekildiler. Fakat artçı görevindeki keşif kıtası, istihkam bölüğü ve muhabere takımı çekilemedi. Kolordu'nun Tugay'a verdiği telsiz aracı dönüş yolunda arıza yapmış ve Karillyong noktasında kalmıştı. Amerikan irtibat heyetinden Yüzbaşı Lorenzo'nun telsiz aracının tamir edilmesindeki ısrarı oradaki askerlerin felaketi oldu. Tugay'ın keşif kıtası baskına uğradı.

PIYADE ÜSTEĞMEN HARUN VURAL – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Kolordu cipinin tamirini yapmak istemişler, keşif bölüğü de bunlarla beraber. Düşman onlara sağ taraftan ateş ediyor. Bizim asker soldaki kayalıklar bölgesine kendisini atıyor."

Muhabere Teğmen
Tahir Ün, Çinlilerin,
keşif kıtasına yaptığı
baskında şehit oldu.
Tahir Ün'ün ailesine
yazdığı son mektup,
ölmeden bir gün
önce Cumhuriyet
gazetesinde
yayınlanmıştı.

PIYADE TEĞMEN RIFAT SÜMER – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Telsiz arabasının arıza yapması ve Lorenzo denilen bir adamın inadı bize çok pahalıya mâl oldu. Tahir'i filan orada kaybettik, Muhabereci Teğmen Tahir Ün. O, Wavon Boğazı'nda gitti, Lorenzo ile beraberdi."

Aracın onarımı beklenirken yeterince önlem alınmaması faturayı ağırlaştırdı. Yer yer gırtlak gırtlığa muharebeler oldu.

Anne, baba ve kardeşime.

Yurd içinde biz'leri her konuda aydın'latan, yurd dışında da elini uzatarak sesimizi duyuramadığımız vatanımıza ve ailemize yazılarımızı ol'sun ulaştırmak lütfunda bulunan (CUMHURİYET) gazetesine ve onun kıymetli yazar'larına askerce (Sağolun) derim.

Sizlerden bu kadar uzakta, insan'lık ve hürriyet idealleri için çarpışmaktayız. Biricik düşüncem bu vazifeden, sizlere zafer dolu müjdeci haberlerle dönmektir. Verdiğim bu sözü tanrının izni ile yapacağımızdan şüpheleniz olmasın. Tanrı ve Türk milleti bizimle olduktan sonra zaferi sağlamak bir an işi olacaktır.

Anne, baba, benim kadar sıhhat'lı iseniz bahtıyarım. Hürmetle ellerinizden öperim. Kardeşim gözlerinden öper, ideallerinde başarılar dilerim.

Muh. Tğm.
Tahir Ün

TAHIR ÜN ARŞİVİ

İSTİHKAM ER SÜLEYMAN IRMAK – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Dağa çıkılıyordu, en önden keşif takımıyla beraber yürüdük. Orada yatsıya yakın cipin biri bozuldu, onu yapaalım edelim derken ateş başladı. Üsteğmen 'Cemseden inin ateşe başlayın' dedi. Üç arkadaşla beraber indik. Ateş ediyoruz ama göremiyoruz. Ben kışkımdan yaralandım, o çocuklar vefat etti. Kayanın arkasına mevzilendim, o kaya olmasa ben gitmiştim zaten. Onlar ateşi kesiyor, ben başlıyorum. Yaralı bacağımdan kan akıyor, topallaya topallaya aşağı indim."

PIYADE ER ABDULLAH SELOĞLU – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"İstihkam bölüğü olduğu gibi kaldı orada. Biz de onlarla beraberdik. Biz gittik o araziye... Daha çıkar çıkmaz ilk ateşi işte orada istihkam bölüğü yedi ve istihkam bölüğünden kurtulan olmadı desem doğru olacak."

Baskına uğrayan askerler, tam dokuz saat dayandılar ancak çok azı kurtulabildi. Amerikalı Yüzbaşı Lorenzo ise Çinlilere teslim oldu ve üç yıllık esaretten sonra ülkesine iade edildi.

Baskın yapıldığı sırada tugay birlikleri, 3. Piyade Taburu'nun koruması altında Wavon Boğazı'nda geceyi geçiriyordu. Baskından kurtulan keşif kıtası komutanı Üsteğmen Kamil Doğan ve Teğmen Hasan Günsur, Wavon'daki tugay karargahına gelerek, keşif kıtasının feci akıbetini haber verdiler. Saat 04:30'du ve Karillyong bölgesinden gelen silah sesleri yavaş yavaş azalıyordu.

TUĞGENERAL TAHSİN YAZICI – 1. KORE TÜRK TUGAYI KOMUTANI

"Keşif kıtasının elim akıbeti çevresini dalga dalga büyüterek birliklere yayılıyor, yayıldııkça kalplerde kederle karışık bir hınç alma duygusunu ateşliyor, dişleri gıcırdatıyor, düşmanla bir an önce çarpışmak hırsını hareketlendiriyordu."

Baskına uğrayan askerlere yardım gönderilmeye çalışıldıysa da vaktinde hareket edilememişti. Önce hangi birliğin gönderileceğine karar verilememiş, bir karara varıldığında yardım birliğini götürecek kamyon bulunamamıştı.

Gün aydınlanır, yardım birlikleri yola çıkarken Çinliler bu kez Wavon Boğazı'ndaki ana birliklere saldırdı. Artık Karillyong'a yardım gönderme umutları sona ermiş, Wavon muharebeleri başlamıştı. Çinlilerin üstün kuvvetleriyle pervasız saldırıları, askerlerde bir şaşkınlık yaratmıştı.

Kunuri muharebelerinde Çinlilerin saldırısı sonucu dağılan birlikleri geri çevirmek için peşlerinden giden Albay Celal Dora amacına ulaşamamıştı.

TOPÇU ER ADEM GÜÇLÜ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Bakarsın bir at, bakarsın bir sığır üstüne bir heybe asmış, heybenin içinde bir asker var, öbür gözünde de asker var. Ne bilelim biz? Oysa Çin bunla nakliye yapmış. Onları da sonradan öğrendik ya, Kunuri'de bizi abluka içine aldılar."

Dost kuvvetlerle bağlantı olanağı ve hava kuvvetleri desteği hiç yoktu. Türk Tugayı kendi kaderiyle baş başa kalmıştı. İlk şaşkınlığı atlatan birlikler büyük direnç gösterdiler. Kimi bölgelerde süngü hücumlarıyla düşman ilerleyişini durdurdular. Verdikleri ağır kayıplar nedeniyle Çinlilerin taarruzunun hızı kesildi.

NECMETTİN ÖZCELİK ARŞİVİ

ALBAY CELAL DORA – 1. KORE TÜRK TUGAYI KOMUTAN YARDIMCISI

"Çinlilerden birkaçının ağaçlar arasından bizi yakalamak için havyan gibi uluyarak ve koşarak bize yaklaştıklarını görmüştük. Adeta nara atar gibi pervasızca üzerimize saldıran Çin askerlerini ilk defa burada görmüştüm. Ben otomatik karabin tüfeğimle ve beni takip eden er de kendi tüfeğiyle ateş ederek bunlardan birkaçını yere serip bizi takip edemez hale koyduktan sonra sürünerek çekilmeye ve ateşe devam etmiştik."

PIYADE ÜSTEĞMEN HARUN VURAL – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Herifler bize bir ateş etti, nasıl biliyor musun? Dallardan böyle ağaçlar yapraklar dökülmeye başladı üzerimize. Celal Dora bir seksen yerde, ben de bir seksen yerdeyim. Mahkum arazideyiz. En nihayetinde A4 makineli tüfeğini alarak çıktım sol tarafa. Bir çavuş vardı, Allah rahmet eylesin çok başarılı bir çocuktü; Mehmet isminde, fevkalade ikmal çavuşumdu. O da benimle beraber geliyordu, fakat orada tam ağızından mermiyi aldı. Orman içerisinden nasıl atılırsa, çocuk vuruldu. Orada sedyenin içine yatırdım çocuğu. Halen gözümün önünde, o günkü haliyle yatıyor böyle sedyenin içinde. Ondan sonra biz taarruzla beraber düşmanı geriye doğru ittik."

Türk subayları
Kunuri muharebeleri
öncesinde. Tabip
Üsteğmen Halil
Erdoğan (sol başta
oturan) Kunuri'de
şehit düşenlerden
biriydi.

TUNCA ORSES ARŞİVİ

PİYADE ER MEHMET SİDDİK YETKİNER – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Derede bir köy var, orada mevziye girmiştik bir ara. Oraya geri döndük, ayaklarımız pişmiş, yani elini vursan delinir. Gittik orada mevzilere girdik. Ondan sonra biz başladık köye ateş etmeye. Takviye de istedik. Çünkü havan mermileri geliyor, düşenler var. Bölüğümüzden Üsteğmen Osman Gürel şehit oldu."

PİYADE ER SALİM ALKAN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Bizim yolumuzu kestiler. Geri gelirken savaş başladı. Çok asker kaybettik. Akşam oldu; saydılar, çok eksikler var."

Öğle saatlerinde durum dengelenmesine karşın Çin ordusu, Türk birliklerinin dağıtamayacağı kadar kalabalıktı. Çinliler, birliklerin gerilerine sarkarak tugayı kuşatmaya çalışıyordu. Bu noktada Tugay Komutanı Tahsin Yazıcı bir kez daha inisiyatif aldı ve birliklerin öğleden sonra 6 km gerideki Sinnimni bölgesine çekilmesine karar verdi.

MUHABERE ER ORHAN BAYUK – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Şimdi Tahsin Yazıcı'nın hakkı ödenmez. Herkes bir telaş içerisinde. Tahsin Yazıcı hepsini durdurdu. 'Telaş etmeyin, moralinizi bozmayın. Bunları inşallah biz yeneriz' diye adam çok çırpındı."

Çekilme, hava karardıktan sonra başladı. İlk önce topçu taburu bir bataryasını geride bırakarak, Sinnimni'ye geldi ve köyün içerisine yerleşti. Düşman saldırısına ilk maruz kalan ve gün boyunca en kanlı muharebeleri veren 10. Bölük, bölgesini artçı görevi verilen 1. Bölüğe devrederek geriye çekildi. 1, 2 ve 3. Taburlar da peş peşe Sinnimni'ye çekildi.

PİYADE ER ALİ AYTEN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Akşam ezanına yakın geri çekil emri geldi bize. İndik yola geri gidiyoruz. Köye geldik, bir şehre geldik ama karanlık. Hiç kimseler yok şehirde. Gelen arabalar, toplar, cipler, cephane arabaları doldu şehrin içine, mevzilere girdik."

Artçı olan 1. Bölük, Sinnimni'ye kadar olan çekilişte 14 şehit vermişti. Tugay karargahı ise Sinnimni kasabasının 3 km güneybatısındaki Kaechon'a yerleşmişti.

Bütün gün başarılı muharebeler veren ve Sinnimni'ye çekilen birliklerin büyük bölümü, bir daha muharebe olmayacakmışçasına gevşemiş ve istirahataya çekilmişti. Savunma tertiplenmeleri ve keşif çalışmaları yeterince yapılmamıştı. Bununla birlikte, Kaechon'daki tugayla birlikler arasında sağlıklı irtibat yoktu. Tüm bu aksaklıklar düşmana ve felakete davetiye çıkarıyordu.

PİYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Solumuzda 2. Tabur var. Biz yolun sağında mevzilenmiştik. 2. Tabur'a doğru ışıklar

Türk Tugayı, Kunuri muharebelerindeki en büyük darbelerden birini Sinnimni kasabasında yedi.

SATURDAY EVENING POST ARŞİVİ

Sinnimni kasabasında
bir kısım gerilla
yakalandıysa da
saldırıya geçen Çinliler,
Türk birliklerini bozguna
uğrattı.

TUNCA ORSES ARŞİVİ

geliyor. Belli, düşman yanaşiyor oraya. Işıklar yanıp sönüyor onun bölgesinde. Fakat onlar göremiyorlar, biz görüyoruz. Telsizimiz çalışsa bildireceğiz. Söyleyemiyoruz biz bunu, iletemiyoruz. Adam göndermeye de çekiniyoruz. Adamları göndereceğiz, adamlar belki düşmana gidecek. Çünkü o taburun tam yerini geceleyin kestiremiyoruz. Şuralarda bir yerde olacak ama, burada mı, burada mı, burada mı; yani açmaz içindeyiz. Rahat değiliz. Yanlış işler içindeyiz."

Çinliler, kasaba içine gizlenmiş gerillalarla eşzamanlı olarak gece yarısı saldırıya başladı. Bu saldırı, mevzilendikleri yer itibarıyla düşman ışıklarını gören birlikler için beklenen bir saldırıydı. Ancak istirahata geçmiş birlikler için şok bir baskındı. Bu birlikler yedikleri yoğun mermi ve havan atışı karşısında önce paniklediler sonra sağa sola ateş etmeye başlayarak kaçıştılar. Saldırıdan en çok zarar gören; topçu taburu, havan bölüğü ve 3. Tabur'du.

PİYADE ÜSTEĞMEN HARUN VURAL – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Sinnimni bölgesinde dediler ki, 'Siz alayın ihtiyat taburu olacaksınız'. Bize bir bölge verdiler, ben de bölüğü yerleştiriyorum. Fakat yere kazmayı vuruyor asker, kazma işlemiyor. Ne yapayım ben? Biraz tabii gençlik de var 'Kazın!' dedim, 'eşekler yarın mezarınız olacak' demeye kalmadı, bizi müthiş baskına uğrattılar. Makineli tüfek, top mermisi, havan mermisi atışı başladı bize. Tabiatıyla orada geceleyin kimin ne olduğu belli değil. Muharebe gündüz olsa neyse, geceleyin mecburi olarak çekilmeye başladık geriye doğru."

PIYADE ER MEHMET SİDDİK YETKİNER – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Sinnimni'de istirahat ettik, çok yorgunduk. Baktık ki bütün top, tüfek ne varsa üzerimize yağıyor. Düşman bizi çembere almış. Orada biraz panik olduk. Herkes bölüğünü, birliğini kaybetti."

PIYADE ER MEHMET SEMERCİ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Ben 3. Tabur karargahındaydım. Dururken orada kıyamet koptu. Havan topları, şunlar bunlar derken basıldık biz. Düştük yola, epey uzaklaştık."

TOPÇU ER EMİN AYDIN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Biz orada iki arkadaş 15 gün dağlarda gezdik. Birlik dağıldı, komutan bulamazsın. Türk birliğinin nerede olduğu belli değil, yani dağılmış durumda."

TOPÇU ER MEHMET GÜRSOY – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Birkaç yerden işaret mermileriyle makineli tüfek patladı, peşinden mahşere döndü. Düşman bizi o saatte geldi bastı. Bölük komutanı dedi ki 'Arabasını kurtaran gitsin'. O arada zaten bizim araba çalışıyordu, donmasın diye... Üsteğmen arabanın içindeydi. 'Yürüyün arkadaşlar' dedi, gittik yani. Fakat inanır mısın buna? Hep ağlıyoruz, ağlamayan yok. Sebep şu; Türklüğü mahvettik, harbi kaybettik, komutanımız nerede, Paşamız nerede? Hepimiz ağlıyoruz."

Askerler gecenin karanlığında Kaechon istikametine doğru birbirlerine karışmış halde çekiliyorlardı. 1. ve 2. Taburlarla 1. Talimgah Bölüğüse düşmanla yoğun ve kanlı bir muharebe-ye girişmişti.

PIYADE ÜSTÇAVUŞ YAŞAR KANDEMİR – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Biz daha mevzilere giremeden tepelerde düşmanla muharebeye girdik. Sabaha kadar muharebe ettik. Öyle oluyordu ki atılan kurşunlar bile isabet ediyordu birbirine, çakmak çıkarıyordu. O şekilde bir muharebe verdik."

Kaechon'daki tugay karargahı, Sinnimni'deki bozgunu geriye kaçan askerlerden öğrendi.

ALBAY CELAL DORA – 1. KORE TÜRK TUGAYI KOMUTAN YARDIMCISI

"Hepimiz yerlerimizden kalkarak dışarı fırladık. Gördüğümüz manzara şu idi: Yedi sekiz metre genişliğindeki yol, geri giden insan ve araçlarla dolmuş, bir sel gibi akıyor. Yan yana giden araçlar, yol boyunca ileriye, kuzeydoğuya doğru ilerleme olanağını kaldırmıştı. Büyük kamyonlar daha küçük olan araçları arkalarından iterek yolun dışına atıyor ve böylece kendilerine yol açıyorlardı. Yayaların binmek için araçlara hücum etmesinden ötürü binemeyip düşenler, araçların altında ezilme tehlikesine maruz kalmakta idi."

Topçu Er Mehmet Gürsoy, Kunuri'den Pyongyang'a doğru çekilen ilk askerler arasındaydı.

MEHMET GÜRSOY ARŞİVİ

**Tugay Komutanı
Tuğgeneral
Tahsin Yazıcı,
bozgun haberini
Kaecheon'daki tugay
karargahında aldı.**

TUĞGENERAL TAHSİN YAZICI – 1. KORE TÜRK TUGAYI KOMUTANI

“Durum çok ciddi ve buhranlıydı. Çekilen birlikler parça parça birbirlerine karışmış, motorlu vasıtalar, toplar ikisi üçü yan yana, üst üste gelerek yolu bütün genişliğince kapamış, hareket imkanlarını kaybetmiş, kesif bir kitle halinde donup kalmış, emir ve kumanda hakimiyeti elden çıkmıştı. İşte sakınmak istediğimiz gece muharebesi irili ufaklı türlü şemsetleriyle, düşman çemberinden evvel birlikleri kuşatmıştı. Karışık ve tehlike dolu bu hali, gece karanlığı içinde bir nizamaya koyup inzibata almak zor, fakat mutlak bir zaruretti.”

Tugay komutasının önünde çok kritik iki seçenek vardı. Tugay ya geri çekilecek ya da Sinnimni'de çarpışan birliklerle temas sağlanıp direnecekti. Tugay karargahı moral bozukluğu içinde ve yorgun bir halde şu kararı verdi; Sinnimni'de kuşatılan birlikler çarpışırken kimse geri gitmeyecek, çekilmenin durdurulmasına ve gidenlerin geri döndürülmesine çalışılacaktı. General Tahsin Yazıcı ile Albay Celal Dora arasında bu konuda da ihtilaf çıktı ve Celal Dora karargahı terk ederek geriye kaçan askerleri durdurmak için peşlerine düştü. Kunuri yolunda birlikler ve araçlar birbirine karışmış, yol tıkanmıştı.

ALBAY CELAL DORA – 1. KORE TÜRK TUGAYI KOMUTAN YARDIMCISI

"Gecenin zifiri karanlığında yaya olarak hızlı hızlı ve adeta koşarcasına çekilenlerin ardından takip ederken kim oldukları anlaşılmayan bu mahşeri kalabalığa bağırarak 'Ben Albay Celal Dora'yım. İlerdekilere söyleyin, emrimi tekrarlayın, Kunuri'de toplanılacak, daha ileri gidilmeyecek' diyerek bağıra bağıra ilerliyorduk. Baskına uğramak felaketinin asap üzerinde yarattığı yıkıcı moral bozukluğundan defaâtle tekrarlama-mıza rağmen ne vasıtaların üzerinde bulunanlardan ve ne de yaya olarak vasıtaları takip edenler arasından hiç kimse emrimi tekrarlamıyor ve daha ilerdekilere emrimi ulaştırmıyorlardı."

PIYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Bu panik seli bir miktar askeri etkisi altına alıyor ve hiç kimseyi dinlemeden, tugay karargahının yanında duraklamadan Kunuri'ye doğru gidiyorlar. Bu gruplardan Kunuri Köprüsü'nün güneyine geçenler tugaydan tamamen koptular. Maalesef onlar için Kunuri muharebesi o anda bitti. Kunuri Köprüsü'nün kuzeyinde durmayı yeğleyenler, onlar Kunuri Savaşı'na devam ediyorlar. Gün aydınlandığı zaman o tarafa gönderilen subaylar, kim varsa orada topluyorlar, geriye getiriyorlar. Kimi getiriyorlar? Topçuları getiriyorlar, havancıları yakalıyorlar. Fakat Kunuri Köprüsü'nün güneyine geçenler, onlar kopuyor. Maalesef bunun içerisine o askerleri çevirmek kastıyla giden Celal Dora da katılıyor."

Topçu Er Ömer
Gençoğlu,
Sinnimni'deki
baskının ardından
çok sayıda yaralıyı
kamyonuyla taşıdı.

İlk muharebe Kunuri
Bölgesinde çinliler bizi
sargıya almıştı
İşte bu kamyonumla
ilk postacı 15 yaralı
2ci postada Kandı
Türk milletini
Kurtarmış olduğum
Kandini Kullandım
olduğum vaktin ebedi
bir hatıradır
Öğene 24 - Kasım - 950
Kore A

Sinnimni'de dağılarak geri çekilenlere Kunuri'de bulunan tugayın sıhhiye, ordu donatım ve oto bölüklerinin askerleri de katıldı.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ SABAHATTİN ERGÜL – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Bizim ordu donatım bölüğü Kunuri'nin içindeydi. Meğerse birlikler bozguna uğramış, geri kaçıyorlar yollardan. Çinliler yolları kesmiş vaziyette. Biz bilmiyoruz tabii, haber bekliyoruz. Haberleşme yok, telsiz irtibatı yok. Çok fena bozgun halinde bütün birlikler dağılmış vaziyette. Şansımıza biz ateş yemedik, ateş yeseydik biz de mahvolmuştuk."

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ CEVAT HASAR – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Bizim avantajımız şuydu; bulunduğumuz yerdeki vehameti bilmiyorduk. Geri çekilme emri niçin verildi, biz ne haldeyiz ki bizi geri çekmeye karar verdiler? Hepimiz kendi başımızın çaresine bakmak suretiyle geri çekilmeye başladık. Piyade ayrı bir konumda geri çekilmeye başladı, bu yardımcı birlikler ayrı bir şekilde geri çekilmeye başladılar. Piyade daha çok zorluk çekti. Biz o kadar zorluk çekmedik. Biz motorize birlik olduğumuz için yeteri kadar arabamız da vardı."

Sinnimni'de kalanlar içinse savaş sürüyordu. Muharebe eden birliklerden 1. Tabur, iki bölüğüyle çemberden çıkmayı başardı ve Kaechon'a çekildi. 1. Taburun 2. Bölüğü ve 2. Tabur ise kuşatma altında kaldı. Tugay, 29 Kasım sabahına çember içindeki askerlerin azalan silah sesleriyle girdi.

PIYADE ER SİDDİK KAŞIRAY – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"O gece sabaha kadar harp ettik. Böyle kimisi canlı, kimisi ölü, kimisi yaralı. Bizim bir arkadaş, hiç unutmuyorum, böyle yanmış... Yarabbi ben abdestliyim, yalan söyleyen cehenneme gider, Allah'ın düşmanıdır. Böyle yanmış bir tarafı, ama bizim gibi konuşuyor."

PIYADE ER VELİ GÜNDÜZ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Kimin kimden haberi var ki? Gece zaten dörder tarafımız sarılıştı. Aklımdaki tek şey, esir düşmemek. Çünkü birkaç arkadaşımız esir düştü, yaktılar. Ağaçlara bağlayıp yakmışlar. Esirlikten korkuyorduk, ölümden hiç korkmuyorduk. Sabahleyin tepeye çıktık. Hacı Altınar isminde bir arkadaşımız, Karslı, 14 yerinden yara almış. Hâlâ daha makineli tüfeği elinde. O arkadaş da kurtardık geri gönderdik. Ondan sonra hayli bir mücadeleden sonra geri çekilebildik."

Topçu taburu ve havan bölüğü geri döndürülmüş, Kaechon'da zayıf da olsa bir savunma hattı oluşturulmuştu. Tugay Komutanı Tahsin Yazıcı, Sinnimni'de çemberde kalan birlikleri kurtarmak için son kozunu oynadı. Kunuri'den getirilen 2. Talimgah Bölüğüyle Çinlilere taarruz edildi ve öğleden sonra birlikler yaralılarıyla birlikte kurtarıldı.

PIYADE TEĞMEN RIFAT SÜMER – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"2. Taburla irtibat kurmak, geri çekilmesini sağlamak maksadıyla bizim 2. Bölüğü, Yüzbaşı Hayati Adıyaman'ın 2. Talimgah Bölüğünü mahdut hedefli taarruzla görevlendirdi Tugay. Bu arada karşımızdaki kayalık bölgede makineli tüfek ateşleri başlayınca biz iyice yayıldık. Ateş teatisi başladı. İşte havan takımı, silah takımı devreye girdi. Bölük arkadan yardıma gitti ve tanklar atışa katıldı. Aşağı yukarı 15-20 dakika oldukça sıkı bir ateş teatisi yapıldı. Ateş kesildi karşı taraftan. Kuzeye baktığımız vakit sol sırtlar-

dan karavana borusu çalındı. Taburun o bölgede olduğu anlaşıldı. Oradan üç kişi ellerinde Türk bayrağıyla koşarak geldi. Gelenleri karşıladık, geri çekilmelerini söyledik.”

Türk Tugayı, 28 ve 29 Kasım 1950’de yaptığı Wavon, Sinnimni ve Kaechon muharebeleriyle Çinlileri iki gün oyalamıştı. Özellikle çember altında Sinnimni’de yaşananlar filmlere konu olacak hikayelerdi. Tugay, 29 Kasım akşamı 1. Tabur’u artçı olarak bırakarak çekilmeye başladı. Askerler nefes almaya fırsat bulmuş ancak savaş henüz bitmemişti. Kaechon’un kuzey ve güneyinden gerilere sarkan Çinliler, Yongbongni noktasında Kunuri yolunu kesmişlerdi.

PIYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Kurtulduk diye düşünüyorken gördüğümüz manzara bizi dehşet içinde bıraktı. Bütün tepeler tutulmuş, her yerden ateş geliyor. Bir kanal bırakmış bize, su gibi doluyoruz buraya. Dar bir alan, kesif asker, bir baktık ki o kaçan Amerikan bölükleri, onlar da kalmış. İşte konvoy yolu tıkamış. O arada Tahsin Yazıcı’yı gördüm tek başına. Yazıcı’nın o duruşu çok enteresan. Aynı duyguyu arkadaşlarım da hissetmiş. General Yazıcı sanki ölümü arıyordu. Mahsus ayakta duruyordu ölmek için. Birliğin bu hale düşmesinden müteessirdi.”

Yongbongni Boğazı’ndaki kuşatma, Amerikan uçaklarının ve tanklarının da desteğiyle yarıldı ve çekilme devam etti.

PIYADE ÜSTEĞMEN HARUN VURAL – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Orada arazi geniş ama bir noktasında birleşiyor ana yolun. O jetler vasıtasıyla, bizim askerlerimiz de taarruz ederek, boğazı açtık. En nihayetinde güneye doğru çekilmeye başladık.”

PIYADE TEĞMEN RIFAT SÜMER – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Bir ara ufak ufak gruplar başladı sağdan gitmeye. Gedik açılmış, oradan gidiyorlarmış. Erdoğan’a ‘Haydi biz de gidelim’ dedim. Yürümeye başladık, bir ara baktım başka kimse yok, iki kişi kalmışız. Ormanlık bölgeye geldiğimizde elimdeki karabin çekildi, karşımda maalesef damalı Çinli. Üstümü aradı filan, hiç ses çıkartmadık. Erdoğan ‘Bunlar galiba dört kişiler. Tabancam belimde’ dedi. Acele üst aramasında bunu fark etmemişler. Erdoğan arkaya iki el ateş etti. Ben yanımdakinin üzerine atladım, soldaki Çinlinin üzerine fırlattım ve başladık kaçmaya. Ne kadar kaçtık bilemiyorum. Arkamızdan bir iki el ateş edildi. Yola çıktık Kunuri bölgesine, ondan sonra bir sürü maceralı yolculuklarla Pyongyang’a kadar geldik.”

PIYADE ER MEHMET SEMERCİ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Orada cemseler, cipler filan bekliyor. O sırada yolun bu tarafında siperdeyiz. Başım-

Türk Tugayı’nın Kunuri’deki direnişi sayesinde iki gün kazanan Amerikan 8. Ordu birlikleri geri çekiliyor.

TUNCA ÖRSER ARŞİVİ

daki subay vuruldu. Şöyle bir dokundum subaya; yok, o gitti. Omzunda dürbün vardı, dürbünü bile alamadım. Yalnız orada dedim ki 'Koca adam gitti Mehmet yahu, dürbünü ne yapacaksın?'"

Kunuri'den Pyongyang'a giden Anju ve Sunchon olmak üzere iki yol vardı. Anju yolunu kullananlar bir sorunla karşılaşmadan Pyongyang'a kadar gittiler. Ancak Sunchon yoluna sapan birlikler burada bir kez daha düşmanla karşılaştılar ve yok olma tehlikesiyle burun buruna geldiler.

TUĞGENERAL TAHSİN YAZICI – 1. KORE TÜRK TUGAYI KOMUTANI

"Tugay, Kunuri-Sunchon arasındaki boğazdan çekilme muharebelerinde en çok kaybı vermiştir. 1. Tabur Komutan Vekili Yüzbaşı Ahmet Tuncer, bu Sunchon Boğazı muharebelerinde şehit düştü. Wavon'dan itibaren gece gündüz süren çekilme muharebelerinde tugay, motorlu araçlarının ve ağır silahlarının yarısına yakınıni kaybetmiştir."

Sunchon Boğazı'nda ağır kayıplar veren Türk birlikleri, Pyongyang'a zorlu ve kanlı bir muharebeden sonra varabildiler.

1. Tabur Komutan Vekili Yüzbaşı Ahmet Tuncer, Sunchon Boğazı'nda şehit düştü.

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞIVI

ULAŞTIRMA ER SÜLEYMAN KILIÇ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Bizim askerler artık dağdan çıkmış yatmış, aç, susuz. Arabaya böyle asılıyorlar, kimi şoför mahalline, kimi bilmem ne... Biraz ileriye gitmek için... İkinci viraji geçtik, bizi pusuya düşürdüler orada. O çatışma, en son çatışmamız oldu."

PIYADE ER MUSTAFA MERSİN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Kunuri'den çıktık, çember kalmamış gayrı. Amerikalılar bize ekmek veriyor, yiyecek içecek veriyor, almadık. Çünkü korkuyla bağırırsaklarımız birbirine yapışmış, kurumuş buramız. Su dahi geçmiyor. Yudum yudum o suyu içtik, buralarımız öyle açıldı. Konuşamıyoruz dahi."

ULAŞTIRMA ER HASAN GÜRALTAI – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Komünistlerin başşehri Pyongyang'a çekildik. Yanmış, yıkılmış, bombalanmış ve harabe şehirdi. Akşama topladık keresteleri, çok soğuk, orada ateşler yaktık. Yiyeceğimiz yoktu. Amerikalıların vermiş olduğu et türü, bonfile türü şeyler... Domuz etlerini açtık ve bir araya geldik, onları yedik. Arabalarımızın arkasındaki römorklarda da hep yaralılar vardı, ölüyorlardı."

TOPÇU ER MEHMET GÜRSOY – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Ne kadar Amerikalı varsa geldiler bizi kucaklıyorlar, 'Turkish number one - Türk askeri birinci' diyorlar. Şimdi bizimle dalga mı geçiyorlar yahu. Paşamızı kaybetmişiz, alay komutanımızı kaybetmişiz, birliğimizi kaybetmişiz. Sonradan sorduk öğrendik, biz orada Türk Tugayı'nın direndiğini, iki Amerikan tümenini muhasaradan kurtardığını orada öğrendik. Yoksa kahroluyoruz yani."

Birlikler birbirinden kopuk ve dağılmış halde Pyongyang'a geldiler.

Sinnimni'den panikle çıkan ilk grup ve daha sonra Albay Celal Dora ile birlikte hareket edenlerse Seul'e kadar çekilmişlerdi.

ALBAY CELAL DORA – 1. KORE TÜRK TUGAYI KOMUTAN YARDIMCISI

"Piyade, topçu, sıhhiye, oto, uçaksavar, tanksavar, muhabere, istihkam, havan ve karargahlara mensup çeşitli sınıflardan mürekkep olan ve miktarları 42 subay, 45 astsubay ve 570 er olan bu karışık birlik mensupları, baskından en çok zarar gören ve ruhi halleri teşevvüşe uğrayan felaketzedelerdi. Bunların baskına uğramaktan mütevellit bozulan moralleri; generalin şehit ve tugayın imha haberleri üzerine büsbütün bozulmuş ve gözleri daha gerilere gitmekte olduğu için orada disiplin altına alınmaları hiç de hoşlarına gitmemişti."

Tugay Komutanı Tahsin Yazıcı 30 Kasım'da Pyongyang'a geldi. Beş gündür uykusuz ve yorgun olan birlikler kışlada toplandığında acı bilanço ortaya çıktı. Tugay, Kunuri muharebelerinde ve çekilme sırasında 12'si subay, 7'si astsubay olmak üzere 218 şehit vermiş, yaralanan ve esir düşenlerle birlikte savaş gücünün dörtte birini kaybetmişti.

Pyongyang'daki motorlu birlikler kendi araçlarıyla, yaya olanlarsa trenle 3 Aralık'ta Kaesong'a hareket ettiler. Kore'ye mevsimin ilk karı da o gün yağmıştı. Ertesi gün Albay Celal Dora ve beraberindekiler de Seul'den gelerek tugaya katıldılar. 5 Aralık'ta topluca Kimpo Yarımadası'ndaki Sosari'ye hareket edildi. Burada zayıat listeleri hazırlandı, alay yeniden kuruldu ve birlikler düzenlendi.

MU HABERE ER ORHAN BAYUK – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"O zaman beni piyade yaptılar. Piyadelerde ölenler vardı. 'Bunlar nasıl olsa talim terbiye gördüler. Bunlardan alalım' dediler. Bizi o zaman piyadeye verdiler."

ULAŞTIRMA ONBAŞI SADIK ASIMGİL – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Birlikler yeniden teçhizatlandırıldı. Silahlar, giysiler, eksik olan malzemeler tamamlandı, yeniden ikinci bir cephe kuruluncaya kadar hazırlandı."

Türk Tugayı, Kunuri'de yaptığı fedakarlığın büyüklüğünü bu ihtiyat günlerinde daha iyi anladı. Ağır kayıplar pahasına Çin ordusuna zaman kaybettirilmiş, bu sayede Amerikan kuvvetleri yok olmaktan kurtarılmıştı. Amerikalılar, Kunuri çemberinde esirgedikleri ilgi ve yardımı, muharebe sonrası günlerde kutlama mesajları ve madalya törenleriyle fazlasıyla gösterdiler. Türk ve dünya basını günlerce Türk Tugayı'nın başarısını konuştu, memleketten tebrik mesajları yağdı ama bunların hiçbiri, onurları için ölen Türk askerlerini geri getirmedi.

Amerikan 8. Ordu Komutanı Walton Walker, Kunuri muharebeleri sonrası Türk askerlerine madalya takıyor.

TUNCA ÖRSES ARŞİVİ

SATURDAY EVENING POST ARŞİVİ

Kunuri cehenneminden sağ çıkmayı başaran yaralı Türk askerleri Pyongyang'daki sahra hastanesinde.

NECMETTİN ÖZCELİK ARŞİVİ

Kumyangjangnı muharebeleri, Kunuri'de ağır kayıplar veren Türk Tugayı için bir intikam savaşı olmuştu.

Kasım 1950'nin son günlerinde Kore topraklarına giren Çin orduları, peş peşe yaptıkları taarruzlarla Birleşmiş Milletler ordularını dağıtmış, 38. paraleli geçmiş ve Seul'ü ele geçirmişti. Seul'ün güneyinde Çinlilere karşı tutunabilen Amerikalılar, yeni yıla komuta kademesinde mecburi bir değişikliklerle girmişlerdi. 8. Ordu Komutanı Walker bir trafik kazasında hayatını kaybetmiş, yerine Orgeneral Ridgway atanmıştı. Yeni komutan, yeni stratejileri de beraberinde getirmişti. Bir yandan Çinlilerin hızını kesmek için yıpratıcı taarruz hazırlıkları yapıyor, bir yandan da örtülü bir şekilde Kore yarımadasını boşaltma planları hazırlanıyordu. İki büyük çekilmeden sonra dünya kamuoyunda da Kore'deki savaşın kazanılamayacağı fikri oluşmaya başlamıştı.

Birleşmiş Milletler Ordusu, Ocak ortalarında keşif amaçlı taarruzlarını başlatmıştı. 23 Ocak'ta ise Amerikan 25. Tümeni'nden gelen emirle Türk Tugayı bir kez daha cephe hattına sürülüyordu. Bu muharebeler daha sonra Kumyangjangni muharebeleri adıyla anılacak ve Türk ordusunun Kore'deki en önemli taarruzu olarak tarihe geçecekti.

25 Ocak sabahı ileri harekate başlayan birlikler, karlı ve ormanlık arazide ilerleyerek iki ayrı koldan düşmana saldırdı. İlk gün çarpışmalarında öldürülen bazı Çin askerlerinin üzerlerinde, Kunuri'de şehit olan Türk askerlerine ait eşyaların çıkması muharebeyi daha da anlamlı kıldı. Karşıdaki düşmanın, Türk Tugayını Kunuri'de çembere alan Çin 38. Ordusu'nun 150. Tümeni'nin askerleri olduğu anlaşıldı.

23 Aralık'ta hayatını kaybeden Amerikan 8. Ordu Komutanı Walton Walker'ın yerine Orgeneral Matthew Ridgway atandı.

TUĞGENERAL TAHSİN YAZICI – 1. KORE
TÜRK TUGAYI KOMUTANI

"O gün düşmanın muharebe meydanında bıraktığı ölümlerin üzerinde yapılan aramada, birinden çıkan bir not defterinin Kunuri muharebelerinde şehit düşen bir çavuşumuza ait olduğu, bu suretle karşıımızdaki düşmanın Kunuri'de Türk'ün imanlı cephesini sökmek için binlerce zayıat veren fakat o muharebelerin başarısını bize sekiz yüz küsur şehit, yaralı ve kayba mal ederek yüreklerimizi yakmış olan birliklerin bulunduğu öğrenilmişti. O tesadüf yaratmak Allah'ın bize bir lütfu mahsusuydu. O şehit defteri, ferdası günü taarruzu için birliklerimizde iman ve intikam duygularının şahlanması adeta bir bayraktarı olmuştu."

TUNCA DİREK ARŞİVİ

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ SABAHATTİN ERGÜL – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Esirleri toplayıp geriye gönderiyoruz, geride Amerikalılar topluyorlar. Kafile kafile 30 kişi, 40 kişi sürü halinde geri gönderiyoruz. Bazı Çinlilerin üzerlerinde tabii arama yapıyoruz. O cüzdanlarında ne zaman ki arkadaşlarımızın kendi resimleri, ailesinin ve çocuklarının resimlerini görünce hepimiz şuurumuzu kaybettik.”

Kumyangjangni muharebelerinin zaferle sonuçlanmasında büyük rol oynayan Albay Celal Dora, muharebe idare yerinde.

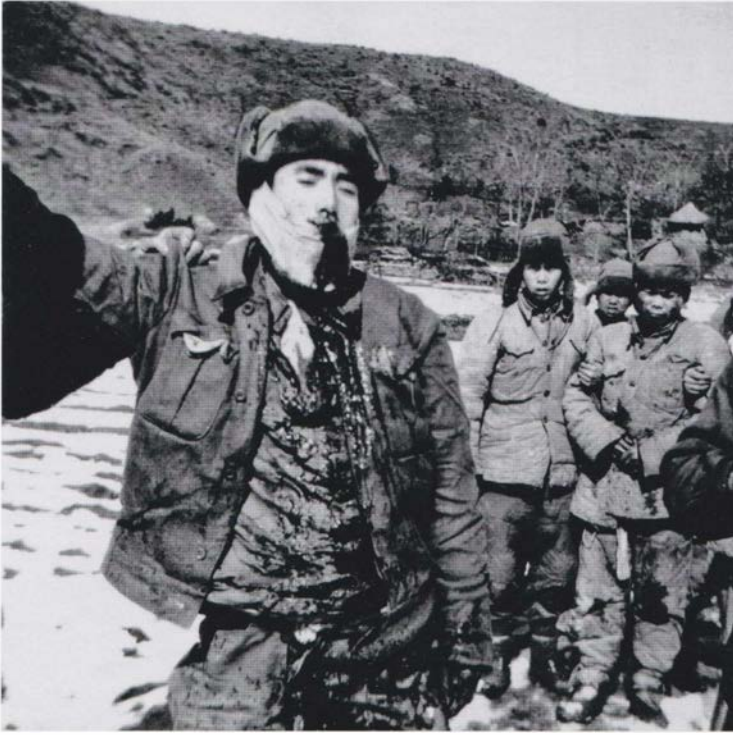
ULAŞTIRMA ER HASAN GÜRALTAY – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Bu birlik orada intikam savaşı yaptı daha evvel ölenler için. Onların üstünde ne çıktı biliyor musunuz? Kunuri’de ölen Türk subaylarının kol saatleri, cep defterleri, hepsi onların üstünde çıktı. Yani o bir intikam savaşı oldu.”

Türk birlikleri üç gün içinde kendilerine hedef olarak gösterilen 156 rakımlı tepe ile Kumyangjangni kasabasını ele geçirdi.

ALBAY CELAL DORA - 241. PİYADE ALAYI KOMUTANI

“Bu düşmana karşı beslediğimiz kin ve garazla meşbu olan intikam hislerimiz, istisnasız olarak hepimize, aldığımız vazifenin bir keşif taarruzu olduğunu unutturmuştu ve kati neticeli bir muharebe yapmak ve düşmanı yok etmek azim ve imanıla

Türk birlikleri, hezimete uğrayarak geri çekilen Çinlileri takip etmiş ve çok sayıda askeri esir almışlardır.

bütün kumandanlar, kendi birliklerinin başında, yapılan desteklerinin himayesinde azami gayretlerini sarf ederek, bu cehennemi ateş altında düşmana yaklaştırmaya çalışmakta ve bütün kumandanların endişesi zayıf vermeden zafere ulaşmak heyecanı ile sevk ve idare kudretlerini kullanmaktaydılar."

PIYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Çok bilenmişti askerler. Kunuri'deki arkadaşların intikamını alamadık diye bir hınç içindeydiler, bir hesap içindeydiler. 'Nasıl gideriz biz Türkiye'ye onların intikamını almadan, sormazlar mı bize anneleri babaları' şeklindeydi erlerin konuşmaları."

Kumyangjangni muharebeleri sona erdiğinde Amerikalı subaylar ve yabancı basın mensupları savaş alanını dolaşarak, Çin askerlerinin cesetleriyle dolu arazide zayıf tespiti yaptılar. Çoğu Türk askerlerinin arka arkaya tazeledikleri

leri süngü hücumlarında öldürülen 1734 ceset sayıldı. Türk Tugayı'nın kaybı ise biri astsubay olmak üzere 12 şehit, 30 da yaralıydı. Kumyangjangni'de şehit olan astsubay, 1928 Silifke doğumlu Piyade Kıdemli Başçavuş Ahmet Keskin'di. Keskin geride acılı bir eş bıraktı.

Türk Tugayının Kumyangjangni'deki başarısı büyük yankı uyandırdı. Kunuri'de zor günler geçiren 241. Alay Komutanı Albay Celal Dora'nın yıldızı tekrar parladı. Amerikan 8. Ordu Komutanı'nın teklifi ve ABD Başkanı'nın onayıyla Türk Tugayı'na "Mümtaz Birlik Nişanı" verildi.

PIYADE ÜSTÇAVUŞ YAŞAR KANDEMİR – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Kumyangjangni'de büyük muharebelere girmiştik. O muharebeden sonra Amerikalılar kanun çıkardılar meclisten ve bize madalya verdiler. Üstün birlik nişanını da sancağımıza taktılar."

TOPÇU ER YAŞAR KAYSER – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Amerikan kuvvetlerinin başkomutanı General MacArthur, Japonya'dan gelip tebrik etti bizi. Üstün birlik madalyası verdi. 'Sizinle iftihar ediyorum' dedi, hepimizi alnımızdan öptü."

Kumyangjangni muharebeleri, Kore Savaşı'nın kaderini etkiledi. Çinliler, Kasım ayından itibaren yürüttükleri saldırılarda ilk defa yenilgiye uğruyordu. Çinlilerin sanıldığı kadar güçlü olmadıkları ortaya çıkmış, Birleşmiş Milletler orduları taarruza kalkmak için aradıkları cesareti bulmuşlardı. Türk birlikleri, Birleşmiş Milletler ordularının bu tarihten sonra başlattıkları genel taarruza da katıldı. Mart ayında Han Nehri geçilerek Seul kurtarıldı ve tekrar 38. paralele ulaşıldı. Ancak can kayıpları verilerek kazanılan başarılar zaferi getirmeye yetmeyecek, savaş iki yıl daha sürecekti.

Önce Kunuri muharebelerinde verilen büyük zayıat, ardından Birleşmiş Milletler Ordusu'yla birlikte yılbaşından itibaren yapılan taarruzlar Türk Tugayı'nı oldukça yıpratmıştı. Birliklerde oluşan büyük açıklar, takviye asker gönderilmesini gündeme getirmişti.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ CEVAT HASAR – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Yılbaşından sonra Türkiye'den 600 kişilik takviye birlik gönderildi. Çünkü birlikler o kadar şehit verdi ve azaldı ki bölükleri 100'er kişi bile tutmak imkanı olmadı. O takviye 600 kişilik kuvvetle birlikte bölükler takviye edildi ve normal muharebe seyrine girildi yine."

İSTİHKAM ER ZEKİ BAŞESKİOĞLU – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Kore'ye gitmeden evvel Menemen'de İstihkam taburundaydım. Takviye birliği olarak gittik 600 kişi. Kore Savaşı ile ilgili bazıları çekingen konuşuyordu aramızda. Bizi topladılar. Taburdan iki kişi gidecekmiş. Biz de çok cesaretliydik ve gönüllü olarak gittik."

Şubat 1951'de yola çıkan 600 kişilik takviye birlik, yaklaşık bir aylık yolculuktan sonra Kore topraklarına ayak bastı.

TUĞGENERAL TAHSİN YAZICI – 1. KORE TÜRK TUGAYI KOMUTANI

"Geçmiş muharebelerin insan zayıatını ikmal etmek için yurttan sevk edilen 600 kişilik ikmal birliği, 20 Mart 1951'de devamlı üssümüz olan Suwon şehrinde toplanarak kısa

Takviye birliği askerlerinden İstihkam Er Zeki Başeskioglu bu fotoğrafıyla gazetelerin manşetlerinde yer almıştı.

ZEKİ BAŐEŐKIOĐLU ARŞIVI

bir eğitimden sonra birliklere dağıtılmıştı. O birliğin yurttan ęetirmiř olduğu iyi haberler ve hediyeeler tuğayda bir memnuniyet yaratmıştı."

Takviye birliğiyle gidenler Kore'deki Tşrk askerleri tarafından ozlemle karşıldı. Askerler memleket hasretini biraz olsun giderme şansı bulmuşlardı.

ALBAY CELAL DORA - 241. PİYADE ALAYI KOMUTANI

"Bştşn arkadaşlarımız ana yurttan yeni gelen arkadaşlarıyla gşrşşmek, onlardan hasret kaldıkları yurt kokusunu almak için bu arkadaşlarımızın iimize karışmalarını sabırsızlıkla bekliyorlardı."

ULAŞTIRMA TEĞMEN OSMAN TOLGA – 1. KORE TşRK TUGAYI

"Onlar savaşın artık biteceğini, daha fazla savaş olmayacağını dşşşnşyorlardı. Yani birliğe takviye olmasına lşzum olmadığını sşylşyorlardı. 'Neden bu birlik gşnderilmişti' diye konuşmalar geçti aramızda. Savaş bundan sonra olmaz diye dşşşnşyorlardı ama dşşşndşkleri gibi olmadı. Savaş ř sene daha devam etti."

Takviye birliği askerleri Suwon'da eğitime alınmış, Kore'de verilen Amerikan silahlarının nasıl kullanılacağı askerlere oğretilmişti. O gşne kadar edinilen tecrşbeleri ve muharebe şekillerini askerlere gşstermek için şsteğmenler İlhami Candamar, Ahmet Soylu ve Zeki Tanrıverdi Suwon'a gşnderilmişlerdi. 15 gşn eğitilen takviye birliği askerleri 2 Nisan gşnş birliklerine katılmışlardı. Çin ordularının bahar taarruzları kapıdaıdı, Kore'deki ilk gşnlerinde bu yeni askerleri etin muharebeler bekliyordu.

AHMET MEHMETEFENDİSİZLÜ ARŞIVI

Topçu ileri gözetleyicisi Üsteğmen Mehmet Gönenc (sol üstte), eşine az rastlanır bir kahramanlıkla Çinlilerin bahar taarruzunda şehit oldu.

Birleşmiş Milletler kuvvetleri 22 Ocak'ta başlattığı yıpratıcı taarruzlarını üç ay boyunca sürdürdü ve Çinlileri 100 km kadar kuzeye sürdü. İlkbaharla beraber Kore'de hava ve arazi şartları da değişti. Karlar erimeye, nehirler daha azgın akmaya başladı, arazi bataklığa dönüştü. Altı aydır muharebe sahasında olan askerlerde savaş yorgunluğu başladı.

18 Nisan'da Tugay Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı, tugayın komutasını Albay Celal Dora'ya bırakarak Japonya'ya izne gitti. Türk birlikleri, verilen emir gereğince 19 Nisan'da başlattığı taarruzunu Amerikan 24. Alayıyla müşterek olarak sürdürüyordu.

PİYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Demir üçgen dediğimiz bir yerdir burası. Chorwon-Kumwa-Pyongyang üçgeni. Kore'nin tam göbeğinde, yani Seul ile Pyongyang'ın arasında bir üçgen bu. Bu üçgeni alan, hem Kuzey Kore'ye her türlü harekate geçebilir, hem de arazi bakımından Güney Kore'ye hâkim duruma geçer."

Ancak 21 Nisan günü muharebeler çok çetin geçmeye, Çin ordusunun asıl savunma hatlarına çatan birlikler ise zayıflamaya başladı. 2. Bölük'ün komutan vekili Üsteğmen Bedrettin Çiğdem de bu tepelerde şehit düştü.

PİYADE TEĞMEN RIFAT SÜMER – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Allah rahmet eylesin, bir havan mermisiyle öldü. Onu kendi elimle gömdüm elbisesiyle filan. İnan hiçbir şey düşünmüyorsun. Biraz daha nefretin artıyor, biraz daha kinin artıyor belki ama yok yani, yok. Allah rahmet eylesin diyorsun başka bir şey düşünmüyorsun. Katılıyor musun o hamurun içerisinde, adapte mi oluyorsun, robotlaşıyor musun? Bilemiyorum."

22 Nisan sabahı düşman keşif koluna rastlanmış, çoğu öldürülmüş, birkaçı da esir alınmıştı. Yakalananlar arasında bir yüzbaşı da vardı. Esirlerin sorgulamalarında Birleşmiş Milletler kuvvetleri açısından hayati önem taşıyacak bir bilgi edinildi.

PİYADE ER MUSTAFA MERSİN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"22 Nisan'da tuttuğumuz esirler deyiveriyor 'Ordu büyük ilkbahar taarruzu yapacak. Ona göre davranın, ayağınızı denk alın' diye."

ULAŞTIRMA ER SÜLEYMAN KILIÇ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Bir gün bir-iki kişiyi yakalamışlar. Onlar istihbarat vermişti, 'Size filan yerde baskın olacak' diye. Bizim de karargah orada, tam siper yaptırıldılar bize orada. Önde kavaklık yerler var. Gece sabaha karşı aynen baskın başladı iki taraftan. O ağaçlar yerle bir oldu."

Çinliler öncelikle top atışlarıyla Türk Tugayı'nın havan ve topçu birliklerini hedef aldılar.

PIYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Gece aşağı yukarı saat 19:30 sularında, akşam yemeği sırasında düşman top ateşi başladı. Ben Kore'de bulunduğum o süre içerisinde böyle bir topçu, düşman topçu ateşi karşısında hiç kalmadım. Fırsat vermedi bize. Bizim en büyük hatamız, en büyük günahımız; oradaki mağlubiyetin bir sebebi de havancılardır, yani ben de dahilim, hatta kendimi ilk sıraya koyarım. Sözde ben iyi bir havancıyım; değilmişim, on para etmem. O benim yüreğimde vardır şimdi. Biz çok büyük hata yaptık. Orada havanlar mevzi değiştirecekti. Eğer biz mevzi değiştirseydik 16 havan çok iş yapardık o gece. Düşmanı yakardık, biz acıttırdık düşmanı. Biz şu kadarcık acı çektirmedik ama bizim onların topçularından dünya kadar arkadaşımız şehit oldu."

Türk Tugayı, Çinlilerin bahar taarruzunda bir gecede 66 askerini şehit verdi.

Topçuları ve havancıları yoğun ateş altına alan Çinliler hemen ardından piyadeleriyle akın akın saldırmaya başladılar.

ALBAY CELAL DORA - 241. PİYADE ALAYI KOMUTANI

"Saat 19:40'ta sağda 9. Bölük Komutanı Yüzbaşı Hamit Yüksel ve cephenin orta ileri-sinde bulunan 2. Bölük Komutanı Yüzbaşı İhsan Serim, aynı zamanda telefonla verdikleri raporda düşmanın bu iki bölük mevzilerine taarruza başladıklarını ve boru çalarak, köpek gibi uluyarak mevzilerine yaklaşmakta olduklarını bildiriyorlardı. Düşmanın beklenen gece taarruzları fiilen başlamış bulunuyordu. Durumu acele tümen komutanına arz etmiştim."

Çinliler, tugayın iki kanadını kuşatacak şekilde saldırmış, başta sağdaki 24. Amerikan Alayı'nın tuttuğu hattın erken çekilmesiyle, Kunuri'deki kabus günleri geri dönmüştü. 9. Bölük ağır ateş altına girmiş, 2. ve 6. Bölüklerle irtibat kesilmiş, 1. Bölük kuşatılmıştı.

ULAŞTIRMA TEĞMEN OSMAN TOLGA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Benim telsizim açık, yüzbaşının telsizi açık. Yüzbaşı evvela yardım istemeye başladı, şifreli konuşuluyordu. Yardım istiyor ama oraya o saatte bir yardımın gitmesinin mümkünatı yok. Hangi birliği toplayıp, neredeki birliği oraya takviye göndereceksin? O anlattıkça silah sesleri hemen burnumuzun dibinde. O akşam, o bölüğü olduğu gibi esir aldılar, bölük tamamıyla gitti. Bir de Ali Üsteğmen'in takımını esir aldılar. İki subay arkadaş da birlikleriyle beraber geri çekilinceye kadar esarette kaldılar."

22-23 Nisan muharebelerinde en ağır darbeyi 9. Bölük aldı. Bölüğün komutanlarından Üsteğmen Harun Vural o tarihlerde izinli olarak Japonya'da bulunuyordu, izinden döndüğündeyse bölüğü darmadağındı.

3. Tabur 9.
Bölük takım
komutanlarından
Üsteğmen Harun
Vural ve askerleri.

PIYADE ÜSTEĞMEN HARUN VURAL – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"İzin çıktı bana Japonya'ya gideceğiz, kalktık gittik. Sabah oldu arkadaşlar bana 'Geçmiş olsun' diyorlar. 'Ne oldu?' dedim. 'Sizin bölük tamamen imha oldu' dediler. 150-200 kişilik bölük aşağı yukarı yarı yarıya zayıat vermiş. En nihayeti ben Kore'ye dönünce bakıyorum ki bölükten insan kalmamış. Ondan sonra diğer bölüklerden bana takviye erler gönderiyorlar bölük, teşkil ediyorum."

Başta 9. Bölük Komutanı Yüzbaşı Hamit Yüksel olmak üzere bölüğün askerleri toplu halde esir düştü.

PIYADE ER MUSTAFA MERSİN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"23 Nisan gecesi bir baskın düzenlediler. Karşımızda 9. Bölük var. Bağıra bağıra ölüyor çocuklar. Diri diri tutup esir götürüyorlar."

Bu sırada savaş tarihinin en trajik olaylarından biri yaşandı. 9. Bölük'te topçu ileri gözetleyicisi olarak görev yapan Üsteğmen Mehmet Gönenç, Türk topçularına kendi bulundukları bölgenin koordinatlarını verdi ve ateş açılmasını istedi. Genç subayın vasiyeti acı bir şekilde yerine getirildi.

PIYADE ÜSTEĞMEN HARUN VURAL – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Hiçbir dünya ordusunda onun vermiş olduğu bu emri kimse veremez. O çocuk yara alıyor, askerler 'Komutanım sırtımıza alalım seni getirelim' diyorlar. 'Benim gidecek vaziyetim yok' diyor, topçulara koordinatı veriyor. BM ordusunda böyle emir vermiş olan bir subay yok. Kendisi de şehit oluyor tabii. Bandırma'da lisenin ismini veriyorlar. Gidin görün, eğer gidersiniz beni de götürün."

Ertesi gün öğle saatlerinde bir Amerikan uçağı verdiği keşif raporunda, cephede 50-60 kişilik bir grubun savaştığını bildirdi. Bunlar göğüs göğüse mücadeleye devam eden 9. Bölük askerleriydi.

PIYADE TEĞMEN RIFAT SÜMER – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"22 Nisan muharebelerinin ardından 9. Bölüğe geldim ben. 9. Bölük'te o akşam bölük kumandanı, Kazım Filan esir olmuşlar. Mehmet zaten şehit oldu. 9. Bölük'ün ağır zayıatı üzerine ben Talimgah 2. Bölüğünden 9. Bölük takım komutanlığına 24 Nisan sabahı dahil ettim."

Albay Celal Dora, 23 Nisan gecesi 02:30 sıralarında birliklere çekilme emrini verdi ve Tugay, Han Nehri'nin güneyine toplandı. Bir gecelik muharebede 5'i subay, 3'ü astsubay olmak üzere 66 şehit verilmiş, yaralı ve esirlerle birlikte toplam zayıat 200'ü geçmişti. Takviye olarak gönderilen 600 kişinin üçte biri bir gecede kaybedilmişti.

ABD ULUSAL ARŞİVİ

Kore Savaşı'nın ilk yılında Seul defalarca el değıştirdi. Harabeye dönen kentte yaşayan siviller büyük yokluk çekti.

Mayıs 1951'de Çinliler saldırılarını Seul'e yoğunlaştırdılar. Türk Tugayı da Birleşmiş Milletler Ordusu'yla beraber oyalama muharebeleriyle Seul'e doğru çekilmeye başladı. Birleşmiş Milletler Ordusu Seul çevresinde savunma tertibatı aldı, Türk Tugayı'na da asıl muharebe hattının ilerisinde Seul'ün kuzeydoğusunda savunma görevi verildi. Çinliler için Seul'e giden yol Türk Tugayı'ndan geçiyordu. Tugay burada Çinlilerle tek başına savaşıyordu. Bu nedenle dört yönden taarruz gelecekmiş gibi çevre savunmasına geçildi. Bu savaş daha sonra Amerikalılar tarafından "Türk Kalesi Savaşı" olarak anılacaktı.

Çinliler, 17-18 Mayıs gecesi Tugay'a önce kuzey cephesinden saldırdı. Kuzey bölgesindeki ileri karakolları geriye atan Çin birlikleri, bu sefer doğudan 2. Tabur'un birliklerine ve 1. Tabur'un 3. Bölüğü'ne taarruz etmeye başladılar.

Mayıs 1951'de taarruzlarını yoğunlaştıran Çinlilerin hedefi Seul yolunu açmaktı fakat iyi direnen Türk birliği bir kez daha savaşın kaderini etkiledi.

TOPÇU ER EMİN AYDIN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"18 Mayıs'ta keşfe gidiyoruz biz. Düşmanın keşif kolunu bulana kadar gideriz. İki takım düşmanın keşif kolunu bulduk. Onları taradık bir takımı imha ettik orada. O arada yine çekil emri geldi bize, geri geldik."

NECMETTİN ÖZCELİK ARŞİVİ

PİYADE ÜSTÇAVUŞ YAŞAR KANDEMİR – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"18 Mayıs gecesi, takviyeli bir tümen aşağı yukarı 7-8 bin kişilik bir grup bize taarruz etti. Sağ tarafımızda da 1. Tabur vardı. Onlar da yine mevzilerine girmişlerdi. Çok büyük bir muharebe oldu. Bizi çok zorladılar, hani girme yapmak için, imha etmek için... Fakat biz çok direndik."

Türk topçusu asıl muharebe hattına çekildi ancak atışlarıyla savunma bölgesini desteklemeye devam etti. Taarruzlarını birkaç defa tekrarlayan Çinliler, Türk mevzilerine giremedi ve Tugay, bu gece savaşından mevzilerini korumuş olarak çıkmayı başardı.

ULAŞTIRMA TEĞMEN OSMAN TOLGA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Mayıs muharebelerinde savaş çok ağırdı. Günlük tuttuğum bir hatıra defterim vardı. Günü gününe, saat saat tutuyorum ama askeri bilgileri de içeren bir defterdi. Öyle bir noktaya girmeye başladık ki ben dedim, 'Bu akşam herhalde ya şehit oluruz ya esir oluruz.' Ne yapayım? Defteri yakmak işime gelmedi, yakamadım. Askerin bir tanesine bir görev buldum, verdim hatıra defterini. 'Bana bir şey olursa ne yapacağın bunun birinci sayfasında yazıyor' dedim. İşte o akşam benim dönüm noktamdı ama işte gördüğünüz gibi paçayı kurtardık. O an umudum kalmamıştı. Düşmanın ağır bastığı bir noktadaydı. Düşündüğümüz kötü durumlar meydana gelmedi. Defteri aldım ve aldığım anda defteri yaktım. Bir daha da tövbe."

17-18 Mayıs gecesi Çinliler ve Kuzey Koreliler, iki alay kadar kuvvetle Türk mevzilerine saldırdı, ancak 1500 kadar kayıp vererek geri çekilmek zorunda kaldı.

TSK ARŞİVİ

Gün ışıırken vadiler barut dumanıyla dolmuştu. Açılan dumanla beraber kayıplar da ortaya çıktı. 2. Tabur karargahı büyük kayıplara uğramış, Tabur Komutanı Binbaşı Mikat Uluönlü, düşman topçusunun mermisiyle şehit düşmüştü.

PIYADE ÜSTÇAVUŞ YAŞAR KANDEMİR – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Bir haber geliyor, diyorlar ki ‘6. Bölük’le 7. Bölük arasından düşman girme yaptı’ diye telsizden birisi söylüyor. Tabur kumandanı heyecanlanıyor, hemen mevziden dışarı çıkıyor. Birdenbire top mermisi tam ortalarına düşüyor, düşünce dokuz kişiden beşi rahmetli oldu, dördü saf dışı kaldı. Tabur kumandanını sabahdan biz bulduk. Mikat Uluönlü, Allah rahmet eylesin, orada şimdi şehitliğimizde yatıyor.”

Türk Tugayı bu muharebede iki subayını, dokuz da erini şehit verdi. Şehit olan diğer subay, Teğmen Rıdvan Terziydi.

PIYADE ER DURMUŞ DOLAŞKAN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Sabaha kadar dört beş hücum borusu çaldılar, sökemeince çekildiler. Sabahleyin bizim rahmetlik teğmen geldi ‘Haydi gidelim bunların ölülerine bakalım’ dedi. Valla gittik arkadaş. Çat! dedi kurşun geldi, teğmen damla gibi düştü. Adamı öldürdük ama neye yarar ki? Teğmen rahmetlik, kucağıma aldım getirdim orada şehit oldu. Rıdvan Terzi Zonguldak’ın Ereğli kazasından, çok güzeldi rahmetlik.”

Bu muharebe Çinlilerin Seul’ü ele geçirme rüyalarına son verdi ve taarruzlar son buldu. Bu muharebeden birkaç gün sonra Birleşmiş Milletler orduları tüm cephelerde taarruza kalktı ve 38. paralele doğru hareket başladı.

PIYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Seul mevzilerinin önünden geçerken tepelerdeki dost birlikler mevzilerinden çıkarak yol boyuna dizildiler. Biz geçerken bağıryorlar “Number one Türk” diye. Burada bütün gece bizi seyreden askerlerin bize sevgilerini, takdirlerini, hayranlıklarını izleyerek geriye doğru geçtik. Topçu mevzilerine geldiğimiz zaman kıyamet koptu. Çünkü bütün topçular Türkler geliyor diye yol boyuna gelmişler. Ellerimizi okşayanlar, sarılanlar filan. Kore’de askerler arasında büyük yankılar yapan bir muharebe oldu.”

Mayıs muharebelerinden sonra Türk birlikleri başka çarpışmalara da girdi, daha sonra ihtiyata çekildi. Yaz mevsimiyle beraber Kore’deki ilk Türk Tugayı’nın memlekete döneceği günler artık yakındı.

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

SABAHATTİN ERGÜL ARŞİVİ

Çinlilerin saldırısında şehit olan 2. Tabur Komutanı Binbaşı Mikat Uluönlü (en üstte), Kunuri Muharebeleri sonrasında madalya almıştı. Askerleri tarafından büyük bir acıyla toprağa verilen Uluönlü, evli ve iki çocuk babasıydı.

NURETTİN ERSOY ARŞİVİ

1951 yılında yine mahşeri bir kalabalık, 2. Kore Türk Tugayı askerlerini uğurlamak için Ankara Garı'nda toplanmıştı.

Kore'ye asker yollama kararı alınırken Türk Tugayı'nın her yıl gönderilecek yeni askerlerle değiştirilmesi uygun görülmüştü. Birlikler üç kafiye halinde değiştirilecekti. Kışlalar yeniden hareketlenmiş, Kore'ye gidecek askerler toplanmaya başlamıştı. Bir yıl boyunca ilk kafilenin girdiği muharebelere kulak kesilenler şimdi kendileri aynı kaderi paylaşmaya hazırlanıyorlardı.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ ALİ EKREM ERKAL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Kunuri baskını olduğu zaman biz sokaklarda radyoların başında heyecan içinde olayları takip ediyorduk. Ankara Ordu Donatım Okulu'nda öğretmendim. Biz 5-6 arkadaş gazinoda konuşurken Kore Harbi'nin de civcivli zamanı, gençlik var, bekarız. Sözlüyüdük o zaman, hanım 16 yaşındaydı. Üç arkadaş Kore'ye gitmeye karar verdik. Dilekçelerimizi yazdık, eğitim kuruluna verdik. Eğitim kurulu başkanı ısrar etti, dilekçeleri geri aldirmek istedi. Ben 'Almam, söz verdim; arkadaşlar var, küçük düşerim' dedim ama arkadaşlar caydı, ben ortada kaldım Nasreddin Hoca gibi. Çaresiz tabii Kore'ye gittik."

Üsteğmen Nurettin Ersoy, Kore'ye gitmeden önce eşi Hayriye Ersoy ile birlikte.

NURETTİN ERSOY ARŞİVİ

PIYADE ÜSTEĞMEN NURETTİN ERSOY – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"İlk kafiye gittiği zaman heyecanlandık. O zaman ben üsteğmendim. Hatta arzu ettim, 'Ben de bu kafiyeyle gideyim' dedim, olmadı. Ondan sonra 600 kişilik bir kafiye daha gitti, sonra da bizim kafiye gitti. Erzurum Aşkale'de şark hizmetimi yapıyordum, iki ay olmuştu gideli. Bir yıldırım telgrafla Kore'ye tayinim çıktığını öğrendim, şaşırdım, heyecanlandım. Bir buçuk senelik evliydim. Oğlum vardı yedi aylık, onu o şekilde bıraktım."

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ İSMET POLATOĞLU – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Evliydim. Emri tebliğ ettiler, eve geldim. Dedim ki 'Anne benim Kore'ye emrim çıktı, gidiyorum'. Annem 'Nasip böyleymiş. Cenabı Allah sana bunu yazmış. Güle güle git, güle güle gel oğlum' dedi. Tabii eşim üzüldü. Yeni evliydim ama her giden ölümüne gitmiyor ya."

Gönüllü olanlar, kurayla belirlenenler, yani yurdun dört bir yanından gelen tüm Kore yolcuları Ankara Sarıkışla'da toplanıyordu. Geldikleri yerler de farklıydı, gitme gerekçeleri de.

PIYADE ÜSTEĞMEN REFİK ERDURAN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"15 tercüman gerekiymiş Kore kafillesi için. Ben gönüllü oldum. Bağlantılı olduğum siyasal yerlerden dostlarım 'Git de

bak orada neler oluyor' dediler. Bir söylenti vardı çünkü 'Atom bombası atılabilir Amerika tarafından Kuzey Kore'ye. Yahut biyolojik silahlar, zehirli gaz kullanılabilir. Böyle bir şey olursa dünya basınına bu haberin duyurulmasında çok yarar vardır' diye büyük yerlerden talimat gelmişti."

PIYADE ÇAVUŞ MEHMET YAMAN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Gelibolu'da 58. Piyade Alayı'nda askerdim. Heyecan vardı bizde. Bir film gösterdiler, orada çarpışıp da bizden ölenleri görünce heyecan yaptım. 'Ben buraya gideceğim' dedim. Allah'a şükür anamdan doğduğum gibi gittim, anamdan doğduğum gibi geldim."

PIYADE ÇAVUŞ MÜSLİM AYDIN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Bingöl'de askerdim. Benim ağzımdan laf bir sefer çıktı, 'Vallahi canı gönülden istiyorum. Bu vatan uğruna gideceğim' dedim. Benim alay komutanı alkış yaptı, gözlerimden öptü. Önce Ankara Sarıkışla'ya oradan da Kore'ye yolladılar."

İSTİHKAM ER İSMAİL ÇOKGÜVENİLİR – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Gelibolu'da İstihkam bölüğünde askerdim. Kurayla gittim. Ankara'ya gittik, Sarıkışla'ya. Orada eğitim gördükten sonra İskenderun'a gittik. İskenderun'da 15 gün kaldık, gemiye bindik. Süveyş Kanalı'ndan doğru Kore."

TOPÇU ÜSTÇAVUŞ İBRAHİM ATA – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Ankara'da bir ay kadar kaldık. Dış kapıda gazino gibi yer vardı, açık hava. Bütün askerler toplanmış, bir bayan çıkmış türkü söylüyor. Birisi dedi ki 'Yahu şu Ankara'da Taze Meyveyi bir söylettirsek ne olur.' 'Ben söylettiririm' dedim, hemen gittim yanına. 'Arkadaşlarımın arzusu üzerine söyler misiniz?' dedim. Bir söyledi, şapkalar mapkalar hep havada. Böyle neşeyle geçti günlerimiz."

Ankara Garı'nda bir yıl önce yaşanan sahnelerin benzerleri yaşandı. Tren garı eşlerini, çocuklarını Kore'ye göndermek için gelenlerle dolup taşı. İstikamet yine İskenderun'du, yol boyunca istasyonlarda toplanan halk yine coşkuluordu.

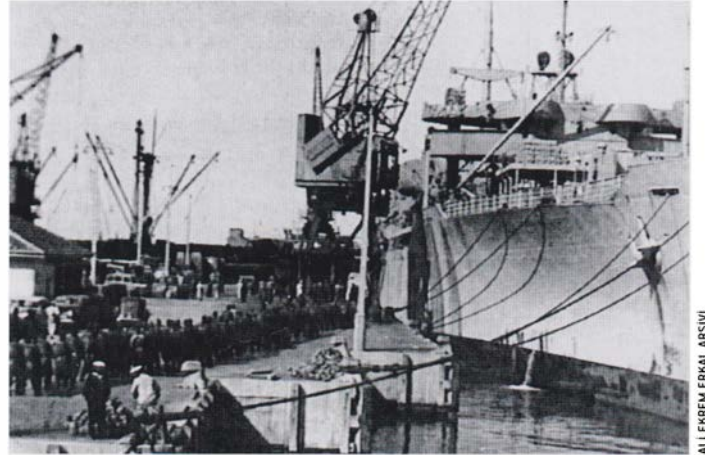
PIYADE ÜSTEĞMEN NURETTİN ERSOY – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Ankara Garı'na ağabeyim geldi, bacanağım geldi. Çok mahzun bir durumdaydık. Gerek ağabeyim olsun gerek bacanağım olsun, böyle ağlamaklı durumda beni yolcu ettiler. Sonra yolda çok büyük tezahürata uğradık. İstasyonlarda belediye'nin bandoları karşıladı, hediyeler veriliyor, sarılıyorlar."

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ ALİ EKREM ERKAL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"İskenderun'da bir gün sokak arasında dolaşırken kadınlar yolumuzu kesti. Grup kalabalıktı, 8-10 kişi kadardık. Havlu, mendil böyle şeyler hediye ettiler. Ben açıkta kaldım, bana gelene kadar her şey bitti. Bir genç kız

2. Kore Türk Tugayı'nın son kafilesi Kore'ye gitmek üzere İskenderun'da gemiye biniyor.

ALİ EKREM ERKAL ARŞIVI

koşarak eve gitti, küçük bir Kur'an getirdi. Onu cebime koydum ve Kore'de bulunduğum sürece onu kullandım, onu uğur saydım. Hatta orada bir Koreli kız ona güzel bir Türk bayrağı kılıfı da yaptı. Hâlâ daha o Kur'an'ı kullanırım."

Amerikan askeri nakliye gemileri İskenderun Limanı'na demirlemişti. Gemiler bu kez Türkiye'ye gelmeden önce Hollanda, İtalya ve Yunanistan gibi başka ülkelere de uğramış, farklı milletlerin askerleri aynı amaç uğruna buluşmuşlardı. Uzun ve zorlu bir yolculuk onları bekliyordu.

HÂKİM ÜSTEĞMEN SABRİ KİRİŞOĞLU – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Kore'ye giderken, cephede yaralansam kim bakar bana diye kendi başıma bir pamuk torbası, bir tentürdiyot şişesi almayı düşündüm. Vapur da orada bekliyor. Hatta eczaneye giderken beni kaçacak sandı inzibat. Vapurda bir baktım doktoru, eczacısı, malzemeler bol. Amerikan zenginliği orada başlıyor."

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ ALİ EKREM ERKAL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Zor bir seyahatti. Bilhassa Kızıldeniz çekilir bir şey değil, berbat ve rutubetli bir sıcak. İnsanın kanında tuz kalmıyor, insanın vücudunda yaralar açılıyor. Su kuyruğuna giriyorduk, suya sıra gelinceye kadar ter içinde kalıyorduk. Suyu içiyorduk, soyunuyorduk, tekrar kuyruğa giriyorduk."

TOPÇU ÜSTÇAVUŞ İBRAHİM ATA – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Biz Türk yemeklerine alışmışız, gemide değişik yemekler veriyorlar. Ekmek iki dilim veriyorlar. Halbuki biz ekmekle yoğrulduk. 'Bread, bread!' diyoruz anlamıyor."

Hâkim Üsteğmen Sabri Kirişoğlu
gemi güvertesinde.

Türk birlikleri Inchon'a
ulaştığında gelgit vardı;
bu nedenle askerleri
iskeleye taşımak
için çıkarma botları
kullanıldı.

Inchon Limanı savaş
boyunca yüzlerce savaş
gemisini ağırladı

ABD ULUSAL ARŞİVİ

PİYADE ÜSTÇAVUŞ MEHMET ŞEN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“O koskoca gemi, 22 tonluk gemi, böyle burnu suya girer, tekrar geri çıkar. Hepsi Anadolu çocuğu gidenlerin, hepimizi tutuyor. Etraf berbat, pislik, ne yemek yiyebilirsin... Aspiratörler çalışmıyor fırtına olduğu için. Dalga geminin üzerinden aşıyor. Yedi gün o çileyi çektikten sonra Hint Okyanusu'na ancak gelebildik.”

2. Türk Tugayı askerleri, üç haftalık yolculuktan sonra Seul yakınlarındaki Inchon Limanı'nda Kore topraklarına adım attılar.

ULAŞTIRMA ER HASAN GÖKDAĞ – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“Inchon Limanı'na geldik. Daha denizde gelirken bir baktım ki gemiler hep yatmış. Meğerse orada med-cezir olmuş. İlk defa orada görüyorum, şaşırdım kaldım. Hep yatmış böyle kayıklar, motorlar.”

PİYADE ÜSTEĞMEN NURETTİN ERSOY – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“Gemi açıkta bekledi. Oradaki kamarotlar, içi artık yemek dolu bidonları güverteye çıkarttılar. Niye çıkartıyorlar mana veremedik. Karşıdan irili ufaklı kayıklar geldiler, geminin etrafını kuşattılar. Kayıkların içerisinde de yaşlı insanlar, kadınlar ve çocuklar... Bir tane genç göremezsiniz. Böyle bağırlıyorlar. Amerikalı erler de artık alışmışlar buna gülüyorlar, alay ediyorlar. Yaklaştılar yemek artıkları atılmaya başlandı aşağıya, nasıl kapışıyorlar. Mesela bir çocuk bir şey yakalamak istiyor ihtiyar bir yaşlı onu itiyor. Yani açlığın verdiği ıstırapı gördük. İlk etki orada oldu.”

TOPÇU ER NURETTİN ULUEREN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“Inchon o kadar haraptı ki! Biz şehirle karşılaşacağımızı zannediyorduk. Her taraf yanmış. Gemiden bakıyoruz böyle, o Buda kiliseleri, her taraf yangın yeri. Gemimiz oraya yanaşamadı. Çıkarma gemileri var kapaklı, onların içine doldurdular, bir iki postada kıyıya çıkardılar.”

Karaya çıkan askerler şehrin içerisinden geçerek Inchon tren istasyonuna yürüdüler. Savaşa ve yabancı askerlere alışmış olan Inchon halkı, Türk askerlerine pek ilgi göstermedi.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ ALİ EKREMERKAL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Birerli kolda halkın arasından geçerek istasyona gittik. Orada berbat bir trene bindik. Ne kapı var ne pencere var, hava soğuk, ne kalorifer var ne ışık var. Oradan bir hayli gittik Injongbu diye bir istasyona, oradan kamyonlarla cepheye sevk edildik. Tabii 15-20 gün içinde insan çok tedirgin oluyor. Sonra yavaş yavaş o atmosfere uyuyorsunuz. Çok doğal geliyor size."

TOPÇU ÜSTÇAVUŞ İBRAHİM ATA – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Trene bindik. Biz o zaman ne kadar geri kalmışız ki, verilen kumanyayı bile açamıyorduk, nasıl açılacağını bile bilmiyorduk. Yağmurlu korkunç bir havada gittik. Orada kurbanlıkları bekliyor cemseler. Her birlikten gelmişler, topçular topçuları götürecek, piyadeler piyadeleri götürecek ileriye. O gece yattık; baktık havan sesleri geliyor, biraz irkildik."

Türk Tugayı mevzisinin gerisine getirilen ikinci kfile askerleri, Amerikan üniformaları ve silahlarıyla donatıldı ve eğitime alındı.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ İSMET POLATOĞLU – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Gittiğimizde herkes çok soğukkanlıydı sinirsel olarak. Bazı arkadaşlara rastladım, hiç umurunda olmuyormuş gibi... Bazıları da çok hassas, alıngan olmuşlardı. Haliyle bu anlattığım şeyler benim de başıma geldi. Zaman geldi geçti. İlk gittik tabii yabancı bir muhit, yabancı bir dil, yabancı sima. Gittik birliğe, ben o arada Türkiye'ye döneceklerden birer eşarp buldum. Hediye dedim, göndereyim de hanıma, kız kardeşlerime, yengeme filan... Görsünler buranın eşarplarını."

Tümgeneral Tahsin Yazıcı ile Albay Nuri Pamir (soldaki fotoğrafta sağda), 2. Kore Türk Tugayı Komutanı Tuğgeneral Namık Arguç (sağdaki fotoğrafta ortada).

Haziran ayında yola çıkan 2. Kore Tugayı'nın ilk kfilesi, 2 Temmuz 1951'de Kore'ye vardı. 10 Eylül'de ikinci kfile, 18 Kasım'da üçüncü kfile Kore topraklarına çıktı. Albay Celal Dora, 7 Eylül'de 241. Alay sancağını Albay Nuri Pamir'e teslim etti, Tugay Komutanı Tümgeneral Tahsin Yazıcı da 16 Kasım'da görevini Tuğgeneral Namık Arguç'a devretti.

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

1. Kore Türk Tugayı'nın askerleri yaklaşık bir yıllık görev süresinin ardından memlekete doğru yola çıktı.

İkinci Kore Tugayı kabileleri Kore topraklarına çıkarken, ilk tugayın askerleri de kabileler halinde memleketlerine dönmeye başladı. Üzerlerinde savaşın yorgunluğunu ve görevlerini yapmış olmanın gururunu taşıyorlardı.

TUĞGENERAL TAHSİN YAZICI – 1. KORE TÜRK TUGAYI KOMUTANI

“O birlik çok iyi bir zamanda gelmişti. Tugay istirahat devresindeydi. Yenilerin eski arkadaşlarıyla tanışmaları, onlardan Kore muharebeleri hakkında bilgi edinmeleri, kısa bir eğitimden geçirilmeleri hayli faydalı olmuş; istirahati müteakip alınan vazifelerde yeni gelenler eski arkadaşları yanında, bir zorluğa uğramadan vazifeye başlamışlar ve alışmışlardı.”

ALBAY CELAL DORA - 241. PİYADE ALAYI KOMUTANI

“Gemiden çıkanlar kıyıda kendilerini karşılayan subay, astsubay ve er arkadaşlarıyla en yakın bir akrabadan daha üstün bir samimiyet ve hasretle kucaklaşıyorlar, yeni gelenler, arkadaşlarının gazalarını tebrik ederek öpüşürlerken, eskiler de onlardan hasret kaldıkları yurtlarının kokusunu almaya çalışıyorlardı.”

Tümgeneral Tahsin
Yazıcı, 5 Aralık 1951
günü yurda döndü.

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

İlk kfile Temmuz ayında yurda döndü, 1. Kore Tugayı'nın son askeri ise Kasım 1951'de Kore topraklarından ayrıldı.

PIYADE ÜSTEĞMEN HARUN VURAL – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Şans bu ya, Türkiye'ye gelen ilk kfilenin içinde ben de varım. İstanbul'a çıktı o kfile. Demek ki ben puanımı doldurmuşum ki gönderdiler. Hep daima hareket halindeydim ben. Bilirler arkadaşlarım, Harun Vural deyince... 9. Bölük Komutan Vekili. Beni bilmeyen yoktu."

HARUN VURAL ARŞIVI

PIYADE TEĞMEN RIFAT SÜMER – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Allah rahmet eylesin, Kurmay Albay Nuri Pamir, değiştirme birliğinden sonra alay komutanı olarak oraya geldi. Ben de Allahaismarladık demeye çıktım bölüklere... İhtiyattayız, çelik başlığım yok, hiçbir şeyim yok. Nuri Pamir ciple geçerken durdurdu, 'Gel buraya üsteğmen! Ne geziyorsun sen burada? Yahu çelik başlık yok, ne arıyorsun sen burada' dedi. 'Efendim afedersiniz' dedim. 'Sen bu kadar kabadayı mısın ya, atla cipe bakalım' dedi. Biraz daha yürüdük. 'Şimdi üsteğmen ineceksin burada, karşıdaki sırtları görüyor musun? Oraya kadar gideceksin, o bölgeyi tarayıp geleceksin' dedi. 'Başüstüne efendim' dedim. Atladım cipten, başladım yürümeye. 5-10 metre yürüdüm, 'Gel buraya yahu' dedi. 'Allahaismarladık' dedik. En son ayrılışım böyle oldu."

Yurda dönen askerler İstanbul Boğazi'nda coşkuyla karşılandı.

TOPÇU ER YAŞAR KAYSER – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Türkiye'ye ne zaman döneriz diye bir düşüncemiz vardı. En sonunda komutan çağırdı, kepin içine ufak ufak kağıtlara yazmış 'Çek Yaşar!' dedi. Çektim vatan çıktı. Sonra gemi geldi, bindik gemiye döndük Türkiye'ye. İstanbul'da büyük tezahüratla karşılandık. İstiklal Caddesi'nde yürüyüş yaptık, bütün binalardan bize çiçekler atıldı. Muazzam bir tezahürat yaptı İstanbullular bize."

PIYADE ER MEHMET SEMERCİ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Ali Kaşkı diye bir üsteğmen vardı, beni severdi. Bir gün beni çağırdı. 'Otur bakalım şöyle, seni meraklı görüyorum' dedi. 'Yok. Nasıl olsa ölmezsek buradan döneceğiz' dedim. 'Beni gönderiyorlar. Yalnız bir kişi almaya hakkım var. Seni götürüyem mi?' dedi. 'Vallahi sen bilirsin, götürmek istersen gideriz' dedim. 'Tamam, ben zaten seni aldım listeye, gidiyoruz' dedi."

Kore'den ayrılan askerler geride şehit olan arkadaşlarını bırakmışlardı. Yurda dönmenin mutluluğunu yaşasalar da, sevinçleri yarımdaydı.

TOPÇU ER MEHMET GÜRSOY – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Türkiye'ye geliyormuşuz, gelmiyormuşuz bizi hiç ırgalamıyor. Yani bu şekilde duygumuz gitti, hislerimiz gitti. Aklımız orada kaldı, kalan arkadaşlarda kaldı, şehitlerde kaldı. Hatta şöyle söyleyeyim ben size, ilk devrede kura çekiliyor, kura çekilirken Türkiye'ye giden biz iki çavuştuk benim branşta, Güntekin Dolunay, Mehmet Gürsoy. Yüzbaşı içtima etti bölüğü, tek tek geldi el sıkıyor. Tuttum elini bırakmadım. 'Olmaz komutanım beraber geldik beraber gideceğiz' dedim. Süleyman Polat, eğer yaşıyorsa

Allah selamet versin, yoksa Allah rahmet eylesin, ne dedi biliyor musun? 'Ben gider miyim, ama daha beni burada bırakmıyorlar. Emir böyle, isteyerek gitmiyorum' dedi. Biz oradaki askerler bir bilektik, birbirimize tutkunduk."

PİYADE ER MEHMET SİDDİK YETKİNER – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Şimdi giderken heyecanlıydık. Oynardık, bağırırdık, eğlenirdik filan... Tabii harbi bilmiyorduk doğru düzgün. Dönerken hiç kimsenin yüzü gülmezdi. Bir sürü arkadaşımız şehit olmuştu. Üzüntü vardı."

Askerleri, giderken olduğu gibi dönüşte de coşkulu kalabalıklar karşılıyordu. Gemilerle yurda dönenler, birer birer memleketlerinin yolunu tutuyordu.

PİYADE ER ABDULLAH SELOĞLU – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"İzmir'de indikten sonra Ödemiş'e geliyoruz otobüsle. Buraya gelirken benzin durakları vardı. Haber almışlar, 25-30 tane araba geldiler, orada karşıladılar beni. Ödemiş'e girer girmez arabadan indirdiler, omuzlara... Omuzlarda ta havuz parkına kadar getirdiler bizi. Omuzlarda gezdirdiler, halk çok güzel karşıladı bizi burada."

Teğmen Rifat Sümer, bir yıl boyunca uzak kaldığı memleketi Karamürsel'de.

PİYADE ER AHMET ALİ BULUT – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Döndük. Sonra ben otobüsle buraya geldim yatsı sıralarında. Geldim, bavulu koydum, doğru camiye gittim. Mevlit varmış orada; abdest aldım, camiye girdim. Hoca vardı rahmetlik, bizim yaşlı Çerkez... Bırakıverdi geldi, sarmaş dolaş safları dolaştık böyle, ağlaştık. Odaya girdik, millet doldu gayrı. Valide bir kurban hazırlamış; teyzem vardı, bir kurban da o hazırlamış. Onları kestiler öyle çıktık eve. Ev doldu, buralar doldu böyle. Çok heyecanlı oldu, insanın ağlayacağı da geliyor sevincinden."

PİYADE ER ALİ AŞKIN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Gemiyle bizi İstanbul'a getirdiler, Kasımpaşa Deniz Hastanesi'ne götürdüler. Bizi iyi karşıladılar. Belediye geldi bize birer zarf verdi, 'Kusura bakmayın bir havlu parasıdır' dedi. İmkanlar yoktu. Yani o zaman hakikaten Türkiye fakirdi."

TOPÇU ER HASAN KULLUK – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Döndükten sonra geldim buraya. O zamanlar Lapseki'de otuyordum. Bir annem vardı, ihtiyar. 'Öldü' demişler gazetede. Bütün elbiselerimi atmış. İstanbul'a geldiğimizde elbiselik kumaş verdi mağazalar bize. Lapseki'de diktirdim, yoksa elbisem yoktu. Yani dağıtmış annem öldüm diye."

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

Savaşın ikinci yılında savunma mevzileri birbirine çok yaklaşmıştı.
Bu yüzden iki taraf da düşman mevzilerini ağır silahlarla ateş altına alıyordu.

İkinci Kore Tugayı göreve Kasım sonunda, teşkilatında yapılan değişiklikle başladı. 29 Kasım'da Genelkurmay Başkanlığı'ndan gelen bir emirle alay karargahı kaldırıldı, piyade birlikleri tugaya bağlandı, Alay Komutanı Nuri Pamir de tugay komutan yardımcısı oldu. Değişen sadece tugay teşkilatı değildi, savaşın karakteri de değişmişti. Savaşın ilk senesindeki karşılıklı büyük saldırılar artık yoktu. Aralık 1951'den Nisan 1952'ye kadar geçen dört ayda tarafların cepheleri sabit kalmış, savaş mevzi harbine dönmüştü. Her iki taraf da birinci hattaki savunma mevzilerinin gerilerine başka mevziler yapıyor, savunma hattı kuvvetlendiriliyordu.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ ALİ EKREM ERKAL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Cepheleşmişti bizim zamanımızda. Mesela ufak taarruzlar, geri çekilmeler, ileri gitmeler oluyordu ama tabii o eski dalgalanmalar yoktu. Bana kalırsa en kesif savaş bizim zamanımızdaydı. Kunuri'de zayıat verenlerin savaşı mevzi harbi değildi, başlarına büyük felaket geldi ama bizim gibi cepheye 11 ay devamlı savaşan olmadı. En çok cepheye biz kaldık."

Tugay Komutanı Tuğgeneral Namık Arguç birlikleri denetliyor.

PİYADE ÜSTEĞMEN NURETTİN ERSOY – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"O Kunuri gibi savaşlar bitmişti artık. Keşfe gönderiyorlar, o keşifte yaralanmalar, şehitler oluyor. Havan mermileri düşüyor. Böyle şeylere alıştık artık. Kumkale diye bir tepe var orada, Kumkale'de ben nakliye takım komutanıydım. Bütün birlikleri ben götürüyordum getiriyordum ve geceleyin gidiyorduk geliyorduk."

İki tarafın savunma hatları birbirlerine 2-3 kilometreye kadar yaklaştı. Birleşmiş Milletler kuvvetleri, iki savunma hattı arasındaki alanı da boş bırakmadı ve bu sahayı muharebe ileri karakollarıyla tutarak keşif üsleri haline getirdi.

PİYADE ÜSTÇAVUŞ MEHMET ŞEN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Mesela akşamdan hindi çıkarsa, ki hindi de bizim bildiğimiz hindiden değil, 16-18 kilo, yalnız et. Hindi verildi mi, ertesi gün harp vardır, taarruz edeceğiz. Onu biliriz yani. Saat sekizde uçaklar orayı dövmeye başlar, ki o cepheyi hallaç pamuğu gibi atarlar. Toplar döver, bize emir verilir, mesai başladı demektir saat sekiz buçuk dokuzda."

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ ALİ EKREM ERKAL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"En zor anlarım benim cepheye gittiğim zamanlar olurdu. Çünkü cepheye gidince topçu taburundan üç kilometre sonra esas ateş hattı başlıyordu. Üç kilometre sonra da yol ikiye ayrılıyordu, kavşaktı. Önüm odaydı, sağ tarafta 1. Piyade Taburu vardı, sol tarafta 2. ve 3. Piyade Taburları vardı. Bu yol da devamlı havan ateşleri ve top ateşleriyle dövülmekteydi."

MUHABERE ER ADİL YAĞCI – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Hat çekmeye gittik, yanlış bir yola saptık. Dört kişiydik. Yanlış yere sapınca havan atışlarına rastladık. Üsteğmen 'Hepiniz yatın' dedi, yattık. İki dakika içinde cipi çevirdi ve kaçtı tepenin arkasına... 'Siz de sürüne sürüne gelin' dedi. Şişman bir arkadaşımız vardı Balıkesirli, 130 kilo filan gelirdi. Gelmiyor. Yürümüyor adam. Zorla götürdüm onu, süngü batıra batıra götürdüm. Beni çok tehdit etti ama köşeyi dönünce sarıldı, öptü."

Savunma mevzileri birbirine çok yakın olduğundan iki tarafın da topçuları ve ağır silahları, mevzileri tahrip etmek için daimi ateş muharebesi yapıyordu. Bu ateş muharebesinde silah üstünlüğü bulunan Birleşmiş Milletler Ordusu, mermi harcamaktan kaçınmayarak Çinlilere ağır zayıat verdirdi.

TOPÇU ÜSTÇAVUŞ İBRAHİM ATA – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Ben taburla irtibatı yapıyordum. Her taburda topçu irtibat subayı vardır. İleri sürülmüş bölükte de topçunun ileri sürülmüş gözçüsü vardır. Piyade dara düştüğü zaman topçudan ateş ister. O irtibatı yaptık biz."

PIYADE ÜSTÇAVUŞ MEHMET ŞEN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Bir ağaca çıkıyor, 60'lık havanlarla seni gözlüyor böyle. Seni gördüğü zaman hemen atar. Nasıl hesap ediyorsa aynen atar ve senin yanına düşürür yani. Gerilla harbi yapıyorlar. Yeralındalar, binlerce, tonlarca mermi atıyorsun tepeye... Tepenin rakımı düşüyor, içerisinde den yine adam çıkıyor, Çinli çıkıyor."

Türk Tugayı 20 Aralık tarihine kadar mevzideki birlikleri değiştirme ve savunmayı güçlendirme işleriyle meşgul oldu. 7 Aralık'tan itibaren gece keşif kolları çıkarılmasına ve esir yakalanmasına çalışıldı. Tugay, 20 Aralık'ta ihtiyata alındı ve 24 Şubat'a kadar ihtiyatta kaldı.

PIYADE ÜSTEĞMEN NURETTİN ERSOY – 2. KORE TÜRK TUGAYI

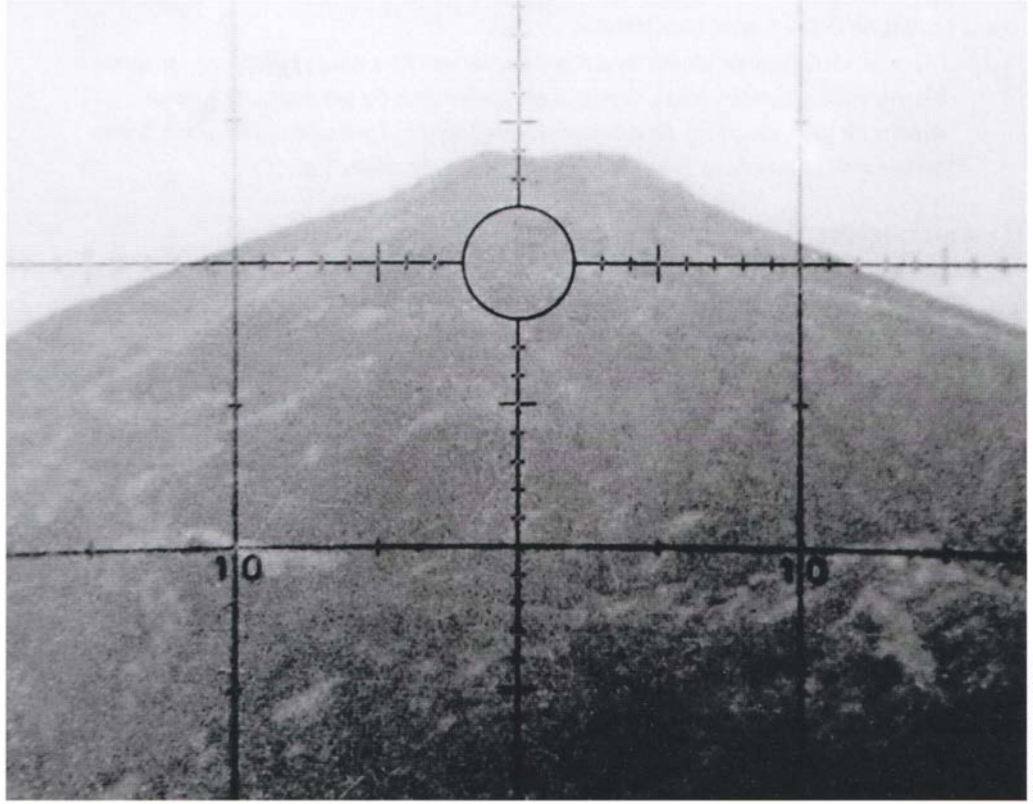
"İhtiyat çok geride bir yer. Bir vadi içerisinde. Yani cepheyle hiç alakası yok. Oraya hiç mermi düşme imkanı da yok. Bir akşam bölük komutanımla çadırın önünde oturmuş sohbet ediyorduk. Bir mermi geldi, derenin içine düştü. 'Ne oldu yahu?' dedik, şaşırdık. Arkasından başladı mermiler gelmeye. Böyle toprakları tırnaklarımızla kazıyoruz çukur olsun da girelim diye... Çünkü boyuna mermi geliyor. 5-6 tane şehit verdik orada, ondan sonra kesildi. O anı hiç unutamıyorum."

Haber alma subayı olarak görev yapan Üsteğmen Nurettin Ersoy, 11. Bölük muharebe idare yerinde.

NURETTİN ERSOY ARŞİVİ

Cepheye giden askerler
için artık düşman da
çok yakındı, ölüm de...

Tugayın topçu taburu ise ihtiyata alınmadı ve Amerikan 25. Tümeni ile birlikte muharebe atışlarına devam etti.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ ALİ EKREM ERKAL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“38. paralelin üstünde bizi destek topçusu olarak verdiler. Piyade istirahattayken 2-3 ay orada esaslı bir muharebe verdik topçu taburu olarak. Benim görevim ateş idare merkezindeydi. Taburun içerisinde çok ölenler oldu. Çünkü taburun içerisine de mermi düşüyordu.”

TOPÇU ER NURETTİN ULUEREN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“Beni 1. Batarya’ya verdiler. Orada savaştık gece gündüz. Yat kalk, bir hafta ayağımızda ayakkabı çıkarmadan top başında devamlı. Düşmanla resmen karşı karşıya, görüyordu bizi. Kabak gibi duruyorduk, bombalıyorlardı bizi. Top atışı oldu mu sınıyorduk. Tepemizden bir ısıklık sesi duyarsak bizi geçtiğini anlıyorduk ama ses gelmiyorsa belli ki bizim yakınımıza düşüyor. O zaman çok korkardık işte.”

Mart ayına gelindiğinde düşman cephesi 100-150 metre yakına kadar geldi. Hatta 1052 rakımlı tepede bu mesafe 25 metreye kadar düştü.

PIYADE ÜSTEĞMEN NURETTİN ERSOY – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“Tepenin bir tarafında Çinliler veya Kuzey Koreliler, bir tarafında da biziz. 25 metre! Düşünebiliyor musunuz, mesafe 25 metre. Kafamızı kaldıramıyoruz. Onlar da kaldıramıyor kafayı.”

PİYADE ER ZÜBEYİR AYAZ – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Karıncı nasıl delikten çıkıyor, aynı o çeşit asker var. Ama onların gücü kuvveti, yani silahları yoktu, tankları yoktu, topları yoktu. Onlar gece bir şey yapsaydı yapardı, gündüz bir şey yapamazdı. Ne onlar parmağını mevziden çıkarabilirlerdi, ne biz. Bazen avcılar gibi biz mevziden bakıyorduk, onlar çıkıyorlardı, hemen ateş!"

ULAŞTIRMA ER HİKMET GÜL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Bizim Türk birliği hangi cepheye gitse, onlar en ağır saldırılarını oraya yaparlardı. Onlarda öyle kuvvetli bir teşkilat yoktu. Herif esrarı çeker, üzerine gelir. Bakarsın geliyor, hiç aldırış bile etmiyor."

PİYADE ÇAVUŞ MEHMET YAMAN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Gündüz meydana çıkamaz bunlar, gece köstebek gibi çıkarlar toprağın üstüne. Biz her sabah 20-30 tane esir aldığımızı biliriz. Bakarız elini kaldırmış geliyorlar."

TOPÇU ER RECEP ÖZBAY – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Bir güzel mevziye kadar gelirler gizlene gizlene. Gündüz bir şey yapamaz onlar. Gündüz tayyareler uçuyor, o yüzden ne yaparlarsa gece yaparlar."

PİYADE ÇAVUŞ SADİ VAROL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Bizi havan atışına tuttular. Beni Amerikalılar buluyor, yarı ölü yarı canlı. Amerikalılar atıyorlar beni hastaneye. 25 gün hastanede kaldım."

Mevzideki her hareket düşman tarafından görülebiliyordu. Bu yüzden günde birkaç şehit verilmeye başlandı. Mevziler çok yakın olmasına rağmen, asıl muharebe hattının önüne gündüzleri keşif kolları, geceleri dinleme postaları çıkarılıyordu.

PİYADE ÜSTÇAVUŞ MEHMET ŞEN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Keşif takımı çıkardı her gece dokuzdan beşe kadar. Bir gün bende sıra, bir gün sizde, bir gün başka arkadaşınızda. O arazi hem onlar için boş, hem bizim için boş. Mesela cepheyi terk ediyorsun. Bir yer tutulmuştur, orası senin cephendir. Sen burayı terk ediyorsun, çıkıyorsun boş araziye... Onların da cephesi var karşıda. Onlardan bu tarafa gelen var mı diye keşfe çıkıyorduk."

PİYADE ÇAVUŞ MUHARREM ÇAVAŞ – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Pusuya gittik. Beş arkadaş var yanımda. Arkadaşlar bu taraftan giderken biz burada pusudayız. Düşman onlardan önce pusuya girmiş. Bir ateş açtı düşman bunlara. İşte onlar ateşi yediği zaman başladılar acı acı bağırırmaya. Sabah oldu, Fahrettin bağırıyor, 'Yüzbaşım Vehbi Öndere, beni kurtar, burnumu kesiyorlar!' Çağırıyor, 'Muharrem Çavuş beni kurtar!' Sanki adamı kurtaracakmış gibi vicdanım, kalbim istiyor. Nereye adım atacaksın, atamıyorsun ki. Gözümüzün önünde, kulağımız dinleye dinleye onu kestiler."

PİYADE AŞTEĞMEN REFİK ERDURAN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Amerikalıların en çok istediği şey, esir alınmasıydı. Bunun için bizim general, gerekli gereksiz keşif hareketi yaptırırdı. Keşif kolları çıkar, esir almaya çalışırdı. Öyle keşifler olduğunda havan atışı çok isabetli oluyordu Kuzey Korelilerin, Çinlilerin ve epeyce

Üsteğmen Nurettin Ersoy, Amerikalıların Stalin Tepe adını verdikleri bölgede düşman mevzilerini gözletiyor.

NECMETTİN ÖZCELİK ARŞİVİ

zayıat verilmişti. Tekrar bir takım gönderilirdi; bizim şehitleri, yaralıları alıp getirmek için. Gözümün önünde kaç kere yaşadım. Kamyon geliyor, içinden insan parçalarının indirilmesi, yani kol ayrı, bacak ayrı, kafa kopmuş böyle kanlı... Onu görmenin insan üzerindeki etkisi bambaşka oluyor."

Mevzilere düşen top ve havan mermileri sonucu hemen her gün birkaç şehit veriliyordu.

Cephe'deki bu durum Nisan ayında da devam etti. 18 Nisan'da trajik bir olay yaşandı. 3. Tabur, 11 kişilik bir gönüllü grubuyla 1052 rakımlı tepeyi ele geçirmeye karar vermişti. Gece ilerleyen takım, topçular, havan birlikleri, uçaksavar takımı ve 2. Tabur ateşleriyle destekleniyordu.

İSTİHKAM ONBAŞI ALİ ÇETİN ÖZKUL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"17 Nisan'ı 18 Nisan'a bağlayan gece saat üç sıralarında 11 arkadaş bir mevziye taarruz ettik. Orada yaralandım ben. Önüme bir tane bomba düştü. Attıkları bomba dağılsa 33 parça var. Bana o bombanın üç beş parçası geldi. Çelik gömlek olduğu halde çelik gömleğin arasından nasıl geçmişse, buradan kaburgama iki tane gelmiş."

Düşman siperlerine girildiyse de yoğun ateş altında fazla durulamadı. Düşmana 30-40 kadar zayıat verildi, ancak hücum eden erlerden ikisi şehit oldu, 19 kişi de yaralandı.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ ALİ EKREM ERKAL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Bizimkiler iyi savaştılar. Hele o Kumkale denilen yerde bir keşif birliğimiz vardı bizim, fedailerden müteşekkil. Yani onların kahramanlıklarını saymakla bitiremezsiniz."

PIYADE ÜSTEĞMEN NURETTİN ERSOY – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Kumkale'de 11. Bölük Komutanı emir veriyor bir hareket olsun diye. Bir müfrezeği karşı tarafa gönderiyor. Biz de aşağıdan telefonla takip ediyoruz. Oraya çıkar çıkmaz başlıyorlar havan topu, makineli tüfek mermileri... Erlerimiz şehit oluyor. O sabah gittim oraya, karın üzerinde yatarken gördüm. Tabii çok üzülüyorsunuz."

SIHHİYE ER KEMAL AYTEN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Şehit torbalarımız var bizim. Torbaya geçiririz içeriye, fermuarlıdır, sağdan soldan tutulacak kollukları vardır. Öyle rahat uyumuş gibi sedyeye koyarız. Ondan sonra sıhhiye arabasına koyarız, yerleştiririz; dört kişiyi alır. Öyle şehit taşırdık."

2. Türk Tugayı için en önemli sorunlardan biri mayınlardı. Birlikler mevzi değiştirirken mayınlar nedeniyle birçok zayıat verdiler.

İSTİHKAM ER MEHMET YAMAN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"İstihkamdım ben. Mayın döşenmiş üç sene evvel. Ot bağlamış, teli görmüyoruz. Beş metre oraya çekiyor teli, beş metre buraya çekiyor. Ayağın takıldı mı gittin işte. Kemal Karabaş isminde bir üsteğmeni şehit verdik. Bir arkadaş mayına dokunuveriyor. Mayın patlayınca tesadüf ona denk geliyor."

Muğlalı Topçu Er
Ferit Kaya ve silah
arkadaşları mevzide.

FERİT KAYA ARŞİVİ

TOPÇU ER FERİT KAYA

2. KORE TÜRK TUGAYI

"Bir gün piyadenin birisi mayına basmış, bayağı büyük hasar görmüş. Sedyeye koyduk, bu arada hemen helikopteri çağırdık. Helikopter gelir alırdı yaralıları. Çocukla gayet güzel konuşuyorum 'Bir istediğin var mı, bir söyleyeceğin var mı?' diyorum. 'Sus' dedi 'Ben Hz. Ali ile konuşuyorum.' 59 senedir unutamıyorum bu sözü."

Sevkiyatlar sırasındaki trafik kazalarında da birçok asker şehit oldu. Arazi engebeli ve mayınlıydı, şoförlerse acemi.

PIYADE ÜSTEĞMEN NURETTİN ERSOY

2. KORE TÜRK TUGAYI

"Birkaç defa el değiştirmiş o arazi, giden mayınlamış gelen mayınlamış. Sonra yol kenarlarındaki o telefon hatları da tuzaklanmış. Kazalar ondan oluyordu."

İntikaller sırasında yaşanan ve bazen can kayıplarına yol açan kazalardan biri (solda). Kore'de zırhlı araç şoförlüğü yapan Ulaştırma Er Rahmi Sarılar (altta).

ALİ EKREM ERKAL ARŞİVİ

RAHMI SARILAR ARŞİVİ

ULAŞTIRMA ER RAHMİ SARILAR – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“O zaman şoför yok tabii memlekette. Şoför olarak gittim, half-track kullanırdım. Orada kurs açtık, yetiştirdik arkadaşları. Bir iki ayda başladılar araba kullanmaya... Öyle idare ettik. Çok kaza oldu. Bazen acemilikten oluyor, herif adamı çiğniyor... Ondan sonra gidiyor arabayı deviriyor, ölenler oldu yani. Gerçi biz yetiştirdik onları ama bir aylık şoför, o kadar olur.”

Türk Tugayı'nın kayıpları sadece düşman ateşiyle olmadı, birlikler zaman zaman dost ateşine de maruz kaldılar. Aralık ayında topçu bataryası Amerikan uçaklarının hedefi oldu.

PİYADE ÜSTEĞMEN NURETTİN ERSOY – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“Topçu birlikleri karşı sırtlardaydı. Bir Amerikan uçağı döndü dolaştı, bir pike yaptı, başladı bombalamaya karşıdaki topçu birliğini... Şaşırdık kaldık. Ondan sonra tekrar çıktı, tekrar indi, bombaladı.”

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ ALİ EKREM ERKAL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

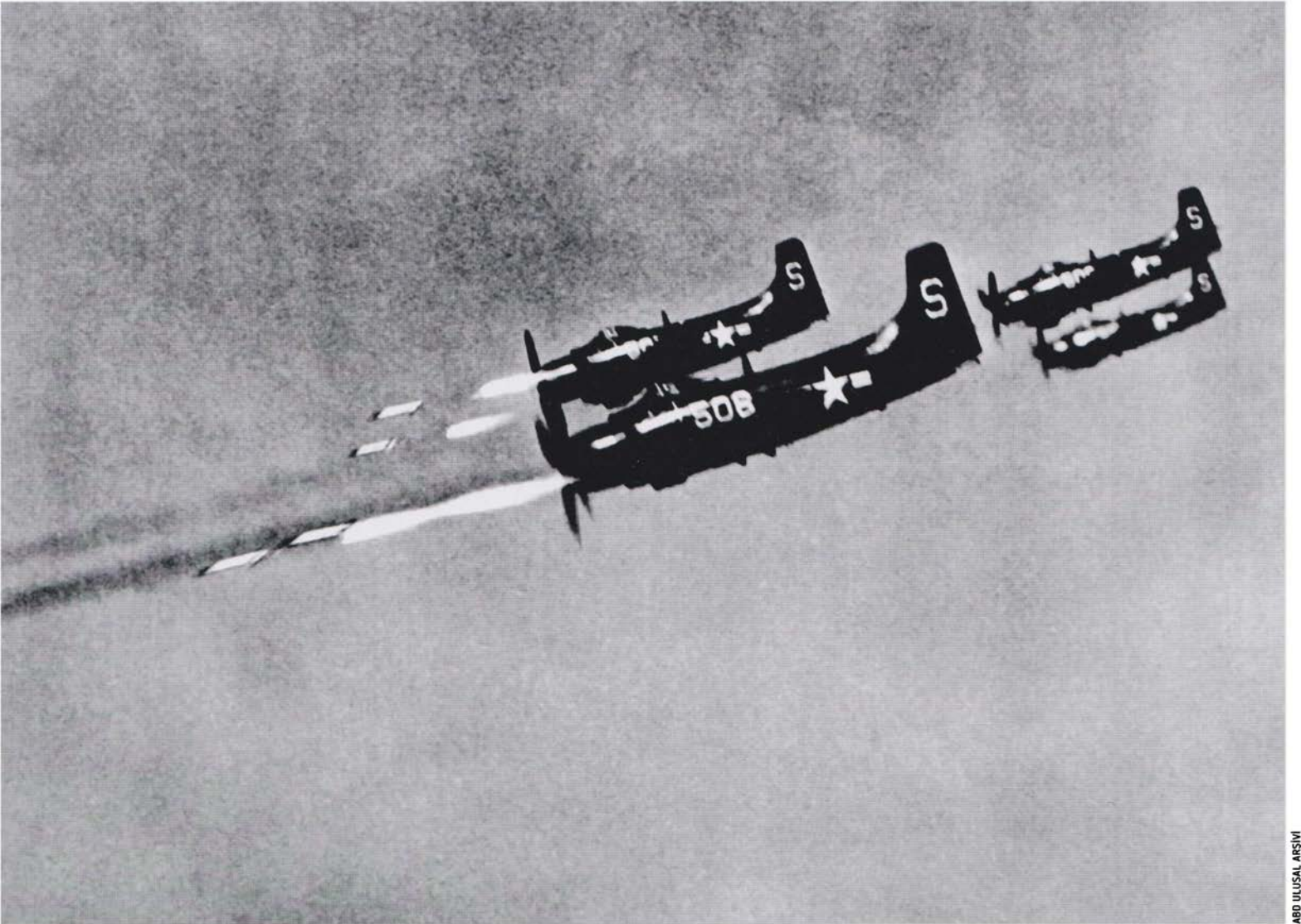
“Bir Amerikan filosu olduğunu daha sonra öğrendiğimiz dört uçak sırayla bataryalarını mıza dalıyor, roketlerini fırlattıktan sonra etrafı makineli tüfeklerle tarayarak tekrar yükseliyorlardı. Bir uçağın adeta beni hedef alırcasına, makineli tüfekle ateş ederek üstüme doğru geldiği hissine kapıldım. Önümden koşan levazım binbaşımızı en yakın sığınağa doğru hızla itip arkasından kendimi içeri attım. Bu sırada binbaşının ayağı kırılmış, fakat hayatı da kurtulmuştu.”

Olay daha sonra netliğe kavuştu. Birleşmiş Milletler birlikleri, dost uçaklar tarafından tanınmak için bulundukları yere, renkleri her gün değişen panolar koyuyorlardı. O günkü renkli pano unutulmuştu.

TOPÇU ER NURETTİN ULUEREN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“Bizim muhabere çavuşumuz unutmuş o günkü panoyu. Onların ‘Mosquito’ diye uçakları vardı ama biz aramızda ona afedersin ‘gavat’ derdik. Sekiz tane uçağın önünde gider. Koca, komik bir uçak böyle... Bombalanacak yere sis bombası bırakır, kaybolur giderdi. Bir baktık topçu tabur karargahının oraya, o bizim alay ettiğimiz uçak sis bombası bıraktı gitti. Arkadan diğer uçaklar dalmaya başladı mı bizim 1. Batarya’ya... Şaşırdık kaldık. Dalıp dalıp tarıyorlar, roketleri bırakıyorlar. Epey zayıt verdik. Çok iyi bir arkadaşım vardı, Mustafa Nazlı, Konya’nın Beyşehir ilçesindendi. Baba çocuktu. Üzüldük hepsine de, o çocuk hep hatırımda kaldı.”

2 Aralık 1951 günü
Türk topçu bataryası
Amerikan uçaklarının
dost ateşine maruz
kaldı.

NURETTİN ERDOĞAN ARŞİVİ

Şehit Albay Nuri Pamir 1901 - 1952

Albay Nuri Pamir Kumkale'deki keşif bölüğüne gittiğinde düşman havan saldırısına hedef oldu (sırtı duvara dayalı olan).

ALİ EKREM ERKAL ARŞIVI

İkinci Türk Tugayı, Kore topraklarındaki en acı gününü 5 Haziran 1952'de yaşadı. 1052 rakımlı tepenin bir tarafı Çinlilerin, bir tarafı Türklerin elindeydi. İki tarafın mevzileri birbirine çok yakındı. Çinlilerin o gün Türk tarafındaki tepeyi işgal etmeye çalışacağı öğrenilmiş, bu nedenle Tugay Komutanı Tuğgeneral Namık Arguç, yardımcısı Albay Nuri Pamir ve bazı subaylarla birlikte tepedeki mevzileri teftişe gitmişti.

HÂKİM ÜSTEĞMEN SABRİ KİRİŞOĞLU – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“Bir gün karargahta otururken Nuri Pamir ve emir subayı Vahit, yanında birkaç kişiyle beraber gittiler. ‘Nereye gidiyor?’ dedik, ‘Cepheye’ dediler. O cepheye keşif için gitmeleri lüzumsuz görülüyordu, gitmeyebilirlerdi. Yani müzakerelerin yapıldığı bir zamanda biz kendi kendimize iş yarattık.”

Mevzide bir komutan kfilesinin gezdiğini sezen Çinliler havan ateşi açtı. Havan mermilerden biri oradaki subayların arasına düştü ve Albay Nuri Pamir şehit oldu.

HÂKİM ÜSTEĞMEN SABRİ KİRİŞOĞLU

2. KORE TÜRK TUGAYI

“Cepheye gidiliyor. Biraz da gündüz karşı taraf kendisini belli etmemek için ateş etmez düşüncesi var. Çinliler, onun bir albay olduğunu, önemli kişilerin geldiğini hissedince göze alıyorlar, kendi yerlerini göstermekten çekinmiyorlar. O havan atışları esnasında yere düşen mermilerin bir parçası rahmetli Nuri Pamir'in başına isabet ediyor.”

PİYADE ÜSTEĞMEN NURETTİN ERSOY

2. KORE TÜRK TUGAYI

“Bir havan mermisi sanki onu hedef almış gibi düştü ve orada parçalandı. O anda aşağıdaydım, taburdaydım. Çok üzüldük, büyük üzüntüye kapıldık.”

PIYADE ÜSTÇAVUŞ MEHMET ŞEN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Biz orada şok olduk, nasıl bir alay komutanını kay-bederiz diye. İnanın, bizlere söylenen günde 1000-1200 top mermisi atılıyordu; o gün 16 bin mermi atıldı. Oraları hallaç pamuğu gibi attık. Hırsımızdan ne yapacağımızı bilemiyoruz. Yani gitmek istiyorlar, ama sen tek başına değilsin ki! Koskoca Amerikan 25. Tümeni'ne bağlısın. Çok üzüldük haliyle."

Evli ve iki çocuk babası olan 51 yaşındaki Albay Nuri Pamir, hem subaylar hem de erler tarafından çok sevilen bir komutandı.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ İSMET POLATOĞLU – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Nuri Pamir çok kıymetli bir askerdir. Çok babacan, çok sevecen, tarifi imkansız bir insanlık vasfını haiz bir askerdir. Çok tatlı sert bir askerdir. Askeri severdi ama istediği vazifeyi de yaptırma kabiliyeti olan bir askerdir. Verdiği emri asker seve seve koşar, yapardı."

TOPÇU ER NURETTİN ULUEREN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Bir gün ciple karargaha subayın birini götürmüştüm. Orada park yerlerini ayırmışlar. Kimse yok, kafadan girdim bir yere. Oradan Nuri Pamir 'Evladım oradan çıkar arabanı, paşa çıkar içerden ağır bir şey söyler' dedi. Askere çok yakındı. Her hafta bütün birlikleri gezer, herkesle resim çektirir, hatıramızı sorardı. Çok baba adamdı."

ULAŞTIRMA ER HİKMET GÜL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Bandolarımız vuruyor, ağlamamak elde değil. Onu o şekilde Pusan'a yolcu ettik. Çok muhterem bir adamdı. O cepheye çıktığı zaman mazgal deliklerini tek tek gezerdi 'Senin ne işin var, ne derdin var, haber alabiliyor musun?' Her şeyimizi takip ederdi. Kabri nur olsun, çok muhterem adamdı."

PIYADE ASTEĞMEN REFİK ERDURAN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

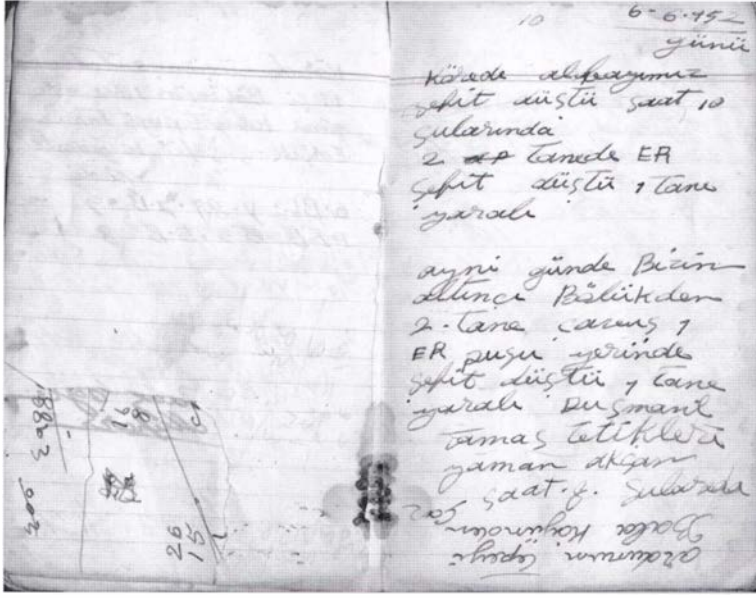
"Onunla çok iyi dost olmuştuk. Beni böyle oğlu gibi çok sevdi. Çok yürekli bir adamdı, aşırı yürekli biriydi. Moral vermek için erlere, havan ateşi olduğu sırada bile hiç sığınağa

Şehit Albay Nuri Pamir, askerleri tarafından sevilen babacan bir komutandı.

Albay Nuri Pamir (ayakta sağdan ikinci) ve Asteğmen Refik Erduran (sağda oturan).

MUHAMREM ÇAĞA ARŞİVİ

Piyade Çavuş Muharrem Çağ, Albay Nuri Pamir'in şehit olduğu gün defterine bu notu düşmüştü.

filan girmeden ortaya çıkıp dolaşırdı. O beni çadırına çağırırdı, sohbet ederdik. Eşine çok düşküncüydü. Kadınlar hakkında durmadan bana öğütler verirdi. Yatağının altından bir valiz çıkarıp gösterirdi. Japonya'ya gittiğinde oradan Japon giysileri almış, 'Döndüğümde eşime vereceğim' derdi, hiç unutmam. Şehit olduktan sonra bana düştü, Amerikalılar vasıtasıyla onları göndermek. Böyle o eşine aldığı elbiseler gözümün önündedir ve Albay Nuri Pamir'in yüzü."

NURETTİN ERDOĞAN ARŞİVİ

Albay Pamir'in cenazesi ertesi gün Pusan'a gönderilerek törenle toprağa verildi.

NURETTİN ERSOY ARŞİVİ

Inchon Limanı'ndan Kore'ye veda – 26 Ağustos 1952

İkinci Kore Tugayı, Kore'de geçirdiği bir yıl içerisinde, başta Komutan Yardımcısı Albay Nuri Pamir olmak üzere 121 askerini şehit verdi. Yaralanan askerlerin sayısıysa 463'ü buldu. Artık yurda dönüş zamanı gelmişti.

ULAŞTIRMA ER HASAN GÖKDAĞ – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Zamanımız geldi, 'Haydi Türkiye'ye gideceksiniz' dediler. O zaman da sigara içerdim ben, gemiye bindim sigarayı bıraktım. Şimdi içimizde sevinç de var, arkadaşlarımızı bırakmışız hüznün de var. Yahu dedik 'Şimdi onlar kaldı, ne olacak acaba?'"

3. Kore Türk Tugayı'nın sancağı Kore topraklarında.

ULAŞTIRMA ER RAHMİ SARILAR – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Bir üsteğmenim vardı benim, Basri Bıçakçı-oğlu. Sağsa kulakları çınlasın, öldüyse Allah rahmet eylesin. 'Oğlum böyle yağmur gibi kurşun yağacak, eğer senin için varsa seni bulur, ama yoksa seni bulmaz' derdi. İşte gittik geldik, ecel olmadı öyle."

PİYADE ER LÜTFÜ TOPALOĞLU – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Dönecek olduğumuz hiç belli değildi ki. Sabahtan bir yemek geldi, yemeği yedik, herkes de havanına geçti. 'Gidiyoruz tezkere alıyoruz' dediler. Artık ne bileyim, ne diyeyim. O sevinci nasıl anlatabım? Yeni doğmuş gibi da!"

2. Kore Tugayı'nın ilk kafilesi, 3. Değiştirme Tugayı'nın ilk askerlerini Kore'ye getiren gemiyle 5 Temmuz 1952'de Pusan Limanı'ndan ayrıldı. Görev devir-teslimi yapılmaya başlanmıştı.

İSTİHKAM TEĞMEN AHMET ÖLÇER – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Biz birinci kfile Pusan'da indik. Chunchon'a giderken, dönecek olan tugayın birinci kafilesi ile yolda karşılaştık. Öylece el sallayabildik. Birinci kısım hareket etti cepheye, ikinci tugayın ana kısmıyla orada karşılaştık ve beraber olduk. Bir haftalık bir intibak eğitimi yaptıktan sonra artık yavaş yavaş görevleri teslim almaya başladık. Ondan sonra da istihkamlık hizmetleri bize düştü artık. Dönecek olanlara da misafir nazarıyla bakmaya başladık."

TOPÇU TEĞMEN SEYİT ÖZBEN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Pusan'a girdiğimiz zaman daha limana girmeden ikinci kafile komutanı rahmetli Namık Arğuç karşıladı bizi, Amerikan subaylarıyla beraber. İşte Kore birlikleri gösteri yaptılar, bando gösteri yaptı. Bizi güzel karşıladılar. Doğrudan doğruya indik, Pusan Limanı'nda trene bindik. Trenle de kuzeye doğru epey yol gittik, 40-50 km sanırım... Gece yolculuğu yaptık. Bu gece yolculuğunda tabii bazı sabotaj timlerine karşı tedbirler oldu. Chunchon denilen bölgede, 25. Tümenin ikmal merkezine ulaştık."

PIYADE YÜZBAŞI İZZETTİN OLCUN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Ben 10. Bölükle karşılaştım, bölük komutanıyla tokalaştım. Muharebe yapmış ve memlekete dönme sırası gelen, terhisi de gelmiş olan 10. Bölük erleriyle karşılaştık. Amerikalılar bizi çadırlı hamamlara götürdüler, yıkandı erler. Çıkana yeni elbise, pabuç, çamaşır, çorap, herşeyi veriyorlardı. Türk askeri üniformasından Amerikan askeri üniformasına döndük."

Tuğgeneral Namık Arğuç (sağdan ikinci) ve 3. Kore Türk Tugayı Komutanı Kurmay Albay Sırrı Acar (en solda).

2. Kore Tugayı'nın ikinci kafilesi 12 Ağustos'ta, son kafilesiyse 24 Ağustos 1952'de Kore topraklarından ayrıldı.

TABİP ÜSTEĞMEN İLHAN KAVUNOĞLU – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Hemen trene binip esas gideceğimiz cepheye götürüldük. Chunchon şehrine indik. Biz indik, ikinci kafile trene bindi, geri döndü. Orada bir hatıram, ikinci kafile doktoru sınıf

Tabip Üsteğmen İlhan Kavunoğlu (ayakta soldan üçüncü) ve sıhhiye bölüğü askerleri.

İLHAN KAVUNOĞLU ARŞİVİ

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

arkadaşım. Bilmiyordum orada olduğunu. Orada karşılaştık, sarıldık öpüştük. Biz indik, o bindi geri döndü Türkiye'ye."

TOPÇU ASTSUBAY ÇAVUŞ MEHMET ÖZKAN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Cepheye gittik, iner inmez hemen devraldık toparlarımızı filan ve vazifeye başladık. Şimdi burası muharebe yeri, ne konuşulur muharebede? İşte düşman şu tarafta, şuraya ateş edeceksin, şöyle yapacaksın, böyle yapacaksın... Böyle toplantı yapılır, anlatılır."

TOPÇU ASTSUBAY ÇAVUŞ MUHARREM KILIÇ – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Kore'ye gittiğimizde bizden evvelki devreden bir üsteğmen sordu; 'Sen hangi kısma tayin oldun' diye. Ben de 'Muhabere, telli kısma' dedim. 'Halt ettin' dedi bana. Çünkü en zor kısımış, mayından falan bir hayli şehit vermiş muhabereciler."

3. Kore Türk Tugayı'nın askerleri Kore'ye gelirken kendi hikayelerini de taşımışlardı beraberlerinde. Her birinin aklı savaşta, kalpleri memleketteydi.

TOPÇU ONBAŞI RECEP BOYACIOĞLU – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Bende de öyle bir heyecan vardı, yani içimde. Arkadaşlarımızın öldüğünü duyduk, radyoda söylüyorlardı. Öldüğünü duyunca, böyle bende de biraz heyecan var böyle şeylere. Onun için gönüllü yazıldım."

PIYADE ER İLYA BANAGO – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Birkaç tane bölük kura çekiyorlardı. Biri boş, öbürü boş, öbürü Kore. Kore çekenler bu tarafa. Bizim kırmızı yumurta bayramı var, 15 gün izin verdiler. Geldik memlekete üniformayla, ailemize haber verdik. Harp zordur be, babamız ağlıyordu ama askerlik, emir demiri keser. Gideceğiz, Allah vermiş. 'Olursa olacak, öleyim' dedik, gittik."

Kurmay Albay Sırrı Acar komutasındaki Türk birlikleri cepheye sevk ediliyor.

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

NEOMETİN ÖZELİN ARŞİVİ

İstihkam Bölük Komutanı Yüzbaşı Şinasi Sükan, Vegas muharebelerinde sol ayağını kaybetti.

Savaş artık bitmek üzereydi, ateşkesin eli kulağındaydı. Ancak Çinliler ve Kuzey Koreliler, ateşkes masasında ellerini kuvvetlendirmek için Mayıs ayında son bir saldırı başlattılar. Kore'deki 3. Türk Tugayı'nın en zorlu muharebeleri o günlerde yaşandı. Türk birlikleri, Mayıs ayının ilk günlerinde asıl savunma mevzilerini ve bu hattın bir kilometre kadar önünde bulunan muharebe ileri karakollarını devralmıştı. Yabancı bölgelere kendi isimlerini vermeyi seven Amerikalılar bu karakollara da Küçük Vegas, Büyük Vegas, Doğu Berlin, Batı Berlin, Eva, Elko ve Karson adlarını takmışlardı. Seul'ün ve İmjin Nehri'nin kuzeyindeki bu karakollar, esas muharebe hattından 1,5 km kadar ilerlediler.

TOPÇU TEĞMEN SEYİT ÖZBEN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

“Tugay bu intikallerden sonra batı cephesinde geniş bir asıl muharebe hattını işgal etti. 10 kilometreden belki de fazlaydı. Üç tabur işgal etti, bir de depo taburumuz vardı bizim. O depo taburunu da ihtiyat taburu olarak kullanmak, hatta bir kısmını mevziye sürmek suretiyle tugayın bütün birlikleri asıl muharebe hattını işgal ettiler.”

PIYADE YÜZBAŞI İZZETTİN OLÇUN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

“Savunma muharebesinde, asıl muharebe hattından daha ileride muharebe ileri

Çinliler ve Kuzey Koreliler, Birleşmiş Milletler cephesini yarmak için Mayıs 1953'te büyük bir saldırı başlattı.

karakolu olur, bir bölük çıkar buna. Ayrıca ileri karakollar olur. Bunlar asıl muharebe hattının ilerisinde olur. Bizim bölük de muharebe ileri karakolu bölük bölgesinde, ben tugayın sağ kanadında İngilizlerle bitiştim."

PİYADE ER AHMET EROCAK – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Muharebe ileri karakolu denince, bir tepede biz, karşı tepede düşman olur. Ortada bir dere var, başka birşey yok. Karşı karşıyayız zaten, hatta icabında sesleri bile duyulur. Bunkerlerimiz var, sığınak gibi, kum torbalarından yapılmış. Sadece tüfeklerin çıkacağı bir delik var, oradan ateş ediyorsunuz."

Bu cephenin en kritik muharebe ileri karakolu Vegas'tı ve bir bölük asker tarafından korunuyordu. Vegas'ın batısında sırayla Elko ve Karson birer takımla, Eva ise bir mangayla tutuluyordu. Doğu ve Batı Berlin muharebe karakollarıysa Vegas'ın güneydoğusunda yer alıyordu. Asıl savunma hattıyla muharebe ileri karakolları arasında kalan bölge pirinç tarlalarıyla kaplıydı ve bataklık halindeydi. Bu durum sevkıyatı zorlaştırıyordu.

PİYADE YÜZBAŞI İZZETTİN OLÇUN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Benim bölük önünde tank mayınlarını, patlayanları değiştiren taburun istihkam takım komutanı, vazifeli olarak mayın değiştiren düşman mayınına bastı ve şehit oldu."

TABİP ÜSTEĞMEN İLHAN KAVUNOĞLU – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"İstihkam takım komutanı da Teğmen Cevat Bayrak'tı, 1949 Harbiye mezunu. Görev esnasında 10. Bölük, önündeki Çinlilerin döşemiş olduğu mayınları temizlerken çavuşu

Karşıdaki tepenin eteklerinde görülen açık alan, asıl muharebe hattıydı.

Mehmet Onat ile beraber bubi tuzağına basıp şehit oldular.”

İSTİHKAM TEĞMEN AHMET ÖLÇER – 3. KORE TÜRK TUGAYI

“Biz piyadenin önünde birtakım hazırlıklar yapardık. Onların ilerideki muharebe ileri karakollarına rahatlıkla gideceği yolların, patikaların açık bulundurulmasını sağlamaya çalışırdık. Düşman da tabii uyumuyor, o da tedbir alıyor. Gidiş gelişi ve muharebe ileri karakollarındaki ikmali engellemeye çalışıyor.”

Amerikalılar İmjin cephesindeki bu muharebe ileri karakollarının savaş sonuna kadar elde tutulmasını emretmişti. Yani geri çekilmek yoktu.

TABİP ÜSTEĞMEN İLHAN KAVUNOĞLU – 3. KORE TÜRK TUGAYI

“Ordu komutanlığı emir vermişti; ileri karakol da olsa, esas muharebe hattı da olsa geri çekilmek yok. Canınızı vereceksiniz, geri çekilmeyeceksiniz. Çünkü geri çekildiği takdirde Çinliler İmjin Nehri’ni geçecek, hudut yapacaklardı. Gayeleri oydu.”

PIYADE YÜZBAŞI İZZETTİN OLÇUN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

“O zaman Amerikalıların bir devamlı talimatı vardı. Ateşkes sözleşmesi imzalanmak üzere, Çinliler boyuna taarruz ediyorlar, zorluyorlar. O talimata göre hangi bölük bulunduğu mevziyi düşmana kaptırırsa, karşı taarruz yapıp onu alacaktı.”

15 Mayıs 1953’te Çinliler ve Kuzey Koreliler, 2. Tabur’un asıl savunma mevzisiyle, Vegas muharebe ileri karakoluna yoğun topçu ve havan ateşiyle birlikte taarruz ettiler.

PİYADE ONBAŞI HAYDAR DEMİRBİLEK – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Havan mermileri uzaktan ısıklık çalıyor. Gelirken anlardık, o zaman kulaklarım böyle ağır değil benim. Geliyor... Atıyorduk biz de bir yere. Onun silahından hiç korkmuyorduk biz. Ama havan dedin mi, çok yılmıştık biz havanlarından."

PİYADE ER ADNAN APAYDIN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Ben 2. Tabur'daydım. Çok fazla şehit verdik Vegas'ta. Bilhassa bizim 7. Bölük. Birçok şehit ve yaralı verdik. Hatta Denizli'den de vardı, Karcı köyünden Mehmet Gürkan. Gerçi ölüsünü bulamadık."

PİYADE ER ABDURRAHMAN BAŞAR – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"2. Tabur 5. Bölük'teydim. Bizi Seul'den Vegas cephesine götürdüler. Kaldık bilmem kaç ay orada, savaş ettik. Giden gitti, kalan kaldı. Bizim taburumuz çok mahvoldu. Çok arkadaş kaybettik."

Aynı gece 3. Tabur cephesiyle Doğu ve Batı Berlin ileri karakollarına saldırı oldu. Topçu taburunun baraj atışlarının da desteğiyle hem Vegas'taki hem de Doğu ve Batı Berlin'deki düşman taarruzu püskürtüldü. Bu muharebe-lerde 3 er şehit oldu, 23 er de yaralandı.

28 Mayıs sabahı gökyüzü kara bulutlarla kaplanmıştı. Yağmur akşama doğru artarak siperleri, yolları çamurlu ve kaygan bir hale getirmişti. Akşam olduğunda Çin topçuları ve havanları, yol kavşaklarını, köprü başlarını ve mevzileri dövmeye başladı. Türk topçu taburu da düşman ateşine cevap veriyordu. Topçu düellosu kulakları sağır edecek kadar şiddetliydi.

TOPÇU TEĞMEN SEYİT ÖZBEN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Mayıs ayının sonlarıydı, 53 senesinin Ramazan ayı. İftar vakti bir baskın başladı. Havan, topçu, artık ellerinde hangi silahlar varsa sıkı bir baskın ateşine başladılar. Ben takım komutan karargahındayken bir telefon geldi. Telefonu eden zat, ikinci tabur hareket subayı Muzaffer Bey'di. 'Seyit! Derhal Atatürk barajı' dedi. Atatürk barajı da bizim tuğayın bütün önünü tevkif edecek şekilde ateş altına almak demekti. 'Başüstüne' dedim, ondan sonra da zaten telli irtibatımız kesildi. Sabaha kadar ateş edildi. Bu öyle bir kuvvetli ateş desteği oldu ki, artık bizim topçu taburu ve Amerikan 15'lik obüs birlikleri, Vegas dediğimiz bölgenin ve diğer muharebe karakollarının önüne mermi yağdırdılar."

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

Kurmay Albay Sırrı Acar muharebe idare yerinde.

SEYİT ÖZBEN ARŞİVİ

Topçu Teğmen Seyit Özben'in (sağdan ikinci) askerleri 28 Mayıs gecesi 250 bin uçaksavar mermisi yakmıştı.

TOPÇU ÇAVUŞ ENVER MÜLAYİM – 3. KORE TÜRK TUGAYI

“Vegas muharebelerinde kulaklarımız duymaz oldu top sesinden. Bir Ramazan günüydü, akşam teravih zamanında düşman tarafından atış başladı havan topuyla. Şimdi daha önce artmış mermilerimizden bataryanın gerisine koymuş olduğumuz top barut hakları vardır, birden yediye kadar barut hakkı var, barut keseleri var, ona barut hakkı denir. Öyle zaman oldu ki üçüncü barut hakkına kadar düştük.”

TABİP ÜSTEĞMEN İLHAN KAVUNOĞLU – 3. KORE TÜRK TUGAYI

“Çinliler o kadar büyük bir kuvvetle topçu ateşine başladılar ki arkamızda bir topçu barajı, mermiden kalkan yaptılar. Geriden tugaydan ambulanslar dahi geçemedi. O gün, muharebe olduğu gün, sabaha kadar diyebilirim ki yaralılar tahliye edilemedi. 2. Tabur tabibi Erdoğan Ererdal kahraman bir subaydı. Doktor olmasına rağmen esas muharebe hattında görev yaptı.”

PIYADE YÜZBAŞI İZZETTİN OLCUN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

“Biz de piyade olarak ‘Şuraya ateş istiyorum’ deriz, ileri gözcü oraya ateş ettirir. Yani böyle bir topçu-piyade işbirliği... Kritik anlarda piyade de ateş isteme formülünü uygulayarak topçudan direkt olarak ateş isteyebilir. Topçumuz orada çok etkili ateş ederdi. İsteddiğimiz hedeflere nokta atışı yapardı. Topçu ateş ettikçe ‘Allah razı olsun’ der, böyle gırgır geçerdik.”

TOPÇU ASTSUBAY ÇAVUŞ MEHMET ÖZKAN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

“Şimdi piyade cephede, piyadeyle aramızda öyle durum vardı ki aşırta ile yapıyorduk topu. Mermi yukarıya gidiyor ve hemen tepenin arkasına düşüyor. O tepenin arkasında düşman. Fakat öyle zamanlar vardı ki, delmişler o tepenin altından, bizim taraftan mazgal yapmışlar. Bize muhtelif zamanlarda ateş ediyorlardı.”

Türk topçu taburu,
Vegas muharebelerinde
açtığı yoğun ateşle
Çinlilere ağır zayıat
verdi.

PIYADE ER NURİ TEKİN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

“Havan bölüğündeydim. Biz zaten görmeyerek atış yapıyoruz, yalnız gözetleyicimiz var ilerde. Onlar bilir kaç kişi öldüğünü. Biz görmezdik kimi öldürdük, kimi öldürmedik.”

Türk birlikleri,
Kunuri'den sonra
en çok kaybı Vegas
muharebelerinde
verdi.

Yoğun topçu ateşiyle birlikte Çinliler, muharebe ileri karakollarına saldırıya geçtiler. Hedefleri bu ileri karakolları ele geçirdikten sonra cepheyi yarmaktı.

TABİP ÜSTEĞMEN İLHAN KAVUNOĞLU – 3. KORE TÜRK TUGAYI

“Çok büyük kahramanlıklar oldu. Karson Tepesi'nde Üsteğmen Rüştü Üresin, 54 erle beraber orasını kahramanca müdafaa etti. 8 tanesi filan zannederim geri çekilebildi. Çünkü geri çekilmek yasak, kesin emir var. Sonuna kadar savaştılar, vermediler. Fakat maalesef o da şehit oldu erleriyle beraber.”

36 saat boyunca gırtlak gırtlığa muharebeler oldu. Türk askerleri çok önemli kayıplara uğramalarına rağmen muharebe ileri karakollarını kahramanca savundular. Vegas muharebelerinden geriye onlarca acı ve kanlı hikaye kaldı.

Vegas muharebelerinde dört taburuyla mevzileri savunan Türk Tugayı'nın elinde ihtiyat olarak ayıracak piyade birliği kalmamıştı. Bu görev istihkam bölüğüne verilmiş, muharebenin ilerleyen saatlerinde onlar da cepheye sürülmüşlerdi. İstihkam Bölük Komutanı Yüzbaşı Şinasi Sükan da bu muharebelerde yaralanmıştı.

AHMET ÖLÇER ARŞİVİ

İstihkam Bölük
Komutanı Yüzbaşı
Şinasi Sükan
(oturan sağdan
ikinci) ve takım
komutanlarından
Teğmen Ahmet Ölçer
(sağ başta oturan).

YÜZBAŞI ŞİNASI SÜKAN – 3. KORE TÜRK TUGAYI İSTİHKAM BÖLÜK KOMUTANI

“Ayağımın dibinde korkunç bir patlamayla ayaklarımın yerden kesildiğini hissettim. Ani ve dayanılmaz bir acıyla siperin içindeki cesetlerin üzerine yuvarlandım. Beş on saniye kendime gelemediğimi zannediyorum. Gözlerimi açtığım sırada mavi gözlü, çocuk yaşta denecek Amerikalı bir erin, elindeki makineli tüfekle mevzi almaya çalıştığına tanık oldum. Çocuk tecrübesizdi, gözlerinden yaşlar akıyordu. Bir an çocuklarım gözlerimin önüne gelmişti.”

Savaşta ağır yaralananlardan biri de İstihkam bölüğünün takım komutanlarından Teğmen Ahmet Ölçer'di. Aylarca tedavi görmesine rağmen vücudunda savaşın izlerini hâlâ taşıyor.

İSTİHKAM TEĞMEN AHMET ÖLÇER – 3. KORE TÜRK TUGAYI

“El bombalarını attık, düşman hendeklerine atladık. Bir de baktık ki Çinliler. Birkaç saat boğuştuk ve sonradan öğrendim ki bir Çin taburu orayı işgal etmiş ve orada mevzi- lenmiş. Biz bir Çin taburuna bir takımla taarruz ettik. O sırada isabet aldım kafamdan, mermi biraz geniş açıyla geldiğinden çelik başlığı yırttı attı. Tekrar el bombaları attık ve Karson muharebe ileri karakoluna çekilmeye başladık. O sırada ben tekrar bir isabet aldım ve düştüm kaldım. Ali Denizaltı isminde bir er, bacaklarından yaralı, dizleri üzerinde emekleyerek geriye gidiyor ‘Komutanım dizlerimden yukarısı sağlam. Benim sırtıma binin ben sizi taşıyayım’ dedi. Denizlili bir çocuk... Ben onun sırtına bindim.

O sırada arkadan da Midyatlı er Abit, 'Komutanım yaralıyım ama sağ kolum sağlam, arkanızdayım' dedi. Çekileceğimiz muharebe ileri karakoluna vardık. Benim takımım bir subay, bir astsubay, tabii 36 er. Altı tane şehit verdim. Geri kalanın tamamı yaralı döndü, hiç canlı dönen yok. Ben de üç kere yaralandım, vücudumda 70-80 tane parça vardı. Sadece 10'unu çıkardılar, gerisi duruyor."

İstihkam bölüğü, askerlerinden çoğunu muharebe meydanında bıraktı. Sağlam kalan 15 er, şehit ve yaralı arkadaşlarını da sırtlarında taşıyarak asıl muharebe hattına çekilebildi.

YÜZBAŞI ŞİNASİ SÜKAN – 3. KORE TÜRK TUGAYI İSTİHKAM BÖLÜK KOMUTANI

"Ağır yaralı er Bayram Karataş ruhunu teslim etmek üzereydi. Benden bir yudum su istedi. Mataramda ona içirecek bir damla su kalmamıştı. Bütün aramalarım rağmen ona içirecek bir yudum su bulamamıştım. Savaş anılarım arasında onun susuz ölümü, içimde acı bir ukde olarak kaldı."

11. Bölüğün takım komutanlarından Üsteğmen Mahmut Bozdağ, düşmana karşı taarruz ederken Urfalı erlerinden, adaşı Mahmut ile birlikte şehit düştü.

TABİP ÜSTEĞMEN İLHAN KAVUNOĞLU – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Üsteğmen Mahmut Bozdağ bir eri nöbetçi olarak bırakıyor her zaman. Urfalı Mahmut çok zavallı bir çocuk. Üsteğmen onu korumak için hep nöbete koymuş. O gece karşı taarruza giderken Urfalı Mahmut 'Üsteğmenim beni bugüne kadar keşfe bile çıkarmadın. Ben de geleceğim' diyor. İşte bu Urfalı Mahmut ve Üsteğmen Mahmut Bozdağ karşı taarruza gittiler, ikisi beraber şehit oldu. Üsteğmen Mahmut'un cenazesi, arkadaşı Gönenli Azmi'nin sırtında battaniye içinde geldi ama belki de Urfalı Mahmut'un cenazesi Çinlilerin tarafında kalmış olabilir."

Vegas'ta şehit olan Urfalı Mahmut Akıncı dört çocuk babasıydı (solda). Şehit Üsteğmen Mahmut Bozdağ'ın cenaze töreni (sağda).

Antakyalı Ahmet İnce, 1. Bölük 3. Takım'ın muhabere telsizcilerindendi. Ahmet İnce komutanın yanında telsizci olarak muharebe ileri karakoluna gitmişti.

MUHABERE ER AHMET İNCE – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"İşte biz oraya giderken, gencim tabii bu sesleri duyuyoruz ve korkuyorduk yani. Ne zaman biz içeri girdik, yaralılar bir tarafta, ölmüş arkadaşlarımız bir tarafta... Bunları gördük. Tabii hem korktuk, hem de cesaret aldık. O anda bizde bir duygu belirdi; her şeyi unuttuk, memleketi unuttuk, anamızı babamızı unuttuk. Ya Allah dedik orada, o muharebeye iştirak ettik."

Ahmet İnce, Vegas mevzilerinden sağ çıkmayı başardı ancak sol kolunu muharebe meydanında bırakmanın acısını hâlâ yaşıyor.

ILHAN KAVUNOĞLU ARŞİVİ

Vegas muharebelerinde direnen Türk birlikleri, savaşın sona ermesinde büyük rol oynadı.

MUHABERE ER AHMET İNCE – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Küçük Vegas'tan Büyük Vegas'a taarruz ettik ve Büyük Vegas'ı işgal eden Çinlileri imha ettik. Ondan sonra bizi tekrar havan ateşine tuttular. Biz oradan çekilmek mecburiyetinde kaldık. Çinliler tarafından atılan bir havan mermisiyle ben ve üsteğmen yaralandık. Ben kolumu kaybettim, üsteğmen de hayatını kaybetti orada. Üsteğmene yardım edeyim dedim, ben düştüm bu sefer. Benim kolum gitti. Vurulduğumu bilmiyorum. Baktım benim kolum sallanıyor. Baktım bu omzumla dirsek arasında yal-

nız iki taraftan deri kalmış. Kan içerisindeyim ben, böyle kan fışkırıyor. Göğsümden de vurulmuşum, buradan mermi değmiş, hâlâ mermi izi göğsümden var. Tabii bu arada geri çekilmeye başladık. Geri çekileceğim, etrafımda kimse kalmamış. İrtibat hendeğinden geri çekilirken, benim bir astsubayım vardı, o astsubaya dedim 'Astsubayım ben öldüm, kolumu kaybettim. Lütfen şu harp paketini çıkarın da kolumuzu bağlayalım.' Adamın elleri tutmuyor korkudan, o da genç bizim gibi. Vallahi yardım etti, ben çıkardım kasaturayı buradan, o kolumun derisini kasaturayla kestim. Adamın elleri titriyor korkusundan. 'Hiç olmazsa şu kolumu sar astsubayım' dedim. O da çıkarmış o heyecanla harp paketini... 'Beni sen kurtaracaksın' dedim astsubaya. Valla o korkuyla o heyecanla harp paketini güzel sarmış, güzel çekmiş bağlamış kolumu. Bu arada yaram ağrımaya, sızlamaya başladı, midem bulanmaya başladı. Astsubaya dedim, 'Ne olursun bana biraz su yetiştir.' Ben orada artık bayılmışım, düşmüşüm."

Vegas muharebeleri sonucunda Türk Tugayı ikisi subay, üçü astsubay olmak üzere 151 askerini şehit verdi. Sekiz subay ve 231 er yaralandı. Türk Tugayı askerleri, böylece üç yıl önce Kunuri'de kanlarıyla açtıkları savaş perdesini Vegas'ta yine kanlarıyla kapamış oldu.

ABD ULUSAL ARŞİVİ

Amerikalı ve Kuzey Koreli generaller üç yıllık savaşı sona erdiren ateşkes anlaşmasını imzalıyor.

Kore Savaşı 25 Haziran 1950'de başladı ve üç yıl sürdü. 38. paralelin bir o tarafına bir bu tarafına geçildi. Aslında taraflar arasında ateşkes görüşmeleri savaşın birinci yılında başlamış, ancak sonuç alınamamıştı. 1951 Temmuzunda atılamayan imzalar, savaşın iki yıl daha uzaması, asker ve sivil binlerce insanın daha ölmesi demektir.

Kore'deki çatışmaları sona erdiren ateşkes antlaşması 27 Temmuz 1953'te Panmunjom'da imzalandı.

PİYADE ÇAVUŞ MEHMET TEVFIK CANIHOŞ – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Ben savaşın sonuna yetiştim Kore'ye. Chorwon cephesindeyken mütareke olacak dedikoduları çıktı. 38. arz dairesi artık sınır olmuştu, tampon bölge kurulmuştu. Bayram yapıldı tugayda her tarafta."

PİYADE ER MUSTAFA RAŞİT CAYIKLI – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Ateşkes haberi geldiği zaman ben santralde otuyordum. Bizim tugaya ne emir geldiğini ben kulağımla duydum. O zaman bizim için büyük bir sevinç oldu. Neden oldu? Kolay değil yani cephede kalmak."

PİYADE ASTSUBAY ÇAVUŞ FEHMİ ÖZTEKİN – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Kore'de ateşkes haberini aldığımız zaman sevinçliydik. Hep kalktık sevindik, birbirimizle öpüştük, silahlarımızı havaya attık, ateş ettik, sevindik, eğlendik. Yani mütareke imzalandı, ona çok sevindik."

4. Kore Türk Tugayı askerleri cepheye intikal ediyor.

Ateşkes imzalandığı sırada 4. Türk Tugayı'nın bir bölümü Kore topraklarına ayak basmış, diğerleri ise haberi yolda almışlardı.

PİYADE ER AHMET USKAL – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Her gün gazete çıkıyordu gemide. 'Mütareke imzalandı' dediler. Yani biz Kore'ye indiğimiz zaman mütareke imzalanmıştı. Biz oraya kadar zaten gülü şahenk gittik ama tam limana yanaştı gemi, baktık ki bizden önce giden arkadaşlarımızın kiminin kolu yok, kiminin bacağı yok, bastonu ellerinde. Bizim gemiye binecekler, Türkiye'ye gelecekler. Demek ki biz harbe giriyormuşuz ya, anca orada uyandık."

MUHABERE ER OSMAN YILDIRIM – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Biz oraya ayak bastık, mütareke imzalan-

di. Japonya'ya misafirhaneye indik biz, Sasebo şehrine. Orada Amerikalı bizi yemeğe götürüyor misafirhaneye. Orada kep fırlatıyor 'Hey Turkish friend! Kore bam bam finish!' Kore'de harp durdu diyor, yani sevinin diyor bize."

PIYADE ER ALİ ERGEN – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Yoldayken haberi aldılar, çıkartma yaptığımız yerde durdurdular bizi. Millet ne yapacağını şaşırdı zaten. Üç gün sonra da trene bindik; gece trenin ışıklarını da söndürdüler. O şekilde cepheye vardık."

PIYADE ER DURMUŞ ALİ AYÇİÇEK – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Kore'ye 4-5 gün kala ateşkes anlaşmasını gazeteler yazdı. Japonya'ya geldik, orada 4 gün kaldık. Sonra bizi Pusan'a indirdiler, cepheye sevk ettiler."

TOPÇU ER İZZETTİN ALKAN – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Gittik, 18 gün öyle bir şey savaş gördük. Sonra emir geldi, savaş ertelendi diye... Üç aya kadar ertelendi. Tabii sevindik yani. Mütareke imzalandı, bir daha harp görmedik."

PIYADE ER EBUBEKİR ÖZCAN – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Şimdi oraya evvel bizim birinci kafilere gitti. Yani dördüncü kafileden birinci kafilere gidenler harbe girdi. İkinci ve üçüncü kafilere gidenler harbe girmede. Şimdi harbe girdim dersem ben yalan söylemiş olacağım."

Ateşkes antlaşması fiili çatışmaları sona erdirmişti ama savaş hali hâlâ devam ediyordu. Hâlâ mevzi kazılıyor, düşman gözleniyor ve her an yeni bir çatışma bekleniyordu. Bu bekleyiş zaman zaman sınırları yıpratıyordu.

PIYADE ATEĞMEN NİHAT ÖZKAN – 4. KORE TÜRK TUGAYI

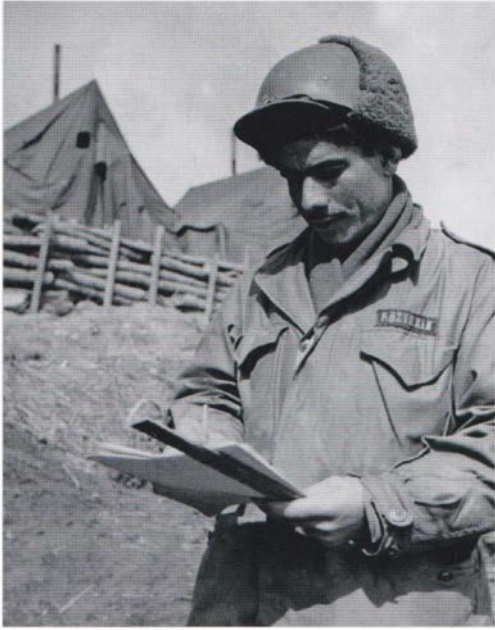
"Sonraki tarihlerde ateşin açılmasını dört gözle bekledik, o kadar sıkıntı çektik. Sıkıntı dediğim şu; geldiler gelecekler, vurdular vuracaklar, hazırlıklı değilsin. Savaş halinde biliyorsun karşında düşmanın var, tetiktesin, mevzidesin bekliyorsun. E burada yok, ateş kesilmiş

4. Tugay'ın askerlerinin bir kısmı ateşkes haberini gemideyken aldı.

Kore'de silahlar susmuştu ama cephede faaliyet devam ediyordu.

FEHMI ÖZTEKİN ARŞİVİ

Piyade Astsubay Çavuş Fehmi Öztek'in altı ay cephede kaldı.

ama sulh demek değil ateş kesmek. Her an için karşı taraftan bir taarruz gelebilirdi. Ateşkes iyiydi ama çok sıkıntı verdi bize.”

PIYADE ER ÖMER ÖZER – 4. KORE TÜRK TUGAYI

“Ateşe girmedik kardeşim, tarafsız bölgede birbirimizi kolladık yani. Ne onlarla çatışmamız oldu ne bir şey. Birbirimizi görüyorduk, yani zaten 4 km tarafsız bölge vardı, 2 kilometresi onlara aitti, 2 kilometresi bize aitti.”

ULAŞTIRMA ER MAHİR OTHAN – 4. KORE TÜRK TUGAYI

“Büyük bir sevinçle karşılandı. Savaş anı olduğu için her ne kadar ateşkes imzalanmış olsa da kesin mütareke yoktu.”

PIYADE ER HASAN CANKUŞ – 4. KORE TÜRK TUGAYI

“Biz mevzi yapıyorduk. Ateş kesildi diye biz meydanda kalmadık ki. Hep mevziler yaptık. Aynı cephede durduk da pek ateş olmadı ondan sonra.”

PIYADE ER ÖMER FARUK ÖZEN – 4. KORE TÜRK TUGAYI

“Tabii ateşkes oldu diye herkes yan gel yat Osman yapmadı. Herkes yani görevinin başında, ne olur ne olmaz. Ateşkes demek harp bitmiş demek değil ki, her an herhangi bir anlaşmazlıkta patlama olur. Herkes yine hazır mevzide, gözler ilerde.”

Türk askeri, Kore yarımadasındaki varlığını 1971 yılına kadar sürdürdü.

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

Türkiye ateşkes anlaşmasından sonra da Birleşmiş Milletler çatısı altında Kore'ye asker göndermeye devam etti. Kore'deki Türk askeri sayısı zamanla azaltıldı, 1960 yılında bir bölüğe, 1965 yılında bir mangaya düşürüldü. Yarımada sembolik olarak bulunan son manga da 1971 yılında geri çağırıldı.

Kore Savaşı, 'Soğuk Savaş' dönemindeki sıcak çatışmaların ilki olarak tarihe geçti. Üç yıl boyunca asker ve sivil 3 milyona yakın insanın yaşamını kaybettiği tahmin ediliyor. Aradan geçen 57 yıla rağmen 38. paraleldeki tampon bölge hâlâ iki halkı birbirinden ayırıyor.

CUMHURİYET GAZETESİ / ARŞİVİ

Kore'de şehit olan Fatsalı er Kazım Tezcan'ın arkadaşları mezarının başında.

Kore'ye gidenler vatanlarına uzak, ölüme yakındılar. Cephedeki her an bir havan ya da top mermisi sizi dağıtabilir, piyade kurşununa hedef olabilir veya mayına basıp parçalanabilir-diniz. Nitekim öyle de oldu.

Türk birlikleri, üç yıl süren savaş boyunca resmi rakamlara göre 721 askerini Kore topraklarında bıraktı. Kayıplar da göz önüne alındığında bu sayı daha da artıyor. Kore'de şehit olanlar kiminin evladı, kiminin kocası ya da kader arkadaşıydı.

PIYADE ÜSTÇAVUŞ MEHMET ŞEN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Üç arkadaş, canciğer beraber olduğum üç kişiyi ben orada kaybettim. Öyle bir hırsla kapılıyorsun ki, o anda senin hemen hareket etmen lazım. Bir şeyler yapman lazım, gitmen lazım. Kendine hakim olamıyorsun o zaman. İşte daha aklıselim, daha yaşlı olan ağabeyler ya da komutanlar seni tutmak istiyor."

ORDONAT ER NECDET AYIK – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Ben nöbet bekliyordum. Arkadaşım Hüseyin Atalı bölük komutanını bizim bölüğe getirdi. Benim yanıma geldi, muhabbet ediyoruz. Konuştuk, sonradan Hüseyin gitti. Aradan yarım saat ya da bir saat geçti başka bir arkadaş geldi 'Necdet! Hüseyin şehit düştü' dedi. Tabii ben buna inanmadım. Yakasını tuttum 'Ya ne biçim laf konuşuyorsun' dedim. 'Seni tugaydan çağırıyorlar; resimleri, eşyaları filan var. Sana teslim edecekler' dedi. Bazı ufak tefek eşyaları vardı. Ben de Zonguldaklıyım, getirdim ailesine teslim ettim."

MUHABERE ER FETHİ OKAY – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Vegas savaşında mevzi kazıyorduk. O sırada arkadaşımın başına mermi darbesi geldi, fırladı cephenin önüne düştü. Mevziden fırladığım gibi arkadaşımın yanına geldim, baktım yaşıyordu. Bana 'Fethi geleceğini biliyordum' dedi. Allah bana bir kuvvet verdi. O yoğun ateş altında, sırtladığım gibi, siperin içine beraber yuvarlandık. Komutanım 'O ölmüş demedim mi sana' dedi. 'Hayır komutanım' dedim, 'Son sözünü duymak dünyalara bedeldi.'"

PIYADE ONBAŞI HAYDAR DEMİRBİLEK – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Yanımda parçalandı adam, yanımda. 'Alın beni, alın beni' diyordu. Bitmişti adam, ne ayak kalmış, ne bel kalmış. Vegas'ta mahvolduk biz, üç gün taarruz ettiler bize."

PIYADE ER İLYA BANAGO – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Çok arkadaşım şehit oldu. Bir Cemal vardı Adanalı. 'Aslan İmrozlu, bir terhis olursak geleceğim İmroz'a' derdi. 'İnşallah sağ olursak buyurun gelin' derdim, ne diyeyim."

NECMETTİN ÖZCELİK ARŞİVİ

PİYADE KIDEMLİ BAŞÇAVUŞ MİTHAT AKGÜN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Şehit olan iki arkadaşım oldu. Birisi Dursun Ali Bilgi, diğeri Kerim Şen. Gece konuştuk, ertesi gün şehit haberini aldık. Devre arkadaşlarım 45'li astsubaylar yani. Ağır makineli tüfeğin birine takviyeye gitmişlerdi. Mermi düşmüş, iki arkadaşım şehit olmuş"

**Kore'ye giden 721
Türk askeri vatan
topraklarını bir daha
göremedi.**

İSTİHKAM ER ZEKİ BAŞESKİOĞLU – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Biz şarkı isterdik, şarkı söylerlerdi Türkiye'de. Arkadaşım dedi ki 'Yazıversene bana, gitti de gelmeyiverdi' diye. O şarkıyı yazdık, o şarkıdan birkaç gün sonra öldü. Mevzi-deydik, mermi geldi. Bana bir şey olmadı, ona oldu."

MUHABERE ER AHMET DÜZYOL – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Fahrettin Topçu diye bir arkadaşım vardı. Bana derdi ki 'İzmir'e gittiğimiz zaman ilk işim anneme kuru fasulye pişirtmek'. Maalesef kucağımda şehit oldu. İbrahim vardı, yine arkadaşım. Sol bacağı koptu, sedyede yatıyordu. 'Ne ağlıyorsun ulan, yak bir sigara da ver ağzıma' dedi. Çıkarttım bir sigara yaktım verdim, o anda gitti."

Arkadaşları şehit olmuştu ama savaş devam ediyordu. Acılarını içlerine gömdüler ve muharebeye devam ettiler. Hemen her gün yeni şehit haberi geliyor, acılara yenileri ekleniyordu.

İSTİHKAM ER HALİL AKŞİT – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Biz zaten ölüyoruz diye gittik, Türkiye'ye döneceğimiz hiç aklımıza gelmiyor. Zaten biz ölü gittik ya, ha bugün gideriz, ha yarın gideriz. Çünkü arkadaşlar ölüyor. Başıyor, cankurtaran kurtaramıyor. Adam orada can veriyor, onun yanına varamıyorsun."

PİYADE ER SİDDİK KANŞIRAY – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Sabahtan kalkardık biz, biraz sonra ölürüz, bir saat sonra ölürüz, yarım saat sonra ölürüz. Eceli gelmeyen kalırdı, eceli gelen hemen giderdi. Vallahi böyle cenazeye basıp geçiyorduk. Sağ olanları kurtardıysak geri götürüyorduk, kurtarmadıysak öyle kalıyordu, gavurlar öldürüyordu."

PİYADE YÜZBAŞI İZZETTİN OLÇUN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Mevziye giren bir asker karşıda düşman askeri görmüşse onu yok etmekten başka

kurtuluş yolu yok. Aksi takdirde o seni yok edecek. Şimdi 'Eyvah askerim gitti' demenin bir yararı yok. En yakınınız dahi yaralansa kader diyeceksin. Vazifeye devam edecek-sin. Ana fikir buydu."

PIYADE ER ZÜBEYİR AYAZ – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Öyle bir mevzinin içerisine girmişiz ki, havan mermisi üstümüze yağıyor. Üsteğmen telefon etti 'Gidin hele 4. ağır makineliye bir bakın, şehitler kaç tanedir?' dedi. Ben gittim baktım kuzu gibi serilmişler oraya. Allah rahmet eylesin, birisi Mehmet Kurt diye çavuş vardı Antepli, birisi de Niğdeli Hamza Çevik. İkisi şehittir, ötekiler de parça parça olmuşlar. Yedi kişiden bir nişancı kalmış ayakta."

Şehit haberleri askerlerin ruh halini derinden etkiliyordu. Ölümün kin ve intikam duygularını da beraberinde getiriyordu.

PIYADE ER MUSTAFA MERSİN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"En kıymetli arkadaşın yanında vuruluyor, sen Çinlilerin hepsini bir canavar şeklinde görüyorsun. O arkadaşın kinini sarıyorsun sırtına, öldüren Çinli yok onların arasında ama sen gördüğün Çinliye o öldürmüş gözüyle bakıyorsun. Sende ruh geriye kalıyor, ruh parçalanıyor."

PIYADE ER NİYAZİ KELİK – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Yakup diye bir arkadaşım vardı 'Cepheye ilk gireceğim gün şehit olacağıma inanıyorum' derdi. Hakikaten de cepheye ilk girdiğimiz gece şehit oldu bu çocuk. Tepkisiz topun başında namlunun arkasından gelen alevle yandı arkadaşımız. Sevdiğin arkadaşlarını kaybetmek insana üzüntü verdiği gibi kendimizi savaşa karşı daha tahrik edici hallerde buluyorduk."

Kore'de hayatını kaybeden Türk askerleri Pusan'daki şehitlikte yatıyor. Ancak cenazesi bulunamayan askerler de var. Savaş alanlarının büyük bölümü bugün Kuzey Kore sınırları içerisinde ve o topraklardaki meçhul mezarlardan bazıları Türk askerlerine ait.

PIYADE ÜSTEĞMEN NURETTİN ERSOY – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Şehit olanlar diğer arkadaşları tarafından çekilerek getiriliyor, sırtlanarak, omuzda yahut kucakta... Neyse onlar hemen helikopterle Pusan'a şehitliğe gönderiliyor. Onların malum torbaları var tabii. Ben onları çok gördüm. Göre göre artık kanıksamıştım."

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ SABAHATTİN ERGÜL – 1. KORE TÜRK TUGAYI

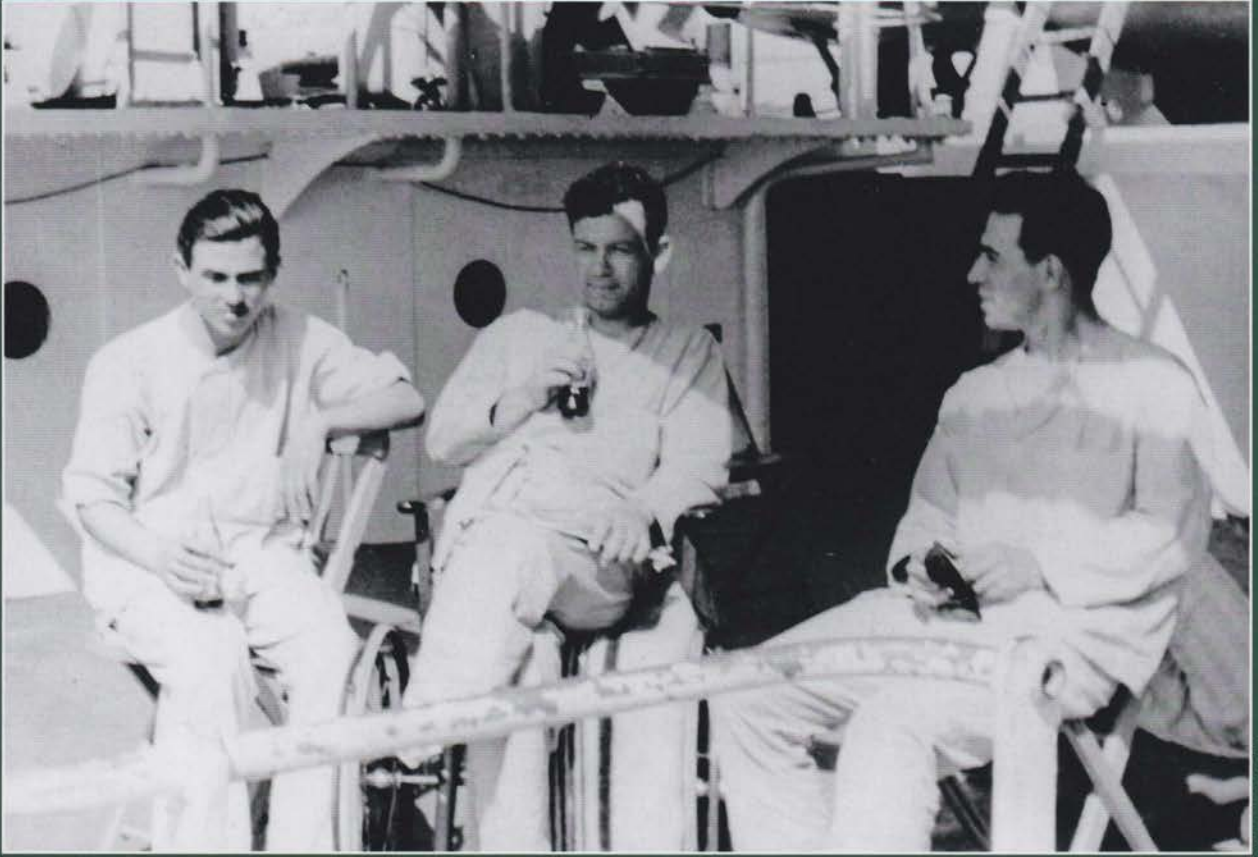
"Yavrum şehitleri öperek gömdük. Nurlanıyor hakikaten o arkasındaki tayın, peksimet neyse kana bulanıyor, bembeyaz yavrum. İçinden, kalbinden bir şey kopuyor; ağlayamıyorsun, doluyorsun, yaş akıyor ama hüngür hüngür boşalamıyorsun. Hepsi evlat, düşün benim yaşıım 22-23 o günlerde, diğerleri 20 yaşında."

Pusan'daki Türk Şehitliği'nde
462 Türk askerinin mezarı bulunuyor.

AHMET ÜLÇER ARŞİVİ

Kore'de sol ayağını kaybeden Yüzbaşı Şinasi Sükan (ortada) ve Vegas'ta ağır yaralanan Teğmen Ahmet Ülçer (sağda) Jutlandia hastane gemisinde.

Üç yıl süren savaşta 2147 Türk askeri girdikleri muharebelerde yaralandı. Kore’de yaralananlar önce tabur sargı yerlerinde ilk tedaviyi görüyorlar, daha sonra sıhhiye bölümü tedavi merkezine götürülüyorlardı.

TABİP ÜSTEĞMEN İLHAN KAVUNOĞLU – 3. KORE TÜRK TUGAYI

“Sıhhiye bunkerı yoktu, çadırı vardı. Çadıra koydular beni. Üçe bölünmüş büyük çadır. Orta yeri hasta muayene, yaralı bakma yeri. Bir tarafta subaylar, bir tarafta erler. Şunu da söyleyeyim, dört tane astsubay var sağlık teknisyeni. İki doktor oluyor ve on tane de er, silahsız.”

Durumu ağır olan yaralılar Japonya’daki hastanelere sevk ediliyordu. Yaralılardan bir kısmı bu hastanelerde tedavi edilip tekrar cephenin yolunu tuttu, vazife göremeyecek durumda olanlarsa memleketeye gönderildi. Kore gazilerinin çoğu hâlâ 60 yıl önceki yaraların izlerini taşıyor. Savaşta uzuvlarını kaybedenler, şarapnel parçalarına hedef olanlar için bu yaralar sıcaklığını koruyor.

Tunceli’den iki arkadaş Ali Aşkın ve Veli Gündüz, Kore’ye gitmeden önce Çaldıran’da birlikte askerlik yapıyorlardı. Kore’ye ilk kafilede beraber gittiler, birkaç ay arayla yaralandılar. Japonya’da hastanede buluştular.

3. Kore Türk Tugayı
doktorlarından
Üsteğmen İlhan
Kavunoğlu

İLHAN KAVUNOĞLU ARŞİVİ

PIYADE ER ALİ AŞKIN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Ateş ederken birden kolum tetikten düştü. Sıcakken bir şey hissetmiyorsun, fakat soğuyunca hissediyorsun. Oradan bizi geriye aldılar, Pusan'a getirdiler. Pusan'da felç olanlar var, çift bacağı olmayan var, ne bileyim yani Allah göstermesin bir arkadaşım vardı; bir havan değmişti, arkadan çıkmıştı. Orada üç dört gün kaldık, sonra bizi Japonya'ya götürdüler. Bizim hastanenin yanında ek bir bina vardı, bir baktım ki benim bu kirvem pencerenin önünde. Öyle sevindim ki."

PIYADE ER VELİ GÜNDÜZ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"İkinci ayın dördünde ben yara aldım. Aynı burası gibi bir dağ, dokuz tane mevzi var. Bombalarla o mevzileri tahrip ettik, son bir mevzi var. Bomba burada patladı. 7-8 parça arkadaşın karnına geldi. Ben farkında değilim yara aldığımın, bir baktım çizmem kanla doluyor taşıyor. Bu bir tane yara değil, sekiz tane, dokuz tane yara vardı yani. Tedaviyi Japonya'da gördüm."

Çanakkale'nin Bayramiç ilçesinden Recep Aykut, ikinci kafiyle birlikte gittiği Kore'de yaralandı. Vücudunda kalan parçalar sinirlerini harap ettiğinden bugün sıcak hissetmiyor, üşüdükçe sobaya yapışıyor. Bu nedenle mecbur kalmadıkça evinde soba yakılmıyor.

PIYADE ER RECEP AYKUT – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Sol kolum böyle arkama ters dönüverdi. Osaka'ya götürdüler, ameliyat oldum orada. Ne kadar yattım bilmiyorum. Oradan çıktım, beni yine birliğe gönderdiler. Bir ağrım, acım yoktu ama yurda döndüğüm zaman bu iş bindirdi. Bu ağrı, sızı başladı. Balıkesir'e gittim, asker hastanesine. 'Damar arasında parçalar kalmış. Gavur bunların alınacağını almış, alınmayacağı kalmış' dediler. 53 senesinden beri benim de yaşamam böyle."

Manısalı Duran Özkan, ilk kafilenin muharebede yaralanan 916 askerinden biriydi. Ayağından vurulan Duran Özkan, Japonya'da hastanede birkaç ay kaldıktan sonra Türkiye'ye gönderildi.

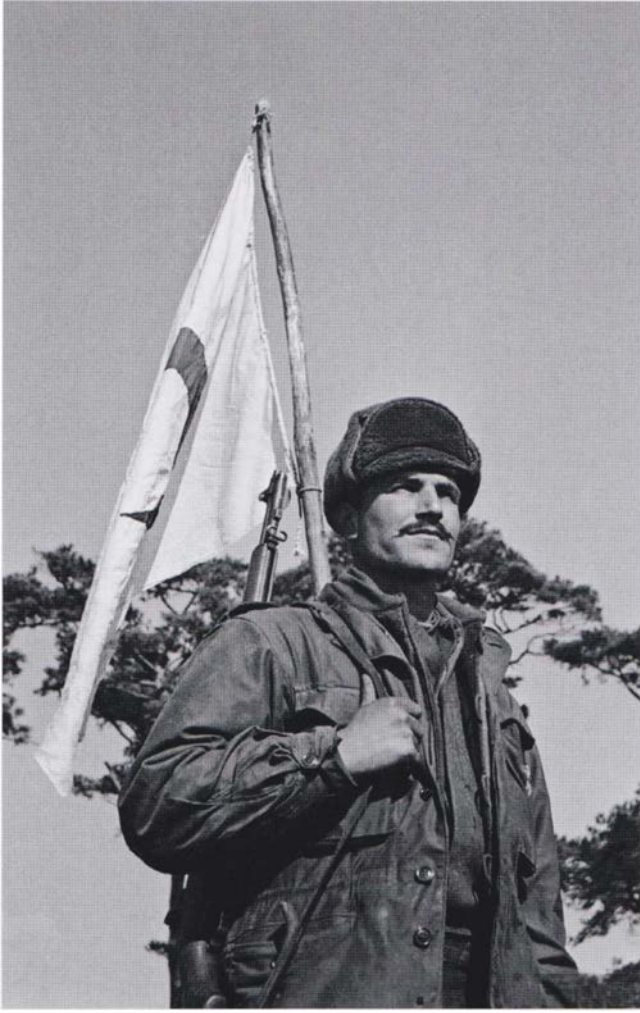
PIYADE ER DURAN ÖZKAN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Hücuma kalkmıştık. O çemberden sonra hücuma kalkmıştık. Tabii gözetliyormuş düşman, bir tarattırırverdi beni, ayağımdan vuruldum. Daha evvel de vurulmuştum ama

Yüzünden yara alan bir asker tabur sarğı yerinde tedavi ediliyor.

NEOMETİN ÖZCELİK ARŞİVİ

Yaralılar önce tabur sargı yerlerine, daha sonra tugay sıhhiye bölüğüne getiriliyordu.

onlar hafif sıyrıldı. Bu ayağım kırılıverince düştüm oraya. Hava soğuktu, çatır çatır ayaz var. Bir de kan kaybediyorum, boyuna akıyor kan. Donup ölecektim, bereket helikopterler yaralı topluyor. Gelip beni aldılar. O helikopterin içinde sıcaklık veren bir şeye yatırdılar böyle beni. Çadır hastaneye var cephe gerisinde, orada indirdiler. Orada bir gün tedavi ettiler, sonra Japonya'ya gönderdiler."

Türk birliği, Kunuri'den sonra en çok zayıyatını Vegas muharebelerinde vermişti. İzmirli Mustafa Gölcük ve İrfan Uçkunoğlu da Vegas muharebe ileri karakolunda yaralananlar arasındaydı.

PIYADE ER MUSTAFA GÖLCÜK – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Vegas'ta yaralandım ben. Makineli tüfek kurşunu geldi. Çelik gömlek olmasa ölmüştüm. Ateş kesildikten sonra kolumu böyle tuttum, korktum gittim arkadaşları buldum. Onlar beni aşağı sargı yerine götürdüler. Oradan indirdiler beni Amerikan hastanesine getirdiler. Orada yattık tedavi olduk. Cepheye hiç girmedim, gayrı ben geride durdum."

TOPÇU ER İRFAN UÇKUNOĞLU – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Ateşin içinde kaldık orada. Vegas'ta mevzi-deydik, havan mermisi düştü. Mevzi altında kaldım, yaralandım. Çok tedavi gördüm, çok sıkıntı çektim. Allaha çok şükür buna da."

Kore'deki muharebeler ilk yılın ardından mevzi harbine döndükten sonra Çinliler özellikle havan ateşleriyle etkili olmuşlardı. Çok sayıda Türk askeri havan mermilerinden kendilerini kurtaramamışlardı.

PIYADE ER MERA ÜNVEREN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Düşman tarafından atılan bir havan mermisiyle kolumdan ve bacağımdan yara aldım. Yanımda İzmir'in Ödemiş kazasından Çavuş Abdullah Atacan vardı, onun kolu bacağı tamamen yok oldu, ağır yaralı olarak hastaneye gönderildi. Ben de hastanede 25 gün tedavi gördükten sonra bölüğüme döndüm."

PIYADE ÇAVUŞ MÜSLİM AYDIN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Kumkale'de çok savaştık. Üç ay biz orayı sökemedik. Sekiz tane arkadaşım yaralandı. Ben de çok yara aldım. Bak burada var, kafamda var, elimde, bacaklarımda var. Havan topları üstümüze düştü. Mehmet Kurt ve Mehmet Gün (Akgün) vardı Gaziantepi. Onlar şehit düştüler. Beni uçakla Tokyo'ya götürdüler. 1-2 ay kaldım, sonra iyileştim ve birliğime geri döndüm."

III. T.b. run kurulan bu güne kadar yaralı belde göstericetel.

Bölge	Yaralı Adedi	Halen Bl. de	Bl. ge gelmemiş
16. Bl.	22	13	9
9. Bl.	63	17	46
10. Bl.	50	12	38
11. Bl.	40	8	32
12. Bl.	14	1	13
Toplam	189	50	125

10. Eylül 951 gününe kadar

III. T.b. Shh. T.K.K.
T.b. Yzb.
Cemalettin Tanrıöver
S. A. T.

Savaşın birinci yılında
3. Tabur'un yaralı
listesi.

CEMALETTİN TANRIÖVER ARŞİVİ

MUHABERE ER AHMET DÜZYOL – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Şarapnel parçası, yani havan mermisinin parçaları göğsüme geldi, kaydırıldı çelik yelek, çenemi aldı. Bakın benim burada çenemde dikişler var. Gittim Pusan'a hastaneye, orada tedavi ettiler, diktiler, geri tekrar cepheye girdim."

Muharebede yaralanmanın birçok şekli vardı. Her an bir bubi tuzağına takılmak ya da serseri bir kurşuna hedef olmak mümkündü.

PIYADE ONBAŞI SELAHATTİN KARAKAŞ – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Gündüz nöbetçi idim. Şiddetli kar yağıyordu. Tepeye çıkarken ayağımın altında bir şey patladı, 20-25 metre dereye yuvarlandım. Hemen geldiler, ayağımdaki botu çıkarmadılar, yardılar. Bir baktılar ayağımın altı kömür gibi kararmış. Hemen revire, ondan sonra da Japonya'ya gönderdiler. Doktorlar baktı ayağıma 'Tedavisi geçmiş' dediler. İki ay Tokyo'da yattım. Her gün iğne, fizik tedavi derken ayağımı bir derece basabildim. Şimdi hâlâ o ayağımın iki parmağı şöyle kıvrık, sakattır."

PIYADE ER KAMİL CÖMERTLER – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Nereden gelmişse kurşun, bilmiyorum. Ayağıma kurşun girmiş potinden... Hiç hissetmemişim tabii o anda. Soğukluk geçti, ayağıma bir baktım potin kanla dolmuş. Hemen çıkarttım, sipere aldım kendimi. Üzerimizde Amerikan harp paketleri var. Onları çıkarttım, güzelce sardım. O kanı durdurduk, böyle idare ettik."

Savaşta yaralananlar vardı, bir de yaralıları taşıyanlar. Sedyelerde, sırtlarında, kucaklarında taşıdılar onları. Şimdi de izlerini taşıyorlar.

CEMALETTİN TANRIÖVER ARŞİVİ

Savaş koşullarında cephede ameliyat.

TOPÇU ER HASAN KULLUK

1. KORE TÜRK TUGAYI

"Nihat Üsteğmenim vardı, yaralandı, sırtımda taşıdım. Tokyo'ya hastaneye gönderdiler, orada vefat etti. Onun verdiği bir okul arması; silahlı kuvvetler okul arması. Hâlâ cebimde taşıyım, hep cebimde."

TABİP ÜSTEĞMEN İLHAN KAVUNOĞLU

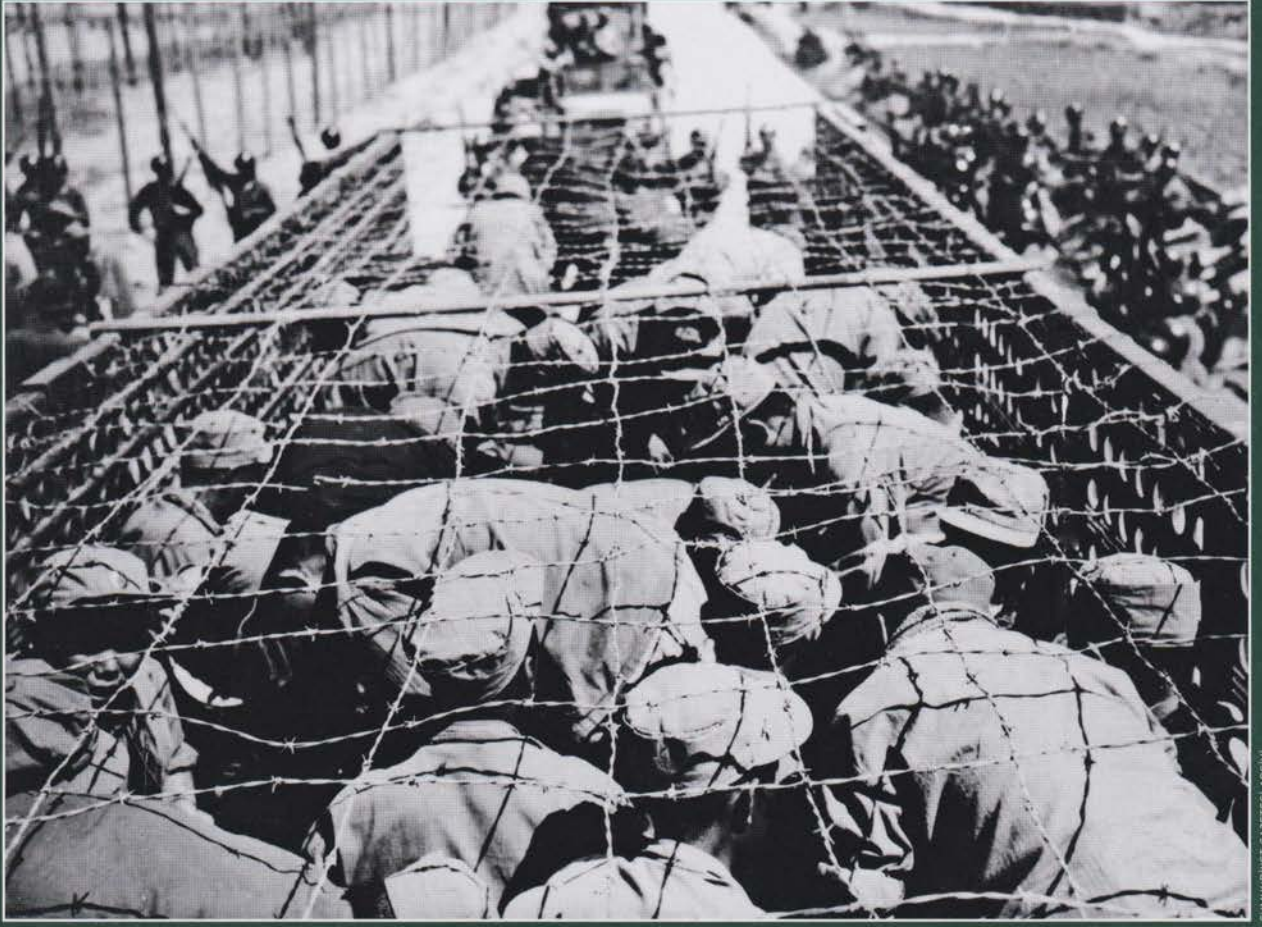
3. KORE TÜRK TUGAYI

"Bir de benim Selahattin Onbaşı vardı, Bursalı. Çok kahraman bir çocuktü. Esas muharebe hattında görev esnasında şehit oldu. Yani siper savaşı dahi olsa, ilerisi gerisi yok, sıhhiyesi de şehit olur piyadesi de şehit olur. Zannederler ki sağ-lık sınıfı gayrı muhariptir sözde, tamamen yanlış."

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

General Tahsin Yazıcı'nın hastanede tedavi gören Türk yaralıları ziyareti.

Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin Inchon çıkarması sonucu yakalanarak kafese konan Kuzey Kore askerleri.

Düşman tarafından kuşatılmıştı ve zaman geçtikçe çember daralıyordu. Bir kayanın dibine çökmüştü, yaralıydı. Etraftaki silah sesleri de azalmıştı. Ansızın Çinlileri karşısında buluverdi. Artık sadece iki seçeneği vardı; ya son bir gayretle silahına davranıp ölümü göze alacak ya da teslim olup hayatta kalmayı seçecekti. Yarasının verdiği acıdan mı, içine düştüğü kararsızlıktan mı bilinmez tüfeğine davranmakta geç kalmıştı. Çaresizlikle gözlerini kapadı.

Kore'de savaşan Türk askerleri arasında ölüme yürüyenler olduğu gibi, çoğu yaralı olmak üzere Çinlilere esir düşenler de oldu. Hem savaş sırasında hem de savaştan sonra vefasızlıktan en çok nasibini alanlar da onlardı. Tarih sadece kahramanları, kahramanlıkları yazıyordu, esir olanlar yalnızca kayıtlara geçen rakamdan ibaretti. Vatanlarından uzakta dövüşmüşler, bir şekilde esir düşmüşler ve kaderlerine terk edilmişlerdi.

Esaret; dünyanın tüm ordularında hoş karşılanmayan bir olguydu. Türk ordu geleneğindeyse bir asker asla teslim olmamalıydı. Esir düşmek zayıflığın ve aczin göstergesiydi. Halbuki savaşta şehit olmak, yaralanmak ne kadar olağansa esaret de o kadar savaşın gerçeği idi. Çanakkale'de, Sarıkamış'ta, Galiçya'da, Gazze'de binlerce Türk askerinin esir düşmesi hafızalardan silinip gitmişti. O günlerden miras kalan "Şehit ol, esir olma" söylemiydi. Kore Türk Tugayı askerleri, esarete karşı ilk emri daha Kore topraklarına ayak basmadan almıştı.

ALBAY CELAL DORA - 241. PIYADE ALAYI KOMUTANI

"Hiçbir surette esir olmak zilletini kabul etmeyiniz, canınızı severek 'belki öldürmezler' diye ümitlenmeyiniz. Silahsız, eli kolu bağlı ve hiçbir taraftan yardım göremeyecek olan bir insanın işkenceyle öldürülmesi veya ölüme mahkum edilecek tarzda ağır işlerde çalıştırılmasının ölümden çok beter olduğunu bilmelisiniz. Esir olmaksızın ölmeyi seve seve tercih etmelisiniz. Şayet ben de ihtiyarım haricinde ağır yaralanarak kendimi bilmez halde esir olmak bedbahtlığına maruz kalırsam, bana en yakın arkadaşımın hatta elinde silahı yoksa bile bir taşla kafamı ezerek beni öldürürse kanımı anasının sütü gibi helal ederim."

Kore Savaşı'nda Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin esir düşen ve mübadeleyle iade edilen askerlerinin sayısı 12.763 olarak kayıtlara geçti. Genelkurmay Başkanlığı verilerinde Türk savaş esiri sayısı 234, bazı Amerikan kaynaklarındaysa 243 olarak gösteriliyor. O günlerin gazete haberlerindeki iade edilen esirlerin listesi incelendiğinde, bu sayının altısı subay olmak üzere 248 olduğu anlaşılıyor. Hangi veri olursa olsun, bu sayılar esareten vatana kavuşabilenleri gösteriyor. Bugün geriye bakıldığında, elde kesin bilgiler olmamakla birlikte, esarete ölen veya öldürülen ve geri dönmeyi reddeden esirlerin varlığı da söz konusu.

Kore Türk Tugayı ilk çatışmaya 27 Kasım 1950'de Kunuri yakınlarındaki Karillyong'da girmişti. İleriye çıkartılan keşif kıtası baskın yemişi, ilk esirler de burada verilmişti.

TUĞGENERAL TAHSİN YAZICI – 1. KORE TÜRK TUGAYI KOMUTANI

"Çekilmeyi izzet-i nefislerine yediremeyen harp darp görmemiş genç subaylar kuvvetleri tükeninceye kadar çarpışmışlar, bir kısmı şehit ve yaralı, bir kısmı da esir düşmüştür."

İzmir'in Ödemiş ilçesi Dolaylar köyünden Süleyman Irmak da ilk esir düşenler arasındaydı. İstihkam bölümünde görev yapan Süleyman Irmak, çatışmada yaralanıp esir düşmüştü.

İSTİHKAM ER SÜLEYMAN IRMAK – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Birden hepsi beraber 'Kıpırdama, tüfeğini at' dediler. İşaret ediyorlar, neyse tüfeği attık. Kasatura var elimde, o şuurla tabii aklımıza gelmiyor 'Kasaturayı at' diyorlar. Onu da attık. 'Ellerini kaldır' dediler, kaldırdık. Karıştırdılar, 1-2 Amerikan doları vardı, onları da aldılar. Ondan sonra onların bir alayına götürdüler bizi. Çözdüler, sargı bezi getirdiler, geldiler sarıverdiler."

Kunuri muharebelerinde üç gün boyunca düşman çemberinde kalan bazı askerler geri çekilmeyi başaramayarak teslim olmuşlardı. Esir düşen bu askerler 33 ay boyunca düşman elinde tutsak kalacaklardı.

Kore Türk Tugayı, Kunuri'den sonra en çok savaş esirini, Çinli ve Kuzey Korelilerin 22 Nisan 1951'de başlattıkları ilkbahar taarruzunda verdi. Bu muharebeler sırasında 9. Bölük Komutanı Yüzbaşı Hamit Yüksel ve 2. Bölük Komutanı Yüzbaşı İhsan Serin başta olmak üzere, çoğunluğu ağır yaralı olarak 105 asker esir düştü.

PIYADE ER ALİ AŞKIN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Bizim arkadaşlardan çok esir gitti. Bir tane Hozatlı bildiğim, bir tane de Şair Varışlı, bizim dedeydi, Karakoçanlıydı. 2-3 sene kaldı orada. Amerikalılardan İngilizceyi fevkalade öğrenmişti."

Çinliler ve Kuzey Koreliler, esir aldıkları BM askerlerinin öncelikle ellerini arkalarından tellerle bağlıyor, sonra da kuzeye, Yalu Nehri yakınlarındaki kampa doğru yürütüyorlardı. Esirler, dondurucu soğukta aç, susuz bir şekilde günlerce süren bu yürüyüşe 'Ölüm yürüyüşü' adını takmışlardı. Yakalandıkları bölgeye göre değişen mesafe zaman zaman 350 kilometreyi buluyordu. Çoğu yaralı olan esirlerden intikal sırasında ölenler, öldürülenler veya ölüme terk edilenler olduğu biliniyor.

Çinlilere esir düşen askerler uzun yürüyüşler sırasında çok fazla zayıf verdi (solda), Türk esirlerin tutuldukları Pyoktong'daki 5 no'lu kamp (altta).

Çinliler esir kamplarında müttefik askerlerine karşı yoğun propaganda faaliyeti yürütüyordu.

Kuzey Koreliler savaşın başlarında esir kampı kurmadılar ve ele geçirdikleri askerleri geçici toplama bölgelerinde tuttular. Asıl kamplarsa 1951 sonlarında Yalu Nehri civarında ve kısmen de Mançurya sınırında oluşturuldu. Amerikan Savunma Bakanlığı'nın belirlemesine göre Kuzey Kore'de savaş esirleri için altı kamp yeri, yedi tane de geçici kamp kurulmuştu. Esir düşen Birleşmiş Milletler askerleri, Kasım 1950 ile Ocak 1951 arasında bu geçici kamplarda kaldılar, açlıktan ve bakımsızlıktan yüzlerce asker hayatını kaybetti.

Kunuri'de esir düşen Türk askerleri de bir süre bu geçici kamplardan biri olan "Death Valley" yani "Ölüm Vadisi"nde kaldılar. Türk savaş esirlerinin geçici olarak tutuldukları bir diğer kamp da "Soğuk Kamp" olarak tanımlanan yeri.

İSTİHKAM ER SÜLEYMAN IRMAK – 1. KORE

TÜRK TUGAYI

"2-3 günlük açız. Bizi aldılar Soğuk Kamp'a götürdüler. Böyle bir derenin içinde çok kötü bir yerdi. Orada bir ay durduk. Güneş falan görmedik desek olur yani. Amerikalıların çoğu öldü orada pislikten ve bakımsızlıktan. Biz de kötü durumdaydık. Bir ay daha kalsaydık hepimiz ölecektik."

Kampların kontrolü 1951 Ekimi'ne kadar Kuzey Koreliler tarafından yapıldı ve bu dönemde esirler çok büyük zorluklar yaşadılar. Açlıktan, tıbbi bakım eksikliğinden yüzde kırklara varan oranda ölümler meydana geldi. Kampların denetimi daha sonra Çinlilere geçti, şartlar nispeten iyileşti.

Türk savaş esirleri, Pyoktong'daki 5 numaralı kampta tutuluyorlardı. 1951'in Ocak ayında açılan bu kamp Yalu Nehri kıyısındaydı ve savaş sonuna kadar açık kalmıştı. Türk savaş esirleri bu kampa getirildikten üç ay sonra rütbeliler özel bir bölüme alındılar ve esir değişiminden bir ay öncesine kadar diğer grupla görüştürülmediler.

"Ali Üsteğmen komando subayıydı, arazide nasıl hayatta kalılabileceğinin tekniğini biliyordu. Bunlar esir düştükten sonra kendisinin subay olduğunu saklamış. Subaylara ve erlere Çinliler değişik muamele yapmışlar esaret hayatında. Askerlere 'Bana subay muamelesi yapmayın' demesine rağmen asker alışmış o disipline, o saygıya alışmış. Bu Çinlilerin dikkatini çekmiş. 'Yenecek bir şey buluyorlar. Herkes bana getirip yediriyor sanki aç kalacakmışım gibi' diyor. Çinliler sorguya çekmişler, pislik çukuruna sokmuşlar. Bu eziyeti yaptıktan sonra subay olduğunu öğrenmişler ve esaretten dönünceye kadar subayların grubuna sokmamışlar."

Pyoktong'daki 5 numaralı esir kampında barınma şartları önceki kamplara göre daha iyiydi. Esirler ısınabiliyor, giyecek bulabiliyor, istihkak az da olsa beslenebiliyorlardı. Kuzey Kore ve Çin askerleri de esirlerle aynı tür yemekleri yiyorlardı. Çinlilerin sınırlı verdikleri yemeklere bir türlü alışamayan Amerikalılar, kamplarda çok zayıf verdiler. Esaretten dönemeyen Amerikan askerlerinin oranı yüzde 40'ları buluyordu. Esir ölümlerindeki en önemli nedenlerden biri de sağlık koşullarının çok kötü olmasıydı. Kamplarda dizanteri ve tüberküloz yaygındı. Türk esirlerinde daha çok tüberküloz vakası görülüyordu. Bunun yanı sıra, yıkanma problemi nedeniyle esirler arasında, özellikle kış aylarında, bitlenme vakaları da artmıştı. Gerekli tıbbi bakım yapılamaması nedeniyle ölen esirlerin sayısı binlerle ifade ediliyordu.

Savaş esirleri, kamplarda defin işleri, odun kesme gibi işlerde çalıştırılıyordu. Kampların denetimi Kuzey Korelilerden Çinlilere geçtikten sonra kötü muamele oldukça azalmıştı. Çinliler yalnızca kaçmaya teşebbüs edenlerle itaatsiz davrananları cezalandırıyorlardı.

"Attılar bu kadar suyun içine. Yatsı oldu, çıkarmadılar. 'Gebertirseniz gebertin' dedim, bir tepik vurdum, hepsi dağıldı. İki tane Çinli emir erleri vardı. Bir yumruk çıkarttım, tepelendi gitti. 'Zaten öldük. Öldürürseniz öldürün' dedim. Askerler etrafımı sardı, elimi kolumu bağladılar, komutanın yanına götürdüler. Dört tokat attı ama gözlerimde şimşek çakıyor. Tabancayı çıkarttı, yakamdan tuttu. 'Cenabı Allah'ım sen kurtar yarabbim elinden' diyorum. O bıraktı, tekrar biri daha geçti, o da dört tokat attı."

Kalıcı esir kamplarında Çinliler propaganda çalışmaları yapmayı ihmal etmediler. Komünizmin faziletlerini anlatıyorlar, rejim doktrinini esirlerin kafalarına sokmaya çalışıyorlardı. Uygulanan propaganda ve beyin yıkama metotları kısmen sonuç verdi. 21 Amerikalı savaş sonrası ülkelere dönmeyi reddetti, dönenlerden bazıları da ileriki yıllarda Amerika aleyhine casusluk yapmakla suçlandı. Türk savaş esirleriye, ağır şartlara rağmen, propagandadan etkilenmediler ve işbirliğine asla yanaşmadılar.

Madalyonun bir de öbür yüzü vardı. Birleşmiş Milletler kuvvetleri savaş boyunca 70 binden fazla Kuzey Koreli ve Çinliyi esir aldılar. Esirler Koje-do adasındaki kampta tutuluyorlardı. Bakım ve iae durumu Çinlilerin kamplarına nazaran daha iyiydi.

"Bir gün yaralı bir Çin erini tabur komuta mevzine getirdiler. Yanına gittim; sedyenin üzerinde vücudu delik deşik olmuş, kendi harp paketiyle sarmış. Sevdim yanağını okşadım, 'Çap çap sir' diyor. Yemek yok, mevzide yemek sırası değil. Bir çikolata vardı, verdim ona. Hemen açtı büyük bir iştahla yedi. Zavallı delik deşik olmuş böyle. Geriye sevk ettiler sonra yaralı olarak."

CUMHURİYET GAZETESİ ARŞİVİ

Türk askerleri, esir aldıkları Korelileri sorgulamaya götürüyor.

PIYADE ER KAMİL CÖMERTLER

4. KORE TÜRK TUGAYI

"Arkadaşlarımla bir Koreliyi teslim almıştık. Onu birliğe teslim ettik, sonra gayrı ne yaptılar bilmiyorum. Müslümanlık var, merhamet var bizde, yani onlar gibi değiliz. Onlar öyle feci ki esiri aldığı vakit ne anlatsam sana yalan gelir, felaket yapıyorlar yani."

Üç yıl süren Kore Savaşı esirler açısından oldukça zor geçmişti. Taraflar 1953 yılının Nisan ayında hasta ve yaralı esirlerin değişimi için anlaşmaya vardı ve ilk değişim 20 Nisan 1953'te yapıldı. İlk esir kafilesindekiler çok zayıf düşmüşlerdi ve çoğunluğu sedyelerle, koltuk değnekleriyle gelmişlerdi. İade edilen bu ilk kafilede 15 kadar da Türk savaş esiri vardı.

Hasta ve yaralı esirlerin değişiminden sonra her iki tarafta da ateşkes beklentisi arttı, ama çatışmalar üç ay daha devam etti. En sonunda 27 Temmuz 1953'te ateşkes imzalanabildi. Yapılan anlaşmada esirlerin 60 gün içerisinde iade edilmesi kararlaştırıldı. Esir değişimi 5 Ağustos 1953'te başladı. İlk iade edilenler arasında 23 Türk de vardı. Esir değişimi 6 Eylül'e kadar devam etti. Bu tarihe kadar 3597 Amerikalı, 946 İngiliz, 30 Kanadalı, 22 Kolombiyalı, 40 Filipinli, 12 Fransız, 2 Yunan, 1 Japon, 7 Güney Afrikalı, 7850 Güney Koreli, 233 Türk harp esiri serbest bırakıldı. Buna karşılık Birleşmiş Milletler ordusu da toplam 75.799 Kuzey Koreli ve Çinli esiri iade etti.

PIYADE ATEĞMEN NİHAT ÖZKAN – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Birleşmiş Milletler'in aldığı esirler kuzeye gitmiyordu fakat bizimkiler oradan geliyor. Çünkü buradakiler çok rahattı. Hepsini yemiş, içmiş, rahat. Öbür taraftan gelenleri görenler anlatıyordu, bir deri bir kemik halindelermiş."

İade edilen Türk savaş esirleri, Panmunjom'daki Hürriyet Köyü'nde yapılan ilk muayenelerinin ardından Japonya'ya gönderildiler. 16 Eylül'e kadar yurda dönecekleri gemiyi bekleyen Türk esirlerden sağlıklı olanlar, değiştirilen ilk asker kafilesiyle birlikte Türkiye'ye dönerken; sağlık durumu kötü olanların dönüşü Japonya'da yapılan tedavilerinin ardından gerçekleştirildi. 26 Ağustos'ta Tokyo'dan yola çıkan 179 esirin bulunduğu ilk kafile 29 Eylül'de Sirkeci Limanı'na vardı, askerler için karşılama töreni düzenlendi.

İSTİHKAM ER SÜLEYMAN IRMAK – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Buraya geldik gayrı, Sirkeci'de indik. Ailem öldü biliyordu. Babamı çağırıyorlar. 'Oğlum sağ' diyorlar. Babama 100 lira para vermek istemişler, babam istememiş. Yine de vermişler. O 100 lirayla iki tane palto yaptırıyor bana. O palto hâlâ duruyor. Böyle oldu, geçti oğlum ne yapalım başımızdan."

Bir yıl boyunca zorlu savaş koşullarında kalan askerlerin bazılarında harp psikozu görülüyordu.

Kore'ye giden her asker fiziksel olduğu kadar ruhsal bakımdan da büyük baskı altındaydı. Hepsi, savaşın acımasız yüzüne tanıklık ediyorlardı ve hayatları her an tehlikedeydi.

ALBAY CELAL DORA - 241. PİYADE ALAYI KOMUTANI

"Harp psikolojisi, herkes üzerinde zaman zaman çeşitli ruhi tezahürat göstermektedir. Kore'de bulunduğum 11 aylık müddet içinde devamlı olarak düşmanla karşı karşıya bulunmaktan mütevellit hayatın her an tehlikede oluşu, kışın şiddetli soğuğu, kar, yağmur, çamur gibi çeşitli harici tesirlere karşı aylarca açıkta ve bir çatı altı görmeden bunlarla mücadele edilmesi, her gün verilen şehit ve yaralı gibi zayıf ahvali ruhiye üzerinde meydana getirdiği dağlayıcı acı tesirleri, gün geçtikçe artan yurt ve aile hasreti, yurttan on binlerce kilometre uzakta yabancı bir memlekette bulunmanın ve ecnebler arasında kalmanın tevhit ettiği yalnızlık duygusunun, herkes üzerinde birbirine benzemeyen çeşitli ruhi tezahürlere sebep olduğuna sık sık şahit oluyordum."

Az sayıda da olsa, savaş koşullarına tahammül edemeyerek hayatına son verenler de oldu. Levazım Binbaşı Kemal Erten bu askerlerden biriydi. Kunuri muharebeleri sonrasındaki günlerde üzerindeki ağır yükü taşıyamayan Binbaşı Kemal Erten 9 Aralık 1950 günü yanında taşıdığı tabancasıyla intihar etti. Üzerinden çıkan not defterinde yakın akrabası olan 3. Tabur Komutanı Binbaşı Lütfü Bilgin'e hitaben bir de vasiyet bırakmıştı: "90 dolardan başka param yok, bunu anneme gönder. Dolmakalem arkadaşımın hoşuna çok giderdi, onu benim yadigarım olarak ona ver."

Muharebe sırasında yaralandığı halde savaşmaya devam edenler de vardı, kendisini kasten yaralayıp sakatlayarak kurtulma yolunu arayanlar da. Savaşın yükü ağırdı ve her şey insana dairdi.

PIYADE TEĞMEN RIFAT SÜMER – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Bazı arkadaşlarımız hakikaten bir takım şeylerden etkilendi. Harp psikozu olanlar oldu. İsim vermeyeyim bir üsteğmen arkadaşım, ben onu Türkiye'den de çok iyi tanı- rım; yürekli, bilekli filan. Orada bir ara bir şey oldu, iki cip fren tutmadı çarpıştı. 'Ah Rifat keşke bu ayağımı koysaydım şuraya' dedi o levent gibi adam. 'Ne yapıyorsun sen?' dedim. Demoralize olmuştu, düşünebiliyor musun? Ayağını iki cipin tamponu arasında kırıp hastaneye gidecek. Allah rahmet eylesin o da öldü."

Savaşa giderken çok cesur göründükleri halde sonradan korkuya kapılanlar olduğu gibi, ilk günlerde çekingen olanların zaman geçtikçe daha atak ve cesur davrandıkları da görülmüyordu.

PIYADE ATEŞMEN REFİK ERDURAN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"'Aslanız, kaplanız, şöyle yaparız' diyen insanların orada böyle o şehit parçaları geri getirildiğinde kustuklarını gördüm. Sapsarı kesilip bir tanesinin hüngür hüngür ağladığını... Acıyarak ağlamak değil de hemen geri götürmek istiyor, 'Olmaz' diyor komutanı, 'otur

oturduğun yerde' diyor. Ölüm korkusuna kapılıp da kriz geçirdiğini gördüm. İnsanların savaş stresi altındaki davranışları daha önce tahmin edildiği gibi olmuyor. Tersine de böyle kendi halinde, halim selim sessiz duran insanların da acayip korkusuz davranışlarını da gördüm yani. Havan ateşi devam ederken fırlayıp, koşup karşı yamaca gidiyor o yaralıların getirilmesine yardımcı olan insanlar da gördüm gözümün önünde."

PİYADE ER İSMAİL DOĞAN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Vallahi korku ilk önce oldu, sonradan düşün gibiydi. İlk önce nasıl girdik bir aya kadar korku vardı, bir aydan sonra nasıl düşün gidiyorsun öyle yani, hiç. Sabah uyuyorsun akşam vur, akşam uyuyorsun sabah vur, işte öyle."

PİYADE ER HAMDİ HELLAÇ – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Savaşta şöyledir oğlum, kurşun yağar yanına, sanki bir düşün gıtmış gibisindir. Orada ben vurulacaktım vurulmayacaktım veya gidecektim gelecektim, öyle bir şey yok. Dünya yanar, sana bir heyecan gelir."

PİYADE ONBAŞI HİLMİ GÜKÇEN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"En çok korktuğumuz, ilk savaş oldu. Kunuri baskını oldu. Kimin nereye gideceği belli değil. Ne yapacağımız belli değil."

Orada kaldıkları yaklaşık bir yıl boyunca çok sayıda ölüm görmüşler, yaralanan arkadaşlarının çığlıklarını duymuşlar ve yorulmuşlardı.

PİYADE ER NAZIM KÖLEOĞLU – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Savaş yerinde endişesiz gün geçmez. Arkadaşını kaybediyorsun, kendi canını düşünüyorsun. Yani kilometrelerce memleketinden uzak diyarlarda her şeyi düşünüyorsun. Tabii kendini kurtarmayı düşünüyorsun, vazifeyi düşünüyorsun. Endişe değil mi bunlar?"

ABD ULUSAL ARŞİVİ

PIYADE ER NİYAZİ KELİK – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Sadece endişe ettiğimiz şey, savaşta kaybettiğimiz arkadaşların acısını duymaktı, üzüldüğümüz tek bir şey buydu. Kaybettiğimiz arkadaşlarımızın, yaralanıp da Tokyo'ya götürülen arkadaşlarımızın üzüntüsüydü."

Savaşa giden askerlerin cesaret, azim, savaşıma güçleri farklı olduğu gibi, savaş koşullarına ruhsal olarak dayanma güçleri de farklıydı.

PIYADE ER DURMUŞ DOLAŞKAN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"İnan hiç korku aklıma gelmedi, ölüm de aklıma gelmedi. Yalan söylersek iyi değil. Buradan gittim ağlamadım, gelirken de ağlamadım. Hiç ağlamak da aklıma gelmedi, korku da aklıma gelmedi. Beş kişi kucağımda şehit oldu orada, hiç ona acımayacaksın, acırsan kaybedersin."

PIYADE ER ABDULLAH SELOĞLU – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Oradaki her an korku vardı. Topların sesinden uyku uyumadığımız zamanlar oluyordu. Bermilerin sesinden uyuyamazsın."

PIYADE ER KASIM AKSOY – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Hiçbir şeyden korkmadık da bir korku çekmedik. Yani savaşa giren bir insan bir şahıs aklına bir şey gelmez, ölüm filan aklına hiç gelmez. Kazanmak, savaşı kazanmak aklına gelir. Memleket hiç aklına gelmez. Yalnız savaşı almak istiyorsun."

ULAŞTIRMA ER RAHMİ SARILAR – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Bazen ateşkes olurdu birkaç günlük. Böyle dağlar sessiz, ıssız yani... Beklerdik böyle top sesini... Yani şeye giriyor insan, artık alışıyor."

Dini inançlardaki kuvvetlilik, şehitlik ve gazilik gibi kavramlara verilen değer, ulusal idealler, vatanseverlik, komutanlara bağlılık gibi unsurlar, savaş stresini ve korkusunu azaltıyordu.

PIYADE ER MUSTAFA GÖLCÜK – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Hiç ölüm aklına gelmiyor orada. Ölüm saniyelik, dakikalık bile değil. Saniyelik orada, ama korkmuyorsun, Allah bu korkuyu atıyor senden."

PIYADE ER ALİ AŞKIN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Allah tarafından korku sana gelmiyor, yani hıncını almak için karşıdan bir intikam almak istiyorsun. Fakat biz onlardan esir aldık, Allah rızası için onlar da korkmuyor. Yani onlar burada değil Allahı var, hiç korkmuyorlar."

PIYADE ER ŞÜKRÜ APAYDIN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Yüzbaşımız vardı bizim, 'Oğlum' derdi 'alınına yazıldıysa, ateşin üstüne girsen bir şey olmaz.' Allah'ın hikmeti bu ya, sen istersen ateşin içine girsen yine birşey olmaz."

PIYADE ER İLYA BANAGO – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Valla ne diyeyim, Allah kuvvet veriyor. Hiç ağlamadan böyle, sen ölü, öbürü ölü... Hiç korkmuyorduk. Allah böyle cesaret veriyordu, hiç korkmuyorduk."

NEDVETTİN ÖZELİK ARŞİVİ

Kore'de savaşan askerler Türk halkı tarafından yalnız bırakılmıyordu. Balıkesir Kız Enstitüsü öğrencilerinin askarlere yolladığı Türk bayrağı.

Anadolu'nun dört bir yanından Kore'ye savaşa gönderilen Türk askerlerinin sıra özlemi henüz vatan topraklarındayken başlamıştı. Hepsi köylerini, yuvalarını terk etmiş, asker olmuşlardı. Şimdi de büyük şehirlere gelmiş ve memleketlerinden çok uzağa gidiyorlardı.

PIYADE ER MUSTAFA FİDAN – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Tophane'den vapura bineceğiz. Baktım, balkonda bir kız ağlıyor. Hâlâ daha bugün karşımda. Artık zavallı çocuğun kardeşi mi orada ölmüş, benimle beraber mi gidiyor? Fakat öyle bir ağlıyor ki."

Kore'de memleketle haberleşmenin başlıca yolu mektuplardı. İlk zamanlar hariç, mektupların ulaşımında sorun yaşanmadı.

PIYADE ER AHMET SAMİM ERSÖZ – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Her gün, isteyen herkes bölüğün postanesine mektup bırakıyordu. Bu işi organize eden Amerikan bölüğünden de her gün mektuplar alınıyordu uçakla, karşılığında gelenler de geri gelip dağıtılıyordu. Mektup olayı özellikle Anadolu çocukları üzerinde çok etki yapardı. Okur-yazar olmayanlara özellikle gidilir, okunurdu birliğin içinde bağıra çağırı."

Oğulları savaşa giderken ilk ateş annelerin yüreğine düşmüştü. Kore'den gelecek bir haberle, bir mektupla dünyalar onların olurdu.

ULAŞTIRMA ÇAVUŞ MEHMET SALGANCAK – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Annem benim çok zavallı kadındı. Geldiğim zaman tanıyamadım, saçları beyazlamıştı. Her dakika ağlıyormuş, ağlıyordu zaten. Babam nispeten daha dayanıklıydı."

Ordonat Er Necdet Ayık, ilk aylarda Zonguldak'taki annesine mektup yazamamış, komutanından iyi bir fırça yemişti.

ORDONAT ER NECDET AYIK – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Rahmetli annem 'Şehit mi oldu?' diye tugay komutanlığına mektup yazmış. Beni tugaydan çağırdılar. Komutan 'Bir mektup yaz da annenin gönlünü al' dedi. Tabii mektup yazdım, 'Ben yazamıyorsam sebepler var, harp içindeyiz' dedim."

Antakyalı Hasan Susan ile Balıkesirli İbrahim Demirel, Kore'de savaşırken memlekette bıraktıkları annelerinin vefatından haberleri olmadı. Mektuplar gelmeye devam ediyor ama moralleri bozulmasın diye acı haber gizleniyordu.

ALİ ENREM ERKAL ARŞIVI

Memleketten gelen mektuplar tabur postacısı tarafından dağıtılıyor.

PİYADE ER HASAN SUSAN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Kore'de 3. Tabur 9. Bölük'teydim. Ben gittikten sonra annem beni merakından öldü zaten. Vefat etti, göremedim kendisini. Haber etmediler bana. Gelince haberim oldu. Üzüldüm tabii, insanın anası."

TOPÇU ER İBRAHİM DEMİREL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Babam 48'de ölmüştü. Kore'ye gittik, annem çok üzüldü ben gittim diye. Benim gelmeme iki ay kaldı, mektuplar geliyor ama sönük geliyor. Geldik buraya 'Öldü, Allah rahmet eylesin' dediler. Beş tane kardeşim var. Onların hepsi yetimdi evde. En büyükleri bendim."

Bir de anne babalarıyla birlikte eşlerini ve çocuklarını geride bırakanlar vardı. Kore günleri onlar için daha bir zor geçiyordu. İstihkam Bölüğü teğmenlerinden Ahmet Ölçer, Vegas muharebelerinde ağır yaralandıktan sonra bir süre kendisinden haber alınamamış, kayınpederinin Üsküdar'daki evine şehit olduğu haberi gelmişti.

İSTİHKAM TEĞMEN AHMET ÖLÇER – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Bu haberi hanımdan saklıyorlar. Beş yaşında bir baldızım var, o da duymuş. Özellikle onun konuşmaması için büyük dikkat sarf ediyorlar. Aradan iki üç gün geçtikten sonra gazete-lerde yaralı haberim çıkınca, artık hanıma söylemekte beis görmüyorlar. Fakat tabii hanım yanı hasta hale geliyor ve ben Kore'den dönünceye kadar da hanım bu haldeymiş."

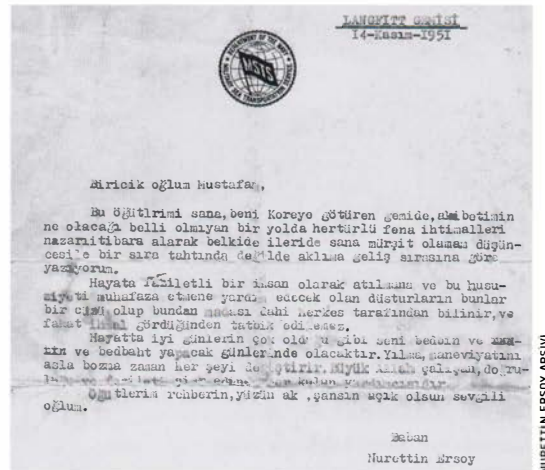
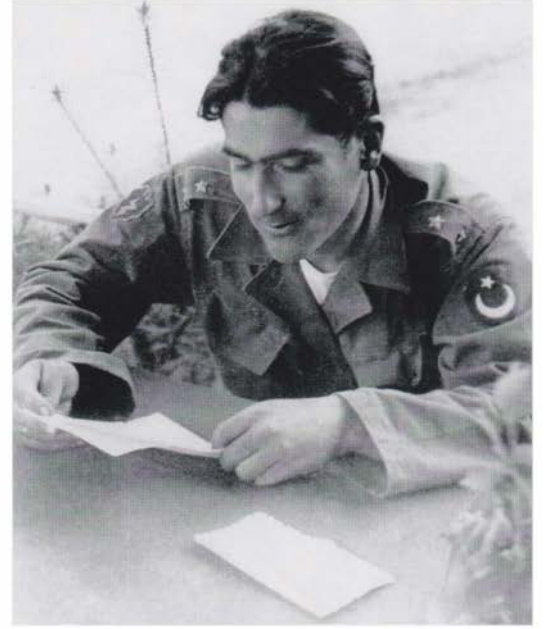
Üsteğmen Nurettin Ersoy, bir buçuk yıllık evliydi ve 7 aylık oğlu Mustafa'ya ilk mektubunu Kore topraklarına daha varmadan Amerikan nakliye gemisinde yazmıştı. Yüzbaşı İzzettin Olçun'un ise 3,5 yaşındaki oğluna her mektupta bir sürprizi vardı.

PİYADE ÜSTEĞMEN NURETTİN ERSOY – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Ben hemen her hafta mektup yazardım. Mektuplar çabuk gider gelirdi. Makinem vardı, resim çeker gönderirdim. Onlar da oğlumun resmini gönderirdi. Çocuğumun büyüdüğünü hiç fark etmedim. Ufak bir bebekken bıraktım, geldiğim zaman büyümüş bir çocuk olarak gördüm. Ama her resimde ben onu böyle takip etmişimdir."

PİYADE YÜZBAŞI İZZETTİN OLÇUN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Her gün mektup yazıyordum, mektubun içine de bir ciklet koyuyordum. Oğlan o zaman 3,5 yaşında. Böyle mektup geldi mi, postacıya rüşvet verirlermiş mektubumuzu getirsin diye. Hanım da 22 yaşında o zaman. Güzelyalı'da oturuyoruz. Postacı uzaktan işaret edermiş yok diye mektup. O zaman oğlan da dermiş 'Bana da ciklet yok.'"

NURETTİN ERSOY ARŞIVI

İZZETTİN OLCUN ARŞİVİ

FEHİMİ ÖZTEKİN ARŞİVİ

Üsteğmen Nurettin Ersoy, eşi Hayriye Ersoy ve oğlu Mustafa (karşı sayfada), Yüzbaşı İzzettin Olcun (en üstte), Astsubay Çavuş Fehmi Öztekin (üstte).

Astsubaylar İsmet Polatoğlu ile Fehmi Öztekin'in çocuklarıysa onlar Kore topraklarında savaşırken doğdular. İsmet Polatoğlu şanslıydı, dönünce yavrusunu kucağına alabildi. Fehmi Öztekin ise çocuğunu hiçbir zaman göremedi.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ İSMET POLATOĞLU – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Ben Kore'deyken bir çocuğum olmuştu. Çocuğum 19 Mayıs bayramında doğuyor ve ismini Abdullah Zafer koyuyorlar, zafer bayramında doğduğu için. Bana mektupla bildirdiler, o zaman böyle bugünkü şartlar yoktu tabii. Bir haftada geliyordu mektup Türkiye'den. Mayıs'ın 27'sinde haberini aldım çocuğumun."

PIYADE ASTSUBAY ÇAVUŞ FEHİMİ ÖZTEKİN – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Eşim hamileydi. Bir akşam cephedeydim, mektup aldım. Açtım okudum ki kız çocuğum olmuş. Ben ona çok üzüldüm. Eşime mektup yazdım 'Kız çocuğum olacağına hiç olmasaydı. Benim için hiçbir değeri yok' dedim. Bu da ona üzüldü. O yüzden birkaç ay bana mektup yazmadı. Ondan sonra çocuk ölüyor, kızım sizlere ömür. Bana öldüğünü bildiremedi. Ben Türkiye'ye geldikten sonra 'Çocuk nerede?' diye sordum. 'Çocuk beşikte.' Gittim baktım beşik boş. Ne oldu? 'Sen istemedin Allah da aldı' dedi. En üzüldüğüm konu bu. Çok dokundu bana o zaman, çok dokundu ve ağırımaya gitti. O şekilde söyledime çok üzüldüm."

Kore'deki Türk askerleri radyo vasıtasıyla da memleketten haberler alıyorlardı. Ankara radyosunun 'Kore Saati' programıyla yurttan sesler duyuluyor, bir nebze de olsa özlem gideriliyordu.

TABİP ÜSTEĞMEN İLHAN KAVUNOĞLU – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Ankara radyosunun kısa dalga servisi vardı, şarkılar filan isteniyordu. Ben de 'Bir bahar akşamı rastladım size' şarkısını istedim. O zamanki nişanlıma o şarkıyı ithaf etmiştim. O da hakikaten dinlemiş burada. Çünkü her gece onlar da radyoyu dinliyorlarmış heyecan içinde. Öyle bir irtibatımız oldu hanımla beraber."

PIYADE ÜSTÇAVUŞ MEHMET ŞEN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Telsiz gibi kullanıyorduk biz radyoyu. Öğlen saat bir olduğu vakit Kore'de ajans veriliyor. Biz orada dinlerdik. Efendim Kore'den mektuplar var, ailen size selam gönderiyor filan... İrtibat böyle radyoyla idi."

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ NACİ GÜLER – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Akşam memleketten türküler vardı, burada yedi haberlerinden sonra, bizde birde. Muhabere bölüğü açıyordu onu, bütün olduğu gibi dinletiyordu. Hepimiz hicranlı olarak dinliyorduk, ağlayan ağlıyordu."

TOPÇU ER MEHMET GÜRSOY – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Kore Saati yayınında bizim oradan yaptığımız selamlar buraya gelirdi, bize de buradan bir şey gönderilirse o kanalla gönderilirdi. Oturur dinlerdik. Şöyle derdim ben, 'Allah'ım yarabbim, bizi Türkiye'ye gönder de soğan ekmek yiyelim.' Geldik çok şükür."

CAVIT ÖZATA ARŞİVİ

Kore'deki birlikleri ziyaret eden Marilyn Monroe ve Pilot Üsteğmen Cavit Özata.

Amerikalılar, Kore'deki askerlerin savaşın psikolojik etkilerinden korunması için oldukça çaba gösteriyorlardı. 'Rest and recuperation' adı verilen uygulamayla, muharebe şartları ve ihtiyaçları dikkate alınmak kaydıyla askerler belirli zamanlarda Japonya'ya izne gönderiliyordu. Amerikan ordusunun bu uygulaması, Türk askerleri için de geçerliydi. Subay, astsubay ve kısmen de olsa erler bu uygulamadan yararlanmışlardı.

PIYADE ASTEĞMEN REFİK ERDURAN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Epeyce süre cephede toz toprak içinde kaldıktan sonra insanın sinir sisteminin, sabrının tükenmeye yaklaştığı bir çizgi oluyor. Ondan sonrasını zorlamak, o insanı orada bırakmak, yine de görevini yapacaksın demek verimi düşürüyor. Alıp onu bir süre o ortamdan dışarı çıkarıp bir hafta kadar bambaşka bir yerde başını dinlemesini sağlamak, bir anlamda akülerinin şarj edilmesine olanak vermek akıllıca bir davranış. Ameri-

kalılar bunu yaparlardı, kendi personeline yaptığı gibi bize de yaparlardı. Senin sıran geldiğinde apar topar karargaha götürürler, oradan uçakla doğru ver elini Tokyo. Tokyo'da hammadde gibi yerler vardır. Bir uçtan sokulursunuz üstünüzde ne varsa alınır, bütün kılık kıyafet çorabınızdan iç çamaşırınıza varana kadar değişir, yıkanır tıraş olduktan sonra, böyle afili çakı gibi subay haline geldikten sonra haydi Tokyo'ya eğlence yerlerine filan. Bambaşka bir havaya giriliyor orada."

PIYADE ÜSTEĞMEN NURETTİN ERSOY – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Altı günlük bir moral gezimiz vardı Japonya'ya. Ama bizim noksanlıklarımız orada çoktu. Onların hangi gün izne çıkacakları belliydi. Morale çok önem verirdi Amerikalılar. Ne zamana izne çıkacakları belliydi. Amerika'dan askerin ailesi için uçak tahsis ediliyor, Japonya'da tahsis edilen bir askeri otele getiriliyor. Gidiyor, orada çocuklarıyla altı gün mutlu bir dönem geçiriyorlardı. Bizde böyle bir imkan yoktu. Ona çok imrenirdik."

Üsteğmen Nurettin Ersoy moral izni sırasında Korelilerle.

NURETTİN ERSOY ARŞİVİ

Japonya'ya yapılan gezilerde askerler aralıksız devam eden muharebe ortamından geçici de olsa uzaklaşıyor, kendilerini yenileme fırsatı buluyorlardı. Savaş stresinden uzaklaşan askerler daha rahat uyuyor, yıkıyor, kıyafetlerini değiştiriyor ve eğleniyorlardı.

PİYADE ER AHMET SAMİM ERSÖZ – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Komutanım bana derdi ki 'Senin bugün canın sıkıldı, kabileyle sen de git dolaş gel.' Seul'de Birleşmiş Milletler askerlerine ait büyük bir kamp vardı. Orada dilediğiniz gibi hareket edebiliyordunuz. Kafeterya var, oyun alanları var, yemekhane var. Hepsinden istifade edebiliyordunuz. Bu büyük bir moral eğitimi oluyordu. Örneğin ben iki kez Japonya'ya gittim, bu herkese nasip olmuyor. Orada yalnız kıta elbisesi değil de izin elbisesi alıyorsunuz, krem rengi. O kamptan her 15 dakikada bir askeri otobüs şehre hareket ediyor. O gün şehirde dilediğiniz gibi gezebiliyorsunuz. Ben 1952 senesinde ilk televizyonu Japonya'da izledim, ilk metroya Japonya'da bindim, ilk büyük süpermarketi Japonya'da dolaştım."

PİYADE ÜSTÇAVUŞ MEHMET ŞEN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Mesela istirahat zamanı araba çıkar Seul'e gidersin, uçakla Tokyo'ya gidersin. Yolda gelirken kapalı arabalar vardı, cemseler. Onları gördüğün zaman zaten yanaşırsın. İçerisinde süt, kahve, çikolata, onlardan gayri peksimetler filan var. Onlardan gayri mecmualar, artistlerin resimlerini filan görürsün. Yeni çıkmış plaklar, ses yayın cihazlarıyla sen cephe-deyken onların şarkılarını dinlersin arabada. 15 dakika filan keyfini yaparsın, ondan sonra selamını verir gidersin."

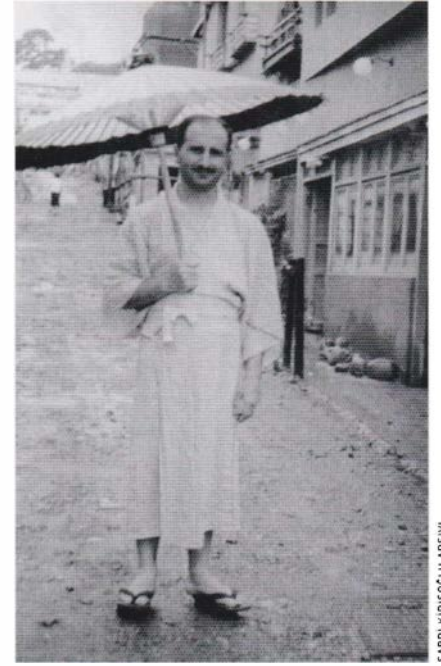
Amerikalıların moral amaçlı uygulamaları sadece Seul ve Tokyo gezileriyle sınırlı kalmıyordu. Dönemin tanınmış artistleri, gösteri grupları Kore'ye kadar getiriliyor, askerlerin savaş ortamından uzaklaşması sağlanıyordu.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ ALİ EKREM ERKAL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Tiyatro grupları, gösteri yapan gruplar gelirdi bize. Koreli olsun, Amerikalı olsun, birlikleri ziyaret ederlerdi. Bunlar bayağı moral verirlerdi. Oraya Amerikalı artistler gelirdi. Hatta ben bir gün sahra hastanesindeyken Marilyn Monroe gelmişti oraya. Ben muayeneye gitmiştim, oturuyordum. Marilyn Monroe yanımdan geçip gitti. Böyle olaylar oluyordu ve insanın moralini yükseltiyordu."

PİYADE ER AHMET SAMİM ERSÖZ – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Harp alanı olmasına rağmen tugayda her akşam iki yerde sinema var. Amerika'dan şovlar geliyor. Hemen haber verirler telefonla, bu akşam falan yerde şov var diye... Görevi olmayanlar gidebiliyordu. Meşhurlardan Bob Hope'un geldiğini bile hatırlıyorum."

SABRİ KIRIŞOĞLU ARŞIVI

Hâkim Üsteğmen Sabri Kirişoğlu Tokyo gezisi sırasında yerel kıyafetlerle (üstte), Cephe gerisine gelen gösteri gruplarıyla savaşa mola veriliyordu (altta).

İLHAN KAVUNOĞLU ARŞIVI

**Kore'de topluca
kılınan bayram
namazı.**

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ NACİ GÜLER – 3. KORE TÜRK TUGAYI “Askere moral amaçlı şeyleri daha ziyade Amerikalılar yapıyorlardı. Onlardan tanınmış şarkıcılar, türkücüler konser veriyorlardı. Eğlencesi boldu, yiyecekleri boldu. Bizimki de boldu ama pek umursamıyorlardı. Belki varsa da tugayın içinde oluyordur. Biz taburda olduğumuz için kimsenin haberi olmuyordu.”

Türk subaylarının askerlere moral vermek için kullandığı yöntemlerse gelenek itibarıyla Amerikalılardan biraz farklıydı. Dini bayramlarda namaz beraber kılınıyor, askerler komutanları ve birbirleriyle bayramlaşıyordu. 29 Ekim, 19 Mayıs gibi milli bayramlarda da özel törenler düzenleniyordu.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ İSMET POLATOĞLU – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“O günlerde mesela bir 29 Ekim ya da 19 Mayıs’ı hep beraber kutladık. Birlik komutanımız Ali İhsan Yüzbaşı toplantı yaptı, konuşuldu, kutlandı. Ondan sonra şarkılar söylendi, saz çalındı, daha sonra herkes istirahatine geçti. 5 Ocak Adana’nın kurtuluşu için de gece düzenledik biz. O gece de tekrar toplandı, eğlencildi.”

Cephe gerisinde istirahat zamanı saz çalan, sesi güzel olan biri varsa en büyük moral oydu. Hep birlikte memleket türküleri söylenir, savaşa mola verilir.

ULAŞTIRMA ONBAŞI **SADIK ASİMGİL** – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Güney Koreliler müziğe de kültüre de düşkün, belli. Arkadaşlarımızdan biri metruk evlerde bir gitar bulmuştu. Tabii ben müzisyenim, aynı zamanda gayet güzel saz çalarım, kaval çalarım. Teğmenimiz Nihat Esin bilhassa meraklıydı müziğe. Fırsat buldukça gelirdi, kendisine istediği türkülerden, şarkılardan çalardım. En çok ‘Hey hey başa gittim üzüme, çubuk battı gözüme’ türküsünü severdi.”

Fırsat buldukça spor müsabakaları da düzenleniyordu. Diğer milletlerden askerlerle voleybol ve futbol oynanıyordu.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ **İSMET POLATOĞLU** – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“Bir Kore-Türkiye milli maçı yaptık, futbol maçı oynadık. O maçta ben de kaptanlık yaptım Türk takımında. Tabii bitirmedik maçı ama yarım saat kırk dakika kadar oynadık sonra paydos oldu. Maç berabere bitmişti. Yani insanlar kendini uydurabiliyor o havaya.”

TOPÇU ASTSUBAY ÇAVUŞ **MUHARREM KILIÇ** – 3. KORE TÜRK TUGAYI

“Biz İmjin Nehri’nin hemen üzerindeydik ve bir voleybol turnuvası tertip etmiştik. Benim telli kısım herkesi yenmişti, bizim karargah bölüğü hepsini yenmişti. Daha sonra karma maç yapılıyordu; hakem de benim ve yine mermi düşmeye başladı.”

Kore’deki askerler fırsat buldukça memleket türkülerini hep birlikte söylüyor ve hasret gideriyorlardı.

Kore’de askerlerin cephe gerisindeki en büyük eğlencelerinden biri spor müsabakalarıydı.

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

Milli bayramlarda yöresel kıyafetlerle gösteri hazırlayan Türk askerleri.

FEVHİ ÖZTEKİN ARŞIVI

Her savaşta olduğu gibi Kore'de de en büyük acıyı siviller, özellikle de çocuklar çekti.

Hava soğuktu, bombardımanın harap ettiği köydeki evlerden birinin enkazında ufak bir çocuk dolaşıyordu. Ayakları çıplak, yüzü ve elleri mosmordu. Yaşlı bir kadın çocuğa yiyecek birşey bulabilmek için yoldan geçen askerlere yalvarıyordu. Savaşa gidenlerin, üzerleri henüz kapatılmamış cesetlerden sonra Kore'de en çok gördükleri manzara buydu. Savaş her zaman olduğu gibi önce sivilleri vurdu. Üç yıl boyunca Kore'de bir milyondan fazla sivil öldü, milyonlarcası evsiz kaldı.

TUĞGENERAL TAHSİN YAZICI – 1. KORE TÜRK TUGAYI KOMUTANI

"O zavallı insanlar arasında ne acıklı hal ve manzaralara rastlanıyordu. Hava sıfır altı 20 derece kadar soğuktu. O zavallıların onda dokuzunun giyinmeleri yavan, çoğunun üstünde Amerikan bezinden mamül don gömlek; kadınlarda bir etek, bir yelek; yüzler morarmış, yaradılıştan küçük gözleri büsbütün ufalmış, herhalde çoğu aç, bütün yüzler en şiddetli teessür ve elemin canlı birer levhasıydı. O çaresiz insanlar başları düşük, yürekleri yakan bir ıstırap ateşiyle yana yakıla gidiyorlar, yürüyorlar ama nereye? Ne zamana kadar? Selamet hududu neresi olacak? Bunları bilmeyerek yürüyorlardı. Selamet hududu yoktu."

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

PİYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Bu muharebelerde yanan köylerden geçtik. Mesela birinde gözleri âmâ bir ihtiyar kadına rastladık. İnliyor. Birşey yok yanında... Ne su var, ne yemek... Hiçbir şey yok. Yıkılmış köy, ölenler görünüyor... Bacaklar, kafalar, insanların gövdeleri... Yani muharebede gördüğümüz feci tablolardan bir tanesi bu yürüyüş. O uçaklar çok zalim davranmışlar. Orada o kadını öyle bıraktık. Yapacak birşey yok, yüreğimiz kaldı orada. Benim yüreğim hâlâ orada, o kadını hatırladıkça ağlayabilirim."

Türk askerleri savaş uçaklarının bombaladığı bir köyde.

PİYADE ER NAZIM KÖLEOĞLU – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"O çocuklar küçük küçük kalmışlar, anne yok, baba yok. Böyle bir yıkıntıya kafanı soktuğun zaman koku geliyor. Enkazın altında ceset var. Bu çocuklar kalmışlar böyle. Biz çekildiğimiz zaman cepheden gelirlerdi bizim kamp kurduğumuz yere... Yemek verirdik, üst baş verirdik."

Şehirler yıkılmış, ekonomi çökmüştü. Kore'nin dört bir yanında açlık ve sefalet hüküm sürüyordu. Çaresiz bir halk, savaşın tüm acımasızlığıyla karşı karşıyaydı.

PİYADE ER ALİ ERGEN – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Şehirler yıkılmış, adamların yiyeceği yok, içeceği yok. Biz yemeği yedik mi, subayla-

Türk askerleri yaralanan Koreli bir kadını tedavi ediyor.

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞIVI

rımız, bir varil vardı; çöplerimizi, yemeğin artığını ona attırırlardı. Biz subayların görmediği yerde telin dışına atardık. Onlar gelirler patika yoldan, pirinç sapından örme sepetleri vardı, tepsi şeklinde... Ona koyar, alır giderlerdi."

PİYADE ÇAVUŞ MEHMET TEVFIK CANIHOŞ – 4.
KORE TÜRK TUGAYI

"30 yıl savaş görmüş bir memlekete gittik. Adamlar zaten sokakta yaşıyorlardı. Kağıt kutularla yiyecekler geliyor, o kutular atılıyor. O kutuları birbirine ekleyip baraka yapıyorlardı. Onun içinde yaşıyorlardı Güney Koreli köylüler."

PİYADE ONBAŞI SELAHATTİN KARAKAŞ – 3. KORE
TÜRK TUGAYI

"Sivil halk perişan vaziyetteydi. Amerika zaten hallaç pamuğu gibi atmış. Sanayi kalmamış, açlık ve sefaletten ölüyorlar. Şimdi çok şükür sağlam bir hükümet oldular."

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ İSMET POLATOĞLU – 2. KORE
TÜRK TUGAYI

"Bir defa açlıkla karşı karşıyaydı sivil halk, çok perişandı. Böyle askerler gittiği zaman çıkarlar yola, ekmek, gıda maddesi, giyim eşyası isterlerdi. Çalışkan bir halkı vardı ama sefalet içerisindeydi."

Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin ileri-geri hareketleriyle birlikte sivil halk da yollara düşüyor, kendilerine güvenli bölgeler arıyorlardı. Çetin arazi ve iklim şartları, bu göçler sırasında çok fazla ölüme neden olmuştu.

ULAŞTIRMA TEĞMEN OSMAN TOLGA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Düşünebiliyor musun, o çekilme anında, biz geri çekiliyorken halk da aynen bizimle birlikte çekiliyor. Birer sıra halinde, karınca gibi, yolu en kısa yerden kesecek şekilde... Bir bakıyorsun karınca şeridi gibi gece gündüz demeden böyle tepelerden çıkıp aşağı doğru iniyorlar. Hele bir defasında böyle 7-8 yaşında bir çocuk, sırtına çok küçük bir çocuğu bağlamışlar, eline de bir sopa vermişler, o kafilenin arasında onlarla beraber yürüyor. Sefaletinin, felaketinin, savaşın ne olduğunu anlatmak için şu olay kâfi. Şu olay ne ifade ederse, işte savaş bu."

PİYADE ER ABDULLAH SELOĞLU – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Harbin en kötü tarafı sivil halk. Çünkü askeri devlet aç bırakamaz, çıplak bıraka-

maz. Ben orada çok acı yaşadım, ağladığım zamanlar oldu inan. O yollar anacık babacık oluyor. Kadın çocuğunu kaybediyor, çocuk anasını kaybediyor. Kadın kocasını kaybediyor, kocası zaten yok, cephededir belki de ama babasını kaybediyor, amcasını kaybediyor. Bilhassa o kalabalığın içerisinde 'Anne' diye feryat eden o çocuklar, 'Çocuğum' diye feryat eden o kadınlar harbin en acı tarafı bence."

TOPÇU ER ADEM GÜÇLÜ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Seul boşalırken bir zavallı kadının sırtında üç, dört tane çocuk var, yiyeceği, giyeceği hepsi bir kadının sırtında. Orada pişmanlık duydum Kore'ye gittiğime... 'Allah'ım yarab-bim bizim memlekete böyle bir şey gösterme' dedim. Orada gözümünden yaş geldi."

CEVAT HASAR ARŞİVİ

Türk askerleri, yarımadaya ayak bastıkları andan itibaren bu manzaralarla karşılaştılar. Tugay'ın bulunduğu kışlayı çevreleyen tel örgüler, yemek saatlerinde Korelilerle doluyordu.

Ordonat Üstçavuş
Cevat Hasar ve Koreli
bir çocuk.

PIYADE TEĞMEN RIFAT SÜMER – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Sivil halkın durumu sefaletti. Allah kimseye göstermesin. Bizi neden seviyorlar, onu da söyleyeyim. Türk Tugayı devamlı olarak Kore halkına yardım etti, hatta okullar açtı. Hiç bir birlikte, o yemek almaya gelen kuyruktan bir tek kişi bile dışlanmadı, yemekten arttırıldı, onlara verildi. Böyle bir himaye içerisinde oldular. Onlar da bunu inkar etmiyorlar. 60 sene olmasına rağmen hâlâ Türkiye'ye bir medunu şükranlık gösteriyorlar."

MUHABERE ER OSMAN YILDIRIM – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Halk çok perişan, fakir, bizim tel örgüden dışarı döktüğümüz artan yemekleri avucuyla topluyor, yiyorlardı. Sazdan samandan bir kulübe yapmışlar orada barınıyorlar, piring ekiyorlardı. Yani çok fakirlerdi."

PIYADE ER AHMET EROCAK – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Kore'de genç insan göremezsiniz. Sadece çok yaşlı insanlar öküzle çift sürüyorlar bir şey yapmak için... Veya 8-10 yaşındaki çocuklar. Elbiseleri yok, bizim askerlerin verdiği şeylerden don giymişler. 'Çap! Çap!' diye bağırlar, yani 'Açız!' Ekmek filan isterler. Biz böyle yemek yediğimiz zaman 10-15 metre geride beklerler, bizim attıklarımızı koşa koşa gelip toplarlardı."

Türk askerleri, Kore topraklarında bulundukları süre boyunca, ellerinden geldikince Kore halkına yardım etmeye çalıştılar. Suwon'da kimsesiz çocuklar için bir okul açıldı. Bugün iki ülke arasındaki dostluğun temelleri o günlerde uzatılan yardım eliyle atıldı.

PIYADE ASTEÖMEN NİHAT ÖZKAN – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"İnanır mısınız, Kore'de pirinçten başka birşey yoktu, çeltik tarlalarından başka bir şey yoktu. Ekonomik durumları çok bozuktu. Her birliğe Kore'nin yerli halkları gelirlerdi; artık yemekler var ya, onları alırlardı. O kumaştan işlenmiş rütbeler var ya, onlardan satarlardı. Her tugay bir iki kişiyi yanına aldı; küçük yaştan başladı büyütmeğe. Biz de Ayşe ile Türkan diye kız çocukları almıştık yanımıza. Onlar gelirlerdi, yerlerdi içerlerdi, götürürlerdi, üç beş kuruş kazanırlardı."

PIYADE ER NİYAZİ KELİK – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Bir gün bir kadın geldi, kucağında bir çocuk. Memesini çıkarmış sıkıyor, süt yok. 'Çap çap, çocuk aç' diyor. Ağlamamak elden gelmez, hâlâ gözüm dolar. Dağlarda dokuz tane çocuk bulmuştum. En büyüğü on yaşında, üç tanesi kız çocuğu, dört yaşlarında. Bunları gördüğüm zaman ayaklarıma kapanıyorlardı 'Açız' diye. Orada bir hafta kaldık, onlara bir hafta yemek götürdüm, onun mutluluğunu yaşıyorum. Çünkü o çocuklar, ana yok baba yok, dağlarda mağara oyuklarında, sıfırın altında 35 derecede çıplak çocuklar. İşte o zaman düşündüm, 'Ey yarabbim, memleketimde savaş olsaydı bizim de mi durumumuz bu olacaktı?'"

Astsubay Kazım Oğul
(sol başta oturan),
Türk askerlerin Koreli
çocuklar için açtıkları
Suwon okulunda.

NECMETTİN ÖZCELİK ARŞİVİ

35 yıl öncesinin düşman askerleri Kore'de aynı amaç için savaştı. Tuğgeneral Namık Arğuç, Avustralyalıların hediye ettiği Türk bayrağıyla.

Kore Savaşı'nda çok sayıda ülkenin askerleri Birleşmiş Milletler bayrağı altında toplandı. Renkler ve ırklar farklıydı ancak hedef aynıydı. Durum böyle olunca Türk askerleri, başta Amerikalılar ve Koreliler olmak üzere farklı milletlerden askerlerle anlaşmak, iletişim kurmak zorunda kalmışlardı.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ İSMET POLATOĞLU – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Vallahi bunlarla anlaşmamız yarı Türkçe, yarı Korece, yarı İngilizce, yarı tarzanca, yani işaretleydi. Oturup da uzun uzadıya sohbetlerimiz olamadı, çünkü lisan bilmiyorduk. Lisan bilmediğin için anlaşmak çok zor, meramını anlatmak çok zor. Mesela malzeme almaya gidiyorduk. Listeyi götürüyorduk, veriyorduk; o listeye bakıyorlardı, veriyorlardı, orada tercümanlarımız da vardı."

Mersinli Ali Çetin Özkul, Kore'de istihkam bölümünde görev yapıyordu. Bölüğün çalışmalarına yardım eden Koreli işçiler de vardı. Ali Çetin Özkul onlarla arkadaş olmuş, Kore halk şarkısı 'Arirang'ı onlardan öğrenmişti. Özkul, aradan geçen 60 yıla rağmen şarkıyı hâlâ ezbere söyleyebiliyor.

İSTİHKAM ONBAŞI ALİ ÇETİN ÖZKUL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Korelilerle bayağı arkadaş olduk. Merhametimiz ve insanlığımız dolayısıyla Türk askerini çok severlerdi. Bize geri hizmette yardım eden Koreliler vardı. Onlarla beraber verdik, içerdik, konuşurduk. Onlardan şarkılar öğrendik. Onlar da bizim 'Üsküdar'a giderken aldı da bir yağmur' şarkımızı öğrendiler."

Türk ve Amerikalı askerler bir arada.

MEHMET KAYA ARŞİVİ

Savaştan iki yıl önce Türkiye ile Yunanistan, Atina'da bir maç yapmıştı. 3-1 Türkiye'nin kazandığı maçta büyük golcü Lefter de ulusu adına, ırkına bir gol atmıştı. Bu gol, Kore'ye aynı gemide giden Türk ve Yunan askerleri arasında tartışma yaratmıştı.

İSTİHKAM ER ZEKİ BAŞESKİOĞLU – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Yunanlılar vardı gemide, onlarla kavga ettik Lefter yüzünden. İşte spordan oradan buradan bahsederken Yunanistan'a gol atan Lefter'i tenkit ettiler. Biz de Lefter'i çok tutuyoruz tabii, şöyle iyidir, böyle iyidir diyoruz. Onun için kavga ettik Yunanlılarla."

Taylandlılar ya da o zamanki bilinen adıyla Siyamlılar da Kore'ye asker göndermişti. 2. Türk Tugayı'nın son kafilesini götüren nakliye gemisi bir tabur Tayland askerini almak için Bangkok'ta durmuştu.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ ALİ EKREM ERKAL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Bangkok'a geldiğimiz zaman, bizi oraya götüren gemi, askeri gemi sayılmıyordu ve sivil gemi olduğu için her gittiğimiz limanda o ülkenin bayrağını çekiyorduk. Siyam'ın o günkü bayrağı beyaz fildi. Biz Bangkok'ta da bayrağı çektik ama beyaz filin ayaklarını yukarıya geldi. Hatayı fark edince hemen adamlar fark etmeden tekrar indirdik, bu sefer düzgün çektik bayrağı."

Kore'de yedek subay olarak bulunan Refik Erduran, 2. Türk Tugayı Komutanı Tuğgeneral Namık Arguç'un tercümanlığını da yapıyordu. Avustralyalılar kraliçe onuruna verdikleri davete Türk heyetini de davet etmişler, 35 yıl öncesinin düşman tarafları aynı sofrada buluşmuşlardı.

PIYADE ASTEĞMEN REFİK ERDURAN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Bizi çok iyi karşıladılar, ziyafet verdiler güzel bir çadırdı. Yemek sofrasında Avustralyalı komutan kalktı 'Biz eskiden düşmandık. Sizin yurdunuza geldik düşmanca, dersi-

Türk subaylar, Koreli öğrencinin kendileri için sunduğu piyano dinletisinde.

NURETTİN ERSOY ARŞİVİ

MEHMET KAYA ARŞIVI

Türk askerlerinin, farklı milletlerden askerlerle Kore'de kurdukları dostluklar bugün de devam ediyor.

mizi aldık. Şimdi sizinle bir arada bulunmaktan onur duyuyoruz' gibi çok güzel bir konuşma yaptı. Bizim general kalktı ona cevap vermek için, elinde kadehle 'Biz memleketimize saldıranlara ders vermesini biliriz. Herkes haddini bilsin' gibi sert bir konuşma yaptı. Ben de değiştirerek, şakalarla falan süsleyerek anlattım. İnsanlar gülüyordu alkışlayarak filan. Paşa da demiyor ki 'Bunlar niye gülüyorlar, beni alkışlıyorlar?' Böyle şeyler yaşadık yani."

Türk askerlerinin Kore'deki başlıca muhatabı ise Amerikalıydı. Zaman zaman birlikler yan yana düşüyor, her türlü ikmal malzemesi de onlardan alınıyordu. Savaş zamanı başlayan kimi dostluklar savaş sonrasında da sürmüştü.

ULAŞTIRMA ER HİKMET GÜL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Han Nehri'nin yanında tek bir yol vardı. İlk durağımız Amerikan birliği idi. Biz oraya girdik mi, sağ olsun, kim olursa olsun arabanın lastiklerini kontrol eder, benzin ikmalini yapar, karnını doyururlardı. Hiçbir şey olmasa, yağa yumurta kırar, verirlerdi. Eğer akşamüzeriyse bırakmazlardı, yol sağlamsa gönderirlerdi."

TOPÇU ER MEHMET GÜRSOY – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Amerikalılar, Türk askerine çok yakındılar. Williams diye Amerikan 64. Taburu'ndan bir çavuş vardı, beni ziyarete geliyordu. Ben gidemezdim, o gelebilirdi. Onlarda askeriye daha demokrat. Bizde ayırlamazsın, gidemezsin, yapamazsın. İzin alacaksın, vermezler. O öyle değil, gelirken bize hediye getiriyordu. Ben çavuştum, ayda alıyordum 20 dolar, o alıyordu 120 dolar. Amerikan askerleri Türk askerlerine karşı sempattikti, saygılıydı."

ORDONAT ER NECDET AYIK – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Bir Amerikalı arkadaşım vardı. Ailesinin resimlerini filan verdi bana. Adres yazdı arkasına, 'Mektuplaşalım' dedi. İyi, mektuplaşalım da ben İngilizce bilmiyorum. Döndükten sonra Zonguldak'ta bir arkadaşım vardı, İngilizce tercümanıydı. Ona ben rica ediyordum, mektup filan yazdırıyordum. Beni Amerika'ya davet etti ama bizim gitmek gücümüz olmadığı için gidemedik tabii."

ILHAN KAVUNOGLU ARŞIVI

38. paralelin kuzeyinde kış mevsimi oldukça sert geçiyor ve akarsular donuyordu.

Kore'de her mevsim, askeri hareketler için ayrı bir engel teşkil ediyordu. Özellikle savaş alanlarının büyük bölümünün bulunduğu kuzeyde kışlar soğuk ve sertti. Akarsu bakımından çok zengin olan Kuzey Kore'de nehirler yılın 3-4 ayında donuyordu. Orta kesimlerde ise 2-3 ay don eksik olmuyordu. Buz tutan nehirlerden askerler ve hafif araçlar geçebiliyordu.

PIYADE ÇAVUŞ MEHMET YAMAN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Bir kere kar yağdı mı nehirler de buz tutar. Yağmuru pek göremedik ama kar devam ederdi. Karın altında dururduk elbisemizle. Belki size şaka gelir ama o ayazda yalnız yüzlerimizden birer ikişer kez deri attı. Su bulamadığımız çok oldu, karla idare ediyorduk."

2. Kore Türk Tugayı'nın topçu taburu cepheye intikal ediyor.

ULAŖTIRMA ER RAHMİ SARILAR – 2. KORE TÜRK
TUGAYI

“Çok etin kiŖ vardı, hava Ŗartları çok etindi. Ben çok iyi hatırlarım, nehrin üstünden koca arabayla geçtim. 28 ton benim arabanın ağırlığı, çıt demedi buz. Yani yle de kiŖ oluyordu.”

PİVADE ER DURMUŖ DOLAŖKAN – 1. KORE TÜRK
TUGAYI

“ metre derinliğinde bir kuyu vardı. Büyüklüğü de Ŗu otopark kadardı. Tabandan baŖa kadar donmuŖ. Top mermisi dŖt, kırılmadı. O kadar ki soğuk, tabandan baŖa kadar  metre donar mı? Donuyor iŖte. Soğuk, çok soğuk.”

Yoğun kar yaėıŖı ve soğuk, sevkیاتları olumsuz etkiliyordu. Birçok kez kazalar olmuŖ ve kayıplar verilmiŖti.

TOPÇU ER NURETTİN ULUEREN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“KiŖın çok zahmetler çektik, yollarda kaldık cephe deėiŖtirirken. midimizi kesmiŖtik, yani çok kötüydü. Bir keresinde cephe deėiŖtirirken bir yerlerde kaldık, giremedik. Toplar arkamızda, askerler üzerinde. Bir yere geldik araziden, yollar karlı, geçme imkanı yok. Dört çeker olduğu halde, arkasında ağırlık da var ama cemse patinaj yapıyor, kardan gıtmıyor. 100 metre kadar makarası var. İlerideki ağaçlara makaraları bağladık, öyle araçları çektik tepeye.”

İZZETTİN OLCUN ARŖIVI

3. Tabur 10. Bölük Komutanı YzbaŖı İzzettin Olun kar altındaki mevzisinde.

İLHAM KAYUNOğLU ARŖIVI

Kore'deki askerler, sarp ve dağlık arazide savaŖtılar.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ ALİ EKREM ERKAL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“Haftada bir iki defa 24 saatlik nöbetlerimiz vardı bizim. Subay ve astsubaylar 24 saat nöbet tutardı, uyumak yok. Amir nöbetçi çadırında kalır, biz de makineli tüfekleri ve koruganları gezerdik o karların, tipilerin içerisinde. Zordu, kolay değildi. Buraya kadar kara battığımız, yüzbaşının beni çıkardığı yahut benim yüzbaşımı çıkardığım çok oldu.”

Kore’de arazi dağlıktı ve ormanları boldu. Yollar pek iyi durumda değildi ve özellikle dağlık bölgelerde virajlar keskindi. Askeri araçların hareketi ve birliklerin yayılması açısından zorluklar yaşanmıştı.

ULAŞTIRMA ER HASAN GÜRALTA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Arazi kuzeyde son derece dağlık, yollar ham. Amerikan birlikleri makineleriyle ormanları açıyor, yol yapıyor. Yol yok denecek kadar az. Paralel olarak gidiyor denize... Ya ortadan ya kenardan, güneyden kuzeye doğru çıkışı oluyor.”

ULAŞTIRMA ER MEHMET SALGANCAK – 4. KORE TÜRK TUGAYI

“Arazinin dağlık yeri de var, düzlük yeri de var. Dağlık yeri de düzlüğü de hepsi çam. Taşın üzerinde çıkmış, kök salmış toprağı bulmuş; yani öyle çamlara rastladık. Diğer düz kısımlara da devamlı çeltik ekiyorlar orada. Devamlı ettikleri için tarlaların kenarları duvar gibi olmuş böyle. Yağmur da çok yağıyor; bir bakıyorsun bir bulut peydah oluyor, bir yağmur, o tarlalar doluyordu böyle.”

Türk askerlerini Mart ayından itibaren başka sorunlar bekliyordu. Yaz mevsimi askeri hareketler için en az elverişli mevsimdi. Yağmurlar şiddetini artırıyor, nehirler ve dereler en yüksek su seviyesini buluyordu.

PIYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“İlkbahar muharebeleri mevsim itibarıyla suların azgın olduğu, arazinin su gölüne döndüğü, batağa döndüğü meşakkatli muharebelerdi. Askerler bize, Korelilerin gül ağacından çok iyi bastonları var, onlardan getiriyorlar. İlk defa bu muharebelerde teğmenler baston kullanmaya başladılar.”

Muhabere Er Fethi Okay (soldan ikinci) ve arkadaşları mevzi kazıyor.

MUHABERE ER ADİL YAĞCI – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“Han Nehri taşıtı, hiçbir şeyimiz kalmadı. Ne santral, ne telsiz, ne çadır... Hep beraber sürüklendik. Sekiz saat buz gibi suyun altında kaldım, kulaklarımı kaybettim. Bizim istihkam bölüğü yetiştirdi kurtardı. Hastaneye kaldırdılar. Kulaklık vermelerine rağmen sinirler tamamen ölmüş, ancak böyle bir iki metreden duyabiliyorum.”

2. Kore Türk Tuğayı topçu taburu askerleri yemek sırasında.

Kore'ye giden Türk askerleri, Amerikan ordusunun kurallarına göre giydirilmiş ve beslenmişti. Türkiye'den götürülen üniformalar, Amerikalıların verdikleriyle değiştirilmiş, kollarına birer ay yıldız takılmıştı.

PIYADE ÜSTÇAVUŞ MEHMET ŞEN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Gittiğimizde üzerimizde tabii bizim Türk üniformaları var. Hepimizi çırılçıplak soydular. Şahsi eşyalarımız için ufak bir torba verdiler, boynuna asıyorsun. Hamama girmeden evvel kompresörlerle dezenfekte ediyorlardı. Birer birer giriyorsun, her tarafına o ilacı sürüyorlar, püskürtüyor toz duman içinde kalıyorsun, ondan sonra duşlara. Çadırın öbür tarafından çıkıyorsun, Amerikan kıyafetleri duruyor. Orada bir astsubay var. Yüzüne bakarak senin hangi beden giyeceğini anlıyor. Bütün o bizim giydiğimiz elbiselerin hepsini benzin döküp yakıyorlar."

Birliklerin beslenme işleri için Türkiye'den götürülen kazanlar da terk edilmiş, yerlerine modern Amerikan seyyar mutfakları verilmişti. Türk aşçılar başlangıçta zorluk çekmiş, Amerikan kurslarında yetiştirildikten sonra görevlerine başlayabilmişlerdi.

PIYADE ER SABRİ CÖMERT – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Subaylara aşçılık yaptım orada. Aşçı ölmüştü, onun yerine geçtim. Her türlü erzak vardı. Dolma yapıyorduk, pilav yaptık, yumurta pişirdik. Subaylara börek yaptık, köfte yaptık."

Amerikalıların
askerlere dağıttıkları
kumanya paketleri.

MEHMETİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

Kunuri baskını gibi olağanüstü haller dışında iaşe işlerinde bir sorun çıkmamıştı. Askerler sıcak yemek yiyebiliyorlardı. Başlangıçta ekmek miktarı gemide olduğu gibi yeterli gelmemiş, sonradan Türk askerinin ekmek istihkakı artırılmıştı.

PIYADE ÜSTÇAVUŞ MEHMET ŞEN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Bize diyorlar ki 'Beş mil, sekiz mil gideceksin, orayı muhafaza edeceksin.' Biz hareket ediyoruz, aldığımız vakit bildiriyoruz. Tamam diyorlar. Saate bakıyoruz saat 12 olmuş. İnanır mısın, sen hareket ederken tanklarla; arkadan dozerler, greyderler yol açar.

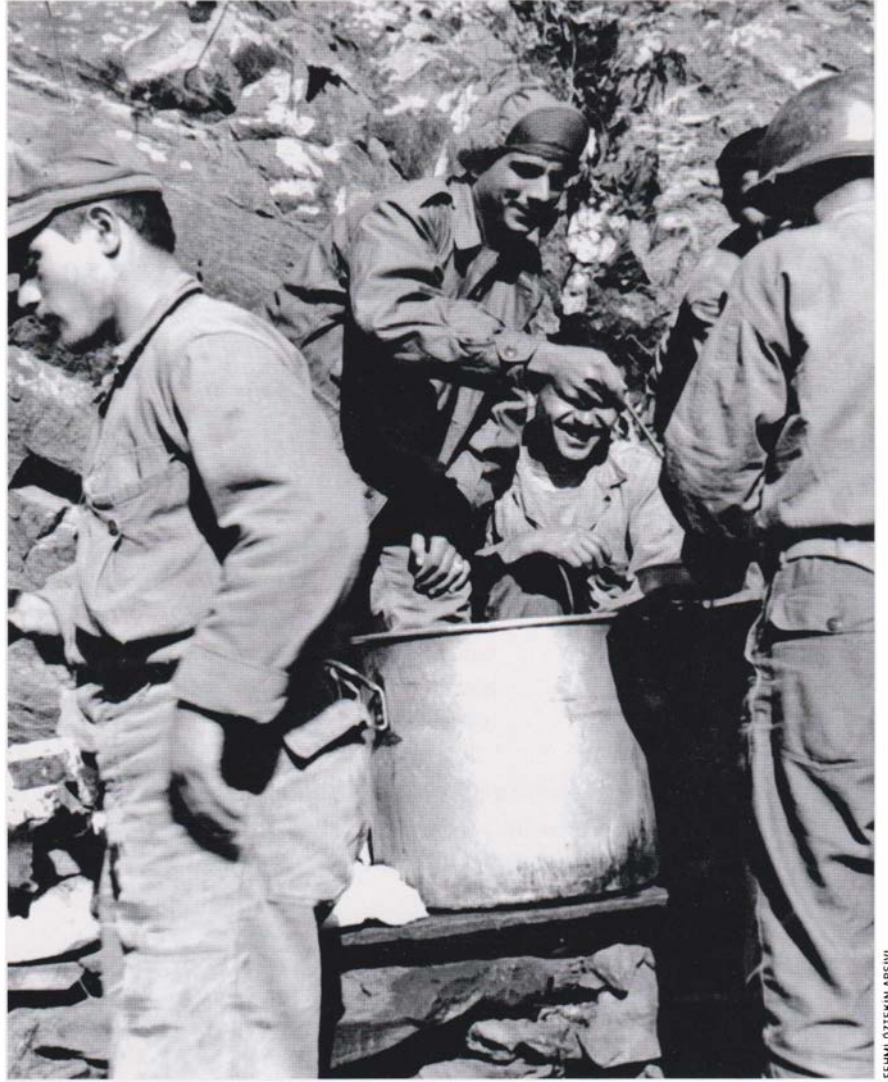
Ham arazide yol açılmıştır, herşey yapılmıştır ve saat 12'de sana sıcak yemek gelir arkadan, termoslar içerisinde. Bak bizim burada Kıbrıs'ta açlıktan nefesleri kokmuş askerlerin, ki burnumuzun dibi."

Askerlerin günlük yemeği sığır eti, kuru sebze ve meyveydi. Yaş sebze bulunamadığı zamanlarda aynı sebzelerin konservesi veriliyordu.

TOPÇU ER NURETTİN ULUEREN – 2.

KORE TÜRK TUGAYI

"Burada görmediğimiz şeyleri orada gördük. Su yerine meyve suyu içiyorduk hep. Biz ananas suyunu nerede göreceğiz, parça parça ananaslar içinde. Et çıkardı cephe; kutunun üzerinde 'pork' yazar, sığır etinde de 'beef' yazardı. Değişirdik Amerikalılarla 'beef'leri biz alırdık, 'pork'ları onlara verirdik. O kadar mükemmeldi ki şaşırırdık."

FEHMI ÖZTEKİN ARŞİVİ

İSTİHKAM ER HALİL AKŞİT – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Domuz yedirmezlerdi subaylar bize, zaten kutuların üzerinde yazar. Ayrı yemekhanelerimiz vardı bizim. Tabii orada herşey var. Çayı, kahvesi bol ama yemek yenmiyor ki... Ateş düşer yanında, korkudan bir şey yapamıyorsun ki."

Kore Savaşı'nda ilk günlerdeki uyum zorluğu bir kenara bırakılacak olursa, beslenme konusunda bir sorun yaşanmadı.

ULAŞTIRMA ER HİKMET GÜL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"Orada da çok kuvvetli bakım var. Elbisenin mesela istediğiniz zaman yenisini alırsınız. Sabah kahvaltısı verir, sigara verir, her şey ganimet gibi yani. Asker çok rahattı orada. Biz haftada bir gider, çadırlarda banyo yapardık. Elbiselerimiz en iyisi. Çıkart, yenisini al, git. Ayda dolarımızı da verirdiler. Yiyebildiğin kadar ye, kalk git."

Muharebe sırasında tüm askerlere, muharebe olmadığı zamanlarda da keşif kolları ve özel görevlilere kumanya verilir. Bunlardan başka yüz kişiye bir sandık düşecek şekilde PX paketi (Post Exchange - Garnizon Kantini) dağıtılırdı.

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

PİYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA

1. KORE TÜRK TUGAYI

"Bu PX sandığı her akşam gelir. Onun içerisinde 40-50 paket sigara, çiğneme tütünü var, sarma sigara tütünü var ve her cins sigara Amerika'dan... Hatta Fatıma sigarası bile vardı, Arap. Bir kutu kumanya içinde tatlısı var, üç öğün yemek var, et var, sebze yemeği var, yani herşey var. Ve altında da şöyle bir kap var, o kaba benzin konmuş, onu yakıyorsun, koyuyorsun üstüne, kaynatıyorsun. Sonra hepsini atıyorsun; Amerika bu kadar zengin. Bu ordunun askeri dövüşmez de ben mi dövüşürüm."

PİYADE ÜSTÇAVUŞ MEHMET ŞEN

2. KORE TÜRK TUGAYI

"O kumanyanın içerisinde bak neler var. Saçını taramak için tarak vardır. Mektup yazmak için zarf şekline gelen kağıt ve üzerinde 15 cent değerinde pul vardır, yapıştırılmış. Yazmak için kalem koymuşlar, tıraş olmak için jilet vermişler, sabun koymuşlar. Sabah kahvaltısı, öğle yemeği ve akşam yemeği kutuların içinde, yemeklerin var. Küçük bir ispirto ocağı, kibrit koymuş, sigara koymuş bir paket, bir çikolata koymuştur. Bunların hepsi 24 saatte kullanılacak şeyler. Ondan sonra ikinci gün bu kumanyayı tekrar ederler."

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

ABD ULUSAL ARŞİVİ

Kore Savaşı'ndan sağ çıkmayı başaranlar hâlâ savaşın ruhsal izlerini taşıyor.

Kore Savaşı'ndan dönenlerin büyük bölümü, uzun süre cephede yaşadıklarının etkisinden kurtulamadı. Askerlerin savaştan döndüklerinde sivil hayata ayak uydurmaları pek kolay olmadı ve birçok gazi, ağır psikolojik sorunlarla baş başa kaldı.

TOPÇU ER MEHMET GÜRSOY – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"En az bir sene normalin dışındaydım ben. Normal hareketlerim, normal konuştuklarım unutulmuştu yani. Annem, babam bile benimle konuşturlarken bana saygı duyuyorlardı, beni pek zorlamıyorlardı. Harbin etkisinde kalmıştık, bir nevi robottuk. Sonra açıldık işte."

Savaşta yaralanan
Türk askerleri gemide
dönüş yolunda.

ORDONAT ER NECDET AYIK – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"İki-üç sene kadar bir bocalama geçirdik, kendimizde değildik. İşyerindeki mühendislerimiz beni çok iyi idare ettiler. Gitmişim gezmişim, içki içmişim... Aslında içki içmem ama demek ki orada içmişim. Başmühendis de 'Dokunmayın ona, ne yaparsa yapsın. Zaman olur kendine gelir' demiş. Nitekim bir buçuk-iki sene sonra kendimize geldik, işimize adapte olduk, çalışmaya başladık."

PİYADE ER ADNAN APAYDIN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Döndükten sonra ilk üç ay tabii psikolojik olaylar oluyor. Geceleri uzandığım yerden fırlayıp kalktım öyle, 'Ateş! Ateş!' diye. Çünkü orada geceleri uyku uyumuyorsun, mümkün değil."

Yirmili yaşlarında savaşa gidenler, evlerine dönerken orada yaşadıkları çatışmaları, ölümleri beraberlerinde getirdi. Anılar çok canlıydı, yaralarsa taze.

MUHABERE ER AHMET DÜZYOL – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Havai fişekler atılıyordu, ben de dalgın dalgın gidiyordum. Tabii kendimizde değiliz. Giderken havai fişek 'Boom!' deyince ben attım kendimi yere. Bütün millet toplandı ve orada görenler başladı ağlamaya. Ben tabii çok kötü oldum o anda. Şimdi biz orada silah sesi, bomba sesi duyunca tam siper yatıyorduk yere... Havai fişek atılınca ben gitmişim Kore'ye."

PİYADE ASTSUBAY ÇAVUŞ FEHİMİ ÖZTEKİN – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Kim ne derse desin, haliyle her insanın ruh halinde muhakkak bir bozukluk olur. Ben 53'te gittim, 54'te döndüm. İlk geldiğimimde, evime geldiğim zaman, geceleri bazen uykumda 'Düşman geliyor!' diye bağıırıyordum. Çünkü neden? Keşif koluydum. Yani mütareke imzalandıktan sonra ben 1-2 km birliklerin önündeydim."

PİYADE ER İLYA BANAGO – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Bir korku vardı cepheden çıkınca. Buraya geldim, bu evde değildim ben, babamın evinde yaşıyordum. Kafamız deli gibi oluyordu böyle. Harpten mustariptik, tonla barut yedik."

Kore gazileri, uzun süre savaşa yaşadıkları olayları tekrar tekrar hatırladılar. Geceleri uykusuz ya da kabuslarla geçti.

ULAŞTIRMA ER HASAN GÜRALTAY – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Bazı geceler uyurken aynı sahneleri yaşadık rüya gibi. Yaktan fırladık, burnumuz kanıyor, 'Geliyorlar, vurun haydi, biz de onlara saldıralım' diye bağırdık. Sonra Şükrü Esmer vardı, İstanbul'da bir profesör, sinir mütehassısı, ben oraya gittim, tedavi gördüm. Bir süre sonra sivil hayata geçtik."

Kore'de yaralanan bir Türk askeri vatan toprağında.

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

ABD ULUSAL ARŞİVİ

PIYADE ER MUSTAFA GÖLCÜK – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Aklıma geliyor, gece uykumun içinde yine aklıma geliyor, sinirleniyorum. Ne yapayım, ölene kadar unutamayacağım. Kulaklarım bile hâlâ duyuyor top seslerini."

PIYADE ER VELİ GÜNDÜZ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

"Vallahi ben ilk geldiğimde, sabaha kadar hanım belki beni dört sefer uyardı evlendikten sonra. Gıcır gıcır, 'Allah allah' diye dişlerimi sıkıyordum. Beni hanım uyarıyordu, kardeşim uyarıyordu."

PIYADE ER BEHÇET DURUKAN – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Geliyor tabii, önümüzde olan vakalar geliyor... Böyle de insan bir kendi kendine üzülüyor tabii. Savaş hiçbir şeye benzemiyor. Allah göstermesin. Şimdi söyleyince kolay ama, o kadar kolay değil savaş."

Kore gazileri aradan geçen 60 yıla rağmen savaşta yaşanan dehşet sahnelerini unutamıyor.

Yaralı olarak yurda dönen Kore gazileri havaalanında.

Onlar memleketlerinden 9 bin kilometre uzakta savaştılar, savaşa giderken “Niye gidiyoruz?” diye sormadılar, görev kabul ettiler ve gittiler. 60 yıl sonra bugün hâlâ yine aynı fedakarlığı yapacak kadar yüreğe ve onura sahipler. Onları savaşa gönderenlerdeyse bu onurun binde biri kadar vefa yok. Bugün sayıları artık yüzlerle ifade edilen Kore gazilerini en çok üzen konu bu vefasızlık.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ ALİ EKREM ERKAL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

“Bize haksızlık yapılıyor, Kore gazilerine manevi haksızlık yapılıyor. Bizi millet gönderdi oraya... Büyük Millet Meclisi gönderdi, biz kendimiz gitmedik. Biz orada bir de zayıf verdik. Hiç olmazsa bizi bir onurlandırsınlar, bir hatıra madalyası versinler, bir kağıt parçası versinler. Bizim için teselli olur, onur vesilesi olur bu.”

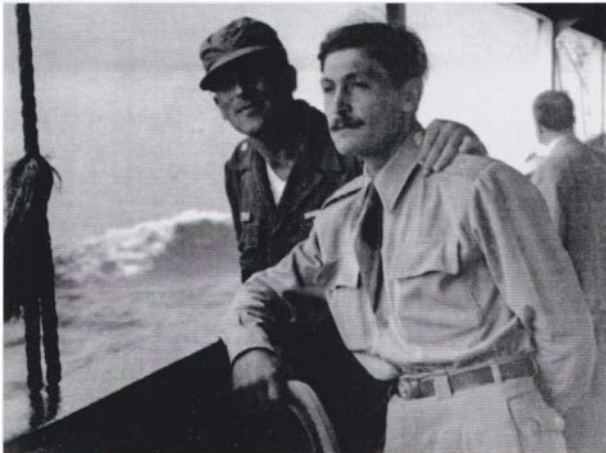
PİYADE ER ABDULLAH SELOĞLU – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Üç tane Kore hükümetinden gelen madalya var, ama bakır gibi ama çakır gibi. Benim hükümetimden bir sporcu rozeti gibi bir rozet yok yakamda. Değeri önemli değil, 25 kuruşluk bir rozet olur ama ben derim ki ‘Benim hükümetim verdi bunu’. Dernekler yaptı madalyaları, dernekler veriyor. O da gelir elde etmek için. 10 liraya satıyor mesela, derneğe gelir elde etsin diye.”

PİYADE ER MEHMET KAYA – 3. KORE TÜRK TUGAYI

“Onların sahip çıktığı kadar Türkiye bize sahip çıkmıyor. Bir madalya dahi vermedi gazilerine. Bize bu madalyaların hepsini Kore gönderdi. Ne yapalım, bakmasınlar. Gazilerine hiç sahip çıkmasınlar.”

Üsteğmen Nurettin Ersoy (solda) ve kardeşi Necmettin Ersoy

60 yıl sonra kapılarını çaldığımız Kore gazilerinin en çok dile getirdiği konuların başındaysa ‘şeref aylığı’ meselesi geliyor. Savaştan çeyrek asır sonra kendilerine maaş bağlanan gaziler bugün ayrıma uğramaktan mustarip. Bunu şikayet etmek için değil, gururlarını incittiği için dillendiriyorlar.

PİYADE ER ABDULLAH SELOĞLU – 1. KORE TÜRK TUGAYI

“Türkiye’de gazileri ikiye böldüler. Nasıl ikiye böldüler? Bizimle aynı kafileden bir grup gazi asgari ücretten maaş alıyor, bir grubu 350 lira maaş alıyor. Bunun nedenini şöyle gösteriyorlar; ben mesela Bağ-Kur’dan maaş alıyorum diye benim maaşım 350 lira. Sen Bağ-Kur’a, Emekli Sandığı’na, Sigorta’ya girmemişsin hiç, asgari ücretten alıyorsun. Ayrım ol-

duğu için ben üzülyorum; para vermiş, vermemiş önemli değil. Burada mühim olan bize verilen paranın miktarı değil, bize verilen paranın şeref aylığı olması önemli. Şeref aylığı alıyoruz biz, bu bir lira da olabilir, bin lira da olabilir; miktarı önemli değil, önemli olan ismi. Şeref aylığını sen nasıl ayırırsın."

ORDONAT ER NECDET AYIK – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Şimdi gazileri ikiye ayırdılar. Bu ikiye ayırmak ne demektir yani? Biz harp görmüşüz, kimimiz yaralanmış, kimimiz sakat. Madem ki devlet bize gazilik unvanı verdi, bunu ikiye ayırmaması lazım. Mesela kimimiz 500, kimimiz 300 lira para alıyor. O 500 lira alan sosyal yardımlaşmadan, herhangi bir yerden para almıyorsa belki onun hanı, apartmanı var."

MUHABERE ER MEHMET AKSOY – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"O zaman şahindik ama şimdi serçe olduk. Yüzümüze bakan yok. Ben devlete borcumu ödemişim, sigortamı vermişim, vergimi vermişim. Beni ödüllendireceğine cezalandırıyor. Sen çınar altında sallamışsın, seni ödüllendiriyor. Gazinin aylığı olmaz, generali de gazidir, eri de gazidir."

PIYADE ER NAZIM KÖLEOĞLU – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Mesele şu; benim dedem İstiklal Savaşı gazisiydi ama dedem sokakta süründü 40 sene. Neden? 40 sene sonra, 1968 senesinde İstiklal Savaşı şeref madalyası hak sahiplerine şeref aylığı bağlandı. 40 sene sonra! Kore'de ben savaşa katılmışım da benim dedemin yanında lafım olur mu ya?"

PIYADE ÇAVUŞ MEHMET TEVFIK CANIHOŞ – 4. KORE TÜRK TUGAYI

"Vallahi döndükten sonra kimse bizi tanımadı. Geriye geldik buraya, kendi işimize

Amerikalılar, Kore Savaşı'nda şehit düşen Türk askerlerin ailelerine "Silver Star-Gümüş Yıldız" madalyası verdi. Yüzbaşı Cevat Olhon'un annesi (sağda).

NECDET AYIK'IN ARŞİVİ

NECMETTİN ÖZÇELİK ARŞİVİ

Amerikalılar ve Koreliler tarafından unutulmayan Kore gazilerine maalesef kendi ülkelerinde vefa gösterilmiyor.

gücümüze baktık. Aradan 25 yıl kadar geçti. 1975 senesinde bizi hatırladılar. Dediler 'Gelin bakalım yahu, siz gitmişsiniz savaşmışsınız. BM'den size ayrılmış fonlar var.' Tuttular bize paso verdiler vasıtalarla bedava binmek için, maaş da verdiler. Allah devletten razı olsun ama devlet mi veriyor, Birleşmiş Milletler mi gönderiyor bilmiyoruz."

PIYADE ER KEMAL EMENGİN

3. KORE TÜRK TUGAYI

"İş bulduk, sigortalı bir iş.

Çalıştık. Fakat bize 27 sene sonra bir aylık bağlandı, o da Sayın Süleyman Demirel'in vasıtasıyla kanunlaştı. Bir ara kestiler, ondan sonra şimdiki hükümet bizi ikiye böldü şerefli, şerefsiz diye. Öyle geliyor insanın aklına. Ben sigortalı 27 sene çalıştım. Eğer sigortam olmasaydı, çalışmasaydım benim çoluk çocuğuma kim bakacaktı? Devlete vergimi verdim. Öbür arkadaş, sosyal güvencesi yokmuş, başka. Pekî bugün milletvekilleri, seçtiğimiz adamlar orada oturuyor, iki maaş alıyorlar. Acaba onları da ikiye böldüler mi? Çok haksızlıklar var. Bugünlerimize şükrediyoruz."

Kore gazileri kendi hükümetlerinden göremediği ilgi ve yardımı Güney Kore devletinden görüyor. Her yıl birkaç gazi, savaştığı Kore topraklarına götürülüyor, onlardan hiçbir yardım esirgenmiyor. 60 yılın şükran borcu ödenmeye devam ediliyor.

TOPÇU ER FERİT KAYA – 2. KORE TÜRK TUGAYI

"2002'de tekrar Dünya Kupası için gittim. O elli bir senede Kore belki yüz sene değişmiş. Olacak gibi değil! Bize karşı da acayip hürmetleri var. Mesela biz 9 kişiydik gazi olarak, bir birliğe götürdüler. Benim elimde de ufak bir çantam vardı, iki kilo ya gelir ya gelmez. Koşa koşa Korelinin biri geldi aldı, ben de sesimi çıkarmadım. Dolastık geldik bir büyük salonda oturduk. Benim çantayı alan adam konuşmaya başladı. 'Kim bu?' diye rehber sordum. 'Bu birliğin komutanı tuğgeneral' dedi. Adam benim çantamı taşıyor. Sonra kendisine sordum 'Savaşı hatırlıyor musun?' dedim. '10 yaşındaydım, annem beni sırtına aldı kaçırdı, ama çok yoruldu, ablam geldi ondan aldı. Dört sene sonra annemle buluşabildik. Onun için sizleri unutamayız' dedi."

TOPÇU ASTSUBAY ÇAVUŞ MUHARREM KILIÇ – 3. KORE TÜRK TUGAYI

"Arkadaşlarımın mezarlarına gittim. 12 tane şehidimiz var, beş tanenin mezarı var, yedi tanenin yok. Bazılarını da alamamışlar yani. İşte, benim sınıf arkadaşım gelince mezarını öptüm. Diğerlerinden ayırmamak lazım ama ne yapayım, artık o kadar olur. Onunla yedi sene beraber kalmışız. Onun mezarını öptüm, işte toprak da aldım, resmini de çektim. Yalnız mezarını öperken, gül dikenini hem bu sağ elime, hem yüzüme çarptı, kanım da arkadaşımın mezarına aktı. Şimdi demiştir ki, 'Siz neredesiniz, beni niye aramıyorsunuz?' O aklıma geldi, tabii orada da ağladım."

Kore’de savaşımlar yurda döndüklerinde coşkulu kalabalıklar tarafından karşılanmışlardı. Devrin siyasileri onlar için en parlak nutuklarını atmış, gazeteler sayfalarını kahramanlık hikayeleriyle doldurmuşlardı. Siyasi hesaplar tutmuş, NATO üyeliği sağlanmış ve askerler görevlerini yerine getirmenin verdiği gururla memleketlerine dönmüşlerdi. Peki ya sonra?

Hikayenin bundan sonrası, toplumumuzun geleneksel vefasızlık örnekleriyle devam ediyor. Kore Savaşı’nın heyecanla takip edildiği yıllar artık çok geride kaldı, savaş da savaşımlar da unutuldu. Aradan geçen 60 yıla rağmen, Kore’de şehit olanlar ve kayıplarla ilgili ciddi bir çalışma yapılmış değil. Arşivlerde duran binlerce belgeyse incelenmeyi bekliyor.

Kayıplara ilişkin en hazine konu, cenazesi bulunamayan askerler. Güney Kore’nin Pusan şehrindeki Türk Şehitliği’nde, savaşta hayatını kaybeden 462 Türk askeri yatıyor. Diğer şehitlerin cenazeleriye Kuzey Kore topraklarında bulunuyor. Resmi rakamlara göre sayıları 175 olan kayıp askerlerin de akıbetleri hâlâ meçhul. İşin acı tarafı; bu kadar yıl sonra kayıplar ve cenazesi bulunamayanlarla ilgili doğru dürüst bir girişimin yapılmamış olması.

Ölülere saygının olmadığı yerde, yaşayanlara vefa beklemek sanırsanız biraz hayalcilik olur. Kore gazileri artık sadece milli bayramlarda düzenlenen törenlerde akıllara geliyor. Resmi geçitlerde gururla yerlerini alıyor, tören bittiğindeyse tekrar kaderleriyle baş başa kalıyorlar.

Çalışmamıza “Bir Kore gazisinin bankta ölü bulunduğu” haberiyle başladığımızı söylemiştik. Buna benzer başka haberler de iki yıl boyunca karşımıza çıktı. Donarak hayatını kaybeden, bakımsızlıktan ölen gazilerimiz oldu ve sadece bir iki satırlık gazete haberlerinde kendilerine yer buldular.

İzmir’de ziyaret ettiğimiz bir gazimiz “Bilgimize tenezzül ettiğiniz için teşekkür ederim” demişti. “Tenezzül” kelimesi bize çok dokundu. Savaşa giden, can veren, can alan onlardı, bizse sadece soru sorandık. Bilgilerine başvurmak bizim için onurdu. Ancak yıllar boyunca kapılarını kimsenin çalmaması, onlara bu sözü ettiriyordu.

Muharip Gaziler Derneği’nin birçok ilde şubesi bulunuyor. Hepsinin iyi niyetle çalıştığını söyleyebiliriz, ancak imkanlarının sınırlı olduğunu söylemek de boynumuzun borcu. Sorunun daha yukarılardan, üniformalı-üniformasız koltuk sahipleri tarafından çözülmesi gerekiyor. Arada bir hatırlarını sormak, dertlerine derman olmak, yaşam standartlarını yükseltmek, en azından bir teşekkür belgesiyle onları onurlandırmak sevgili devlet büyüklerimiz için acaba çok mu zor?

Kore Savaşı’na “Unutulan Savaş” demek biraz işin kolayına kaçmak olur. Buna en güzel cevabı, gözünü kırpmadan ölüme giden gazilerimizden biri verdi: “Ne unutulan savaşı! Ben unutmadım ki.”

SAVAŞIN KRONOLOJİSİ

1950

- 25 Haziran** Kuzey Kore Ordusu 38. paraleli geçerek Güney Kore'ye saldırdı.
- 28 Haziran** Kuzey Kore birlikleri Seul'ü ele geçirdi.
- 28 Haziran** Birleşmiş Milletler, Kore'de ortak müdahaleye karar verdi ve üyelere yardım çağrısı yaptı.
- 7 Temmuz** Amerikalı General Douglas MacArthur, Birleşmiş Milletler Kuvvetleri Komutanlığına atandı.
- 25 Temmuz** Türkiye, Kore'ye asker gönderme kararı aldı.
- 10 Ağustos** Tuğgeneral Tahsin Yazıcı, Kore Türk Tugay Komutanlığına atandı.
- 17 Ağustos** Albay Celal Dora, 241. Alay Komutanlığına atandı.
- 15 Eylül** Amerikan birlikleri Seul yakınlarındaki İnchon'a çıkarma yaptı.
- 16 Eylül** BM kuvvetleri, Pusan köprübaşında karşı taarruza geçti.
- 19-20 Eylül** 1. Kore Türk Tugayı, Ankara'dan İskenderun'a hareket etti.
- 25-26-29 Eylül** Türk Tugayı üç katile halinde Kore'ye hareket etti.
- 28 Eylül** BM kuvvetleri Seul'ü geri aldı.
- 9 Ekim** BM birlikleri 38. paraleli geçerek kuzeye ilerlemeye devam etti.
- 18-19-20 Ekim** Kore Türk Tugayı kafileleri birer gün araya Kore topraklarına çıktı.
- 23 Ekim** Türk Tugayı, gerilla faaliyetlerine karşı emniyet görevi aldı.
- 24 Ekim** BM kuvvetleri Kuzey Kore'nin başkenti Pyongyang'ı ele geçirdi.
- 3 Kasım** 241. Piyade Alayı komutanlık kademesi kaldırıldı.
- 7 Kasım** Türk Tugayı Amerikan 8. Ordusu'na bağlandı.
- 24 Kasım** Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin genel taarruzu.
- 26-30 Kasım** Çin ordusunun Birleşmiş Milletler kuvvetlerine saldırması ve Türk Tugayı'nın Kunuri muharebeleri.
- 30 Kasım** Kunuri'den Pyongyang'a geri çekilme.
- 7 Aralık** Tugay, Sosari'ye vardı ve 241. Alay Karargahı yeniden kuruldu.
- 31 Aralık** Çin ve Kuzey Kore ordularının İmjın hattına taarruzu.

1951

- 4 Ocak** Birleşmiş Milletler birlikleri Seul'ü boşalttı ve geri çekildi.
- 22 Ocak** Birleşmiş Milletler Ordusu'nun keşif ve yıpratma taarruzları başladı.
- 25-27 Ocak** Türk Tugayı'nın Kumyangjangni muharebesi.
- 13 Şubat** Birleşmiş Milletler Orduları Komutanı General MacArthur'un Türk Tugayı'nı ziyareti.

- 16 Şubat** Birleşmiş Milletler birliklerinin taarruzu; Çin ve Kuzey Kore kuvvetlerinin geri çekilmesi.
- 7 Mart** Amerikan 25. Tümeni Han Nehri'ni geçti ve Türk Tugayı'na savunma görevi verildi.
- 14 Mart** Seul, BM askerleri tarafından geri alındı.
- 18 Mart** 600 kişilik takviye birliği Kore'ye ulaştı.
- 10 Nisan** Türk Tugayı, Han Nehri'ni geçti.
- 11 Nisan** ABD Başkanı Henry Truman, General Douglas MacArthur'u görevden aldı ve yerine General Ridgway atandı.
- 22 Nisan** Çin ve Kuzey Kore birlikleri ilkbahar taarruzlarına başladı.
- 24-28 Nisan** BM Ordusu'nun geri çekilmesi ve Türk Tugayı'nın artçı muharebeleri.
- 1-17 Mayıs** Birleşmiş Milletler Ordusu ve Türk Tugayı'nın savunma ve taarruz muharebeleri.
- 17-18 Mayıs** Türk Tugayı'nın gece muharebesi
- 25 Mayıs – 4 Haziran** Türk Tugayı ihtiyata alındı.
- 5-19 Haziran** Birleşmiş Milletler Ordusu ve Türk Tugayı'nın ileri hareketi.
- 20 Haziran** Türk Tugayı kolordu ihtiyatına alındı.
- 2 Temmuz** 2. Kore Türk Tugayı'nın ilk kafiləsi Kore topraklarına vardı.
- 10 Temmuz** Kore'de ateşkes için ilk görüşmeler başladı.
- 15 Temmuz** 1. Kore Türk Tugayı'nın ilk kafiləsi yurda döndü.
- 4 Ağustos** Türk Tugayı tekrar Amerikan 25. Tümeni'nin emrine verildi.
- 7 Eylül** Albay Celal Dora, görevini Albay Nuri Pamir'e devretti.
- 16 Eylül – 1 Kasım** Türk Tugayı'nın mevzi taarruz hareketleri ve savunma muharebeleri.
- 15 Kasım** Tümgeneral Tahsin Yazıcı, görevini Tuğgeneral Namık Arğu'ca devretti.

1952

- 20 Şubat** 2. Kore Türk Tugayı, 10. Kolordu emrine verildi.
- 23 Şubat** Türk Tugayı savunma mevzilerinde görevlendirildi.
- 5 Haziran** Tugay Komutan Yardımcısı Albay Nuri Pamir, Çinlilerin havan saldırısı sonucu şehit oldu.
- 5 Temmuz** 3. Kore Türk Tugayı'nın ilk kafiləsi Kore topraklarına çıktı.
- 20 Ağustos** 3. Kore Türk Tugayı göreve başladı.

1953

- 1-14 Mayıs** Türk Tugayı'nın ileri karakol muharebeleri.
- 28-29 Mayıs** Türk Tugayı'nın Vegas muharebe ileri karakolları muharebeleri.
- 6 Temmuz** 4. Kore Türk Tugayı'nın ilk kafiləsi Kore'ye vardı.
- 27 Temmuz** Panmunjom Ateşkes Antlaşması imzalandı.

PIYADE ER ABDULLAH SELEOĞLU
1929, İZMİR – 1. KORE TÜRK TUGAYI
Kore'de askeri polis olarak görev yaptı. Memleketi Ödemiş'e döndükten sonra ayakkabı dükkanı "Koreli Kundura"yı açtı.

PIYADE ER ABDURRAHMAN BAŞAR
1930, HATAY – 3. KORE TÜRK TUGAYI
Kore'ye gitmeden önce evliydi ve iki çocuğu vardı. Kore'de 2. Piyade Taburu 5. Bölük'te savaştı. Döndükten sonra çiftçilikle geçimini sağladı.

TOPÇU ER ADEM GÜÇLÜ
1929, MUĞLA – 1. KORE TÜRK TUGAYI
İzmir'de askerliğini yaparken Kore birliğine gönüllü katıldı. Döndükten sonra evlendi, beş çocuğu oldu. Palamutbükü'nde eşiyle birlikte yaşıyor. Kore günlerini hâlâ unutamıyor.

MUHABERE ER ADİL YAĞCI
1930, TRABLUS
2. KORE TÜRK TUGAYI
1939'da Trablus'tan kaçarak Türkiye'ye geldi. Kore'de santralci olarak görev yaptı. Han Nehri taşınca 7-8 saat suda kaldı ve kulakları hasar gördü.

PIYADE ER ADNAN APAYDIN
1931, DENİZLİ – 3. KORE TÜRK TUGAYI
Kore'de 2. Tabur, 7. Bölük'te havancı olarak görev yaptı. Döndükten sonra ilk üç ay psikolojik sorunlar yaşadı, daha sonra normale döndü.

PIYADE ER AHMET ALİ BULUT
1929, BALIKESİR – 1. KORE TÜRK TUGAYI
Savaşa gitmeden önce babasını kaybetti. Evliydi ve bir çocuğu vardı. Kore'de havan takımındaydı. Savaştan döndükten sonra çiftçilikle geçimini sağladı.

MUHABERE ER AHMET DÜZYOL
1931, İZMİR – 3. KORE TÜRK TUGAYI
3. Tabur'da muhabereci olarak görev yaptı, yaralandı. Koluna saplanan şarapnel parçasını yıllar boyu vücudunda taşıdı. Kore'den geldikten sonra İzmir Belediyesi'nde işe girdi, 1979 yılında emekli oldu.

PIYADE ER AHMET EROCAĞ
1931, HATAY – 3. KORE TÜRK TUGAYI
Kore'de 2. Piyade Taburu 5. Bölük'te savaştı. Kore'den döndükten sonra memleketinde Devlet Su İşleri'nde çalıştı ve oradan emekli oldu.

MUHABERE ER AHMET İNCE
1931, HATAY – 3. KORE TÜRK TUGAYI
Vegas muharebelerinde sol kolunu kaybetti, komutanı şehit oldu. Oğullarından biri 1974 yılında Kıbrıs Harekati'na katıldı ve gazi oldu.

İSTİHKAM TEĞMEN AHMET ÖLÇER
1926, İSTANBUL
3. KORE TÜRK TUGAYI
Vegas muharebelerinde yaralandı, vücuduna saplanan mermi ve şarapnel parçalarının büyük bölümünü hâlâ vücudunda taşıyor.

PIYADE ER AHMET SAMİM ERSÖZ
1930, İSTANBUL – 3. KORE TÜRK TUGAYI
Kore'den önce İstanbul Selimiye Kışlası'nda vazife görüyordu. Kore'de alay karargah yazıcılığı yaptı. Döndükten sonra makine teknisyeni olarak çalıştı.

MUHABERE ER AHMET USKAL – 1932, BALIKESİR – 4. KORE TÜRK TUGAYI
Ankara Mamak'taki muhabere okulunda askerken Kore'ye gitmek için gönüllü oldu. Kore topraklarına adım atmadan ateşkes haberi geldi.

PIYADE ER AKTAŞ AÇIKÖZ
1931, MERSİN – 3. KORE TÜRK TUGAYI
Kore'de karargahta şoförlük yaptı. Savaştan döndükten sonra da 35 yıl bu mesleğe devam etti ve emekli oldu.

PIYADE ER ALİ AŞKIN
1928, TUNCELİ – 1. KORE TÜRK TUGAYI
Savaşta yaralandı, Pusan'da birkaç gün kaldıktan sonra Tokyo'da 6-7 ay tedavi gördü. Daha sonra Türkiye'ye gönderildi ve Gülhane Askeri Hastanesi'nde 11 ay yattı.

PIYADE ER ALİ AYTEN
1929, BALIKESİR – 1. KORE TÜRK TUGAYI
Altı aylık askerken onu da Kore birliğine seçtiler. Ağır makineli nişancı olarak savaştı. Şimdi oğluyla birlikte Balıkesir'de yaşıyor.

MUHABERE ER ALİ BARAN
1929, BALIKESİR – 1. KORE TÜRK TUGAYI
Edremit'te askerken bölüğüyle birlikte Kore'ye gitti. Orada muhabereci olarak vazife gördü. Ailesiyle birlikte Balıkesir'de yaşıyor.

İSTİHKAM ER ALİ ÇETİN ÖZKUL

1930, MERSİN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de istihkam bölümünde görev yaparken yaralandı. Savaşın döndükten sonra yedi yıl Karayolları'nda çalıştı, daha sonra müteahhitlik yaptı.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ**ALİ EKREM ERKAL**

1927, AYDIN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Ankara Ordu Donatım Okulu'nda öğretmendi. Kore'de topçu taburunda teknisyenlik yaptı.

PIYADE ER ALİ ERGEN

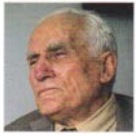
1931, MERSİN – 4. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de depo bölümündeydi. Memleketine döndükten sonra çiftçilik yaptı, daha sonra birkaç yıl fabrikada çalıştı, ardından inşaatçılığa başladı.

TOPÇU ER ALİ GEZER

1931, DENİZLİ – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Hatay Dörtöl'da askerken Kore'ye gönderildi. Memleketi Denizli'de ailesiyle birlikte yaşıyor. Savaşın döndüğünden beri işitme problemi yaşıyor.

PIYADE TEĞMEN BAHTİYAR YALTA

1925, TEKİRDAĞ

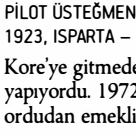
1. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de havan bölümü takım komutanlarındandı. "Kunuri Muharebeleri ve Geri Çekilmeler" adlı kitabı 2005 yılında yayımlandı.

PIYADE ER BEHÇET DURUKAN

1931, MANİSA – 4. KORE TÜRK TUGAYI

Savaşı hatırladıkça hala ağlıyor, "Bu yaşta bile olsa giderim" diyor. Beş çocuğuyla birlikte Akhisar'da yaşıyor.

PILOT ÜSTEĞMEN CAVİT ÖZATA

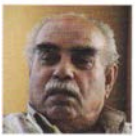
1923, İSPARTA – 4. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'ye gitmeden önce Adapazarı'nda görev yapıyordu. 1972 yılında Kıdemli Albay rütbesiyle ordudan emekli oldu.

TOPÇU ÇAVUŞ CELİL ANTMEN

1930, MERSİN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Konya'da uçaksavar birliğinde askerken kura çektiler, arkadaşı Mustafa'ya çıktı. Onun yerine gitmek için gönüllü oldu.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ CEVAT HASAR

1931, BALIKESİR – 1. KORE TÜRK TUGAYI

Ankara 28. Tümen Ordonat Bölümü'nde motor makinisti olarak görev yaparken Kore'ye tayini çıktı. Kore'ye gitmiş olmakla gurur duyuyor.

PIYADE ER DURAN ÖZKAN

1929, MANİSA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de ayağından vuruldu, dört ay hastanede yattı. Döndükten sonra biçerdöver atölyesinde çalışmaya başladı, daha sonra 25 sene fotoğrafçılık yaptı.

PIYADE ER DURMUŞ ALİ AYÇİÇEK

1931, DENİZLİ – 4. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de 10. Piyade Bölümü'nde görev yaptı. Memleketine döndükten sonra 1954'te evlendi. İlaç bayii işleterek yaşamını sürdürdü.

PIYADE ER DURMUŞ DOLAŞKAN

1929, HATAY – 1. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de 5. Piyade Bölümü'ndeydi. Komutanı, Yüzbaşı Cevat Olhon, Nisan muharebelerinde şehit oldu. Kore'deyken altı ay ailesinden haber alamadı.

PIYADE ER EBUBEKİR ÖZCAN

1933, ERZURUM – 4. KORE TÜRK TUGAYI

Teskeresini aldıktan sonra memleketi Erzurum'a döndü ve inşaatlarda çalışmaya başladı. Birkaç ay sonra göçük altında kalarak bacağından sakatlandı.

TOPÇU ER EMİN AYDIN

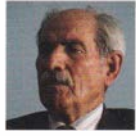
1929, TRABZON – 1. KORE TÜRK TUGAYI

Kayseri'de askerliğini yapıyordu; Kore birliğine seçtiler. Kore'de uçaksavar nişancısı olarak görev yaptı; şimdi ailesiyle, memleketi Trabzon'da yaşıyor.

TOPÇU ÇAVUŞ ENVER MÜLAYİM

1930, HATAY – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Kore birliğine gönüllü oldu. Döndükten sonra Karayolları'nda çalıştı ve emekli oldu.

PIYADE ASTSUBAY ÇAVUŞ**FEHMİ ÖZTEKİN**

1929, KARS – 4. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'ye gitmeden önce evlendi. O Kore'deyken doğan kızı birkaç ay sonra yaşamını yitirdi.

TOPÇU ER FERİT KAYA

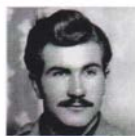
1928, MUĞLA – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de uçaksavar başında savaştı. Döndükten sonra önce Adana'ya yerleşti. 1962'de Antakya'ya taşındı ve tekstil atölyesi işletmeye başladı.

MUHABERE ER FETHİ OKAY

1930, İZMİR – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de telsizciydi. Atf Yılmaz'ın yönettiği, Ayhan Işık'ın başrolde oynadığı *Şimal Yıldızı* filminde ufak bir rol aldı.

İSTİHKAM ER HALİL AKŞİT

1930, DENİZLİ – 3. KORE TÜRK TUGAYI

İstihkam bölümü askerlerindendi. Savaşta yaralandı ve Türkiye'ye gönderildi. Döndükten sonra postanede çalışmaya başladı ve oradan emekli oldu.

PIYADE ER HAMDİ HELLAÇ

1932, TRABZON – 4. KORE TÜRK TUGAYI

Ankara Etimesgut'ta askerdi, Kore birliğine seçtiler. Eşini memleketinde bırakarak yola çıktı. Kore'deki ilk birkaç ayından sonra ateşkes oldu.

PIYADE ÜSTEĞMEN HARUN VURAL1925, GİRESUN
1. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de 3. Tabur 9. Bölük'te takım komutanıydı. 1960'ta kıdemli binbaşı rütbesiyle emekli oldu.

PIYADE ER HASAN CANKUŞ

1932, DENİZLİ – 4. KORE TÜRK TUGAYI

Savaşa gitmeden önce İskenderun'da askerdi. Eşini ve oğlunu geride bırakarak Kore'ye gitti. Orada ağır makineli nişancı olarak vazife gördü.

ULAŞTIRMA ER HASAN GÖKDAĞ

1929, MERSİN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Konya'da muhabere bölümündeyken açılan kursa katıldı ve şoför oldu. Kore'de kaldığı bir yıl boyunca da şoförlük yaptı. Döndükten sonra baba mesleği mobilyacığa devam etti.

ULAŞTIRMA ER HASAN GÜRALTAY

1929, MERSİN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

İskenderun 39. Tümen'in oto nakliye bölümündeyken Kore birliğine dahil oldu. Savaştan dönünce bir süre psikolojik tedavi gördü, daha sonra ticarete atıldı.

TOPÇU ER HASAN KULLUK

1928, ÇANAKKALE – 1. KORE TÜRK TUGAYI

Topçu taburunun 3. Bataryasında savaşırken Lapsek'deki evine şehit haberi geldi. Döndükten sonra 27 yıl karayollarında çalıştı. Uzun yıllar kirada oturdu, emekliliğine yakın, bir ev alabildi.

PIYADE ER HASAN SUSAN

1930, HATAY – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de savaşırken memleketteki annesi hayata veda etti. Vefat haberini memlekete döndükten sonra aldı. Savaştan gelince ticaretle uğraşmaya başladı.

PIYADE ONBAŞI HAYDAR DEMİRBİLEK

1931, TUNCELİ – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Annesinin vefatını ondan gizlediler, ölüm haberini döndükten sonra aldı. 1954'te belediyede çalışmaya başladı, 1977 yılında emekli oldu. İki çocuğu var.

ULAŞTIRMA ER HİKMET GÜL

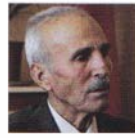
1930, BAYBURT – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de kaldığı yaklaşık bir yıl boyunca oto bölümünde şoförlük yaptı, döndükten sonra da mesleğine devam etti.

PIYADE ONBAŞI HİLMİ GÖKÇEN

1929, İZMİR – 1. KORE TÜRK TUGAYI

Yaklaşık bir sene kaldığı Kore'de ağır makineli nişancılığı yaptı. Ödemiş'e bağlı Seyrekli Köyü'nde çocuklarıyla birlikte yaşıyor.

TOPÇU ÜSTÇAVUŞ İBRAHİM ATA

1927, ELAZIĞ – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Babası 1. Dünya Savaşı gazisiydi; o Kore gazisi oldu. Savaşa giderken eşini ve biri altı aylık, biri iki yaşındaki çocuklarını geride bıraktı. Bir havan mermisiyle yaralandı.

TOPÇU ER İBRAHİM DEMİREL

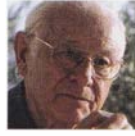
1931, BALIKESİR – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Babasını 1948 yılında kaybetti. Kore'de uçaksavar bataryasında savaşırken annesi de hayata veda etti ve beş kardeşiyle birlikte öksüz kaldı.

TOPÇU ER İBRAHİM EREN

1931, ÇANAKKALE – 3. KORE TÜRK TUGAYI

İkinci değiştirme birliğiyle birlikte Kore'ye gitti. Kumkale cephesinde önüne mermi düştü, şans eseri kurtuldu. Eşiyle birlikte Çanakkale'nin Ortaca Köyü'nde yaşıyor.

TABİP ÜSTEĞMEN İLHAN KAVUNOĞLU

1925, BALIKESİR – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'ye gittiğinde iki senelik doktordu ve nişanlıydı. Savaşa birçok ölüme ve acıya tanıklık etti. Askerlerinden sıhhiye onbaşı Selahattin'i de Kore topraklarında kaybetti.

PIYADE ER İLYA BANAGO

1931, ÇANAKKALE – 3. KORE TÜRK TUGAYI

İskenderun'dayken onun kaderine Kore çıktı. Savaşa ağır makineli nişancı olarak vazife gördü. Döndükten sonra yıllarca kasaplık yaptı, şimdi çiftçilikle uğraşıyor.

TOPÇU ER İRFAN UÇKUNOĞLU

1930, TOKAT – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de düşman havan atışı sonucu mevzi altında kalarak yaralandı. Savaştan sonra fizik tedavi gördü. Devlet Su İşleri'nde makine şefi olarak görev yaptı, 1975 yılında emekli oldu.

İSTİHKÂM ER İSMAİL ÇOKGÜVENİLİR

1930, MANİSA – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Gelibolu'da askerdi, kura çektiler "Kore" çıktı. İstihkam bölümüyle beraber Yıldıztepe ve Kumkale cepheslerinde görev yaptı.

PIYADE ER İSMAİL DOĞAN

1928, BİNGÖL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Bingöl'de askerken Kore'ye gönderildi. Döndükten sonra ticaretle uğraştı. Sekiz tane çocuğu oldu. Ailesiyle birlikte Tuzla'da yaşıyor.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ İSMET POLATOĞLU

1928, ADANA – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'ye gitmeden önce İskenderun 39. Tümen Ordu Donatım Bölüğü'nde görev yapıyordu. O Kore'deyken doğan çocuğunu, döndükten sonra görebildi. Mecburi hizmeti bittikten sonra ordudan istifa etti.

TOPÇU ER İZZETTİN ALKAN

1931, HATAY – 1. KORE TÜRK TUGAYI

İzmir'in Bornova ilçesinde askerliğini yaparken Kore birliğine seçildi. Kore'ye varduktan birkaç hafta sonra ateşkes ilan edildi. Memleketine dönünce çiftçilikle uğraştı.

PIYADE YÜZBAŞI İZZETTİN OLÇUN1921, İSTANBUL
3. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de 10. Piyade Bölüğü'ne komuta ediyordu. 1971 yılında albay rütbesiyle emekli oldu. Şimdi eşiyle birlikte İzmir'de yaşamını sürdürüyor.

PIYADE ER KAMİL CÖMERTLER

1931, MERSİN – 4. KORE TÜRK TUGAYI

Çanakkale'de acemi birliğindeyken Kore'ye gitmek için gönüllü oldu. 2. Piyade Bölüğü'yle birlikte cephe'den ateşkes haberini aldı.

PIYADE ER KAMİL GÜZEL

1929, HATAY – 1. KORE TÜRK TUGAYI

Kahramanmaraş'ta askerken Kore birliği için gönüllü oldu. Kore'de 1. Tabur 1. Bölük'teydi. Döndükten sonra Birleşmiş Milletler tarafından madalyayla ödüllendirildi.

PIYADE ER KASIM AKSOY

1930, HATAY – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Gaziantep'te Kore'ye gitmek için gönüllü oldu. 8. Piyade Bölüğü'nde savaştı. Vegas muharebelerinde Çinlilerin saldırısından kurtulmayı başardı.

SIHHİYE ER KEMAL AYTEN

1930, İZMİR – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de sihiyeci olarak görev yaptı, ölümle ve ölümlerle burun buruna yaşadı. 2001 yılında Güney Kore hükümetinin davetlisi olarak tekrar bu ülkeye gitti ve madalya aldı.

PIYADE ER KEMAL EMENGİN

1928, MERSİN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

İskenderun'da askerliğini yaparken amcasının oğlu Cumali ile birlikte Kore birliğine katıldı. İkisi de sağ salım yurda döndü. Savaştan geldikten sonra sigortalı bir iş buldu ve emekli oldu.

PIYADE ER LÜTFÜ TOPALOĞLU

1930, ARTVİN – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Çobanlık yapıyordu ve askere gitmeden önce nişanlanmıştı. Kurayla Kore birliğine seçildi ve orada havancı olarak savaştı. Yurda döndükten kısa süre sonra annesini kaybetti.

ULAŞTIRMA ER MAHİR OTHAN

1932, İZMİR – 4. KORE TÜRK TUGAYI

Cepheye varduktan çok kısa bir süre sonra ateşkes haberi geldi. Önce sihiye, sonra muhabere bölümünde şoförlük yaptı. Şimdi ailesiyle İzmir'de yaşıyor.

MUHABERE ER MEHMET AKSOY

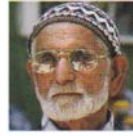
1931, İZMİR – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Bir arkadaşıyla beraber Kore'ye gitmek için gönüllü oldu. Orada muhabereci olarak vazife yaptı. Şeref aylığı meselesi nedeniyle devlet yetkililerine kızgın.

İSTİHKAM ER MEHMET BAŞYİĞİT

1931, MANİSA – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Askere gitmeden önce evlenmişti. Bingöl'de askerliğini yaparken bölükçe Kore Savaşı'na gönderildiler.

PIYADE ER MEHMET GENCER

1930, HATAY – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de 2. Piyade Taburu 7. Bölük'te savaştı, havan mermisiyle bacağından yaralandı. Memleketine döndükten sonra çiftçilikle geçimini sağladı.

TOPÇU ER MEHMET GÜRSOY

1929, ORDU – 1. KORE TÜRK TUGAYI

Savaştan döndükten sonra bir sene kadar günlük hayata uyum sorunu yaşadı. Savaşa gitmeden ticaretle uğraşıyordu, dönünce de aynı mesleğe devam etti.

PIYADE ER MEHMET KAYA

1930, DENİZLİ – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de aşçılık yaptı, döndükten sonra da aynı mesleği sürdürdü ve çöp şiş lokantası açtı. Savaştan sonra iki kez Güney Kore'ye gitme fırsatını buldu.

TOPÇU ASTSUBAY ÇAVUŞ MEHMET ÖZKAN

1927, TRABZON – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Savaşa gitmeden önce evliydı ve iki çocuğu vardı. Kore'de topçu taburunda takım astsubaylığı yaptı. Aradan geçen 60 yıla rağmen askerlerinden bugün bile telefon alıyor.

ULAŞTIRMA ÇAVUŞ MEHMET SALGANCA

1931, BULGARİSTAN

4. KORE TÜRK TUGAYI

Kore birliğine seçildiğinde Erzurum'daydı. Döndükten sonra ehliyet aldı ve şoförlüğe başladı. 20 yıl çalıştıktan sonra kendi arabasını aldı ve emekli oldu.

PIYADE ER MEHMET SEMERCİ

1929, KONYA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'den döndükten sonra yıllarca esnaflık yaptı. Üç çocuğu oldu. Şimdi kızı ve torunlarıyla birlikte Beykoz'daki evinde yaşıyor.

PIYADE ER MEHMET SİDDİK YETKİNER

1929, MUŞ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

1. Kore Tugayı'nın çekirdeğini oluşturan 241. Alay'ın askerlerindendi. Savaştan döndükten sonra terzilik yaparak geçimini sağladı, evlendi ve beş çocuğu oldu.

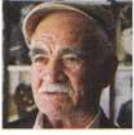
PIYADE ÜSTÇAVUŞ MEHMET ŞEN
1929, AFYON – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Erzurum 3. Ordu'da görevliken Kore'ye gitmek için gönüllü oldu. Astsubaylıktan emekli olduktan sonra ailesiyle birlikte İstanbul Pendik'te yaşamaya başladı.

PIYADE ÇAVUŞ MEHMET TEVFIK CANIHOŞ
1931, ADANA – 4. KORE TÜRK TUGAYI

İstanbul Ömerli'de askerdi, Kore birliğine gönüllü oldu. Savaşın son günlerine yetişti. Chorwon cephesindeyken mütareke haberi geldi.

İSTİHKAM ER MEHMET YAMAN
1930, BALIKESİR – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Ailesini bırakıp Kore'ye gitti. Bir yıl boyunca istihkam bölümünde mayın döşemek ve toplamakla uğraştı. Bir üstegmenini mayına kurban verdi.

PIYADE ÇAVUŞ MEHMET YAMAN
1930, ÇANAKKALE – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Gelibolu 58. Alay'da askerken Kore'ye gitmek için gönüllü oldu. Kendi deyimiyle "Anasından doğduğu gibi gitti, anasından doğduğu gibi geldi." Oğluyla birlikte Bayramiçe bağlı Güzeltepe Köyü'nde yaşıyor.

PIYADE ER MERA ÜNVEREN
1930, ADANA – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de piyade ağır silah çavuşu olarak savaştı. Kolundan ve bacağından yaralandı, bir ay kadar tedavi gördükten sonra cepheye geri döndü.

PIYADE KIDEMLİ BAŞÇAVUŞ MİTHAT AKGÜN
1920, ELAZIĞ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de 241. Alay 1. Tabur 1. Bölük silah takım astsubayıydı. Devre arkadaşları Kerim Şen ve Dursun Ali Bilge'yi savaşta kaybetti.

PIYADE ÇAVUŞ MUHARREM ÇAVAŞ
1930, ORDU – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Askerliğini yaptığı Samsun'da kura çektiler, onun kaderine Kore çıktı. Savaşta yaşadıklarını not ettiği günlüğünü hâlâ saklıyor.

TOPÇU ASTSUBAY ÇAVUŞ MUHARREM KILIÇ
1930, ELAZIĞ – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Amcası Ali Haydar Kılıç 1. Kore Türk Tugayı astsubaylarındandı. Aşkale'de Topçu Taburu İkinci Batarya Astsubayı iken onun da tayini Kore'ye çıktı. 1958'de ordudan istifa etti.

PIYADE ER MUSTAFA FİDAN
1931, TUNCELİ – 4. KORE TÜRK TUGAYI

Kore birliğinde şoföre ihtiyaç vardı, onu da karargah bölümüne şoför olarak seçtiler. Kore'ye adım attıktan çok kısa süre sonra ateşkes ilan edildi.

PIYADE ER MUSTAFA GÖLCÜK
1931, AYDIN – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de 2. Tabur 7. Bölük'te makineli tüfek nişancısıydı. Kolundan yaralandı ve memlekete gönderildi. Savaş günlerini hala unutamadı ve geceleri uyku problemi yaşıyor.

PIYADE ER MUSTAFA MERSİN
1929, İZMİR – 1. KORE TÜRK TUGAYI

Edremit'te askerken Kore'nin yolunu tuttu, ağır makineli nişancısı olarak görev yaptı. Savaşın sona Ödemiş'e bağlı Zeytinli Köyü'ne geri döndü, eşiyle birlikte hala orada yaşıyor.

PIYADE ER MUSTAFA RAŞİT ÇAYIKLI
1932, ESKİŞEHİR – 4. KORE TÜRK TUGAYI

Askere gitmeden önce çiftçilikle uğraşıyordu. Döndükten sonra Eskişehir Şeker Fabrikası'nda şeflik yaptı. 1960'ta fabrikadan ayrılıp lokantacılığa başladı.

PIYADE ÇAVUŞ MÜSLİM AYDIN
1930, MUŞ – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Bingöl'de askerken Kore birliğine katıldı. Ağır makineli takımında görev yaptı. Havan mermisiyle yaralandı ve Tokyo'da tedavi gördü.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ NACİ GÜLER
1930, ELAZIĞ – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Ankara ordonat birliğindeyken Adapazarı'na tayini çıktı. Orada üç ay kaldıktan sonra Kore birliğine gönüllü oldu. 3. Tabur'da teknisyen olarak hizmet gördü.

PIYADE ER NAZIM KÖLEOĞLU
1930, İZMİR – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Babası Kurtuluş Savaşı gazisiydi, o da Kore Savaşı'nda gazi oldu. 2003 yılında Kore Savaşı'nın bitişinin 50. yılı nedeniyle Güney Kore'de düzenlenen törenlere katıldı.

ORDONAT NECDET AYIK
1930, ZONGULDAK – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de birkaç yerinden şarapnel parçasıyla yaralandı. Şimdi gözlerinde %40 görme kaybı var. Askerden döndükten sonra torna tefsisi işlerinde çalışmaya başladı, bir yıl sonra da evlendi.

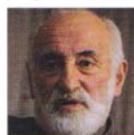
ULAŞTIRMA ER NECMETTİN YILDIRIM
1931, ÇANAKKALE – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'den döndüğünde İzmir'de onu babası karşıladı. Uzun süre geceleri uyku problemi yaşadı. Bayramiç'in Gökçalı Köyü'nde ailesiyle birlikte yaşıyor.

PIYADE ASTEĞMEN NİHAT ÖZKAN
1933, MERSİN – 4. KORE TÜRK TUGAYI

Muş'un Varto ilçesinde sağlık teknisyeni olarak görev yaparken yedek subay olmak için başvurdu. Kore'de depo bölümünün takım komutanlarından biriydi.

PIYADE ER NİYAZI KELİK
1930, ADANA – 3. KORE TÜRK TUGAYI

İskenderun 39. Piyade Alayı'nda askerken Kore'ye gitmek için gönüllü oldu. Ailesi fakirdi ve onu yolcu etmeye bile gelememişlerdi. Kore'de ileri sürülmüş gözetleyici olarak görev yaptı.

PIYADE ÜSTEĞMEN NURETTİN ERSOY
1924, DENİZLİ – 2. KORE TÜRK TUGAYI
Erzurum Aşkale'de şark hizmetini yaparken bir yıldırım telgrafla Kore'ye tayini çıktığını öğrendi. Evliydi ve yedi aylık bir oğlu vardı. 1975 yılında ordudan emekli oldu.

TOPÇU ER NURETTİN ULUEREN
1929, BURSA - 2. KORE TÜRK TUGAYI
Ankara'da askerken Kore birliğine seçildi. Topçu ileri gözetleyici subayının şoförlüğünü yaptı. Askerden sonra memleketi Bursa'ya döndü. Uzun yıllar şoförlük yaptı. Şimdi Pendik'te yaşıyor.

PIYADE ER NURİ TEKİN
1930, HATAY – 3. KORE TÜRK TUGAYI
Manisa'da askerken Kore birliğine seçtiler. Gitmeden önce evliydi ve bir çocuğu vardı. Kore'de havan bölüğünde savaştı. Memlekete gelince çiftliğe devam etti.

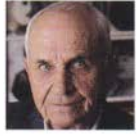
MUHABERE ER ORHAN BAYUK
1927, SINOP – 1. KORE TÜRK TUGAYI
Erzurum'da askerliğini yaparken muhabereci olarak Kore'ye gitti. Döndükten sonra 31 yıl Devlet Demiryolları'nda çalıştı.

ULAŞTIRMA TEĞMEN OSMAN TOLGA
1927, TRABZON – 1. KORE TÜRK TUGAYI
Hukuk fakültesinde okurken Kara Harp Okulu'na geçti ve teğmen oldu. 600 kişilik ilk takviye birliğiyle Kore'ye gitti. 27 Mayıs askeri müdahalesinden sonra 1961 yılında ordudan ayrıldı.

MUHABERE ER OSMAN YILDIRIM
1932, MANİSA – 4. KORE TÜRK TUGAYI
1. Tabur'da telsizciydi. Ateşkes haberi geldiğinde Japonya'nın Sasebo şehrindeydi. Döndükten sonra köylerde rençperlik yaparak yaşamını sürdürdü.

PIYADE ER ÖMER FARUK ÖZEN
1932, BALIKESİR – 4. KORE TÜRK TUGAYI
Kore'ye gitmeden önce Diyarbakır'da kolordu karargahı yazıcısıydı. Radyodaki savaş haberlerinden etkilendi ve gönüllü olarak Kore'ye gitti.

TOPÇU ER ÖMER GENÇOĞLU
1929, ARTVİN – 1. KORE TÜRK TUGAYI
Kunuri günlerinde çok yaralı taşıdı, Amerikalılar tarafından ödüllendirildi. Kore'de savaşırken babasını kaybetti. Yakın zamanda felç geçirdi ancak savaşta yaşadıkları hâlâ aklında.

PIYADE ER ÖMER ÖZER
1931, TEKİRDAĞ
4. KORE TÜRK TUGAYI
Gaziantep'te askerliğini yapıyordu, Kore birliğine gönüllü oldu. Cephede birkaç hafta kaldıktan sonra ateşkes haberi geldi.

ULAŞTIRMA ER RAHMİ SARILAR
1930, BALIKESİR
2. KORE TÜRK TUGAYI
1950'li yıllarda memlekette otomobil de azdı, şoför de. Kore'ye şoför olarak gitti. Orada açılan kurslarda şoförlerin eğitilmesine yardımcı oldu. Döndükten sonra mesleğini sürdürdü.

PIYADE ER RECEP AYKUT
1931, ÇANAKKALE – 3. KORE TÜRK TUGAYI
Kore'de yaralandı, şarapnel parçalarını hala vücudunda taşıyor. Çanakkale'nin Bayramiç ilçesine bağlı Yassıbağ Köyü'nde oğluyla birlikte yaşıyor.

TOPÇU ONBAŞI RECEP BOYACIOĞLU
1931, HATAY – 3. KORE TÜRK TUGAYI
Kore'den gelen şehit haberlerinden etkilenecek gönüllü olmaya karar verdi. Bir yıl boyunca uçaksavar başında savaştı. Döndükten sonra yıllarca dokuma fabrikasında çalıştı.

TOPÇU ER RECEP ÖZBAY
1930, ÇANAKKALE – 2. KORE TÜRK TUGAYI
Gelibolu'da askerken kura çektiler, onun kısmetine Kore çıktı. Çanakkale'nin Bayramiç ilçesine bağlı Çavuş Köyü'nde yaşıyor. Madalya alamamaktan şikayetçi ama yine de törenlere katılıyor.

PIYADE ASTEĞMEN REFİK ERDURAN
1928, İSTANBUL
2. KORE TÜRK TUGAYI
Sol görüşlü çevrelerin teşvikiyle yedek subay olarak Kore'ye gitti. Tugay Komutanı Tuğgeneral Namık Arguç'un tercümanlığını yaptı. Savaşın sonra başladığı gazete yazarlığını hâlâ sürdürüyor.

PIYADE TEĞMEN RIFAT SÜMER
1924, İZMİT – 1. KORE TÜRK TUGAYI
Kore'ye gitmeden önce İstanbul Davutpaşa'da görev yapıyordu, evliydi ve bir çocuğu vardı. Kore'de talingah bölümünde takım komutanlığı yaptı.

ORDONAT ÜSTÇAVUŞ SABAHATTİN ERGÜL
1928, SAMSUN – 1. KORE TÜRK TUGAYI
Ankara Ordu Donatım Okulu'nda görevliken optik uzmanı olarak Kore'ye gitti. Döndükten sonra enstitü mezunlarına verilen yedek subay olma hakkından yararlandı.

PIYADE ER SABRİ CÖMERT
1930, HATAY – 3. KORE TÜRK TUGAYI
1 yaşındaki çocuğunu ve eşini memleketinde bırakarak Kore birliği için gönüllü oldu. 3. Piyade Bölüğü'nde subaylara aşçılık yaptı.

HAKİM ÜSTEĞMEN SABRİ KİRİŞOĞLU

1924, İSPARTA
2. KORE TÜRK TUGAYI

Topçu okulunda görev yaparken 241. Alay'a askeri hâkim olarak atandı. 1974'te Askeri Yargıtay Başkanı oldu. 12 Eylül darbesinde bu görevdeydi.

ULAŞTIRMA ONBAŞI SADIK ASİMGİL

1929, MERSİN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

İskenderun'da 39. Tümen'in oto nakliye bölümü yazıcı onbaşısıydı, Kore birliğine seçildi. Savaşta kaybettiği arkadaşlarını ve komutanlarını hatırladıkça gözleri doluyor.

PİYADE ÇAVUŞ SADİ VAROL

1930, İSTANBUL – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Koreye gitmeden önce evliydi ve iki çocuğu vardı. Kore'de havan mermisiyle yaralandı. Döndükten sonra şoför olarak çalışmaya devam etti.

PİYADE ER SAİM GÜÇTEKİN

1931, MANİSA – 3. KORE TÜRK TUGAYI

İskenderun'da askerken kura sonucu Kore birliğine katıldı. Havan bölümünde iki numara, yani doldurucu olarak görev yaptı.

PİYADE ER SALİM ALKAN

1929, HATAY – 1. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'ye gitmek için gönüllü olduğu sırada evliydi ve iki çocuğu vardı. Savaşta elinden yaralandı, bir ay tedavi gördükten sonra cepheye döndü. Savaştan geldikten sonra Tekel'de çalıştı ve oradan emekli oldu.

PİYADE ONBAŞI SELAHATTİN KARAKAŞ

1930, DENİZLİ – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de ayağından yaralandı, iki parmağı hâlâ sakat. Döndükten sonra önce tabakhane'de çalıştı sonra Sümerbank'a girdi.

TOPÇU TEĞMEN SEYİT ÖZBEN

1929, İZMİR – 3. KORE TÜRK TUGAYI

Uçaqsavar bataryası subaylarındandı. Döndükten sonra 1955 yılında evlendi, bir oğlu ve bir kızı oldu. 1972 yılında albay rütbesiyle ordudan emekli oldu.

PİYADE ER SİDDİK KANŞIRAY

1929, MUŞ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'ye giden ilk kafilenin çekirdeğini oluşturan 241. Alay'ın askerlerindendi. Savaştan sonra memleketi Muş'a döndü, yaklaşık 20 yıldır da Manisa'da yaşıyor.

İSTİHKAM ER SÜLEYMAN IRMAK

1929, İZMİR – 1. KORE TÜRK TUGAYI

Kore'de istihkam bölümünde görev yaptı. Kunuri muharebelerindeki ilk baskın sırasında Çinlilere esir düştü. 33 aylık esaret hayatı sonrasında iade edildi. Ödemiş'e bağlı Dolaylar Köyü'nde yaşıyor.

ULAŞTIRMA ER SÜLEYMAN KILIÇ

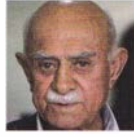
1929, GAZİANTEP – 1. KORE TÜRK TUGAYI

Sivas'tayken kura sonucu Kore'ye gitti. Orada alay karargahında şoförlük yaptı. Savaştan döndükten sonra Karayolları'nda çalışmaya başladı ve oradan emekli oldu.

PİYADE ER ŞÜKRÜ APAYDIN

1929, NİĞDE – 1. KORE TÜRK TUGAYI

1951 yılında Kore'ye gönderilen 600 kişilik ilk takviye birliğinin askerlerindendi. Savaştan döndükten sonra demiryollarında çalışmak istedi ancak ilkökul diploması olmadığı için reddedildi, geçimini firincılık yaparak sağladı.

PİYADE ER VELİ GÜNDÜZ

1929, TUNCELİ – 1. KORE TÜRK TUGAYI

1. Tabur 2. Bölük'te savaşırken yaralandı, Tokyo'da tedavi gördükten sonra tekrar cepheye sevk edildi. Savaştan sonra devlet kurumlarında odacılık yaptı.

PİYADE ÜSTÇAVUŞ YAŞAR KANDEMİR

1930, ERZİNCAN – 1. KORE TÜRK TUGAYI

Gümüşhane'de vazifeliyken 1950 yılında Kore'ye tayini çıktı, 2. Tabur'da görev yaptı. Astsubay arkadaşlarından Şaban'ı Kore'de şehit verdi.

TOPÇU ER YAŞAR KAYSER

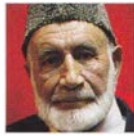
1929, ANKARA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

Balıkesir'de askerliğini yaparken Kore için gönüllü oldu ve uçaqsavar bataryasında görev yaptı. 1957 yılında İzmir'e yerleşti ve hala orada yaşıyor.

İSTİHKAM ER ZEKİ BAŞESKİOĞLU

1929, ANTALYA – 1. KORE TÜRK TUGAYI

Menemen'de istihkam bölümündeydi, 600 kişilik ilk takviye birliğine dahil oldu. Kore'den döndükten sonra tekstil sektörüne girdi ve Türkiye'nin önde gelen işadamlarından biri oldu.

PİYADE ER ZÜBEYİR AYAZ

1929, ERZURUM – 2. KORE TÜRK TUGAYI

Memleketi Erzurum'da askerliğini yaparken Kore birliğine gönüllü oldu. Savaşta ağır makineli nişancı olarak görev yaptı. Yurda döndükten sonra çiftçilikle uğraştı.

ŞEHİTLER

SUBAYLAR

KD. YÜZBAŞI	AHMET TUNCER	30 KASIM 1950
KD. ÜSTEĞMEN	AHMET TÜRKKAN	8 OCAK 1952
ÜSTEĞMEN	BEDRETTİN ÇİĞDEM	21 NİSAN 1951
TEĞMEN	CEVAT BAYRAK	10 ARALIK 1952
YÜZBAŞI	CEVAT OLBON	7 NİSAN 1951
YÜZBAŞI	ESAT ÖZTÜZÜN	29 KASIM 1950
ÜSTEĞMEN	FAHRETTİN GÜVEN	19 KASIM 1951
KD. ÜSTEĞMEN	HALİL AKDEMİR	29 KASIM 1950
KD. YÜZBAŞI	HALİL ÇAYAN	24 MAYIS 1951
KD. ÜSTEĞMEN	HALİL ERDOĞAN	28 KASIM 1950
TEĞMEN	HASAN GÜNSUR	28 KASIM 1950
ÜSTEĞMEN	HİKMET ÖZDEMİR	20 KASIM 1951
TEĞMEN	HÜSEYİN KOŞUCU	29 KASIM 1950
YÜZBAŞI	KAMİL ATALAY	29 KASIM 1950
KD. YÜZBAŞI	KAYA ALDOĞAN	28 KASIM 1950
BİNBAŞI	KEMAL ERTEEN	9 ARALIK 1950
ÜSTEĞMEN	KEMAL KARABAŞ	10 OCAK 1952
BİNBAŞI	LÜTFÜ BİLGİN	24 MAYIS 1951
ÜSTEĞMEN	MAHMUT BOZDAĞ	28 MAYIS 1953
ÜSTEĞMEN	MEHMET GÖNENÇ	22/23 NİSAN 1951
TEĞMEN	MEHMET ÖZEN	28 KASIM 1951
BİNBAŞI	MİKTAT ULUÖNLÜ	17/18 MAYIS 1951
ÜSTEĞMEN	MUZAFFER ARCA	27 KASIM 1950
ÜSTEĞMEN	MUZAFFER DÖNMEZ	1 NİSAN 1951
TEĞMEN	NACİ GÖKÇE	29 KASIM 1950
TEĞMEN	NEDİM TUĞALTAY	18 MAYIS 1951
ALBAY	NURİ PAMİR	5 HAZİRAN 1952
TEĞMEN	OSMAN GÖRAL	28 KASIM 1950
TEĞMEN	RİDVAN TERZİ	17/18 MAYIS 1951
ÜSTEĞMEN	RÜŞTÜ ÜRER	28/29 MAYIS 1952
ÜSTEĞMEN	SELAHATTİN EREGEMEN	30 OCAK 1951
TEĞMEN	ŞERİF ŞUMNU	8 TEMMUZ 1953
ÜSTEĞMEN	ŞERİF YAVUZ	29 KASIM 1950
TEĞMEN	TAHİR ÜN	27 KASIM 1950
ÜSTEĞMEN	TARIK OKUR	25 KASIM 1951

ASTSUBAYLAR

BAŞ GEDİKLİ	ABDİ ÖZKAN	22/23 NİSAN 1951
BAŞÇAVUŞ	ABDURRAHMAN EŞİT	24 MAYIS 1953
BAŞÇAVUŞ	AHMET KESKİN	26 OCAK 1951
ASTSUBAY ÇAVUŞ	AHMET YERMEZ	28/29 MAYIS 1953
BAŞ GEDİKLİ	ALİ BİLGİ	22/23 NİSAN 1951
ÜSTÇAVUŞ	ALİ SELÇUK	28/29 AĞUSTOS 1953
ÜSTÇAVUŞ	ARİF ÖZBEK	25 EYLÜL 1951
ÜSTÇAVUŞ	BİLAL AYDEMİR	29/30 OCAK 1951
BAŞÇAVUŞ	FAHRETTİN SÖZMEN	8 TEMMUZ 1953
KD. BAŞÇAVUŞ	HASAN BİLEN	28 KASIM 1950
BAŞ GEDİKLİ	KADİM ULUK	28 KASIM 1950
ASTSUBAY ÇAVUŞ	KERİM ŞEN	22/23 NİSAN 1951
BAŞ GEDİKLİ	MEHMET KESKİN	30 OCAK 1951
BAŞ GEDİKLİ	MUHAMMED YAVUZ	28 KASIM 1950
BAŞÇAVUŞ	MUSTAFA ERSAL	17 OCAK 1953
ÜSTÇAVUŞ	MUSTAFA SÖZERİ	21 NİSAN 1951
ÜSTÇAVUŞ	MUZAFFER EREN	7 OCAK 1953
BAŞÇAVUŞ	NECATİ SANDIKÇI	28/29 MAYIS 1953
ÜSTÇAVUŞ	NECMİ ORAR	20 KASIM 1951
BAŞ GEDİKLİ	OSMAN COŞKUN	19 ARALIK 1950
BAŞ GEDİKLİ	ÖMER DİKEN	30 OCAK 1951
ASTSUBAY ÇAVUŞ	ÖMER OĞUZHAN	20 ARALIK 1951
BAŞ GEDİKLİ	SEDAT BORA	12 KASIM 1950
ÜSTÇAVUŞ	SÜLEYMAN ERYÜREK	23 NİSAN 1950
BAŞ GEDİKLİ	ŞABAN OKTAY	19 ARALIK 1950
ASKERİ MEMUR	RAŞİT METE	29 KASIM 1950
BANDO ÖĞR.	SELAHATTİN OSKAY	8 EYLÜL 1951
SİVİL AŞÇI	MEHMET AKMAN	29 KASIM 1950

ERLER

ONBAŞI	ABDİ BAL	29 KASIM 1950
ER	ABDÜL KIZIL	28/29 MAYIS 1953
ONBAŞI	ABDÜLKERİM DÖNMEZ	28/29 MAYIS 1953
ER	ABDULLAH ÇAKIR	4 MAYIS 1951
ER	ABDULLAH KESER	30 OCAK 1951
ER	ABDULLAH KILIÇ	26 OCAK 1951
ONBAŞI	ABDULLAH KURT	29 KASIM 1950
ER	ABDULLAH ÖZBEK	22/23 NISAN 1951
ER	ABDULLAH ZERAN	29 NISAN 1952
ER	ABDÜLLATİF ÇELİK	16 KASIM 1952
ER	ABDÜLMECİT KALKICI	29 KASIM 1950
ER	ABDULVAHAP KARA	21 NISAN 1951
ONBAŞI	ABDURRAHMAN CAN	28/29 MAYIS 1953
ER	ABDURRAHMAN SENA	13 HAZİRAN 1951
ÇAVUŞ	ABİD ÇAMLICA	29 MAYIS 1953
ER	ADEM ŞAHİN	28/29 MAYIS 1953
ER	ADİL DEMİRLER	31 ARALIK 1952
ER	ADİL DOĞAR	27 KASIM 1950
ER	ADİL TOP	28/29 MAYIS 1953
ER	AHMET AKAY	14/15 ARALIK 1951
ER	AHMET AŞKAR	30 OCAK 1951
ER	AHMET AŞKAR	27 ARALIK 1952
ÇAVUŞ	AHMET BAYRAM	28/29 MAYIS 1953
ER	AHMET BERKER	29 KASIM 1950
ER	AHMET BİLGİLİ	29 KASIM 1950
ER	AHMET BİYİKLİ	30 OCAK 1951
ER	AHMET ÇANKAYA	8 OCAK 1953
ONBAŞI	AHMET ÇETİN	29 KASIM 1950
ER	AHMET CİVAN	28/29 MAYIS 1953
ER	AHMET DOĞRUSÖZ	28/29 MAYIS 1953
ER	AHMET DURAN ÇELİK	28/29 MAYIS 1953
ER	AHMET ECEVİT	29 KASIM 1950
ER	AHMET ELİTAŞ	28/29 MAYIS 1953
ER	AHMET FİL	14 TEMMUZ 1951
ER	AHMET GÜKALP	28/29 MAYIS 1953
ER	AHMET GÜLHAN	29 KASIM 1950
ER	AHMET İNCİ	8 ARALIK 1951
ER	AHMET KARATEPE	9 OCAK 1951
ER	AHMET KORKMAZ	29 KASIM 1950
ER	AHMET KURT	29 KASIM 1950
ÇAVUŞ	AHMET MERSİN	28/29 MAYIS 1953
ER	AHMET ORHAN	29 KASIM 1950
ER	AHMET ÖZBEK	29 KASIM 1950
ER	AHMET SAKAOĞLU	26 HAZİRAN 1951
ER	AHMET SARI	20 KASIM 1950
ER	AHMET ŞENER	30 OCAK 1951
ER	AHMET TAŞ	28/29 MAYIS 1953
ER	AHMET ZOR	13 AĞUSTOS 1951
ER	ALİ BELKİS	28/29 MAYIS 1953
ER	ALİ ÇALIŞKAN	29 KASIM 1950
ER	ALİ CAN	29 KASIM 1950
ER	ALİ ÇİÇEK	22/23 NISAN 1951
ER	ALİ ÇOBAN	22/23 NISAN 1951
ER	ALİ EMEKSİZ	8 EKİM 1951
ER	ALİ EREN	28/29 MAYIS 1953
ER	ALİ ERGÜL	24 ŞUBAT 1952
ÇAVUŞ	ALİ ERTEK	29 KASIM 1950
ER	ALİ HAN	14 HAZİRAN 1951
ONBAŞI	ALİ İHSAN BİÇER	29 KASIM 1950
ER	ALİ KABAK	28/29 MAYIS 1953
ER	ALİ KABAKLI	29 KASIM 1950
ONBAŞI	ALİ KEKLİK	29 KASIM 1950
ÇAVUŞ	ALİ KELESİCİOĞLU	29 KASIM 1950
ER	ALİ KESKİN	13 KASIM 1950
ER	ALİ KESNİK	28/29 MAYIS 1953
ER	ALİ KILIÇ	14 NISAN 1951

ER	ALİ KUNT	29 KASIM 1950
ER	ALİ MERAL	26 HAZİRAN 1953
ER	ALİ OĞAN	28/29 MAYIS 1953
ER	ALİ ORMANLI	18 MAYIS 1951
ER	ALİ OSMAN DURMUŞLAR	5 MART 1951
ER	ALİ ÖZEL	12/13 MART 1952
ER	ALİ PRİŞTİNA	29 MAYIS 1953
ER	ALİ RIZA CAN	1 HAZİRAN 1952
ER	ALİ RIZA İYİM	28/29 MAYIS 1953
ÇAVUŞ	ALİ RIZA KARALI	22 OCAK 1953
ÇAVUŞ	ALİ ŞAHİN	28/29 MAYIS 1953
ER	ALİ TEK	28/29 MAYIS 1953
ER	ALİ YAMUKLAR	3 ŞUBAT 1951
ER	ALİ YAŞA	29 KASIM 1950
ER	ALİ YILMAZ	14/15 ARALIK 1951
ER	ALİ YILMAZ	21 KASIM 1952
ER	APTULLAH ARIKAN	28/29 MAYIS 1953
ÇAVUŞ	APTULLAH AVRAS	30 OCAK 1951
ER	ARİF BOĞA	29 KASIM 1950
ER	ARİF KANLI	29 KASIM 1950
ER	ARİF KARABİYİK	29 KASIM 1950
ER	ARİF KOÇ	27 KASIM 1951
ER	ARİF SEVEN	22 ARALIK 1951
ER	ASAF SASAOĞLU	28/29 MAYIS 1953
ER	ASIM İSMİOĞLU	28/29 MAYIS 1953
ONBAŞI	AVNİ DEMİRKIRAN	28/29 MAYIS 1953
ONBAŞI	AZİZ AKSOY	1 ARALIK 1951
ER	AZİZ ALEMDAR	29 KASIM 1950
ER	AZİZ KAYA	28/29 MAYIS 1953
ER	AZİZ TURAN	18 MAYIS 1951
ER	BAHATTİN İŞİK	29 KASIM 1950
ÇAVUŞ	BAHRİ GÜLGE	26 OCAK 1951
ONBAŞI	BAHRİ KURNAZ	16 KASIM 1951
ER	BATTAL GÜLER	13 NISAN 1951
ER	BAYRAM ÇAP	29 KASIM 1950
ER	BAYRAM GİŞİ	24 MART 1951
ÇAVUŞ	BAYRAM GÜN	28/29 MAYIS 1953
ER	BAYRAM KARATAŞ	28/29 MAYIS 1953
ER	BAYRAM TAVŞAN	28/29 MAYIS 1953
ER	BEKİR AVCI	29 KASIM 1950
ONBAŞI	BEKİR BARUT	8 MAYIS 1951
ER	BEKİR DEMİREL	28/29 MAYIS 1953
ER	BEKİR KARA	30 MAYIS 1951
ER	BEKİR ÖZDEMİR	28/29 MAYIS 1953
ER	BEKİR ÖZKURŞUN	28 KASIM 1950
ER	BEKİR ŞAHİN	9 NISAN 1952
ER	BEKİR YAY	29 KASIM 1950
ER	BİLAL HANTAŞ	29 KASIM 1950
ER	BİLAL KIR	22/23 NISAN 1951
ONBAŞI	CAFER KILIÇKAN	22/23 NISAN 1951
ER	CEMAL BOZOĞLAN	29 KASIM 1950
ER	CEMİL SEFA	28/29 MAYIS 1953
ER	ÇETİN ENGİRİ	12 ARALIK 1950
ER	CEVAT ALAN	30 OCAK 1951
ER	CUMA GÖK	14 MAYIS 1953
ER	CUMA GÜZEL	29 KASIM 1950
ER	DAVİT GÜRBİYİK	30 OCAK 1951
ER	DEDE ATASOY	14 ARALIK 1951
ER	DEDE KAZANCI	29 KASIM 1950
ER	DEMİR ERKESKİN	20 TEMMUZ 1952
ER	DURALİ ESEN	28/29 MAYIS 1953
ER	DURAN GÜLER	29 KASIM 1950
ER	DURMUŞ ALİ ÇAM	18 MAYIS 1951
ER	DURMUŞ ÇARŞAMBALI	24 ŞUBAT 1951
ER	DURMUŞ DÜZGÜN	22/23 NISAN 1951
ONBAŞI	DURMUŞ ERÇOBAN	6 EKİM 1951
ER	DURMUŞ GÜLER	6 HAZİRAN 1952
ER	DURMUŞ İLHAN	20 TEMMUZ 1952
ER	DURMUŞ KARAKUŞ	8 TEMMUZ 1952

ER	DURMUŞ KURT	16 MAYIS 1951
ER	DURMUŞ ÖZATAMER	17 EKİM 1951
ONBAŞI	DURSUN HINISLI	14/15 ARALIK 1951
ONBAŞI	EKREM SALAK	28/29 MAYIS 1953
ER	EMİN ÇİÇEK	13 AĞUSTOS 1951
ER	EMİRHAN KARACA	25 OCAK 1951
ER	EMRULLAH AKIN	15 OCAK 1954
ER	ENVER ÖZBİLEN	28/29 MAYIS 1953
ÇAVUŞ	ENVER ŞİŞKO	28/29 MAYIS 1953
ONBAŞI	ERGÜN EREN	19 AĞUSTOS 1951
ER	ETHEM ORTAÇ	3 TEMMUZ 1952
ER	FADIL EREN	28/29 MAYIS 1953
ÇAVUŞ	FAHRETTİN AKKARACA	6 HAZİRAN 1952
ER	FAHRETTİN AKMUSTAFAOĞLU	14 OCAK 1953
ER	FAHRETTİN TOPÇU	13 MAYIS 1953
ÇAVUŞ	FAHRİ GÜNGÖRMÜŞ	28/29 MAYIS 1953
ER	FAİK KIRAK	22/23 NİSAN 1951
ER	FAİK YÖRÜK	28/29 MAYIS 1953
ER	FEVZİ AKKAN	11 NİSAN 1951
ÇAVUŞ	FEVZİ AKTAŞ	28/29 MAYIS 1953
ER	FEVZİ BAYRAM	15 MAYIS 1951
ER	FEYYAZ ÇELİKER	1 MART 1952
ER	GALİP ER	11 KASIM 1952
ONBAŞI	GENÇAĞA BALIK	6 EKİM 1951
ER	HACI EROĞLU	26 NİSAN 1952
ER	HAKİR USLU	8 EKİM 1951
ER	HAKKI AKBULUT	28/29 MAYIS 1953
ER	HAKKI AKTAŞ	2 ŞUBAT 1951
ÇAVUŞ	HAKKI ERASLAN	30 TEMMUZ 1951
ER	HALİL AVCU	2 TEMMUZ 1951
ÇAVUŞ	HALİL BAYER	27 KASIM 1951
ER	HALİL ÇETİN	26 OCAK 1951
ONBAŞI	HALİL DAĞ	26 OCAK 1951
ÇAVUŞ	HALİL DANIŞMAN	29 KASIM 1950
ER	HALİL GEDİĞÜZEL	21 NİSAN 1951
ER	HALİL GÜMÜŞ	17 MAYIS 1951
ER	HALİL İBRAHİM KAYNAK	29 KASIM 1950
ER	HALİL İBRAHİM MENTEŞ	29 KASIM 1950
ER	HALİL İBRAHİM ÖZDEMİR	29 KASIM 1950
ER	HALİL KARAKAŞ	29 KASIM 1950
ER	HALİL KÜÇÜK	2 ARALIK 1950
ER	HALİL KURU	28 ŞUBAT 1952
ER	HALİL OKUR	28/29 MAYIS 1953
ÇAVUŞ	HALİL PARLAR	13 AĞUSTOS 1951
ER	HALİL ŞAHİN	28 TEMMUZ 1951
ER	HALİL UZUN	14 NİSAN 1951
ER	HALİL YILDIZ	29 KASIM 1950
ER	HALİL YONGACI	6 EKİM 1951
ER	HALİM KIZILKAYA	19 AĞUSTOS 1951
ER	HALİS AKGÜL	21 NİSAN 1953
ER	HALİT BULUT	29 KASIM 1950
ER	HALİT DOLDURAY	26 MAYIS 1951
ÇAVUŞ	HALUK ÖZHAN İNAY	9 MART 1952
ER	HAMDİ ATSIZ	28/29 MAYIS 1953
ER	HAMDİ ÇELİK	29 KASIM 1950
ÇAVUŞ	HAMDİ ÖZKAN	29 KASIM 1950
ER	HAMIŞ BOZAĞAÇ	28/29 MAYIS 1953
ER	HAMİT CİHAN	29 KASIM 1950
ER	HAMİT ÖZTÜRK	29 KASIM 1950
ER	HAMUŞ SELKAYA	18 KASIM 1952
ER	HAMZA ÇEVİK	31 MART 1952
ÇAVUŞ	HANİFİ BAYIR	28/29 MAYIS 1953
ER	HASAN AYDIN	28/29 MAYIS 1953
ER	HASAN BABACAN	29 KASIM 1950
ER	HASAN ÇATIK	29 KASIM 1950
ER	HASAN ÇELİK	28/29 MAYIS 1953
ER	HASAN ÇİĞDEM	22/23 NİSAN 1951
ONBAŞI	HASAN DURDU	28/29 MAYIS 1953
ÇAVUŞ	HASAN ERKEK	29 KASIM 1950

ER	HASAN GÜKTEPE	29 KASIM 1950
ONBAŞI	HASAN GÜNVARDAR	29 KASIM 1950
ER	HASAN HÜSEYİN ÜNLÜ	3 ŞUBAT 1951
ER	HASAN KAÇAN	29 KASIM 1950
ONBAŞI	HASAN KARACA	29 KASIM 1950
ER	HASAN KASKIN	28/29 MAYIS 1953
ER	HASAN KAYA	16 MART 1951
ER	HASAN KURULDUK	29 KASIM 1950
ER	HASAN KUŞ	13 HAZİRAN 1951
ÇAVUŞ	HASAN MUDARA	16 NİSAN 1951
ER	HASAN ÖCAL	29 KASIM 1950
ER	HASAN ÖZENÇ	29 KASIM 1950
ER	HASAN ÖZULU	29 KASIM 1950
ONBAŞI	HASAN ÖZYILMAZ	8 HAZİRAN 1952
ER	HASAN SAYKARA	29 KASIM 1950
ER	HASAN TATLI	28/29 MAYIS 1953
ER	HASAN TÜKENMEZ	30 OCAK 1951
ÇAVUŞ	HASAN YILDIRIM	16 MAYIS 1951
ONBAŞI	HAŞİM CÜCAL	29 KASIM 1950
ÇAVUŞ	HAYDAR DOĞAN	16 KASIM 1951
ER	HAYDAR ÖZTEKİN	13 TEMMUZ 1952
ER	HAYDAR TALİ	28/29 MAYIS 1953
ER	HAYDAR TOPUZ	18 MART 1951
ONBAŞI	HAYDAR YALÇIN	28/29 MAYIS 1953
ER	HAYRETTİN YANAR	21 MAYIS 1952
ER	HİDAYET AKPINAR	29 KASIM 1950
ER	HİDAYET ŞEN	22/23 NİSAN 1951
ONBAŞI	HİDİR BAĞANA	17 NİSAN 1952
ER	HİMMET YETİM	7 MAYIS 1953
ER	HÜSEYİN ABACI	22 NİSAN 1951
ER	HÜSEYİN AKTÜRK	22/23 NİSAN 1951
ER	HÜSEYİN ATALI	13 MAYIS 1953
ER	HÜSEYİN BALKAN	29 KASIM 1950
ÇAVUŞ	HÜSEYİN BOZAN	28/29 MAYIS 1953
ÇAVUŞ	HÜSEYİN ÇAKIR	13 MAYIS 1953
ER	HÜSEYİN DEMİR	28/29 MAYIS 1953
ER	HÜSEYİN EREN	28/29 MAYIS 1953
ER	HÜSEYİN GENÇ	29 MAYIS 1953
ER	HÜSEYİN GENÇ	26 KASIM 1952
ER	HÜSEYİN GÜÇMEN	19 NİSAN 1951
ER	HÜSEYİN GÖNÜ	12 NİSAN 1951
ONBAŞI	HÜSEYİN GÜRBÜZ	29 KASIM 1950
ER	HÜSEYİN İNAN	14 ARALIK 1950
ER	HÜSEYİN KADİM	30 OCAK 1951
ER	HÜSEYİN KELKA	28/29 MAYIS 1953
ER	HÜSEYİN KENAR	13 HAZİRAN 1951
ER	HÜSEYİN KÖSE	25 ŞUBAT 1952
ER	HÜSEYİN KÖSE	28/29 MAYIS 1953
ER	HÜSEYİN NALCI	28/29 MAYIS 1953
ER	HÜSEYİN ŞAHİN	13 KASIM 1952
ER	HÜSEYİN SEYYAR	19 KASIM 1951
ER	HÜSEYİN TEMEL	17 NİSAN 1952
ÇAVUŞ	HÜSEYİN TUGAY	27 TEMMUZ 1951
ER	HÜSEYİN ÜNLÜ	29 KASIM 1950
ER	HÜSEYİN YILDIZ	12 NİSAN 1951
ER	HÜSEYİN YILDIZ	22/23 NİSAN 1951
ONBAŞI	HÜSNÜ PEHLİVANOĞLU	29 EKİM 1951
ÇAVUŞ	HÜZÜFE YILMAZ	28/29 MAYIS 1953
ER	İBİŞ BATO	29 KASIM 1950
ÇAVUŞ	İBRAHİM AK	29 KASIM 1950
ÇAVUŞ	İBRAHİM BALLI	26 OCAK 1951
ER	İBRAHİM BİTİRGEN	9 HAZİRAN 1952
ER	İBRAHİM BULUT	28/29 MAYIS 1953
ER	İBRAHİM ÇAKIR	13 HAZİRAN 1951
ONBAŞI	İBRAHİM ERGÜL	24 HAZİRAN 1951
ER	İBRAHİM ETHEM ŞENEL	30 OCAK 1951
ER	İBRAHİM GÜLTEKİN	29 KASIM 1950
ER	İBRAHİM GÜMÜŞTEN	10 EYLÜL 1951
ER	İBRAHİM HARKLI	8 TEMMUZ 1952

ER	İBRAHİM HIZARCI	22/23 NİSAN 1951
ER	İBRAHİM KARATEKİN	29 KASIM 1950
ONBAŞI	İBRAHİM KÜKEN	21 NİSAN 1951
ER	İBRAHİM ORTAK	28/29 MAYIS 1953
ER	İBRAHİM ÖZDEMİR	29 KASIM 1950
ER	İBRAHİM PARAPAN	29 KASIM 1950
ER	İBRAHİM POLAT	28/29 MAYIS 1953
ER	İBRAHİM SAKARYA	22/23 NİSAN 1951
ER	İBRAHİM SERTTAŞ	12/13 MART 1952
ER	İBRAHİM SÜNER	2 NİSAN 1952
ER	İBRAHİM TEZEREN	29 KASIM 1950
ER	İBRAHİM TOY	21/22 HAZİRAN 1953
ER	İBRAHİM TURAN	29 KASIM 1950
ER	İBRAHİM ÜNLÜ	30 OCAK 1951
ER	İBRAHİM YILDIZDAL	29 KASIM 1950
ER	İLYAS KAHVECİ	26 OCAK 1951
ER	İLYAS KILIÇ	29 KASIM 1950
ER	İSA ÇELİK	28/29 MAYIS 1953
ER	İSA DEMİR	28/29 MAYIS 1953
ER	İSMAİL ALAKARA	12 HAZİRAN 1951
ER	İSMAİL ARIK	25 ŞUBAT 1952
ER	İSMAİL ÇAMUR	29 KASIM 1950
ER	İSMAİL ÇELEBİ	28/29 MAYIS 1953
ER	İSMAİL COŞKUN	25 OCAK 1951
ER	İSMAİL DEĞER	14 HAZİRAN 1951
ER	İSMAİL DERELİ	29 KASIM 1950
ONBAŞI	İSMAİL ERYURT	8 AĞUSTOS 1953
ER	İSMAİL GÖRELİ	5 EKİM 1951
ER	İSMAİL HAKKI AVCI	28/29 MAYIS 1953
ER	İSMAİL İŞKİN	28/29 MAYIS 1953
ER	İSMAİL KARAKUŞ	30 OCAK 1951
ER	İSMAİL KARAYILAN	14 MAYIS 1953
ER	İSMAİL KILIÇ	26 OCAK 1951
ER	İSMAİL KURT	21 NİSAN 1951
ER	İSMAİL MALI	14 HAZİRAN 1951
ER	İSMAİL OLGUN	29 KASIM 1950
ER	İSMAİL ÖREN	29 KASIM 1950
ONBAŞI	İSMAİL PİDECI	29 KASIM 1950
ER	İSMAİL TOPAL	29 KASIM 1950
ER	İSMAİL YALÇIN	29 KASIM 1950
ER	İSMET KORUR	11 NİSAN 1951
ER	İSPİR BİÇER	3 TEMMUZ 1953
ER	İZZET TOPRAK	28/29 MAYIS 1953
ER	İZZET TOSUN	28/29 MAYIS 1953
ER	KADİR BAĞLAN	28/29 MAYIS 1953
ONBAŞI	KADİR BAKAN	5 MAYIS 1953
ER	KADİR KELLECI	4 MAYIS 1951
ER	KADİR KURT	30 OCAK 1951
ER	KADİR KUTLU	29 KASIM 1950
ER	KADİR TÜRKMEN	5 TEMMUZ 1952
ER	KADİR KARABIÇAK	27 NİSAN 1952
ER	KAMİL AKSU	28/29 MAYIS 1953
ER	KAMİL KOÇ	29 KASIM 1950
ER	KAMİL MENTEŞ	8 TEMMUZ 1952
ER	KAMİL TOP	4 NİSAN 1952
ONBAŞI	KAMİL YETKİN	18 MAYIS 1951
ER	KASIM ÖPÖZ	6 MAYIS 1953
ER	KAZIM KURT	19 EKİM 1951
ER	KAZIM PALA	29 KASIM 1950
ER	KAZIM TEZCAN	2 ARALIK 1950
ER	KEMAL ÇEVEN	27 TEMMUZ 1951
ER	KEMAL ELÇİ	22/23 NİSAN 1951
ER	KEMAL KARACADAĞ	20 MAYIS 1951
ER	KEMAL SERİN	16 AĞUSTOS 1952
ER	KEMAL UYANEL	13 MAYIS 1953
ER	KEMALETTİN İNCE	29 KASIM 1950
ER	KENAN DOĞANGİL	29 KASIM 1950
ER	KÖROĞLU ÇELİK	29 KASIM 1950
ER	KUDDUSİ KUŞDEMİR	25 OCAK 1951

ER	LÜTFÜ ZOR	29 KASIM 1950
ER	MAHMUT AKINCI	28/29 MAYIS 1953
ER	MAHMUT ALICI	29 KASIM 1950
ER	MAHMUT AYDIN	25 AĞUSTOS 1952
ER	MAHMUT BEKTAŞ	26 ARALIK 1952
ER	MAHMUT COŞKUN	21 MAYIS 1952
ER	MAHMUT KARA	22/23 NİSAN 1951
ER	MASHAR TÜRKER	22/23 NİSAN 1951
ER	MECİT KONUŞ	28/29 MAYIS 1953
ER	MEHMET AFFAN	13 KASIM 1950
ER	MEHMET AKGÜN	4 NİSAN 1952
ER	MEHMET ALACA	22/23 NİSAN 1951
ER	MEHMET ALİ ÇAVDAR	28/29 MAYIS 1953
ER	MEHMET ALİ GÜNDÜZELİ	31 OCAK 1951
ER	MEHMET ALİŞ	28/29 MAYIS 1953
ER	MEHMET ALTUNTAŞ	29 KASIM 1950
ER	MEHMET ARSLAN	22/23 NİSAN 1951
ER	MEHMET ASLAN	28/29 MAYIS 1953
ER	MEHMET AVCI	28/29 MAYIS 1953
ER	MEHMET AZAZİ	28/29 MAYIS 1953
ER	MEHMET BAŞARAN	29 KASIM 1950
ER	MEHMET ÇAĞLAR	14 NİSAN 1951
ER	MEHMET ÇAKIR	22/23 NİSAN 1951
ER	MEHMET ÇALLIER	20 MAYIS 1951
ER	MEHMET CANUÇURAN	28/29 MAYIS 1953
ER	MEHMET ÇAPACI	8 TEMMUZ 1952
ER	MEHMET ÇELİK	30 OCAK 1951
ER	MEHMET ÇELİK	18 MART 1952
ER	MEHMET ÇELİK	29 KASIM 1950
ER	MEHMET ÇİMEN	29 KASIM 1950
ER	MEHMET DEMİRBAY	14 HAZİRAN 1951
ER	MEHMET DEMİRTAŞ	28/29 MAYIS 1953
ONBAŞI	MEHMET DÖNMEZ	28/29 MAYIS 1953
ER	MEHMET DÜŞER	28/29 MAYIS 1953
ER	MEHMET EĞİLMEZ	29 KASIM 1950
ER	MEHMET EKER	29 KASIM 1950
ER	MEHMET EMİN YÜKSEL	28/29 MAYIS 1953
ER	MEHMET EMİN ZORBİLMEZ	27 MAYIS 1953
ONBAŞI	MEHMET EROL	28 HAZİRAN 1952
ER	MEHMET GÜKTAŞ	28/29 MAYIS 1953
ER	MEHMET GÖNÜLLÜ	29 KASIM 1950
ER	MEHMET GÖZÜBÜYÜK	28/29 MAYIS 1953
ER	MEHMET GÜDELEK	28/29 MAYIS 1953
ER	MEHMET GÜNDÜZ	18 MAYIS 1951
ER	MEHMET KAÇMAZ	29 KASIM 1950
ER	MEHMET KARA	30 OCAK 1951
ER	MEHMET KARTAL	24 ŞUBAT 1952
ER	MEHMET KAYA	30 TEMMUZ 1951
ER	MEHMET KAYA	29 KASIM 1950
ER	MEHMET KEMAL POLATOĞLU	6 EKİM 1951
ER	MEHMET KIZILTAŞ	28/29 MAYIS 1953
ER	MEHMET KOÇ	31 ARALIK 1952
ER	MEHMET KORAL	16 KASIM 1951
ER	MEHMET KÖYEGİTMEZ	14 ARALIK 1951
ER	MEHMET KURT	31 MART 1952
ER	MEHMET ONAT	10 ARALIK 1952
ER	MEHMET ÖZ	29 KASIM 1950
ER	MEHMET ÖZCAN	29 KASIM 1950
ER	MEHMET ÖZKOÇ	29 KASIM 1950
ONBAŞI	MEHMET ÖZMEN	23 EYLÜL 1951
ER	MEHMET SABRİ OLCAY	22 MAYIS 1952
ER	MEHMET ŞAHİN	29 KASIM 1950
ER	MEHMET ŞAHİN	6 EKİM 1951
ER	MEHMET ŞİMŞEK	19 AĞUSTOS 1951
ER	MEHMET SOLCAN	17 MAYIS 1952
ER	MEHMET SOLMAZ	29 KASIM 1950
ER	MEHMET SOLMAZ	14 KASIM 1951
ER	MEHMET SÖNMEZ	29 KASIM 1950
ER	MEHMET SÖNMEZİŞİK	28 KASIM 1950

ER	MEHMET TALAS	27 EYLÜL 1951
ER	MEHMET TOMAR	30 OCAK 1951
ER	MEHMET ÜSTÜNER	3 MART 1951
ER	MEHMET VURAL	28/29 MAYIS 1953
ER	MEVLÜT PİŞKİN	28/29 MAYIS 1953
ER	MUHAMMED COŞKUN	29 KASIM 1950
ER	MUHAMMED GÜLER	22/23 NISAN 1951
ER	MUHAMMED ÖDEMİŞLİ	29 KASIM 1950
ER	MUHİTTİN ERGİN	29 KASIM 1950
ONBAŞI	MUHİTTİN TUZCULAR	12/13 MART 1952
ÇAVUŞ	MUHSİN YAŞAR	22 OCAK 1954
ER	MURAT KÜSE	28/29 MAYIS 1953
ER	MURAT KURU	29 KASIM 1950
ER	MURAT ODABAŞ	29 KASIM 1950
ER	MURAT TAŞ	18 MAYIS 1951
ER	MUSA AKDUMAN	28/29 MAYIS 1953
ÇAVUŞ	MUSA GÜLPINARI	6 EKİM 1951
ER	MUSA ÜZCAN	16 MAYIS 1953
ÇAVUŞ	MUSA PEHLİVAN	28/29 MAYIS 1953
ER	MUSA SELLİ	29 KASIM 1950
ER	MUSA SERT	27 TEMMUZ 1951
ER	MÜŞİR EŞME	29 KASIM 1950
ER	MUSTAFA AĞAÇKIRAN	22/23 NISAN 1951
ONBAŞI	MUSTAFA AKBAŞ	28/29 MAYIS 1953
ER	MUSTAFA ALİBAŞ	29 KASIM 1950
ÇAVUŞ	MUSTAFA APAN	28/29 MAYIS 1953
ER	MUSTAFA ARSU	28/29 MAYIS 1953
ER	MUSTAFA ASLAN	28/29 MAYIS 1953
ER	MUSTAFA ATEŞ	28/29 MAYIS 1953
ER	MUSTAFA ÇAKMAK	23/24 NISAN 1951
ER	MUSTAFA CAN	29 KASIM 1950
ER	MUSTAFA ÇELİK	29 KASIM 1950
ER	MUSTAFA ÇELİK	29 KASIM 1950
ÇAVUŞ	MUSTAFA ÇETİN	29 KASIM 1950
ER	MUSTAFA ÇETİN	16 NISAN 1951
ER	MUSTAFA ÇETİNALP	29 KASIM 1950
ÇAVUŞ	MUSTAFA ÇETİNKAYA	30 KASIM 1950
ER	MUSTAFA ÇETİNKAYA	22/23 NISAN 1951
ER	MUSTAFA ÇIRAK	1 MART 1952
ER	MUSTAFA COŞKUN	29 KASIM 1950
ER	MUSTAFA DAĞDELEN	29 KASIM 1950
ER	MUSTAFA DANA	16 EKİM 1953
ÇAVUŞ	MUSTAFA DAVAS	29 KASIM 1950
ER	MUSTAFA DERİCİ	21 HAZİRAN 1952
ER	MUSTAFA DÜZGÜN	25 OCAK 1951
ER	MUSTAFA ERMAN	29 KASIM 1950
ER	MUSTAFA GEDİK	29 KASIM 1950
ER	MUSTAFA GÜRBÜZ	29 KASIM 1950
ONBAŞI	MUSTAFA İNAN	28/29 MAYIS 1953
ONBAŞI	MUSTAFA İRK	28/29 MAYIS 1953
ER	MUSTAFA KANKULAK	29 KASIM 1950
ER	MUSTAFA KARAKUŞ	30 OCAK 1951
ONBAŞI	MUSTAFA KOÇAGÖNCÜ	14 ARALIK 1951
ER	MUSTAFA KOŞAN	28/29 MAYIS 1953
ONBAŞI	MUSTAFA KÜÇÜKBİLGE	6 HAZİRAN 1952
ER	MUSTAFA KURUMLUOĞLU	14 HAZİRAN 1951
ER	MUSTAFA MORİPEK	27 OCAK 1951
ER	MUSTAFA NAZLI	5 ARALIK 1951
ER	MUSTAFA RENÇBER	29 KASIM 1950
ER	MUSTAFA SAHRA	29 KASIM 1950
ER	MUSTAFA SARI	29 KASIM 1950
ÇAVUŞ	MUSTAFA TAŞÇI	29 KASIM 1950
ONBAŞI	MUSTAFA TAŞKIN	28 EYLÜL 1951
ER	MUSTAFA TOPPINAR	28/29 MAYIS 1953
ER	MUSTAFA TORUN	29 KASIM 1950
ONBAŞI	MUSTAFA YANIK	13 MART 1951
ER	MUSTAFA YILDIZ	30 OCAK 1951
ER	MUSTAFA YILMAZ	29 KASIM 1950
ER	MUZAFFER İLKTEZ	28/29 MAYIS 1953

ÇAVUŞ	NACİ SÜTÇÜ	20 KASIM 1950
ER	NAHİT ÖZDEMİR	8 MAYIS 1951
ER	NAZIM KARAGÖZ	30 OCAK 1951
ER	NAZIM TAŞTAN	24 MAYIS 1951
ÇAVUŞ	NAZIM TOPALOĞLU	25 HAZİRAN 1951
ER	NAZMİ KARATAY	3 OCAK 1954
ER	NAZMİ ZENGİNOĞLU	28/29 MAYIS 1953
ONBAŞI	NECATİ MERT	29 KASIM 1950
ER	NECATİ PARLAR	22/23 NISAN 1951
ER	NECATİ ŞİMŞEK	26 HAZİRAN 1953
ER	NECATİ YILMAZ	22/23 NISAN 1951
ER	NECBETTİN BALOĞLU	22/23 NISAN 1951
ER	NECİP DOĞAN	28/29 MAYIS 1953
ONBAŞI	NECİP EREN	29 KASIM 1950
ER	NECİP KESEN	29 KASIM 1950
ER	NECMİ SONKA	29 EYLÜL 1951
ER	NEVZAT AYDOĞDU	28 MART 1951
ONBAŞI	NEVZAT YİĞİT	28/29 MAYIS 1953
ÇAVUŞ	NİHAT SARIKAYALI	17 MAYIS 1951
ER	NİYAZİ BARUTÇU	29 KASIM 1950
ER	NİYAZİ TEMEL	13 NISAN 1952
ÇAVUŞ	NİZAMETTİN HANEY	29 KASIM 1950
ER	NURETTİN MUTLU	18 NISAN 1952
ER	NURİ CANAYAKIN	11 NISAN 1951
ER	NURİ SOLAK	29 KASIM 1950
ONBAŞI	NUSRET DÜŞENKALKAR	28/29 MAYIS 1953
ER	OHANDES BÜYÜKANDONOĞLU	29 OCAK 1952
ÇAVUŞ	ÖMER ALIŞÇI	29 KASIM 1950
ÇAVUŞ	ÖMER ÇOĞALAN	29 KASIM 1950
ER	ÖMER ER	30 OCAK 1951
ER	ÖMER HOTOĞLU	29 KASIM 1950
ER	ÖMER KIYAS	29 KASIM 1950
ER	ÖMER ÖZKAYA	29 KASIM 1950
ER	ÖMER PEKİYİ	30 OCAK 1951
ER	ÖMER SARIKAYA	28/29 MAYIS 1953
ER	ORHAN SAPANCI	26 OCAK 1951
ER	OSMAN AÇIKGÖZ	22/23 NISAN 1951
ER	OSMAN AKIN	17 KASIM 1950
ER	OSMAN ALTUĞ	6 HAZİRAN 1952
ER	OSMAN AVCI	28/29 MAYIS 1953
ER	OSMAN BAKAR	28/29 MAYIS 1953
ER	OSMAN CEYLAN	29 KASIM 1950
ER	OSMAN DERİCİ	20 MART 1952
ER	OSMAN DİNÇ	14 MAYIS 1953
ER	OSMAN DOĞAN	28/29 MAYIS 1953
ER	OSMAN ERDEN	29 KASIM 1950
ER	OSMAN EROL	22/23 NISAN 1951
ER	OSMAN GEZER	23 MART 1951
ER	OSMAN KAYIKÇI	1 MART 1952
ER	OSMAN KÜSE	29 KASIM 1950
ER	OSMAN ÖZAKSU	3 HAZİRAN 1953
ER	OSMAN TORUN	28/29 MAYIS 1953
ER	OSMAN TURAN	29 KASIM 1950
ER	OSMAN YAŞAR	29 KASIM 1950
ER	OSMAN YAVUZ	30 OCAK 1951
ONBAŞI	OSMAN YÖRÜK	29 KASIM 1950
ER	ÖVEYİZ ÖZTÜRK	28/29 MAYIS 1953
ER	PAŞA BAYKAL	28/29 MAYIS 1953
ER	RAFET DEMİRBAŞ	4 EKİM 1951
ER	RAFET ŞAYAN	29 KASIM 1950
ER	RAİF ADANUR	28/29 MAYIS 1953
ÇAVUŞ	RAMAZAN ÇELİKKAYA	30 OCAK 1951
ER	RAMAZAN ÇENGEL	29 KASIM 1950
ER	RAMAZAN ÇETİN	29 KASIM 1950
ER	RAMAZAN EDİZ	29 KASIM 1950
ER	RAMAZAN SANCAR	29 KASIM 1950
ONBAŞI	RASİM BAHAR	4 MART 1954
ÇAVUŞ	RASİM KARAPINAR	29 KASIM 1950
ER	RASİM KUMKAYA	13 MAYIS 1953

ER	RECEP ARIPEK	25 OCAK 1951
ER	RECEP ÖZDEMİR	25 HAZİRAN 1951
ER	RECEP TORLAK	29 KASIM 1950
ER	RECEP YILDIZ	30 OCAK 1951
ONBAŞI	REMZİ ÖZKAYNAK	29 KASIM 1950
ÇAVUŞ	RESUL AYDIN	28/29 MAYIS 1953
ER	RESUL ERDAŞ	11 MART 1951
ER	RIFAT TOPRAKTAŞ	22/23 NISAN 1951
ER	RIFKI ŞAHİN	30 OCAK 1951
ER	RIZA ERDAL	13 HAZİRAN 1951
ER	RIZA KARTAL	24 MAYIS 1953
ER	RIZA ÖZEREN	29 KASIM 1950
ER	RIZA ÜNAL	20 TEMMUZ 1952
ER	RIZA YALÇINKAYA	28/29 MAYIS 1953
ER	RÜŞTÜ BOZKOYUNLU	11 MAYIS 1951
ER	ŞABAN ÇEPEL	29 KASIM 1950
ER	ŞABAN KARADEMİR	27 NISAN 1952
ER	SABRİ AYDIN	19 AĞUSTOS 1951
ÇAVUŞ	SABRİ PEHLİVAN	29 KASIM 1950
ER	SADETTİN KARABAY	29 KASIM 1950
ÇAVUŞ	SADIK DEĞER	28/29 MAYIS 1953
ER	SADIK ELBİR	23 MART 1951
ER	SADIK KARACA	14 ARALIK 1951
ER	SADIK ÖDEN	17 HAZİRAN 1953
ER	SADIK TAŞÇI	22/23 NISAN 1951
ER	SADIK TAŞIR	9 MART 1952
ER	ŞAHİN KARATAŞ	28/29 MAYIS 1953
ER	SAİT ÖZDEMİR	28 KASIM 1950
ER	SAİT TAŞDEMİR	18 NISAN 1952
ER	ŞAKİR DOĞAN	29 KASIM 1950
ER	ŞAKİR ÜNAL	28/29 MAYIS 1953
ER	SALAHATTİN ALTUN	28/29 MAYIS 1953
ER	SALİH ASLAN	28/29 MAYIS 1953
ER	SALİH ERSİRMA	28/29 MAYIS 1953
ER	SALİH SERDAR	1 ARALIK 1951
ER	SALİM DEMİR	19 AĞUSTOS 1951
ER	SALİM TUTAK	25 MAYIS 1952
ER	SALİM YÜKSEL	26 OCAK 1951
ER	SATI ÇETİN	18 MART 1951
ER	SATILMIŞ ÇATALKAYA	29 KASIM 1950
ER	SATILMIŞ ODABAŞ	29 KASIM 1950
ER	SEFER ÇAMLI	15 MAYIS 1951
ER	ŞEHMUZ DOĞAN	28/29 MAYIS 1953
ONBAŞI	SELAHATTİN ALTINCIÖĞLU	14 MAYIS 1953
ONBAŞI	SELAHATTİN BURÇOĞLU	19 KASIM 1951
ONBAŞI	SELAHATTİN ÇELİKİÖNE	28/29 MAYIS 1953
ONBAŞI	SELAHATTİN GÜMÜŞ	27 KASIM 1952
ER	SELAHATTİN KAR	24 ŞUBAT 1951
ER	SELAHATTİN TOPALOĞLU	29 KASIM 1950
ER	SELAHATTİN YILMAZ	28 OCAK 1951
ER	SELİM YURTSEVEN	24 MAYIS 1951
ER	ŞEMSİ ERDOĞAN	28 KASIM 1950
ER	ŞERAFETTİN BAYRAM	28/29 MAYIS 1953
ER	ŞERAFETTİN KÜPELİ	29 KASIM 1950
ER	ŞERAFETTİN ZİGOŞ	12 HAZİRAN 1951
ER	ŞERİF GÖREN	18 MAYIS 1951
ER	SERVER KURUM	4 EKİM 1951
ER	ŞEVKET CANDEMİR	29 KASIM 1950
ER	ŞEVKET DERE	29 KASIM 1950
ER	ŞEVKET KIRILAN	29 KASIM 1950
ONBAŞI	ŞEVKET TAMAK	6 NISAN 1952
ER	SEYDO SARI	29 KASIM 1950
ER	SEZAI AKTAŞ	29 KASIM 1950
ER	ŞÜKRÜ GÜNDOĞDU	29 KASIM 1950
ER	ŞÜKRÜ KIRCI	25 KASIM 1951
ER	ŞÜKRÜ MEMİŞ	29 KASIM 1950
ER	ŞÜKRÜ ŞAHİN	16 OCAK 1952
ER	SÜLEYMAN BACAK	29 KASIM 1950
ER	SÜLEYMAN BİRKESER	28/29 MAYIS 1953

ER	SÜLEYMAN ÇEPNİ	29 KASIM 1950
ER	SÜLEYMAN DEVECİ	28/29 MAYIS 1953
ER	SÜLEYMAN DONAT	28/29 MAYIS 1953
ER	SÜLEYMAN GÜVERCİN	30 OCAK 1951
ER	SÜLEYMAN ŞAHİN	29 KASIM 1950
ÇAVUŞ	SÜLEYMAN TURAN	29 OCAK 1951
ER	SÜLEYMAN ÜNAL	29 KASIM 1950
ER	TACETTİN ÖZCAN	29 MAYIS 1953
ER	TAHİR BAYIR	29 KASIM 1950
ER	TAHİR KAÇMAZ	27 KASIM 1951
ER	TAHİR ORGUN	29 KASIM 1950
ER	TAHSİN GÖKSU	30 TEMMUZ 1951
ÇAVUŞ	TAHSİN VONA	14 AĞUSTOS 1951
ER	TAŞDAN AKBAL	11 KASIM 1951
ER	TEVFİK ARPACI	21 HAZİRAN 1952
ER	TEVFİK ASLANTAŞ	22/23 NISAN 1951
ER	TEVFİK DİNÇ	28/29 MAYIS 1953
ER	TEVFİK DİNÇER	18 MAYIS 1951
ÇAVUŞ	TEVFİK HADİ ÖZÇELİK	28/29 MAYIS 1953
ONBAŞI	TEVFİK YILMAZ	28/29 MAYIS 1953
ER	VAHDETTİN ÖZKAYA	29 KASIM 1950
ER	VAKKAS KARTAL	28 KASIM 1950
ER	VELİ BOZ	29 KASIM 1950
ER	VEYSEL KARALI	28/29 MAYIS 1953
ER	VEYSEL ŞAHİN	28/29 MAYIS 1953
ER	YAHYA TEKİN	28/29 MAYIS 1953
ER	YAKUP BİLİR	26 HAZİRAN 1953
ÇAVUŞ	YAKUP YILMAZ	29 KASIM 1950
ER	YAŞAR BİRGÖL	1 MAYIS 1952
ER	YAŞAR TÜRK	18 MAYIS 1951
ONBAŞI	YAŞAR TÜRKMEN	29 KASIM 1950
ÇAVUŞ	YILMAZ CAN	29 KASIM 1950
ER	YUNUS TARİM	15 NISAN 1952
ER	YUNUS UÇAR	29 KASIM 1950
ER	YUSUF ALGIN	18 EKİM 1951
ER	YUSUF DALGIN	29 KASIM 1950
ER	YUSUF GÖKALP	15 HAZİRAN 1951
ER	YUSUF HAYDAR	29 KASIM 1950
ÇAVUŞ	YUSUF KARAASLAN	29 KASIM 1950
ER	YUSUF KAVAK	28/29 MAYIS 1953
ER	YUSUF KAYIK	20 ARALIK 1951
ER	YUSUF ÖZCAN	19 AĞUSTOS 1951
ER	YUSUF ÖZEK	29 KASIM 1950
ER	YUSUF YILMAZ	1 OCAK 1951
ER	ZAİM FIRAT	29 KASIM 1950
ER	ZEKERİYA İNAN	29 KASIM 1950
ER	ZEYNEL SEPETÇİ	2 HAZİRAN 1953
ÇAVUŞ	ZÜHTÜ YENİAY	29 AĞUSTOS 1951
ER	ZÜLKAR ESEN	28 HAZİRAN 1953

ESİRLER

ER	ABDULLAH ERBAŞ	5 AĞUSTOS 1953
ER	ABDULLAH KARAMAN	11 AĞUSTOS 1953
ER	ABDULLAH KEFERDİZ	12 AĞUSTOS 1953
ONBAŞI	ABDULLAH KURT	7 AĞUSTOS 1953
ER	ABDULLAH NEZER	7 AĞUSTOS 1953
BAŞÇAVUŞ	ABDULLAH ÜNAL	6 EYLÜL 1953
ER	ADİL ORAL	11 AĞUSTOS 1953
ER	ADİL PEHLİVANLI	12 AĞUSTOS 1953
ER	AHMET AKÇATAŞ	6 AĞUSTOS 1953
ONBAŞI	AHMET AKDAĞ	9 AĞUSTOS 1953
ER	AHMET GENÇEL	10 AĞUSTOS 1953
ER	AHMET KARAŞAHİN	11 AĞUSTOS 1953
ER	AHMET KÖROĞLU	7 AĞUSTOS 1953
ER	AHMET ÖNLÜ	25 NİSAN 1953
ER	AHMET ÜNSAL	11 AĞUSTOS 1953
ER	AHMET YASSITAŞ	5 AĞUSTOS 1953
ER	AHMET YAVUZ	7 AĞUSTOS 1953
ÇAVUŞ	AHMET YAVUZ	1 EYLÜL 1953
ER	ALİ AKAY	8 AĞUSTOS 1953
ONBAŞI	ALİ AKTAN	11 AĞUSTOS 1953
ER	ALİ BEĞENMİŞ	7 AĞUSTOS 1953
ER	ALİ BEYGİRCİ	8 AĞUSTOS 1953
ER	ALİ BİLİR	20 NİSAN 1953
ÜSTEĞMEN	ALİ BÜYÜKKİRİŞÇİ	28 AĞUSTOS 1953
ER	ALİ DELİBAŞ	5 AĞUSTOS 1953
ER	ALİ ENGİN	10 AĞUSTOS 1953
ER	ALİ ERBEK	9 AĞUSTOS 1953
ER	ALİ EROL	5 AĞUSTOS 1953
ER	ALİ FERAH	5 AĞUSTOS 1953
ER	ALİ GÜÇMEN	8 AĞUSTOS 1953
ER	ALİ İHSAN GÜVEN	5 AĞUSTOS 1953
ONBAŞI	ALİ KALAYCI	12 AĞUSTOS 1953
ER	ALİ KILIÇ	11 AĞUSTOS 1953
ER	ALİ MERCİMEK	11 AĞUSTOS 1953
ER	ALİ OSMAN SARAÇ	5 AĞUSTOS 1953
ER	ALİ ÖZCAN	5 AĞUSTOS 1953
ÜSTÇAVUŞ	ALİ ÖZKAŞ	6 EYLÜL 1953
ER	ALİ SARAÇ	6 AĞUSTOS 1953
ER	ALİ TEPETAŞ	5 AĞUSTOS 1953
ER	ALİ USTAN	8 AĞUSTOS 1953
ÇAVUŞ	ALİ YILDIRIM	1 EYLÜL 1953
ER	ARİF AKINCI	25 NİSAN 1953
ER	ARİF GÖKÇE	11 AĞUSTOS 1953
ER	ARTİN SATILMIŞ	11 AĞUSTOS 1953
ER	AZİZ ÇAKIR	8 AĞUSTOS 1953
ER	AZİZ ÖLMEZ	8 AĞUSTOS 1953
ER	BEKİR SERT	6 AĞUSTOS 1953
ER	CAVİT KEPKEBİR	19 EYLÜL 1953
ER	CELAL ÖZÇOPUR	7 AĞUSTOS 1953
ER	CEMAL AZMAN	5 AĞUSTOS 1953
ER	CEMAL BALCI	5 AĞUSTOS 1953
ÇAVUŞ	CEMAL OZAN	1 EYLÜL 1953
ER	DAVUT ACAR	20 NİSAN 1953
ER	DURALİ ATAĞOL	11 AĞUSTOS 1953
ER	DURMUŞ AK	5 AĞUSTOS 1953

ONBAŞI	DURMUŞ KÜÇÜK	11 AĞUSTOS 1953
ER	DURMUŞ ÖZALP	8 AĞUSTOS 1953
ER	EMİN DURMUŞ	6 EYLÜL 1953
ER	EMİN ZİYARETLİ	8 AĞUSTOS 1953
ER	EYÜP KILINÇ	11 AĞUSTOS 1953
ER	FAİK KUTLU	5 AĞUSTOS 1953
ER	FARUK PEKEROL	9 AĞUSTOS 1953
ER	FEHMİ ÇELİK	6 AĞUSTOS 1953
ER	FETHİ ÇAKICI	10 AĞUSTOS 1953
ONBAŞI	FETTAH YAVAŞ	7 AĞUSTOS 1953
ÜSTEĞMEN	FEVZİ GÜRGEN	6 EYLÜL 1953
ER	GARİP KAYA	6 AĞUSTOS 1953
ER	HACI BARAN	9 AĞUSTOS 1953
ER	HAKKI ÇAĞDAŞ	9 AĞUSTOS 1953
ER	HALİL BİRKAN	10 AĞUSTOS 1953
ER	HALİL CANYURT	12 AĞUSTOS 1953
ER	HALİL GEZER	11 AĞUSTOS 1953
ER	HALİL GÜRİSOY	6 AĞUSTOS 1953
ER	HALİL İBRAHİM ÇINAR	24 NİSAN 1953
ER	HALİL TUTUK	5 AĞUSTOS 1953
ER	HALİS ATİK	5 AĞUSTOS 1953
ER	HALİT KÜÇÜK	20 NİSAN 1953
ÇAVUŞ	HAMDİ ÖKTEN	12 AĞUSTOS 1953
ER	HAMDİ YILMAZ	8 AĞUSTOS 1953
YÜZBAŞI	HAMİT YÜKSEL	30 AĞUSTOS 1953
ER	HASAN ALAĞÖZ	8 AĞUSTOS 1953
ER	HASAN ÇELİK	7 AĞUSTOS 1953
ER	HASAN ULUÇAY	7 AĞUSTOS 1953
ÇAVUŞ	HASAN ÜNAL	1 EYLÜL 1953
ER	HASAN ÜSTÜN	12 AĞUSTOS 1953
ÇAVUŞ	HASAN YAŞAR	1 EYLÜL 1953
ER	HASAN YILDIRIM	12 AĞUSTOS 1953
ER	HASAN YILMAZ	8 AĞUSTOS 1953
ER	HAYDAR KARATAŞ	6 AĞUSTOS 1953
ÇAVUŞ	HAYDAR ÖZTÜRK	1 EYLÜL 1953
ER	HİLMİ ADANALI	5 AĞUSTOS 1953
ER	HİLMİ ÇAĞLAR	11 AĞUSTOS 1953
ER	HİLMİ ÇEVİK	12 AĞUSTOS 1953
ONBAŞI	HÜSEYİN AKATÜRK	22 AĞUSTOS 1953
ER	HÜSEYİN KALAYCI	6 AĞUSTOS 1953
ER	HÜSEYİN KAYA	10 AĞUSTOS 1953
ER	HÜSEYİN KORKUT	8 AĞUSTOS 1953
ER	HÜSEYİN KULAKIL	5 AĞUSTOS 1953
ÇAVUŞ	HÜSEYİN ÖZALAN	1 EYLÜL 1953
ÇAVUŞ	HÜSEYİN ÖZDEMİR	1 EYLÜL 1953
ER	HÜSEYİN ÖZGÜL	11 AĞUSTOS 1953
ER	HÜSEYİN UTLU	8 AĞUSTOS 1953
ER	İBRAHİM ALTINOK	9 AĞUSTOS 1953
ONBAŞI	İBRAHİM BALCI	9 AĞUSTOS 1953
ER	İBRAHİM BALCI	10 AĞUSTOS 1953
ER	İBRAHİM DOĞAN	6 AĞUSTOS 1953
ER	İBRAHİM ODACI	21 NİSAN 1953
ER	İBRAHİM YAVAŞ	21 NİSAN 1953
ÇAVUŞ	İDRİS SOYAL	1 EYLÜL 1953
YÜZBAŞI	İHSAN SERİN	30 AĞUSTOS 1953

ER	İLYAS MALIÇOK	11 AĞUSTOS 1953	ÇAVUŞ	MUSTAFA AKTAŞ	1 EYLÜL 1953
ER	İRFAN ÇİL	7 AĞUSTOS 1953	ONBAŞI	MUSTAFA ATEŞ	8 AĞUSTOS 1953
ER	İRFAN DEMİRHAN	7 AĞUSTOS 1953	ONBAŞI	MUSTAFA AYDIN	9 AĞUSTOS 1953
ÇAVUŞ	İRFAN DURLUPINAR	1 EYLÜL 1953	ER	MUSTAFA DEMİREL	8 AĞUSTOS 1953
ER	İSA KEL	11 AĞUSTOS 1953	ER	MUSTAFA DOĞAN	8 AĞUSTOS 1953
ER	İSMAİL ACAR	12 AĞUSTOS 1953	ER	MUSTAFA ERER	6 AĞUSTOS 1953
ER	İSMAİL BOSTANCI	10 AĞUSTOS 1953	ER	MUSTAFA ÖZBALYOZ	7 AĞUSTOS 1953
ER	İSMAİL DEMİRDELEN	9 AĞUSTOS 1953	ER	MUSTAFA SAYICI	25 NİSAN 1953
ER	İSMAİL EROL	6 AĞUSTOS 1953	ER	MUSTAFA TOYGAR	6 AĞUSTOS 1953
ER	İSMAİL GÜNDÜZ	BELİRSİZ	ER	MUSTAFA VERİTAŞ	6 AĞUSTOS 1953
ER	İSMAİL GÜRSES	7 AĞUSTOS 1953	ONBAŞI	MUSTAFA YILMAZ	9 AĞUSTOS 1953
ÜSTEĞMEN	İSMAİL OKNAS	28 AĞUSTOS 1953	ÇAVUŞ	MUTTALİP AYBER	1 EYLÜL 1953
ER	İSMAİL ŞAFAK	7 AĞUSTOS 1953	ER	MUZAFFER ŞENBURÇ	21 NİSAN 1953
ER	İSMAİL UYSAT	10 AĞUSTOS 1953	ÇAVUŞ	NACİP KOYUN	7 AĞUSTOS 1953
ER	İSMAİL ZEYİN	10 AĞUSTOS 1953	ÇAVUŞ	NAFİ GÜLEY	30 AĞUSTOS 1953
ÇAVUŞ	İSMET GÜRGÜR	1 EYLÜL 1953	ER	NAZIM GÜMÜŞ	7 AĞUSTOS 1953
ER	JAN ANDRONİKİYAN	5 AĞUSTOS 1953	ER	NECATİ ALTIOĞRAK	8 AĞUSTOS 1953
ER	KADİR ÜZÜLMEZ	10 AĞUSTOS 1953	ER	NİYAZİ DİLKER	12 AĞUSTOS 1953
ER	KADİR YILMAZ	24 NİSAN 1953	ER	NİYAZİ KAYA	10 AĞUSTOS 1953
ONBAŞI	KAMİL BOZKURT	11 AĞUSTOS 1953	ER	NURETTİN ORAL	7 AĞUSTOS 1953
ER	KAZIM ÖVEÇ	8 AĞUSTOS 1953	ÇAVUŞ	NURİ ARSLAN	1 EYLÜL 1953
TEĞMEN	KAZIM ÜN	28 AĞUSTOS 1953	ER	NURİ KARAKAYA	8 AĞUSTOS 1953
ÇAVUŞ	KEMAL ÇANKAYA	7 AĞUSTOS 1953	ER	ÖMER DAMAR	8 AĞUSTOS 1953
ER	KERİM ERGUN	10 AĞUSTOS 1953	ONBAŞI	ÖMER ŞAHİNİZ	8 AĞUSTOS 1953
ER	KERİM GÜCÜR	7 AĞUSTOS 1953	ONBAŞI	ÖMER ULU	20 NİSAN 1953
ER	KEVRİ BEKTAŞ	5 AĞUSTOS 1953	ER	OSMAN ŞENGÜL	9 AĞUSTOS 1953
ER	LÜTFİ MERT	7 AĞUSTOS 1953	ER	RAFET İZMİR	6 AĞUSTOS 1953
ER	MAHİR AÇIKGÖZ	11 AĞUSTOS 1953	ER	RAMAZAN KARABOĞA	8 AĞUSTOS 1953
ER	MAHMUT DEMİRAY	10 AĞUSTOS 1953	ER	RAMAZAN YÜKSEL	6 AĞUSTOS 1953
ER	MAHMUT KIRAN	12 AĞUSTOS 1953	ER	RECEP ATEŞ	8 AĞUSTOS 1953
ER	MAHMUT KÜÇÜK	BELİRSİZ	ER	RECEP KOÇ	12 AĞUSTOS 1953
ER	MAHMUT SAYILI	10 AĞUSTOS 1953	ER	RECEP KUM	6 AĞUSTOS 1953
ER	MAHMUT UÇAK	10 AĞUSTOS 1953	ER	RUHİ GÜLER	11 AĞUSTOS 1953
ER	MEHMET KILIÇ	8 AĞUSTOS 1953	ER	RUŞEN SAMİN	5 AĞUSTOS 1953
ONBAŞI	MEHMET AKAY	10 AĞUSTOS 1953	ER	S. ŞEVKİ AYDIN	24 NİSAN 1953
ER	MEHMET ALİ DEMİR	5 AĞUSTOS 1953	ER	ŞABAN BİLİCİ	6 AĞUSTOS 1953
ONBAŞI	MEHMET ALİ SUBAY	12 AĞUSTOS 1953	ER	ŞABAN BODUR	8 AĞUSTOS 1953
ER	MEHMET AVCI	12 AĞUSTOS 1953	ONBAŞI	ŞABAN KAYTAN	12 AĞUSTOS 1953
ER	MEHMET BADIRLI	8 AĞUSTOS 1953	ER	SABRİ ERTEKİN	7 AĞUSTOS 1953
ER	MEHMET BAŞAL	12 AĞUSTOS 1953	ÇAVUŞ	ŞAİR VARIŞLI	5 AĞUSTOS 1953
ER	MEHMET BATU	11 AĞUSTOS 1953	ÇAVUŞ	SAİT KARAKÖK	1 EYLÜL 1953
ER	MEHMET ÇETKİN	8 AĞUSTOS 1953	ER	SALİH ARSLAN	8 AĞUSTOS 1953
ER	MEHMET ÇEVLİK	7 AĞUSTOS 1953	ER	SALİH ARTUNER	8 AĞUSTOS 1953
ER	MEHMET DURGUN	25 NİSAN 1953	ONBAŞI	ŞAMİL GÜNDÜZ	9 AĞUSTOS 1953
ER	MEHMET GÖÇER	12 AĞUSTOS 1953	ER	SATILMIŞ GÜNEY	8 AĞUSTOS 1953
ER	MEHMET GÜKDERE	6 AĞUSTOS 1953	ER	SATILMIŞ KULPÇU	6 AĞUSTOS 1953
ER	MEHMET GÜMÜŞ	6 AĞUSTOS 1953	ÇAVUŞ	SELAHATTİN GİRGİN	1 EYLÜL 1953
ER	MEHMET KAPIYOLDAŞ	10 AĞUSTOS 1953	ER	SELİM AKKUŞ	8 AĞUSTOS 1953
ER	MEHMET KARAASLAN	10 AĞUSTOS 1953	ER	SELİM POLAT	8 AĞUSTOS 1953
ER	MEHMET KARADOĞAN	BELİRSİZ	ÇAVUŞ	ŞEVKİ ÇELİK	1 EYLÜL 1953
ER	MEHMET KARAKAYA	BELİRSİZ	ONBAŞI	ŞEVKİ DERE	12 AĞUSTOS 1953
ER	MEHMET KURD	6 AĞUSTOS 1953	ER	SİDDİK KALPLİ	10 AĞUSTOS 1953
ER	MEHMET OĞUZ	24 NİSAN 1953	ONBAŞI	ŞÜKRÜ TOPAL	11 AĞUSTOS 1953
ER	MEHMET PİLİZ	6 AĞUSTOS 1953	ER	SÜLEYMAN AKSU	10 AĞUSTOS 1953
ER	MEHMET ŞAHİN	10 AĞUSTOS 1953	ER	SÜLEYMAN IRMAK	11 AĞUSTOS 1953
ONBAŞI	MEHMET SEZGİN	10 AĞUSTOS 1953	ER	SÜLEYMAN ŞEN	6 AĞUSTOS 1953
ER	MEHMET ÜNAL	12 AĞUSTOS 1953	ER	SÜLEYMAN USLU	8 AĞUSTOS 1953
ÇAVUŞ	MEHMET YASAK	5 AĞUSTOS 1953	ÇAVUŞ	TAHİR EKİCİ	1 EYLÜL 1953
ONBAŞI	MEMDUH ŞEN	12 AĞUSTOS 1953	ER	TAHSİN SARI	6 AĞUSTOS 1953
ER	MESTAN ATAR	12 AĞUSTOS 1953	ONBAŞI	TALİP YILDIZ	6 AĞUSTOS 1953
ER	MEVLÜT KANAT	9 AĞUSTOS 1953	ONBAŞI	VELİ ATASOY	12 AĞUSTOS 1953
ER	MİKAIL YILMAZ	12 AĞUSTOS 1953	ÇAVUŞ	VELİ İYBAKIN	1 EYLÜL 1953
ÇAVUŞ	MÜFİT DERİCİOĞLU	1 EYLÜL 1953	ER	VELİ ÜNAL	BELİRSİZ
ER	MUHAMMED ÇAVKA	11 AĞUSTOS 1953	BAŞÇAVUŞ	YAKUP SERDAR	30 AĞUSTOS 1953
ER	MÜMİN UYGUN	10 AĞUSTOS 1953	ER	YUSUF DEMİRÖZÜ	8 AĞUSTOS 1953
ER	MÜMİN UYSIN	7 AĞUSTOS 1953	ER	YUSUF DÖNMEZ	8 AĞUSTOS 1953
ER	MÜMİN YURTSEVER	BELİRSİZ	ER	YUSUF GÖZÜBÜYÜK	7 AĞUSTOS 1953
ER	MURAT ÇAYCI	10 AĞUSTOS 1953	ER	YUSUF İNAN	12 AĞUSTOS 1953
ER	MURAT YILDIZ	7 AĞUSTOS 1953	ONBAŞI	ZEKİ YÜRÜKOĞLU	11 AĞUSTOS 1953

KAYNAKÇA

- Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri*, Genelkurmay Basımevi, 1975.
- Kore Savaşı Şehitlerinin Biyografileri*, Genelkurmay Basımevi, 1992.
- Kore'de Cereyan Eden Muharebelerden Alınacak Dersler*, Genelkurmay Basımevi, 1979.
- Yazıcı, Tahsin, *Kore Birinci Türk Tugayında Hatıralarım*, Ülkü Basımevi, 1963.
- Dora, Celal, *Kore Savaşında Türkler*, İsmail Akgün Matbaası, 1963.
- Yalta, Bahtiyar, *Kunuri Muharebeleri ve Geri Çekilmeler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2005.
- Erkal, Ali Ekrem, *Kore resimli Savaş Anıları*, Albayrak Matbaası, 2005.
- Sükan, Şinasi, *Marikko Matsubara Kore'den Japonya'dan Anılar*, Ay Matbaası, 1974.
- Seçer, Turhan, *Kore Savaşının Bilinmeyenleri*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 2008.
- Cumhuriyetin 75 Yılı*, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 1998.
- Türk Dış Politikası*, editör: Baskın Oran, İletişim Yayınları, 2001.
- Özaylar, Murat, *Kore Savaşında Türk Esirleri*, yüksek lisans tezi, 2005.
- "Kore Savaşı Unutma Beni - Bir Savaş Vardı Uzakta", Gürsel Göncü, *Atlas*, Sayı:113, 2002.
- "The Terrible Hours of Turks", William L. Worden, *Saturday Evening Post*, Şubat 1951.
- They Chose China* belgeseli, yönetmen: Shui-bo Wang, 2005.

